

Notulen raadsvergadering

Notulen van de raadsvergadering van 13 april 2023

Notulen van de raadsvergadering van 13 april 2023 (ochtendzitting)

Voor de agenda wordt verwezen naar volgnummer 5

Voorzitter: de heer ing. A. Aboutaleb

Tegenwoordig zijn 43 leden, namelijk: de heer M.H. Biljoen, mevrouw M.S. Abrahamse, de heer E.P.J. Verweij, mevrouw S. Reitema, de heer R. Moti, mevrouw D. Yildirim, mevrouw P.J.H.D. Verkoelen, de heer T.S.J. Coşkun, de heer S.M. Bonte, mevrouw I. Coenradie, de heer J.M.D. de Waard, mevrouw C. Aafjes-van Aalst, de heer B. van Schaik, mevrouw V.A. Bruin, de heer R.G.C. Segers-Hoogendoorn, de heer T. Roskam, de heer F. Elbay, mevrouw I. van Wifferen, mevrouw J.M. Nunnely, de heer D.J. van Dommelen, mevrouw L.S. Vlieger, de heer T. de Haan, mevrouw M.Y. Morkoç, mevrouw A. Kockelkoren, de heer T.J. Vonk, de heer G.J. Engberts, mevrouw D.A. van Groningen, de heer P.J.P. Lansink-Bastemeijer, mevrouw A.J.A. Maassen, de heer S. Soytekin, mevrouw N.D.Z.R. Mohamed-Hoesein, de heer M. Verhoef, de heer N. Akhatab, mevrouw S. van de Peppel, de heer B. van Drunen, de heer S. Ceulemans, mevrouw E. Rehim Zadeh, de heer S.J.C. Becker, de heer R.T.J. van der Velden, mevrouw J. Bokhove, de heer T. Kind, mevrouw I. Elfilali en mevrouw M.S.S. de Jong

Afwezig zijn 2 leden, namelijk: de heer A.R. Oostdijk en mevrouw M.M. Vlasblom

Namens het college zijn tegenwoordig de heer S. Kasmi en de heer V.P.G. Karremans

Griffier: mevrouw I.C.M. Broeders, met dien verstande dat zij van 12.00 uur tot 12.10 uur is waargenomen door de heer A.C. de Bondt

1.1 Opening en mededelingen

De **VOORZITTER**. Ik heet u van harte welkom bij deze raadsvergadering. Ook welkom aan allen die deze raadsvergadering vanaf een afstand volgen, de mensen op de publieke tribune, de ambtenaren, en de aanwezige media die deze vergadering volgen, ook van harte welkom. Ik heb een aantal berichten van verhindering ontvangen. Mevrouw Vlasblom is afwezig vandaag. De heer Oostdijk is ook afwezig. Ik zal het straks met u in de orde nog even over de agenda hebben, want in verband met de aanwezigheid van de veiligheidsdriehoek vandaag bij het stadion zal ik iets eerder weg moeten en dat zou consequenties kunnen hebben voor de volgorde van de agenda van vanmiddag. Ik hoop dat u daarmee wilt instemmen. Wethouder Achbar is verhinderd van 11.15 uur tot 12.15 uur vanwege een herdenking van het tienjarig bestaan van het Joods Kindermonument. Wethouder Achbar en wethouder Buijt zijn vanmiddag tussen 15.30 uur en 17.45 uur verhinderd in verband met een overleg met de commissaris van de Koning.

De **VOORZITTER**. Dan hebben we om te beginnen nu het onderzoek van de geloofsbrieven.

Mevrouw **VERKOELLEN** (50+). Voorzitter, een punt van orde.

De **VOORZITTER**. Mevrouw Verkoelen.

Mevrouw **VERKOELLEN** (50+). Goedemorgen voorzitter. Ik heb even een punt van orde. We kregen dit zojuist, en zelfs Leefbaar Rotterdam, de partij van het volk, vond dit niet acceptabel. Ik begin het een beetje zat te worden wat er gebeurt. De raad is de marktplaats van onze samenleving. In deze samenleving zijn we één keer per maand samen. Laten we dan alsjeblieft mensen hun uiting laten doen en zeker als het zo onschuldig is als dit soort zaken. We zijn er toch toe in staat om dat te accepteren. Dit krijgen we wel, daar hoor ik de heer Van Drunen niet over. Het is precies hetzelfde. Waarom doen we die uiting en hiervan moet de heer Van Drunen zo nodig zeggen: dit doen wij toch niet? Echt, ik vind het te kinderachtig voor woorden dat we onze Rotterdammers zo wegzetten die de moeite doen om dit soort uitingen te doen, want het is een heel vredelievende, mooie actie. Doe het gewoon.

De **VOORZITTER**. Zouden we dit even kort kunnen houden?

De heer **VAN DRUNEN** (lr). Ik houd het kort voorzitter en ik reageer alleen omdat ik word aangesproken door mevrouw Verkoelen op een boodschap die ik in een appgroep gestuurd heb. Misschien even voor het beeld voor iedereen, want ik zie vragende gezichten om me heen, waar gaat dit nu precies over? Bij binnenkomst van de raadzaal stond op ieders plek een plantje met daarbij een boodschap die een standpunt uitbeeldde over een agendapunt dat wij vandaag behandelen. Volgens mij hebben wij hier met z'n allen de afspraak gemaakt dat de raadzaal een neutrale plek is. Hoe leuk of ludiek een boodschap ook precies is, richting mevrouw Verkoelen, de ene keer is het een boodschap die je wel aanstaat, de andere keer is het een boodschap die je niet aanstaat, daar moeten we helder in zijn. Gewoon geen andere uitingen behalve dan die wij hier zelf doen.

De **VOORZITTER**. Helder. De heer Moti.

De heer **MOTI** (pvda). Ja voorzitter, ze werden van tafel gehaald, maar ik heb hem snel even onder mijn eigen tafel gehouden want ik vind hem wel mooi, ik wil hem ook graag houden. Maar goed, ik zal hem dus niet op mijn tafel laten, want dat zou dus blijkbaar tegen de huisregels zijn. Ik vind dat een gekke regel. Ik zou dat ook graag in het presidium willen bespreken. Het is volgens mij gewoon een actie van de wijkraden, een officieel bestuursorgaan van de gemeenteraad van Rotterdam. Als die ons iets willen meegeven voorafgaand aan een raadsvergadering, moet dat gewoon kunnen wat mij betreft. Ik vind het dus jammer dat het niet mag, maar ik zou hier nog wel graag verder over willen praten.

De **VOORZITTER**. De heer Coşkun.

De heer **COŞKUN** (sp). Ja voorzitter, ik kan onder mijn tafel geen plantje vinden. Dat vind ik jammer. Maar leden van de wijkraad hebben zelfs het recht om hier tijdens de raadsvergadering in te spreken. Dan is het wel heel vreemd dat als ze met een plantje komen, je ze dan wegstuurt.

De **VOORZITTER**. Mevrouw Bokhove.

Mevrouw **BOKHOVE** (gl). Ik sluit me aan bij voorgaande sprekers en ik denk dat het heel goed is om dit in het presidium te bespreken, want ik herinner me eerdere flessenpost uit de kleine kernen, waar ook een boodschap mee was vanuit de wijkraden of vanuit de gebieden. Ik denk in die zin dat het belangrijk is dat de stad betrokken is, dat ze laat zien dat ze

betrokken is bij grote beslissingen. Ik heb het er graag verder over in het presidium. Ik vind het jammer, maar ik wil de wijkraad in ieder geval van harte bedanken voor hun initiatief.

De **VOORZITTER**. Ik memoreer dat wij een afspraak hebben dat allerlei uitingen van wat voor aard dan ook niet op de burelen gaan staan hier. Dat hebben we in voorgaande raden ook afgesproken, ook in het presidium. Toen werd hier op alle bureaus de Nederlandse vlag uitgestald. Dat was toentertijd de aanleiding om in het presidium af te spreken dat we dit soort uitingen in de raadzaal niet meer zouden doen. Het had buiten gekund, het had in de hal gekund. Want de ene uiting is sympathiek en de andere is misschien wat minder sympathiek. Dan kun je daar allerlei ingewikkelde gesprekken over voeren, waar leg je de grens. Dus het is een goed idee om het er in het presidium weer met elkaar over te hebben. Tijden veranderen, opvattingen veranderen. Het lijkt mij goed om het in het presidium toch een keer met elkaar te bespreken. Maar ik herinner mij dat deze afspraak in de vorige raad is gemaakt. Mevrouw Maassen.

Mevrouw **MAASSEN** (d66). De republikeinen van mijn fractie nemen ook enige aanstoot aan de speldjes.

De **VOORZITTER**. U mag dat ding aan mij teruggeven. Ik neem het graag in als u daar bezwaar tegen heeft. Dan mag u het aan mij teruggeven.

1.2 Onderzoek geloofsbrieven van een burgercommissielid

De **VOORZITTER**. Dan gaan we toch het volgende punt in de agenda met elkaar doen. Wij hebben aan de orde agendapunt 1.2, onderzoek geloofsbrieven van de heer B.T.A. van Meeteren als burgercommissielid voor het CDA. Mag ik de voorzitter van de commissie tot onderzoek van de geloofsbrieven, de heer Coşkun, vragen verslag uit te brengen van de werkzaamheden van de commissie op dit punt? Mijnheer Coşkun, u heeft het woord.

De heer **COŞKUN** (sp). Dank u wel voorzitter. Ik deel u mede dat de commissie de geloofsbrieven heeft onderzocht van B.T.A. Westerouen van Meeteren, in het algemeen zich noemende Bernhard van Meeteren, aangewezen als burgercommissielid door de fractie van het CDA. De commissie heeft de geloofsbrieven en de daarbij behorende bescheiden onderzocht en in orde bevonden. De commissie adviseert Bernhard van Meeteren toe te laten als burgercommissielid voor de raadsperiode 2022-2026 voor zover het lidmaatschap van de commissies zonder onderbreking voortduurt.

De **VOORZITTER**. Ik dank u zeer. Dan stel ik u voor de heer Van Meeteren te benoemen tot burgerraadslid van een commissie. Daar gaat u mee akkoord? Eenmaal andermaal. Dan verzoek ik de griffier de heer Van Meeteren naar voren te geleiden voor het afleggen van de eed en ik verzoek de raadsleden te gaan staan. Mag ik u als bezoekers van de raad ook verzoeken te gaan staan als u daartoe in staat bent?

1.3 Beëdiging van een burgercommissielid

De **VOORZITTER**. Mijnheer Van Meeteren, door de gemeenteraad van Rotterdam is tot uw toelating als burgerlid van een commissie besloten. Alvorens uw functie te kunnen uitoefenen, dient u overeenkomstig artikel 4, lid 8 van de Commissieverordening in handen van de voorzitter van de gemeenteraad de eed of een verklaring en belofte af te leggen. U heeft aangegeven de eed te zullen afleggen. Na voorlezing door mij van het wettelijk voorgeschreven formulier verzoek ik u mij na te spreken de woorden: 'Zo waarlijk helpe mij God Almachtig', en daar dit gebaar bij te doen met uw rechterhand.

'Ik zweer dat ik, om tot burgerlid van een commissie benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk, onder welke naam of welk voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd.

Ik zweer dat ik, om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen.

Ik zweer dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als burgerlid van een commissie naar eer en geweten zal vervullen.

Zo waarlijk helpe mij God Almachtig!

De heer **VAN MEETEREN** (cda). Zo waarlijk helpe mij God Almachtig!

De **VOORZITTER**. Van harte gefeliciteerd! Dan schors ik de vergadering voor enige ogenblikken.

(De vergadering is geschorst.)

Heropening

De **VOORZITTER**. Mag ik u verzoeken te gaan zitten? Ik ga zo met u de orde van de vergadering doornemen. Daarom is het belangrijk dat u wel gaat zitten.

2. Vaststelling van de agenda voor de raadsvergadering van 13 april 2023

De **VOORZITTER**. Aan de orde de vaststelling van de agenda van heden, 13 april. Ik zal de agenda met u doornemen en aan het einde zal ik u de gelegenheid bieden nog eventuele aanvullende opmerkingen te maken. Opmerkingen die te maken hebben met het door mij aangekondigde punt kunt u natuurlijk gewoon bij dat punt zelf maken. Ik begin bij agendapunt 5.4, mevrouw Kockelkoren heeft verzocht dit punt als tweeminutendebat te behandelen wegens indiening van een motie. Mevrouw Kockelkoren, misschien wilt u daar een paar woorden aan wijden?

Mevrouw **KOCKELKOREN** (gl). Ja voorzitter, het gaat om een nota van uitgangspunten en als je iets wilt veranderen of meegeven aan het college over het beleid voor dit stukje, dan is dit het moment. Ik denk dat ik niet goed heb zitten opletten bij de commissievergadering, maar daarom zou ik het nu toch als een tweeminutendebat even kort willen bespreken.

De **VOORZITTER**. Zijn er bezwaren tegen in de raad? Schuldbewustheid leidt altijd tot sympathie hè. Dan gaan we uw verzoek honoreren. Fijn. Dan kom ik bij agendapunt 6.1. Mevrouw Abrahamse heeft aangegeven dat dit punt als tweeminutendebat behandeld kan worden in plaats van als een regulier agendapunt. Mevrouw Abrahamse, wilt u daar ook een paar woorden aan wijden?

Mevrouw **ABRAHAMSE** (vvd). Ja, eigenlijk namens alle initiatiefnemers. We hebben hier al heel veel debatten over gehad. We zijn natuurlijk heel benieuwd naar de stemming, maar we hoeven niet nog een heel uitgebreid debat erover te hebben.

De **VOORZITTER**. Bent u het daarmee eens? De heer Coşkun.

De heer **COŞKUN** (sp). Ja, ik snap de redenering en ik denk ook niet dat een uitgebreid debat nodig is, maar het is een initiatiefvoorstel van raadsleden en dan vind ik het een beetje zonde als je dat dan afdoet in het kader van een tweeminutendebat. Dat is meer mijn indruk.

De **VOORZITTER**. De rest van de raad schaart zich achter mevrouw Abrahamse? Mevrouw Abrahamse.

Mevrouw **ABRAHAMSE** (vvd). Ja, het kan natuurlijk ook een kort debat zijn. Het was ook een beetje bewust van onze eigen tijd. Niet alles hoeft een heel debat te zijn, maar als de heer Coşkun het als een regulier debat wil, dan kunnen we het ook zo laten staan. Dat is eigenlijk om het even.

De **VOORZITTER**. Mevrouw Verkoelen.

Mevrouw **VERKOELLEN** (50+). Ja, ik ben het principiële volledig eens met de heer Coşkun. Ik denk dat je dit soort zaken altijd tot een regulier debat moet maken. Dat doet recht aan een initiatiefvoorstel. Dat is het idee.

De **VOORZITTER**. De heer De Waard.

De heer **DE WAARD** (lr). Dank u voorzitter. Ik denk juist dat we deze casus in de commissie al uitvoerig hebben besproken, dat we in de diepte hier al over hebben gediscussieerd. Ik ben bang dat we dan nu weer een herhaling van zetten gaan krijgen, dus een tweeminutendebat lijkt mij voldoende.

De **VOORZITTER**. Wenst u stemming? Volgens mij is het handig, als ik het zo hoor, om te gaan stemmen. Kunt u dat voorzetten? Evenementen als tweeminutendebat, of iets van dien aard. Ja, heel goed, 'Ordevoorstel agendapunt 6.1 behandelen als tweeminutendebat'. U kunt stemmen. Als u voor stemt, dan stemt u voor het behandelen als tweeminutendebat. Sst, het is een beetje rumoerig. Als u voor stemt, stemt u voor het tweeminutendebat. Als u voor stemt, stemt u voor het tweeminutendebat. Ik blijf het nog even herhalen. Ik sluit de stemming. Het agendapunt wordt als een gewoon agendapunt aan de agenda toegevoegd. Agendapunt 7.1, een beetje rust in de raadzaal alstublieft. We nemen de orde van de agenda door. De heer Coşkun en een aantal andere fracties zouden agendapunt 7.1 als een regulier debat willen behandelen. Mijnheer Coşkun, een toelichting graag.

De heer **COŞKUN** (sp). Ja voorzitter, want gezien de aard van het onderwerp maar ook de discussie in de commissie WIOSSAN, van Werk, Inkomen, Onderwijs, Samenleving en nog zo wat, en ik gehoord heb dat verschillende partijen verschillende moties willen indienen, lijkt het mij niet goed om het in het frame te doen van een tweeminutendebat, want er ontstaat dan toch weer debat. En dan gaat u als voorzitter weer zeggen dat we niet het geschikte instrument hebben, en een regulier debat is een beter instrument voor dit onderwerp dan een tweeminutendebat.

De **VOORZITTER**. Dan gaan we stemmen. (Er wordt buiten de microfoon gesproken.) Ja, het is een ordevoorstel. Zo doen we dat. Het verzoek is om 7.1 als een regulier agendapunt te behandelen. Als je voor stemt dan stem je voor om het als een regulier agendapunt te behandelen. Ik ga de stemming sluiten. Het voorstel is met algemene stemmen aanvaard. Dan kom ik bij verzoeken vanuit de raad voor een tweeminutendebat. Er zijn twee verzoeken ontvangen over respectievelijk 'Veilig winkelen', van VVD en Leefbaar Rotterdam, en 'Sociale veiligheid' van Volt. Dit staat allemaal op de agenda volgens een bepaalde nummering, maar ik zou u willen verzoeken om de tweeminutendebatten die bestemd zijn voor mij in mijn rol als burgemeester iets naar voren te trekken. Ik zal daarom een ordevoorstel doen, omdat ik voor het veiligheidsvraagstuk vandaag in het stadion mij met de driehoek naar het stadion zou moeten begeven rond 16.45 uur. Na de hamerstukken et cetera et cetera, is 7.2 het eerste onderwerp dat voor mij als burgemeester op de agenda staat. Dan zou ik willen

vragen om aansluitend aan 7.2 de agendapunten 7.5 en 7.6 te willen behandelen, in één stuk. Ja?

De heer **MOTI** (pvda). Voor 7.2 komt nog 6.2, het reguliere agendapunt over de trams.

De **VOORZITTER**. Dat gaat gewoon door.

De heer **MOTI** (pvda). Oké, prima, dan is het helder.

De **VOORZITTER**. Vanaf het moment dat het eerste onderwerp van de burgemeester aan de orde is, dat is 7.2, verschuiven wij 7.5 en 7.6 achter elkaar. Dan kunnen we ook één keer een vicevoorzitter inzetten. Goed zo, dan hebben we dat gehad. Dan 8.1, er is een verzoek ontvangen voor een motie vreemd aan de orde van de dag. (Er wordt buiten de microfoon gesproken.) Die heb ik net gehad. Dat zijn onderwerpen voor de burgemeester. 8.1, een verzoek ontvangen voor een motie vreemd aan de orde van de dag, 'Een beeld voor Bokito'. Ja, mijnheer Van der Velden.

De heer **VAN DER VELDEN** (pvdd). Ja, dank u voorzitter. Ten aanzien van deze motie met betrekking tot Bokito wilde ik het volgende zeggen. Wij vinden de motie niet beleidsarm en daarom vinden wij dat hij niet behandeld kan worden. Ik wil ook drie argumenten voor ons standpunt daarbij geven. Ten eerste kost een nieuw standbeeld geld, onderhoud kost ook geld. Ten tweede is er beleid over kunst in de buitenruimte, de rol van de politiek daarin en de rol van de BKOR. Maar ons meest zwaarwegende argument is toenemend maatschappelijk debat over de positie van dierentuinen en onderdrukking van dieren in de vorm van levenslange gevangenschap en onnatuurlijke leefomstandigheden. Met een standbeeld van Bokito vereeuwig je een dier dat mogelijk een leven lang heeft geleden. Wij zouden daarom liever in plaats van deze motie vandaag ook een debat hierover zien in de commissie. Maar de meeste reden is...

De **VOORZITTER**. Dat laatste is niet aan de orde. Aan de orde is dit, het verzoek dus.

De heer **VAN DER VELDEN** (pvdd). Maar de motie is niet beleidsarm.

De **VOORZITTER**. Nee oké, daar gaan we over stemmen. Dat is een ordevoorstel. (Er wordt buiten de microfoon gesproken.) Nee, we gaan stemmen. We hebben afgesproken dat als er een ordevoorstel is, we erover stemmen. Het ordevoorstel komt zo meteen in beeld. Als u naar mij luistert dan komt het allemaal goed. 'Een beeld voor Bokito wel behandelen'. Als u daar voor stemt, gaan we het behandelen en als u tegen stemt, dan behandelen we het niet. Dus 'Ordevoorstel 8.1 'Een beeld voor Bokito' wel behandelen'. Als u ja stemt, behandelen we het zoals Leefbaar Rotterdam heeft aangevraagd. Ik ga zo de stemming sluiten. Eenmaal andermaal, de stemming is gesloten. 26 voor, 16 tegen, het verzoek wordt behandeld. Mevrouw Verkoelen.

Mevrouw **VERKOELLEN** (50+). Voorzitter, ik heb wel een punt van orde. Ik vind het prima als iemand een tegenargument geeft, maar op zijn minst vind ik wel dat degene die het indient ook altijd het recht moet hebben om er even iets over te zeggen. Dat is niet omdat ik ervoor ben want ik ben erop tegen. Maar ik vind het te gek voor woorden dat dat gewoon overgeslagen wordt om vervolgens er gewoon maar met elkaar over te gaan stemmen. Ja, maar raadsleden stoppen er werk in, wat je er ook van mag vinden, daar moeten we wel ruimte en lucht voor geven. Want nu krijg je aan de hand van één argument, dat ik op zich wel ondersteun, maar ik wil wel dat het een democratisch proces is.

De **VOORZITTER**. Ja, stemmen is ook een democratisch proces en mevrouw Verkoelen, dit is precies volgens de orde zoals we die met elkaar hebben afgesproken mevrouw Verkoelen. Mevrouw Bokhove.

Mevrouw **BOKHOVE** (gl). Ja, dank u wel voorzitter. Inderdaad hebben we afgesproken bij ordepunten meteen te gaan stemmen. Ik heb hier nog wel een andere vraag. Hoe is dit punt op de agenda gekomen, omdat het in mijn beleving niet beleidsarm is. En dat zou ik wel willen evalueren op een ander moment.

De **VOORZITTER**. Mijn begrip is dat het toegelaten is omdat het een onderzoeksmotie is en niet onmiddellijk leidt tot het uitgeven van geld en op die manier ook een oordeel heeft gekregen vanuit de ondersteuning, vanuit de griffie, om het op die manier te doen. Maar u heeft het laatste woord, en u heeft het laatste woord ook gehad, dus dat lijkt me toch prima. Mocht de griffie in uw ogen zich toch vergaloppeerd hebben, dan kunt u het corrigeren en dat heeft u gedaan. De heer Coşkun.

De heer **COŞKUN** (sp). Ja, niet meer over Bokito, maar over een ander onderwerp. Mag dat voorzitter?

De **VOORZITTER**. Als ik zo meteen klaar ben met het lijstje dan geef ik ruimte voor de niet-geagende onderwerpen, om daar eventueel een punt van te maken. Er is gisteren, na sluiting van de indieningstermijn namelijk dinsdag 15.00 uur, nog een verzoek ontvangen voor een motie vreemd aan de orde van de dag. U heeft denk ik een eigen reglement bij u, als u dat zou willen raadplegen. Dat betreft een verzoek van mevrouw Vlieger om toch een motie vreemd aan de orde van de dag in te dienen. Die motie is al aangekondigd. Misschien een korte toelichting?

Mevrouw **VLIEGER** (gl). Ja dank u wel voorzitter. Wij kregen pas gisteren dit nieuws binnen dat er vanuit COC landelijk een oproep was gedaan aan de gemeenten. Daarom is het dus ook te laat geweest voor de deadline. Wij vinden het wel ontzettend belangrijk en meerdere partijen vinden het ontzettend belangrijk dat wij deze motie in stemming brengen en dat we hier dus een uitspraak over doen.

De **VOORZITTER**. Hij voldoet niet aan de voorschriften die de gemeenteraad gesteld heeft en daarom heeft hij ook een negatief behandeladvies gekregen. Hij is niet tijdig aangekondigd. Dan had hij dinsdag binnen moeten komen en hij is pas gisteravond binnengekomen. Daarmee voldoet hij niet aan de regels die u zelf gesteld heeft. (Er wordt buiten de microfoon gesproken.) Ja, dat is inderdaad een afspraak die wij met elkaar gemaakt hebben. Dus als u hem wilt behandelen dan gaan we erover stemmen. 'Motie vreemd aan de orde van de dag over 'Solidair met LHBTIQA+, hijs de vlag #SamenSterk' agenderen'. Als u ja stemt, dan agenderen wij deze motie. Als u ja stemt, dan agenderen wij deze motie. We sluiten de stemming. Met 28 stemmen voor gaan we deze motie agenderen. De heer Van Drunen.

De heer **VAN DRUNEN** (lr). Ja voorzitter, ik wil wel even een punt van orde maken. Want we zijn nu lukraak afspraken met elkaar aan het maken. De ene keer aan het bevestigen, de andere keer aan het breken. Dit werkt niet op deze manier en ik zou het erg waarderen als u daar als voorzitter van de raad even iets over kan zeggen.

De **VOORZITTER**. Ik probeer strak te zijn, maar u probeert mij voortdurend te corrigeren op afspraken die u gemaakt heeft. Ik probeer zo goed mogelijk daar strak de hand aan te houden. Meer kan ik niet doen, en ik zeg dat ook daar waar dat aan de orde is. Maar zo

werkt het nu eenmaal in onze raad, zodra het iemand niet goed uitkomt, dan protesteert die tegen de orde. En daar heb ik moeite mee. Zijn er andere leden die opmerkingen willen maken? De heer Coşkun was eerst.

De heer **COSKUN** (sp). Ja voorzitter, ook aan u maar ook aan de heer Van Drunen. Soms is de actualiteit sneller dan onze regeltjes en dan moet je gewoon politiek enige lenigheid van geest hebben om dat te snappen. Maar dat terzijde voorzitter, een ander onderwerp is agendapunt 6.2, dat wel op de agenda staat. Het is ook besproken in de commissie. Dat was een beetje fiftyfifty. Men vond het rijp voor raadsbehandeling. In het presidium hebben we gezegd, mij lijkt dat niet, over de PTT, dat posttraumatische tramnet. Ik stel dus voor om dat uit te stellen gezien de maatschappelijke commotie, de grote hoeveelheid nachtelijke uren dat er hier gesproken is. Dat is gewoon nog niet rijp voor raadsbehandeling, dat moet echt verder doorgesproken worden in de stad. Er is ook geen enkele reden tot haast. Haastige spoed is zelden goed. Dus ik stel voor om 6.2 van de agenda te halen en als gemeenteraad eerst het debat met de stad fatsoenlijk te voeren.

De **VOORZITTER**. We gaan over het voorstel stemmen, want dat is de afspraak die we met elkaar gemaakt hebben. Mijnheer Van Drunen heeft me nu net gevraagd om strak de hand eraan te houden. We gaan stemmen over het voorstel. 'Ordevoorstel agendapunt 6.2 wel behandelen'.

Mevrouw **VERKOELLEN** (50+). Voorzitter, een puntje van orde.

De **VOORZITTER**. Nee mevrouw Verkoelen.

Mevrouw **VERKOELLEN** (50+). Nee, maar ik heb een puntje van orde.

De **VOORZITTER**. Nee mevrouw Verkoelen, niet tijdens een stemming. Niet tijdens een stemming. 'Ordevoorstel agendapunt 6.2 wel behandelen'. Als u ja stemt dan behandelen we hem en als u nee stemt dan behandelen we hem niet. Eenmaal andermaal, ik sluit de stemming. We gaan het agendapunt wel behandelen. Mevrouw Bokhove, u wilde iets zeggen. Ging het over hetzelfde punt? Nee? Mevrouw Verkoelen.

Mevrouw **VERKOELLEN** (50+). Ja, een punt van orde voorzitter, en dat gaat over hetzelfde punt. Weet u wat nu het vervelende is? Er zijn meerdere mensen die dit punt van orde willen maken. Nu vertelt de heer Coşkun een argument dat hem welgevallig is, maar ik heb ook nog een argument dat ik graag kwijt wil in zo'n punt van orde, omdat ik dat punt van orde ook wil maken. En ik vind het een beetje raar, en ik zag anderen ook staan, ik vind dat je zoiets wel de ruimte moet geven om daar met elkaar even over te kijken, want anders kun je toch geen afweging maken? Dan ga ik op elk punt voortaan gelijk als eerste iets gillen, en dan kan de rest gewoon naar huis. Dat is staand beleid en dat is dringend nodig ook, omdat dit gewoon niet werkt voorzitter. Het werkt serieus niet. Het is gewoon echt ondemocratisch. Als iemand iets zegt moet je een weerwoord kunnen geven, net als net de heer Van Schaik gewoon iets over zijn eigen motie moet kunnen zeggen. Het werkt gewoon niet.

De **VOORZITTER**. Mevrouw Verkoelen, u zegt de hele ochtend hetzelfde. Dan moet u de afspraak in het presidium herroepen en dat ter stemming aan de raad aanbieden. We hebben dit besloten omdat de ordedebatten hier wel eens een half uur tot een uur hebben geduurd over één onderwerp. En dat kwam de orde van de vergadering en het tempo en de kwaliteit van de vergadering niet ten goede. Ik mag u eraan herinneren. U heeft zelf in de vorige raad ook deelgenomen en toen hebben we besloten dat eenmaal een ordevoorstel van één partij wordt ingediend, dat dat ter stemming wordt aangeboden. Dat is wat nu de

afpraak is en ik houd me eraan. Als u hem wilt wijzigen, dan moeten we de afspraak wijzigen, maar niet ad hoc. Iemand anders over de agenda? Mevrouw Verkoelen.

Mevrouw **VERKOELLEN** (50+). Ja, dan denk ik dat gezien het feit dat dit alle raadsleden aangaat en niet alleen het presidium, we het daar nu over zouden kunnen hebben.

De **VOORZITTER**. Het staat niet op de agenda, maar als u dit punt aan de agenda wilt toevoegen aan de orde van de vergadering, dan kan dat.

Mevrouw **VERKOELLEN** (50+). Want het werkt gewoon op deze wijze niet meer, echt serieus. Zo gaan we onze vergaderingen echt... die zijn gewoon verloren.

De **VOORZITTER**. Wenst de raad vandaag het debat over de wijze van orde van deze vergadering? Dan kan dat als agendapunt aan het einde worden toegevoegd. Ik merk geen belangstelling. De heer Coşkun.

De heer **COŞKUN** (sp). Ja voorzitter, ook het bespreken van de orde van de vergadering is iets wat je geordend moet doen. En ik vind niet dat je dat nu zo moet doen. Ik ben het gedeeltelijk met mevrouw Verkoelen eens, maar dat moet je op een georganiseerde manier doen en daar hebben we bijvoorbeeld het presidium voor. Maar dat kun je ook nog verder organiseren, in de commissie BOFV of in de werkgroep die zich daar sowieso al mee bezighoudt. Maar niet nu ad hoc nog even snel de regeltjes proberen te wijzigen. Dat moeten we niet doen mevrouw Verkoelen, alhoewel ik het grotendeels met u eens ben.

De **VOORZITTER**. Dan is dat nu ook niet aan de orde. Er heeft verder niemand opmerkingen over de rest van de agenda? Dan ga ik met u terug naar waar ik gebleven was. Het stemvenster is zoals te verwachten mogelijk aan het einde van de middag, dus houdt u er rekening mee dat het niet een avondvergadering zou kunnen zijn en dat mensen niet denken: ik kan vanmiddag wel weg en ik kom vanavond voor de stemming terug. Dat kan leiden tot ongelukken dus houdt u er rekening mee dat als er mensen weg zijn, ze wel stand by zijn. De lunch wordt verwacht rond 12.45 uur, zoals te doen gebruikelijk. Ik zoek even naar de spreektijd, waar heb ik die? Ja, het voorstel voor de spreektijd voor vandaag is 2,5 uur. Ja, Volt.

Mevrouw **ELFILALI** (volt). Ja, dank voorzitter. Er zijn wat agendapunten bij gekomen, onder andere eentje vanuit mijn eigen fractie en er is een tweeminutendebat dat een regulier debat is geworden. Dus ik zou eigenlijk willen vragen of we de spreektijd kunnen ophogen naar 3,5 uur.

De **VOORZITTER**. Dan gaan we daarover stemmen. Het voorstel is om de spreektijd op te hogen naar 3,5 uur. Als u ja stemt, dan doen we dat. Als u nee stemt, dan doen we het niet. Ik ga de stemming sluiten. Het voorstel is verworpen. Ja.

Mevrouw **ELFILALI** (volt). Ja, dank voorzitter. Dan zou ik toch nog een keer een beroep willen doen op mijn collega-raadsleden om dan op zijn minst de spreektijd op te hogen naar drie uur. Dat is dan even iets meer, maar dat lijkt me wel fair gelet op de toevoegingen van onderwerpen.

De **VOORZITTER**. Ook dat voorstel leggen we ter stemming voor. 'Ordevoorstel spreektijd verhogen naar 3 uur'. Als u ja stemt, dan gaan we naar 3 uur, als u nee stemt, dan gaat het niet gebeuren. Eenmaal andermaal, ik sluit de stemming. Het voorstel is verworpen. De spreektijd is 2,5 uur voor vandaag.

3. *Vaststelling van de notulen van de raadsvergadering van 23 maart 2023*

De **VOORZITTER**. Vaststelling van de notulen van de vergadering van 23 maart. Mogen wij die notulen arresteren? Eenmaal andermaal, dat is het geval.

4. *Mededeling van de ingekomen stukken aan de raad en de commissies, zoals genoemd op de digitale doorlopende lijst 2023 week 12 t/m 14*

De **VOORZITTER**. Dan mededeling van ingekomen stukken aan de raad en commissies, zoals genoemd op de digitale doorlopende lijst 2023 week 12 t/m 14. Mijnheer Becker.

De heer **BECKER** (vvd). Dank u wel voorzitter. Zowel mevrouw Vlieger heeft schriftelijke vragen gesteld, en er is een beantwoording met betrekking tot de opvanglocatie in Barendrecht, als de heer Ceulemans en ikzelf. De beantwoording van mevrouw Vlieger staat geagendeerd voor de procedurevergadering van de commissie WIOSSAN volgende week. De beantwoording van de vragen van de VVD en Leefbaar Rotterdam worden ter kennisgeving aangenomen. Ik zou die ook willen agenderen voor de procedurevergadering, zodat beide worden geagendeerd. Dank u wel.

De **VOORZITTER**. Akkoord, dan doen we dat. Kunt u zich verder vinden in de voorgestelde wijze van afdoening? Ja? Akkoord.

5. **HAMERSTUKKEN**

De **VOORZITTER**. Dan gaan we naar de hamerstukken.

5.1 *Bekrachtiging van de Noodverordening 'Koningsdag 2023' overeenkomstig artikel 176, derde lid, van de Gemeentewet*

De **VOORZITTER**. Onder 5.1, Bekrachtiging van de Noodverordening 'Koningsdag 2023'. Kan het gehamerd worden? Akkoord.

5.2 *Het voorstel naar aanleiding van adviezen van de Algemene bezwaarschriftencommissie met betrekking tot bezwaren die zijn ingediend tegen het besluit tot vestiging van voorkeursrecht aan de Utrechtsestraat*

De **VOORZITTER**. Dan 5.2, het voorstel naar aanleiding van de adviezen van de Algemene bezwaarschriftencommissie met betrekking tot bezwaren die zijn ingediend tegen het besluit tot vestiging van voorkeursrecht aan de Utrechtsestraat. Mijnheer Van der Velden.

De heer **VAN DER VELDEN** (pvdd). Wij stemmen tegen.

De **VOORZITTER**. Mevrouw Verkoelen.

Mevrouw **VERKOELEN** (50+). 50PLUS stemt tegen.

De **VOORZITTER**. Dan teken ik aan dat met de stemmen van de PvdD en 50PLUS tegen het voorstel is aangenomen.

5.3 *Het voorstel tot vaststelling van het bestemmingsplan 'Kopblok Dordtsestraatweg-Sikkelstraat'*

De **VOORZITTER**. Het voorstel tot vaststelling van het bestemmingsplan 'Kopblok Dordtsestraatweg-Sikkelstraat'. Eenmaal andermaal, met algemene stemmen aanvaard.

5.5 *Het voorstel tot het onttrekken aan het openbaar verkeer van een gedeelte van de weg ter hoogte van de Gustoweg 10*

De **VOORZITTER**. Het voorstel tot het onttrekken aan het openbaar verkeer van een gedeelte van de weg ter hoogte van de Gustoweg 10. Eenmaal andermaal, gehamerd.

6. REGULIERE DEBATTEN

De **VOORZITTER**. Dan gaan we naar de reguliere agendapunten.

6.1 *Het initiatiefvoorstel-Abrahamse e.a. 'Evenementenstad Rotterdam', alsmede de reactie van burgemeester en wethouders naar aanleiding van dit initiatiefvoorstel*

De **VOORZITTER**. We beginnen met 6.1, het initiatiefvoorstel van mevrouw Abrahamse en anderen over het evenementenbeleid. Mevrouw Abrahamse, mag ik u verzoeken aan deze kant van de raadzaal te komen zitten? Ik zoek wethouder Kasmi. Kan wethouder Kasmi gevraagd worden naar binnen te komen? Mevrouw Abrahamse, ik geef u graag de gelegenheid om een korte toelichting te geven op het voorstel dat vandaag voorligt.

Mevrouw **ABRAHAMSE** (vvd). Als de gemeenteraad vandaag akkoord gaat met dit initiatiefvoorstel, dan laten we zien dat we voor een levendige stad staan. We laten ook zien dat we graag samen met de stad, met de ondernemers, met de wijkraden en met de bewoners onze stad willen blijven verbeteren. En we laten zien dat we het organiseren van iets leuks in onze stad vooral ook makkelijker willen maken. Voor dit voorstel hebben we dan ook gebruikgemaakt van de input van de insprekessessies die we georganiseerd hebben met de commissie ZWCS. Deze sprekers kwamen vanuit Nesseland tot Hoogvliet en hieruit hebben we verschillende aanbevelingen gehaald, zoals de eindtijd van evenementen die straks in overleg met de wijk later kan worden dan de 23.00 uur die ook nu is vastgelegd in de bestemmingsplannen. En de wijkraden en de horeca worden ook meer betrokken bij het evenementenbeleid. Er komt ook meer aandacht voor wijkgerichte evenementen in onze stad. Zomer op Zuid zou hier een belangrijke springplank voor kunnen zijn, maar we moeten ook zorgen dat we dit erin verankeren. Wat we ook zien, is dat er inmiddels vanuit het college een evaluatie gepland staat. We hebben dan ook in het initiatiefvoorstel een aantal voorstellen van punten die we graag willen meenemen in deze evaluatie. Want dat is waar wij knelpunten zien. Dat zijn bijvoorbeeld signalen over gebieden waar nu te weinig ruimte is voor evenementen en dan met name de kleinere evenementen. Ten slotte wil ik ook noemen dat we ervan uitgaan dat er blijvend zal worden gezocht naar een extra locatie voor met name festivals in onze stad en natuurlijk ook gewoon evenementen-breed. Want we zagen al tijdens het bezoek van de zeven maquettes van de stadsprojecten in onze stad dat er echt best wel mooie locaties bij kunnen komen, waaronder in de Maashaven. Daar zou zomaar naast de Maassilo ook gewoon een festivalterrein kunnen komen. Maar we zien ook als we volgende week de Rijnhaven gaan bespreken, dat daar toch ook weer wat bezwaarschriften zijn ingediend over evenementen, dus we zouden het liefst willen dat deze collegereactie ook echt proactief wordt meegenomen in de toekomst, ook al staat die niet meer in het voorstel zelf. Zoals Jules Deelder ook al zei, 'binnen de perken zijn de mogelijkheden even onbeperkt als erbuiten', en met dit voorstel willen wij op zoek gaan naar de mogelijkheden in Rotterdam.

De **VOORZITTER**. Dank u zeer. Het verdient wel een applaus denk ik, zo'n initiatiefvoorstel. (*Applaus*) Mevrouw Abrahamse, u heeft dit niet alleen gedaan. U was wel voortrekker, maar er waren ook andere collega's van u uit de raad. Wensen de andere deelnemers aan dit project nog iets te zeggen of iets te melden? Mevrouw Nunnely.

Mevrouw **NUNNELY** (d66). Ja, dank u wel voorzitter. Complimenten aan onze werkgroep en dat we toch dat van 2019 met elkaar willen rechtzetten, om de evenementen in de stad met elkaar verder te organiseren. D66 staat inderdaad voor het evenementenbeleid dat aansluit bij de behoeften en wensen van onze Rotterdammers en dat we dus samen met de collega's dit initiatiefvoorstel hebben mogen invullen. Daar ben ik zelf en D66 uiteraard dankbaar voor. We hopen wel dat de punten die wij dus hebben opgehaald uit de stad en van onze collega-raadsleden inderdaad meegenomen worden bij de evaluatie en daar kijkt de fractie van D66 zeker naar uit.

De **VOORZITTER**. Dank. Andere collega's die meegedaan hebben aan het project? Mevrouw Bokhove.

Mevrouw **BOKHOVE** (gl). Ja, dank u wel. Op zich is herhaling niet nodig. We hebben het goed besproken in de commissie. Maar waar ik wel in ieder geval mevrouw Abrahamse als trekker van de werkgroep nog echt nadrukkelijk de credits voor wil geven, ze heeft ons hier goed vertegenwoordigd, dat wil ik hier in ieder geval gezegd hebben. Wij willen echt als werkgroep dat dit leidt tot beter maatwerk, een opmaat ook om de raad in positie te zetten en punten mee te geven voor die evaluatie die eraan komt. En met name ook die uitdagingen te zoeken naar nieuwe creatieve locaties, want zelfs binnen de perken en wat er gebouwd gaat worden, de huidige stad is ons allergrootste speelterrein en als we daar creatiever naar kunnen kijken, zoals aankomend weekend weer met de marathon, dat is een festival door de hele stad. Dat zou ook voor andere evenementen moeten kunnen gelden. Dat onderstreept dit voorstel. Ik hoop dat het van harte op uw instemming kan rekenen.

De **VOORZITTER**. Dank u zeer. Mijnheer Kind.

De heer **KIND** (volt). Dank u wel voorzitter. Ik denk dat het heel goed is dat we vanuit de raad dit initiatief hebben genomen en ik sluit ook aan bij de vorige sprekers. Ook mijn complimenten aan mevrouw Abrahamse dat ze de kar getrokken heeft. Het is inderdaad noodzakelijk dat we veel creatiever omgaan met de ruimte die we hebben, waar alle Rotterdammers toegang moeten krijgen tot evenementen, culturele plaatsen waar we tot ontwikkeling kunnen komen et cetera. Er moet creatief mee worden omgegaan, out of the box-denken. Daarom is het denk ik heel goed dat we dit initiatiefvoorstel hebben geschreven en ook wij hopen op instemming vanuit de raad. Dank u wel.

De **VOORZITTER**. De heer Coşkun.

De heer **COŞKUN** (sp). Ja voorzitter, de vorige raad had in alle wijsheid een nieuw evenementenbeleid bedacht. Hartstikke goed, maar toen kwam COVID, en toen ging alles onderuit. Toen het weer openging, kwam er veel maatschappelijke commotie, van: is dat nu wel slim? En het is hartstikke goed dat gemeenteraadsleden dat hebben opgepakt en dat hebben vertaald in dit initiatiefvoorstel. Dus de SP zal voor honderd procent dit initiatiefvoorstel steunen en complimenten voor degenen die die maatschappelijke onrust zo hebben weten te vertalen in dit voorstel.

De **VOORZITTER**. U bent nu al aan het deelnemen aan het politieke debat. Dit was een technische toelichting van de zijde van de werkgroep, dus ik verzoek mevrouw Abrahamse

nu haar plaats in te nemen in de raadzaal. Hartelijk dank. (Er wordt buiten de microfoon gesproken.) Ja, als er vragen zijn. Zijn er vragen aan mevrouw Abrahamse? Ik bespeurde dat niet namelijk, vandaar. Heel goed, hartelijk dank. Mevrouw Abrahamse, dan gaat nu de tijdteller lopen. U mag de eerste bijdrage leveren als u dat wenst. Of laat u het bij deze toelichting? Ja, oké. Mevrouw Van de Peppel.

Mevrouw **VAN DE PEPPEL** (pvdd). Ja, dank u wel voorzitter. Wij als Partij voor de Dieren hebben toch een punt waarmee we ons niet helemaal kunnen verenigen, en dat is aanbeveling nummer 9, het samen investeren in evenementenlocaties, en dan vooral het investeren in de parken. Wij willen wel heel graag dat er geïnvesteerd wordt in parken, maar dan voor bewoners die daar gewoon kunnen recreëren in plaats dat het overgenomen wordt door festivalorganisatoren die dat een mooie plek vinden. We waren juist heel erg blij dat in de parapluherziening daar kaders aan gesteld werden en door deze zin worden die kaders eigenlijk weer opengebroken. Dat is een punt waar wij toch niet zo heel erg achter kunnen staan. Dus vandaar.

De **VOORZITTER**. Mevrouw Abrahamse, u hebt een vraag?

Mevrouw **ABRAHAMSE** (vvd). Ja, ik wil nog mevrouw Van de Peppel via de voorzitter ook meegeven dat het niet zo is dat de kaders worden opengebroken. Het is meer zo dat wij juist ook zien dat door bepaalde evenementen en festivals er ook schade wordt toegebracht aan parken en daarvoor zijn investeringen nodig. Die worden al gedaan, maar ook in de toekomst op plekken waar dat nog niet is, of bijvoorbeeld zo'n voorstel van de Maashaven waar het nog bij komt, dat dan ook wordt meebetaald aan investeringen die moeten worden gedaan, om ook te voorkomen dat de natuur schade wordt toegebracht. Ik wilde nog even checken bij mevrouw Van de Peppel via de voorzitter of dit bekend was.

De **VOORZITTER**. Mevrouw Van de Peppel.

Mevrouw **VAN DE PEPPEL** (pvdd). Jazeker, maar een Maashaven, industrieterrein, is anders dan een park. Een park is echt openbare ruimte die voor een bepaalde tijd afgesloten wordt voor een evenement. Wij vinden juist die openbare ruimte waar mensen gewoon kunnen recreëren belangrijk. Dat hebben we ook gezien in coronatijd. Dus vandaar.

De **VOORZITTER**. Helder, dank. De heer De Waard.

De heer **DE WAARD** (lr). Dank u wel voorzitter. Ja, de lente is aangebroken, de vogeltjes fluiten. En daarom staat dus ook het evenementenseizoen voor de deur. En zeg nu zelf, wie heeft hier nu geen zin in? Ik in ieder geval wel en daarom ook fijn dat we nu dit debat voeren. Een regulier debat weliswaar, maar dat is allemaal hartstikke prima natuurlijk. Er staat ons in ieder geval voldoende te wachten voor de zomer. In de commissie laaide de discussie al op of Rotterdam nu echt een evenementenstad is of juist moet worden. Natuurlijk is Rotterdam een evenementenstad waar we al enorm trots op kunnen zijn. Maar het kan beter, makkelijker en aantrekkelijker. In Rotterdam zullen we altijd te maken hebben met gebreken, of zoals ik ze eigenlijk liever noem, met uitdagingen. De ruimte is er immers schaars, waardoor snel overlast kan worden ervaren. Overlast van opbouw, de stromen mensen die op gang komen, harde muziek tijdens het evenement of eventueel de afbraak van het evenement. Tegelijkertijd willen we ook een levendige stad zijn. Maar gelukkig zijn wij in Rotterdam niet van het denken in problemen. Wij denken juist in kansen. Maatwerk geldt daarom juist als verlossend woord. Doen wat mogelijk is op plaatsen waar dat mogelijk is, en het initiatiefvoorstel biedt daar wat Leefbaar Rotterdam betreft mooie handvaten voor. Waar mogelijk worden eindtijden van evenementen verruimd, en waar mogelijk in goede relatie

dus ook met de omgeving. Ook hebben we eerder al de discussie gehad over maatwerk omtrent de kleinere incidentele evenementen. Dit initiatiefvoorstel biedt daar ruimte voor. Graag doe ik ook een oproep om deze flexibele instelling aan te houden en vooral de dialoog open te houden met de organisatoren van evenementen en waar mogelijk dan ook uit te breiden. In de commissie kwam al naar voren dat vergunningsaanvragen weinig afgewezen werden, al is de drempel voor ondernemers met name in de context van kleine incidentele evenementen nog wel hoog. In de commissie werden al voorbeelden genoemd van evenementen waarbij het in proces tot aanvraag spaak liep. Hierbij wederom een oproep om de flexibele instelling toe te passen waar mogelijk en ook juist uit te breiden waar mogelijk. Ook zijn er tal van punten in het initiatiefvoorstel in samenspraak met het college genuanceerd. Het document moet daarom ook juist niet als heilige graal gaan gelden, maar als startpunt om Rotterdam een aantrekkelijke evenementenstad te maken maar vooral ook te houden. Dank u wel.

De **VOORZITTER**. Ik dank u zeer. Mevrouw Bokhove.

Mevrouw **BOKHOVE** (gl). Ja, dank u wel. Ik heb nog één vraag aan de wethouder, want we hebben een mooi gemeenschappelijk initiatief ingediend. Aansluitend ook bij de woorden van de vorige spreker, er worden weinig evenementen afgewezen. Maar we zien wel dat soms de beraden er toch uiteindelijk voor kiezen, omdat ze niet in het juiste weekend, waar het hen uitkomt, niet geprogrammeerd kunnen worden. Dan ben je niet afgewezen, maar dan heb je toch eigenlijk nog wel een redelijke vijver aan gemiste kansen. Dat geldt bijvoorbeeld ook voor de halve marathon in Rotterdam. Die komen we misschien in een volgende evenementenkalender nog wel weer tegemoet, maar hoe zorgen we nu dat we proactief met partners om tafel gaan om te zorgen dat we de best mogelijke planning maken aan de voorkant? Want ik denk dat we heel veel evenementen nog kunnen organiseren op het moment dat je daar echt aan de voorkant van staat om uit te vragen wat er nodig is. Dan kun je een betere planning maken. Dus hoeveel evenementen missen we nu, ondanks dat we ze niet hebben afgewezen, maar die eigenlijk wel in onze vijver zwommen om de stad mooier te maken?

De **VOORZITTER**. Ik dank u zeer. Mijnheer Akhatab.

De heer **AKHATAB** (denk). Ja, dank u wel voorzitter. Ik wil graag benadrukken dat diversiteit een belangrijk aspect is van de Rotterdamse gemeenschap. Met meer dan 170 nationaliteiten en een multiculturele achtergrond is het essentieel dat het evenementenbeleid van Rotterdam rekening houdt met deze diversiteit. Het initiatiefvoorstel voor meer maatwerk voor nieuwe en kleinere evenementen kan bijdragen aan het bevorderen van diversiteit in de evenementensector. Door de lasten van de omgevingsvergunning te verminderen voor kleinere organisaties krijgen ook organisaties met een multiculturele achtergrond meer kansen om evenementen te organiseren. Daarnaast kan het onderzoek naar het verruimen van de ruimte voor kleine evenementen in de bestemmingsplannen ervoor zorgen dat er meer evenementen georganiseerd kunnen worden in wijken met diverse samenstellingen. Om diversiteit in de evenementensector te bevorderen, kunnen er specifieke maatregelen worden genomen, bijvoorbeeld door het creëren van meer ruimte voor multiculturele evenementen en door het betrekken van de verschillende culturele groepen in de stad bij de organisatie van evenementen. Daarnaast kan er ook gekeken worden naar het aanbieden van verschillende soorten evenementen, zoals culturele festivals of evenementen gericht op verschillende gemeenschappen. Verder voorzitter, is het van belang dat de evenementenkalender duidelijk is voor alle Rotterdammers, ongeacht hun achtergrond. Het is belangrijk om te vermelden welke culturele evenementen plaatsvinden en waar, zodat iedereen kan genieten van de diversiteit die de stad te bieden heeft. Tot slot voorzitter, wil ik

benadrukken dat het betrekken van de horecasector bij de opstelling van het evenementenbeleid ook kan bijdragen aan het bevorderen van diversiteit. Door het betrekken van verschillende Rotterdamse horecaondernemers bij de organisatie van evenementen kan er beter ingespeeld worden op de behoefte van verschillende culturele groepen. Kortom, dit initiatiefvoorstel kan een belangrijke stap zijn in het bevorderen van diversiteit in de evenementensector. Laten we samenwerken aan een evenementenbeleid dat recht doet aan de diversiteit van onze stad en zorgt voor een inclusieve samenleving waar iedereen kan genieten van de evenementen die Rotterdam te bieden heeft. Voorzitter, ik heb één vraag aan de wethouder over de reactie van het college op de aanbevelingen met betrekking tot aanbeveling 1. Wat gaat het college doen om te zorgen dat het aanvragen van een omgevingsvergunning voor een latere eindtijd dan 23.00 uur soepeler verloopt en wat zijn de consequenties voor organisaties als zij hierdoor in problemen komen? Dank u wel.

De **VOORZITTER**. Dank u zeer. Andere sprekers? Mijnheer Vonk.

De heer **VONK** (cu). Dank voorzitter. Ik zal zoals afgesproken het kort houden en dat kan ook met dit voorstel. Mooi dat er een initiatiefvoorstel vanuit de raad ligt. Onze complimenten ook aan de werkgroep onder de volgens mij bezielende leiding van mevrouw Abrahamse. Altijd goed dat er vanuit de raad voorstellen komen. In de commissie hadden we wel onze zorgen. Onze zorgen lagen er vooral in of dit niet zou kunnen leiden tot jobeleid, en of we misschien niet de balans zouden kunnen verstoren tussen aan de ene kant een feestelijk leven voor sommigen en aan de andere kant een rustig leven voor velen? Gelukkig is er weinig meer van over. Met de aanbevelingen die er nog zijn, zullen we onze stad alleen maar mooier maken. De positie van de wijkraad wordt versterkt. We leggen meer nadruk op kleine en lokale evenementen en de overlast van deelvervoer pakken we aan. Kijk, als we van tevoren hadden geweten dat dit voorstel zich daartoe zou beperken, dan hadden zelfs wij onze naam daaraan kunnen verbinden, maar voor nu zullen wij gewoon voor stemmen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**. Dank u zeer. Mevrouw Nunnely.

Mevrouw **NUNNELY** (d66). Dank u wel voorzitter. Wij zijn ervan overtuigd dat het belangrijk is om alle verzamelde punten in de evaluatie dus mee te nemen om ervoor te zorgen dat met name ook de toonaangevende evenementen van deze stad een duidelijke plek krijgen in ons evenementenbeleid. Daarbij is het belangrijk om ons hard te maken en rekening te houden met maatwerk, met de belangen van alle betrokken partijen, met name ook de ondernemers in de stad. Maar vooral ook, ik heb het net al eerder voorbij horen komen, de diversiteit van de stad. Daarbij de vraag aan de wethouder hoe we ervoor kunnen zorgen dat de communicatie rondom de evenementen op een heel goede duidelijke manier gebeurt, zodat we ook de Rotterdammers op tijd duidelijk kunnen informeren over alle evenementen uit deze stad. Daarbij nogmaals dank aan de collega's van de werkgroep om te komen tot dit initiatiefvoorstel.

De **VOORZITTER**. Dank u. De heer Coşkun.

De heer **COŞKUN** (sp). Dank u wel voorzitter. Ook ik zal het kort houden. Rotterdam is terecht een trotse evenementenstad. Dat begint elk jaar met het IFFR, dat in donkere bioscoopzaaltjes wordt genoten en gevierd in de rest van de dan nog donkere winterse stad. Iedereen ziet uit naar de voorjaarsevenementen, zoals aanstaande zondag de marathon. Natuurlijk dienen onze parken ook voor andere dieren dan de feestbeesten. Wat de SP betreft wordt Rotterdam één groot nationaal park, naar het voorbeeld van Londen, en kunnen we zowel op de Maashaven als in het Kralingse Bos samen met de dieren het leven vieren.

Voorzitter, ik heb al genoeg lovende woorden in de technische tijd gedaan. Alle lof en steun voor de initiatiefnemers en het gesprek dat zij met de evenementenorganisatoren en de stad hebben georganiseerd, onder andere in deze zaal. Laten we in gesprek blijven met de stad en ons beleid nog verder verfijnen en nog diverser maken dan het al is. Voor elk wat wils.

De **VOORZITTER**. Anderen? Mevrouw Reitema.

Mevrouw **REITEMA** (pvda). Ja, allereerst de complimenten aan de initiatiefnemers. Goed werk. Wel heeft de PvdA ook wel enkele zorgen die voorheen al genoemd zijn door de Partij voor de Dieren over de openheid van het park en wat de ChristenUnie heeft gezegd over de continuïteit van het beleid, dus dat zijn zorgen die de PvdA deelt. Verder zijn wij blij om te zien dat veel collegereacties zijn verwerkt in de herziene versie en nogmaals complimenten.

De **VOORZITTER**. Dank u. Anderen? Wethouder Kasmi.

De heer **KASMI** (d66) (wethouder). Ja, goedemorgen via de voorzitter. De heer Lansink moet daar om lachen. Ja, wij hebben hier natuurlijk al uitvoerig met elkaar over gesproken in de commissie en hier ook echt uitvoerig bij stilgestaan. U kent de reactie van het college hierop. We hebben daar inhoudelijk van onze kant ook een reactie op gegeven. Desalniettemin is het denk ik gewoon goed om hier vandaag weer even kort bij stil te staan. Ik ga gewoon de vragen af die gesteld zijn met in het achterhoofd wat ik zojuist heb gezegd, om te voorkomen dat we weer een uitvoerig debat hebben, omdat we dat al hebben gedaan met elkaar. Mevrouw Van de Peppel had niet zozeer een vraag maar vooral een opmerking over investeren in parken. U heeft als het goed is de inhoudelijke reactie van ons gezien, die we daarop hebben gegeven, dus daar houd ik het voor nu bij. U heeft ook de reactie van mevrouw Abrahamse gehad. De heer De Waard van Leefbaar Rotterdam, u geeft heel duidelijk in uw betoog precies de complexiteit aan van de puzzel waar wij als grote stad mee te maken hebben, namelijk schaarste van ruimte en tijd, zou ik bijna willen zeggen, als je ook kijkt naar de evenementenkalenders en de hoeveelheid evenementen die we een plekje moeten geven. Die puzzel is elke keer heel moeilijk om te leggen, maar het lukt ons elke keer vrij goed, ondanks dat we daar natuurlijk niet iedereen altijd een plekje kunnen geven. Maar we proberen dat zo goed als mogelijk te doen. Die flexibele instelling waar u naar vraagt, ja, ook dat hanteren we juist heel erg, meedenken, kijken waar we maatwerk kunnen leveren bij organisatoren en die ook ondersteunen in de procedures. Dus dat deel ik met de heer De Waard. Mevrouw Bokhove had wel een vraag die ik in ieder geval heb kunnen noteren. U gaf daarvoor al De Parade als voorbeeld en daaraan gekoppeld de vraag van hoe we er eigenlijk voor zorgen dat organisatoren die niet een plek op de kalender krijgen op gewenste datum, dat we die alsnog alternatieven kunnen aanbieden op de kalender. Dat doen we, als voorbeeld De Parade, om daar toch maar bij te blijven. Wij hebben natuurlijk alternatieve locaties aangeboden, ook voor de datum die zij hebben genoemd. Wij hadden natuurlijk in eerste instantie al een datum gereserveerd, dat is de datum waarop De Parade elk jaar plaatsvindt. Zij zijn daarvan afgeweken. Toen hebben we samen gekeken naar alternatieve locaties en helaas hebben ze dat van hun kant niet geaccepteerd. Het blijft elke keer een moeilijke puzzel, want we krijgen veel meer aanvragen dan dat wij kunnen honoreren, zult u wel begrijpen. Maar we proberen daarvan zoveel als mogelijk een plek te geven op de kalender. En soms kunnen we daarin schuiven en soms ook niet, omdat we dan weer anderen zouden moeten teleurstellen. Maar we zetten onszelf daar maximaal voor in om iedereen zoveel mogelijk de plek te geven die ze het liefst zouden willen en als dat niet kan, dan een alternatief te bieden. Maar dan is het vervolgens wel aan de organisatoren om daar ja of nee op te zeggen. Een ander deel van de evenementen die eventueel niet kunnen doorgaan als B- of C-evenement, kunnen wel afgeschaald worden en doorgaan als A-evenement. Ook dat is een optie die wij bieden en daar wordt ook gebruik van gemaakt.

De **VOORZITTER**. Mevrouw Bokhove.

Mevrouw **BOKHOVE** (gl). Ja, dank u wel, een mooi antwoord ook. Naar de toekomst, zeker wat een evenement betreft als De Parade, dat ook samenhang heeft met programmering in andere steden, stapt de wethouder daar nu naar voren, vooruitlopend? Eigenlijk moet je een jaar van tevoren plannen om dan te weten welke data het meest geschikt zijn en waarmee je als stad dan ook met open armen kunt staan om zo'n belangrijk evenement te ontvangen. Pleegt de wethouder die inzet ook?

De heer **KASMI** (d66) (wethouder). Ja, wij gaan heel vroeg met alle organisatoren natuurlijk in gesprek, maar het is natuurlijk ook aan de organisatoren zelf om te zeggen wanneer zij natuurlijk een plek zouden willen hebben. En nogmaals, wij maken een brede afweging. We worden geïnformeerd door de veiligheidsdiensten. Wij kijken welke ruimte er is op de kalender, welke andere eventuele evenementen ook in dezelfde tijd plaatsvinden en daar maken we een totale afweging in. Maar dat doen we altijd met de inzet om zoveel als mogelijk mensen tegemoet te komen uiteraard. Alleen lukt het helaas niet altijd, zoals u wellicht weet. Maar dat is wel onze inzet. Dan de heer Akhatab van de fractie van DENK. Ja, het belang van diversiteit deel ik uiteraard. Wij hebben denk ik een van de meest diverse evenementenkalenders van Nederland met enorm mooie grote en kleine evenementen, zowel heel erg op wijkniveau als de wat grootschaligere als de Wereldhavendagen of de marathon of het Zomerfestival en dat blijven we wat mij betreft doen. Voor een deel zijn we daar natuurlijk ook afhankelijk van de aanbieders zelf, maar daar proberen we natuurlijk ook altijd een weging in te maken. De eindtijd, ook daarover hebben we natuurlijk in de commissie met elkaar het gesprek gevoerd. Ik heb daar aangegeven dat afwijken van de eindtijd van 23.00 uur mogelijk is. Daar dient wel een omgevingsvergunning voor aangevraagd te worden, maar we proberen daar waar mogelijk maatwerk te leveren en daar waar dat kan ook af te wijken van de eindtijd van 23.00 uur, mits daar natuurlijk ook een omgevingsvergunning voor wordt aangevraagd. Dan mevrouw Nunnely over de communicatie. Dat ben ik uiteraard geheel met u eens. We proberen via allerlei kanalen daar natuurlijk over te informeren, via de website, via Rotterdam Festivals, via de wijkraden. Dus op verschillende manieren proberen we Rotterdammers goed op de hoogte te houden van de evenementen die plaatsvinden en ook in de lokale kranten wordt daar melding van gemaakt, in ieder geval ten aanzien van de grote evenementen die plaatsvinden. En dat zullen we blijven doen. Voorzitter, volgens mij waren dit in ieder geval de vragen die ik heb genoteerd.

De **VOORZITTER**. Is er behoefte aan een tweede termijn of is er nog een vraag blijven liggen? Niet? Dan was het debat adequaat op deze wijze. Ik dank u zeer. Stemming volgt aan het einde van de vergadering in het stemvenster.

6.2 Het concept van het Plan Toekomstvast Tramnet 2030 (PTT) van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag

De **VOORZITTER**. We gaan naar 6.2, het concept van het Plan Toekomstvast Tramnet 2030. Wethouder Karremans is aangeschoven. De heer Coşkun als eerste. De heer Biljoen, alvast een punt van orde?

De heer **BILJOEN** (gl). Ja voorzitter, een punt van orde of meer een verzoek. Ik heb straks ook een aantal vragen aan de wethouder van Onderwijs, wethouder Kasmi, dus mijn verzoek is of hij bij dit agendapunt zou kunnen blijven zitten.

De **VOORZITTER**. Ik heb hem vastgelijmd.

De heer **COŞKUN** (sp). Nee voorzitter, dat doet alleen Extinction Rebellion, en daar bent u niet van.

De **VOORZITTER**. Ik zeg niks.

De heer **COŞKUN** (sp). Nee, ik heb het woord. Voorzitter, ik had voorgesteld om dit niet nu te behandelen, want dit is niet rijp voor raadsbehandeling, omdat het maatschappelijk debat over wat voor stad we willen zijn nog helemaal klaar is. Dat merk je uit tientallen insprekers, de wijkraden die hier langsgesproken zijn, noem maar op. Voorzitter, geen Rotterdam zonder tram, dat zal iedereen met mij beamen. Tram 8 en 4, houd ze hier. Dat heeft overal gehangen, er zijn meer dan 12.800 handtekeningen aangeboden, alleen al uit West, voorzitter. Tientallen brieven, verontruste deskundigen, mensen van RoMeO, mensen die in het Europees Parlement hebben gezeten, de wijkraden van, ik heb ze net al genoemd, Hillegersberg, Kralingen, Bloemhof, Bospolder, Middelland, van Noord, van Zuid, allemaal zeggen ze: doe het niet. Bespaar ons de drama's rond vervoersarmoede. Overal in Europa worden juist meer tramlijnen aangelegd en wordt het tramnet fijnmaziger, met voertuigen die aangepast zijn aan smallere stedelijke binnenstraten. Dus als je toch de trams gaat vervangen, neem dan niet die logge grote, maar neem ook wat kleintjes. Doe dat bijvoorbeeld samen met Den Haag. Dat scheelt ook weer een heleboel kosten. Er zijn ontzettend veel vragen ook. Waarom is dit überhaupt nodig? Staat de RET soms op omvallen? Is er een financieel schandaal dat in de lucht hangt zo achter de hoek van dit, wat ik dan noem posttraumatische tramnet, PTT. Dit gaat niet goed. Ons burgerraadslid in de commissie heeft ook aangegeven dat de norm in een stad voor de nabijheid van een OV-halte 400 meter zou moeten zijn. Dat zegt elke deskundige. Dat wordt nu bijna verdubbeld en dat betekent dat nog meer Rotterdammers afhaken en worden opgesloten in hun buurtje en afgesneden van voorzieningen in andere delen van de stad.

De **VOORZITTER**. De heer Becker heeft een vraag aan u. Die had ik nog laten zitten. Of gaat het over?

De heer **BECKER** (vvd). Ja, het is een beetje mosterd na de maaltijd. Het was vooral bij het begin. U begint met: dit is niet rijp voor raadsbehandeling. Volgens mij hebben we het hier uitgebreid over gehad. De wijkraden hebben hun rol heel goed gespeeld in dit tramnet, bijna alle wijkraden hebben participatieavonden georganiseerd. Ik ben bij een paar van die avonden geweest. Die hebben goede adviezen uitgebracht. Daar is ook een correcte reactie op geweest. Die is ook verwerkt in de collegereactie. Er zijn veel dingen van de wijkraden meegenomen in de collegereactie. We hebben het daar in de commissie over gehad, we hebben een technische sessie gehad, een inspreekmoment en nog een commissiebehandeling. Het is dus zeer uitgebreid behandeld. U bent er kritisch over en dat gun ik u van harte. Maar u kunt niet zeggen dat we het er niet uitgebreid genoeg over hebben gehad. Daar hebben we echt alle mogelijkheden voor gehad.

De **VOORZITTER**. Waarvan akte. De heer Coşkun.

De heer **COŞKUN** (sp). Natuurlijk, er is uitgebreid over gesproken. Er is heel veel commotie over, dat blijkt ook wel, zeker ook hier. Dat gaat ook blijken uit de gigantische hoeveelheid moties rondom dit onderwerp. Dit is nog niet af. U hebt wel het gesprek gevoerd. Enkele punten heeft het college overgenomen in de richting van de MRDH, maar we moeten blijkaar snel zijn want het is bijna 2030 en dan moet dat tramnet klaar liggen. Haastige spoed is zelden goed. Dat zei ik al bij het ordedebatje aan het begin. Dus wij vinden dat dat

niet klaar is. Het maatschappelijke debat erover moet verder worden gevoerd, het gesprek van ons met de stad, wat voor vervoerssysteem we willen hebben, hoe onze straten eruit moeten zien. Dat is iets anders dan de mooie plaatjes in het ding van de MRDH, de Metropoolregio Rotterdam Den Haag. Dus dat debat is nog niet af. Wat ons betreft gaat dit hele posttraumatische tramnetvoorstel dus van tafel. Schrijf dat maar aan de MRDH ofwel aan uzelf, want u bent zelf de MRDH. Als SP zullen wij de reizigers, onze Rotterdamse burgers, blijven ondersteunen in hun verzet tegen deze onzalige plannen. En als u toch een conceptbrief naar de MRDH wilt sturen zoals u nu van plan bent, dan hebben we nog een aantal moties voorbereid, ook samen met anderen, ter wijziging van dit concept. Dat is onder andere 'Delfshaven weer op het juiste spoor'. Meer dan een half jaar geleden zeiden we al: waarom trek je tram 4 niet door, weer terug naar het Marconiplein? Er is toen al een voorschot genomen op dit onzalige plan. Tram 4 moet zo snel mogelijk weer doorgetrokken worden. Ook 'Onderzoek vervoersarmoede Rotterdam', om alle risico's daarvan in kaart te brengen naar aanleiding van dit onzalige plan. 'Meetbare normen voor toegankelijkheid metro en bus', want je stapt niet zomaar zoals je in een tram stapt met je rollator of je scootmobiel in de bus en je komt niet in de metro als de lichten niet werken. Dan nog 'Thuiswedstrijd in Spangen'. U bent wel van plan om als Sparta speelt de tram te laten rijden. Wij zeggen: doe dat gewoon helemaal. Laat dat ding gewoon doorrijden tot aan het Kasteel. En ook 'Aantrekkelijke OV-verbinding voor de Nieuwe Binnenweg', mocht u toch het onzalige idee hebben om tram 4 daar weg te halen. Dat zijn de vijf moties die de SP samen met GroenLinks en de PvdA wil indienen.

De **VOORZITTER**. Dat was het mijnheer Coşkun? Ik dank u zeer.
De heer Coşkun heeft de volgende moties ingediend.

Motie 1. Delfshaven weer op het juiste spoor

"De gemeenteraad van Rotterdam, bijeen op 13 april 2023 ter bespreking van agendapunt 6.2 'Het concept van het Plan Toekomstvast Tramnet 2030 (PTT) van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag';

constaterende dat:

- sinds het inkorten van tramlijn 4 de Schiedamseweg en het Grote Visserijplein vanuit naastgelegen buurten slecht bereikbaar zijn met openbaar vervoer;
- de omzet van winkeliers aan het einde van de Nieuwe Binnenweg en de Schiedamseweg fors is gedaald na inkorting;
- de herinrichting van de Nieuwe Binnenweg nog niet concreet is;

overwegende dat:

- het college aangeeft in de collegebrief dat pas als er voldoende concreet zicht is op realisatie van de herinrichting, er kan worden overgegaan tot het verwijderen van tram 4 uit de Nieuwe Binnenweg;
- de personeelsproblemen bij de RET zijn afgenomen;

verzoekt het college om:

- zolang er nog geen herinrichtingswerkzaamheden worden verricht aan de Nieuwe Binnenweg, tramlijn 4 op de kortst mogelijke termijn weer te laten doorrijden tot Marconiplein;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. T.S.J. Coşkun, M.H. Biljoen en R. Moti

Motie 2. Onderzoek vervoersarmoede Rotterdam

"De gemeenteraad van Rotterdam, bijeen op 13 april 2023 ter bespreking van agendapunt 6.2 'Het concept van het Plan Toekomstvast Tramnet 2030 (PTT) van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag';

constaterende dat:

- de MRDH voornemens is tramhaltes weg te halen waardoor de afstand tot een tram-alternatief langer lopen wordt;
- de MRDH uitgaat van een acceptabele loopafstand van 600-800 meter naar een tram en-bushalte;
- het centraal bureau voor de statistiek (CBS) en het planbureau voor de leefomgeving (PBL) uitgaan van slechts 400 meter als acceptabele loopafstand;

overwegende dat:

- dit college 'Eén stad' als moto heeft;
- de inwoners van de getroffen wijken mogelijk door het tramplan een hogere kans op vervoersarmoede lopen en daardoor niet meer mee kunnen doen met de maatschappij;

verzoekt het college om:

- de risico's van vervoersarmoede in Rotterdam door het PTT in kaart te brengen en hierbij ook de rest van het Rotterdamse OV-netwerk te betrekken;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. T.S.J. Coşkun, M.H. Biljoen en R. Moti

Motie 3. Meetbare normen voor toegankelijkheid metro en bus

"De gemeenteraad van Rotterdam bijeen op 13 april 2023 ter bespreking van agendapunt 6.2 'Het concept van het Plan Toekomstvast Tramnet 2030 (PTT) van de Metropool regio Rotterdam Den Haag';

constaterende dat:

- de MRDH voorstelt om tramhaltes weg te halen, waardoor reizigers vaker afhankelijk zijn van de metro en bus;
- insprekers aangeven dat roltrappen en liften vaak kapot zijn en liften erg stinken;
- uit de 'prestatievergelijking stedelijke openbaarvervoersbedrijven' van de ACM blijkt dat de RET het hoogst aantal klachten ontvangt over toegankelijkheid;

overwegende dat:

- het college in de collegebrief aangeeft dat storingen van liften op metrostations en van uitschuifplanken van bussen tot een absoluut minimum moet worden teruggebracht;
- Rotterdam zonder een goede OV-toegankelijkheid niet iedereen mee kan laten doen met de maatschappij;

verzoekt het college om:

- een strikte en meetbare norm af te spreken met de RET rondom de afhandeling van storingen aan liften, roltrappen en uitschuifplanken;
- meetbare normen af te spreken met de RET over de schoonmaak van de liften;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. T.S.J. Coşkun, M.H. Biljoen en R. Moti

Motie 4. Thuiswedstrijd in Spangen

"De gemeenteraad van Rotterdam, bijeen op 13 april 2023 ter bespreking van agendapunt 6.2 'Het concept van het Plan Toekomstvast Tramnet 2030 (PTT) van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag';

constaterende dat:

- de MRDH voorstelt tramlijn 8 in te korten tot Marconiplein;
- tramlijn 8 in Spangen wordt behouden voor fans van Sparta tijdens thuiswedstrijden;
- inwoners van Spangen iedere dag een thuiswedstrijd spelen;
- reizigers in Spangen in grote mate afhankelijk zijn van goed openbaar vervoer vanwege een forse wandeling naar boven;

overwegende dat:

- het tramspoor blijft liggen;
- een busverbinding voor veel reizigers zorgt voor een extra overstap;

verzoekt het college om:

- tramlijn 8 te behouden voor Spangen;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. T.S.J. Coşkun, M.H. Biljoen en R. Moti

Motie 5. Aantrekkelijke OV-verbinding voor de Nieuwe Binnenweg

"De gemeenteraad van Rotterdam, bijeen op 13 april 2023 ter bespreking van agendapunt 6.2 'Het concept van het Plan Toekomstvast Tramnet 2030 (PTT) van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag';

constaterende dat:

- de MRDH voorstelt tramhaltes weg te halen rond de Nieuwe Binnenweg;
- het college de MRDH vraagt om een deel van de Nieuwe Binnenweg te voorzien van een busverbinding;
- tramlijn 4 voor verschillende wijken in Delfshaven de enige directe en snelle verbinding is met het centraal station;

overwegende dat:

- uit het rapport 'contouren Toekomstvast tramnet' blijkt dat extra overstappen een extra barrière is voor reizigers en het OV daardoor minder aantrekkelijk wordt;
- de halte 'Centraal station' de OV-verbinding via de Nieuwe Binnenweg aantrekkelijk maakt;

verzoekt het college om:

- als voorwaarde op te nemen dat een OV-verbinding via de Nieuwe Binnenweg zonder overstap moet aanhaken op het centraal station;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. T.S.J. Coşkun, M.H. Biljoen en R. Moti

De moties zijn voldoende ondersteund en maken deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER**. De heer Moti.

De heer **MOTI** (pvda). Voorzitter, de tram en Rotterdam zijn historisch met elkaar verbonden, al 145 jaar lang. Dankzij de tram kan Nelson naar school, kan Latifa naar haar werk en kan oma Gerritsen naar de markt. Dankzij de tram kunnen duizenden Rotterdammers elkaar elke dag ontmoeten. Afgelopen decennia heeft de gemeente Rotterdam niet voor niets fors geïnvesteerd in het verbeteren van ons tramnetwerk en zijn juist vele buslijnen vervangen door tramlijnen, omdat we weten dat de tram door onze bewoners en onze ondernemers juist enorm wordt gewaardeerd. De tram is comfortabeler dan de bus, is voor mindervalide bewoners toegankelijker dan de bus, biedt meer ruimte dan een bus en staat ook minder vaak vast dan een bus. Helaas dreigen door het rendementsdenken van de VVD en van VVD-wethouder Karremans diverse tramlijnen te verdwijnen in verschillende straten, buurten en wijken en gaan we terug in de tijd. Niet het uitgangspunt om voor alle bewoners het openbaar vervoer toegankelijk en bereikbaar te houden telt, maar zoveel mogelijk opbrengst, zoveel mogelijk centen, zoveel mogelijk reizigerskilometers zijn leidend geweest. Dit gaat ten koste van onze ouderen, van onze jongeren, van onze bewoners zonder auto. Het stadsbestuur kiest niet voor de sociale variant, maar kiest voor de rendementsvariant.

De **VOORZITTER**. U heeft een interruptie.

De heer **BECKER** (vvd). Dank u wel voorzitter. Volgens mij wordt er niet gekozen voor rendementsdenken, maar juist voor efficiëntie. De heer Moti is jarenlang wethouder geweest in deze stad, hij weet donders goed hoe dit werkt. Er is sprake van minder reizigers in het openbaar vervoer, ook in de tram, minder inkomsten. Toch willen we wel dat fijnmazige OV-netwerk houden met zijn allen, en bussen zijn vele malen goedkoper dan trams. Dat is wat in dit plan zit. Door het inzetten van bussen kun je juist aan die OV-behoefte voldoen zonder dat het enorm veel kost. U weet als geen ander hoe dit werkt, dus uw houding hierin verbaast mij.

De **VOORZITTER**. De heer Moti.

De heer **MOTI** (pvda). Ja voorzitter, in antwoord op de heer Becker ik weet inderdaad hoe het werkt, en ik weet ook dat bussen minder reizigers trekken. Daarom hebben we in deze stad heel veel buslijnen vervangen door tramlijnen, met als effect dat we meer reizigers hebben getrokken. U doet een stap terug en ik weet nu al wat er gaat gebeuren. Dat is namelijk het trucje van de VVD overal in het land. Eerst vervangen door een bus, dan verbaasd kijken dat er nog minder reizigers zijn en dan die buslijn opheffen. Dat gebeurt in heel veel gebieden in dit land waar de VVD aan de macht is, waar helemaal geen OV is, en dat dreigt helaas ook voor heel veel straten, buurten en wijken van Rotterdam. U noemt dat efficiëntie, met alle respect, efficiëntie is gewoon een ander woord voor rendementsdenken.

De **VOORZITTER**. De heer Van Drunen.

De heer **VAN DRUNEN** (lr). Ja, dank u voorzitter. Als het om het rendementsdenken van dit college zou gaan, dan zou natuurlijk een heel simpele oplossing zijn, want dan kunnen we gewoon de kaartjes of de ritprijs verhogen. Want dat is natuurlijk de andere kant van het

verhaal. Of je doet een efficiëntieslag of je laat mensen meer betalen. Dus welke keuze wil de heer Moti hier maken?

De **VOORZITTER**. De heer Moti.

De heer **MOTI** (pvda). Ja voorzitter, de heer Van Drunen weet heel goed het antwoord op zijn eigen vraag, want nog geen enkele maanden geleden hebben we hier een fel debat gevoerd, door de heer Van Drunen nota bene zelf aangevraagd, over de tariefsverhoging bij de RET, waar de heer Van Drunen het inderdaad niet mee eens was. De PvdA ook niet, dus het college heeft dat al gedaan. Dat heeft al de tarieven met bijna 8% verhoogd. Ja, je kunt dan zeggen, we doen het maar 800%, maar dan weten we natuurlijk ook wat er gebeurt, dan gaat niemand meer gebruikmaken van het openbaar vervoer, want er bestaat ook nog zoiets als prijselasticiteit. Kortom voorzitter, op die vraag van de heer Van Drunen kent hij zelf het antwoord al. Voorzitter, de afgelopen week is in ieder geval duidelijk geworden dat bijna niemand heil ziet in de plannen van VVD-wethouder Karremans. Bewoners niet, ondernemers niet, wijkraden niet. Wie dan wel? Ja, alleen de heer Becker van de VVD-fractie was er enthousiast over. In de wandelgangen van het stadhuis gonsde het gisteren dan dat de VVD-fractie en de VVD-wethouder van de andere drie coalitiepartijen, Leefbaar Rotterdam, D66 en DENK, hebben geëist om het voorstel van VVD-wethouder Karremans te steunen. Het schijnt zelfs dat DENK-partijleider Achbar hiervoor opgetrommeld moest worden. Jammer, want over dit onderwerp zijn helemaal geen afspraken gemaakt in het coalitieakkoord, maar het wordt nu blijkbaar toch afgetikt in het achterkamertje van de coalitie. Voor ons als PvdA is dat een enorme teleurstelling.

De **VOORZITTER**. De heer Van Drunen.

De heer **VAN DRUNEN** (lr). Ja voorzitter, hier wil ik toch wel op reageren, want de heer Moti begint hier een heel circus op te tuigen dat alleen maar in zijn eigen hoofd bestaat. Er is helemaal niets afgetikt in achterkamertjes of wat dan ook. Misschien dat dat de normale gang van zaken was toen u zelf in het college zat, maar ik kan u verzekeren dat er helemaal niets is afgetikt in achterkamertjes.

De **VOORZITTER**. U kunt verdergaan.

De heer **MOTI** (pvda). Ja voorzitter, die geruchten hier in de wandelgangen van het stadhuis zullen vast wel ergens op gebaseerd zijn. Ik ga ervan uit dat u wel gisteren met vier fracties overleg heeft gehad blijkbaar, en daar gaat dit in ieder geval over. Voorzitter, maar dat is nog niet het belangrijkste. Ik ga door met mijn verhaal.

De **VOORZITTER**. Nee, mevrouw Van Wifferen stond al even.

Mevrouw **VAN WIFFEREN** (d66). Ja voorzitter, ik vind dit wel een heel aparte manier van debatteren van de heer Moti. Eigenlijk ben ik beter van hem gewend. Want om je hele debat te gaan baseren op geruchten die je in de wandelgangen hebt gehoord, vind ik echt een ontzettend zwaktepunt. En dan zeggen dat er op hoge toon een soort van eisen zijn gesteld aan DENK. Ja, ik denk dat het gewoon een oude manier van denken is van toen de PvdA nog wethouder was, dat dit gangbaar was en dat hij – als ik ook mag gaan in geruchten en speculaties, dan zou ik kunnen zeggen dat u dat projecteert op de nieuwe coalitie. Dat moet u vooral doen, maar ik vind het wel een heel zwak verhaal.

De **VOORZITTER**. De heer Becker.

De heer **BECKER** (vvd). Ja, dank u wel voorzitter. Er moet mij toch wat van het hart. De manier waarop de heer Moti dit onderwerp behandelt, vind ik niet correct. Er wordt nu op een manier gesproken, er worden geruchten verspreid, een soort van complottheorieën. De heer Moti doet net zoals toen met betaald parkeren. Hij roept bewoners op om allerlei intimiderende en rare mailtjes te gaan sturen naar raadsleden. Ja, dat heeft u gedaan. Wij worden bestookt met mails, daar heeft u toe aangezet. Dat vind ik zeer kwalijk. Zeker in een tijd waarin het vertrouwen in de politiek niet heel hoog is, waarin we juist het goede voorbeeld moeten geven, moet u niet op zo'n manier doen alsof er in achterkamertjes gekke dingen gebeuren en moet u niet bewoners gaan oproepen om rare mails te sturen. Dat is echt niet correct. Dat wil ik hierbij gezegd hebben.

De **VOORZITTER**. Dan de fractie van DENK.

Mevrouw **REHIM ZADEH** (denk). Ja voorzitter, ik wil toch even een punt maken. Dat hier iemand moet worden opgetrommeld om maar dingen voor elkaar te krijgen in achterkamertjes. Ik vind het allemaal heel erg onbenullig en ik vind het onzin en ik sluit me ook aan bij de woorden van de heer Becker.

De heer **MOTI** (pvda). Ja voorzitter, ik hoor alleen maar termen als onbenullig en onzin, maar ik hoor niemand zeggen dat inderdaad de heer Achbar niet is aangesloten. Dat hoor ik niemand zeggen. Dus blijkt dat gerucht wel degelijk aan de orde. En dan wil ik als u het toestaat nog even antwoord geven op de heer Becker.

De **VOORZITTER**. Becker, u geeft een gratis S.

De heer **MOTI** (pvda). De heer Becker, excuus, het was niet bewust bedoeld. Ja, de PvdA heeft inderdaad heel veel contact met heel veel bewoners en heel veel ondernemers gehad. We hebben ze uitgelegd dat we dit plan alleen maar kunnen blokkeren in de gemeenteraad als minimaal 23 raadszetels hier tegen stemmen. En om dat voor elkaar te krijgen is het nodig dat een van de vier coalitiepartijen die voor dreigen te stemmen dat niet doet. Dus roep je volksvertegenwoordigers ter verantwoording. Vraag ze om verantwoording af te leggen over hun stemgedrag. Dat is iets heel normaal. U maakt ervan dat wij hebben opgeroepen tot intimidatie. Dat is gewoon volstrekt onwaar. Wij hebben mensen opgeroepen om contact te zoeken met hun volksvertegenwoordiging en ik denk dat dat juist heel goed is in deze tijd, dat we nog meer van dat soort oproepen doen, want dat verkleint juist de kloof. Contact tussen burgers en volksvertegenwoordigers, dat is de manier waarop we de politiek, de raad naar de straat brengen en de politiek dichterbij de burgers brengen en zorgen dat mensen rekenschap geven over de activiteiten die ze doen, over het stemmen dat ze doen. Als ze hier grote besluiten nemen, dat ze dan ook beseffen wat voor impact dat heeft op onze bewoners en onze ondernemers en daar verantwoording over afleggen.

De **VOORZITTER**. Mevrouw Van Wifferen, u bent gaan zitten. Het is voorbij?

Mevrouw **VAN WIFFEREN** (d66). Ja kijk, ik dacht ook, ik kan wel zeggen dat ik helemaal niet hierover met de heer Achbar heb gesproken, maar misschien anderen wel, ik weet het ook niet. Het is zo'n luchtflitserie wat de heer Moti hier doet, dat ik daar verder ook eigenlijk niet zoveel mee kan.

De **VOORZITTER**. De heer Becker.

De heer **BECKER** (vvd). Nee kijk, de heer Moti is een politieke dinosaurus. Die zat hier al toen de heer Fortuyn nog onder ons was. Toen zat hij hier al op het stadhuis. Ik heb echt wel

bezwaar tegen de manier waarop u nu... u heeft verkiezing na verkiezing verloren. En de tactiek van de PvdA is nu blijkbaar dat u bewoners raadsleden laat bestoken met e-mails in plaats van dat u uw verhaal vertelt in die wijken, dat u naar die bewoners toe gaat. Ik ben bij heel veel van die wijkraadbijeenkomsten geweest, ik heb u daar niet gezien. Dus kom met dat PvdA-verhaal, overtuig die mensen, maar ga niet met dit soort rare intimidatietactieken proberen om een coalitiepartij onder druk te zetten. Dat is dit stadhuis niet waardig en dat is ook niet de PvdA waardig.

De heer **MOTI** (pvda). Ja voorzitter, ik snap dus echt niet waarom de heer Becker een mailtje van een bewoner als intimidatie ervaart. Ja, dan hebben we het inderdaad over een kloof, als u al zelfs een mailtje van een bewoner als intimidatie ervaart, dan hebben we het over een heel grote kloof. Ik heb ook mailtjes gehad van heel veel groepen. We hebben inderdaad mensen ook opgeroepen, uiteindelijk neemt de gemeenteraad hier een besluit over, wil je invloed uitoefenen, neem dan contact op met gemeenteraadsleden. Dat is ook hoe het in een democratie hoort te werken. Maar blijkbaar vindt u contact intimidatie. Ik vind dat een heel vreemde opvatting voor een democratische partij.

De **VOORZITTER**. Mevrouw Rehim Zadeh.

Mevrouw **REHIM ZADEH** (denk). Ja voorzitter, ik hoor de heer Moti zeggen, een mailtje. Correctie, heel het weekend lang. Uitgescholden worden ook. Maar blijkbaar vindt de heer Moti dat normaal. Daarnaast ook even terugkomend op een voorgaand punt dat u maakte. Kijk, een coalitie mag volgens mij gewoon overleg voeren. En ik mag met mijn wethouder spreken, maar u baseert hier uw verhaal op geruchten die u hoort. Dat zegt meer over u.

De **VOORZITTER**. Mevrouw Elfilali.

Mevrouw **ELFILALI** (volt). Ja, een punt van orde voorzitter. Ik hoor mevrouw van DENK zeggen: mijn wethouder. Het is onze wethouder, het is niet uw wethouder, zeg ik via de voorzitter. Dus een kleine correctie, laten we er alstublieft op letten. En er waren al twee seconden van mijn tijd afgegaan.

De heer **MOTI** (pvda). Voorzitter, allereerst ben ik blij, o.

De **VOORZITTER**. De heer Becker.

De heer **BECKER** (vvd). Er wordt hier ook de hele tijd door de heer Moti VVD-wethouder gezegd. Het is ook onze wethouder, dus dan moet de heer Moti ook gecorrigeerd worden.

De **VOORZITTER**. U corrigeert elkaar, dat is heel goed. Ik heb van meet af aan gezegd, ook bij de installatie van de wethouders, wethouders zijn van de stad. Ze zijn niet van een politieke partij. Ze hebben een politieke kleur, en dat is maar goed ook. De heer Moti.

De heer **MOTI** (pvda). Ja voorzitter, als antwoord op mevrouw Rehim Zadeh. Ik ben blij dat ze bevestigt dat die overleggen geweest zijn, want daarnet werd dat nog even met allemaal schijnbewegingen ontkend. Maar die zijn er dus gewoon geweest. Twee, ik heb nooit gezegd, en laat dat helder zijn, ik heb nooit opgeroepen tot scheldpartijen of tot bedreigingen of wat dan ook, en dat is ook verkeerd. Dat is ook fout. Dat vind ik abject en dat wijs ik ook heel erg af. Waartoe ik heb opgeroepen is: roep je volksvertegenwoordiger ter verantwoording. Waarom stemmen heel veel mensen, heel veel kiezers die op partijen hebben gestemd, die komen nu van een koude kermis thuis. Heel veel kiezers van DENK en D66 in Delfshaven komen nu van een koude kermis thuis omdat DENK en D66 hun tramlijn

dreigen af te pakken. Ja, als je op die mensen gestemd hebt, op die partij gestemd hebt, roep ze dan ter verantwoording. Dat was de oproep van de PvdA. Een heel goede oproep wat mij betreft, die we ook vaker gaan doen omdat dat juist de kloof verkleint. Ik ben het wel met u eens, als dat heeft geleid tot scheldpartijen dan kan ik daar geen rekenschap van geven, want die oproep hebben wij nooit gedaan. De PvdA zal ook nooit in deze raadzaal scheldpartijen gebruiken. Dat doen we ook niet in mailtjes en we zullen mensen ook nooit oproepen daartoe. Maar we zullen wel mensen blijven oproepen om hun volksvertegenwoordigers ter verantwoording te roepen op het moment dat dreigt dat hun belangen geschaad worden. Voorzitter, ik ga verder met mijn betoog. Want het is nog niet te laat, de stemming zal nog plaatsvinden. Daarom zullen wij ook een aantal voorstellen doen. GroenLinks zal zo meteen, mede namens de SP en ons een voorstel indienen om alle plannen af te wijzen. Niemand is het hiermee eens, waarom zouden we dit doen? Zelf hebben we een drietal voorstellen. Samen met GroenLinks en SP zullen we een voorstel indienen om tram 20 te behouden als rechtstreekse lijn tussen Lombardijen en het centrum. En samen met GroenLinks, SP en CDA zullen we een voorstel indienen om tram 4 in Delfshaven te behouden en tram 8 voor Noord en Delfshaven. En het CDA zal samen met ons ook een voorstel indienen voor het behouden van tram 4 richting de Molenlaan.

De **VOORZITTER**. De heer Van Drunen wil een vraag stellen.

De heer **VAN DRUNEN** (lr). Ja dank u voorzitter. Ja, want de heer Moti gaat lekker kort door de bocht en dat is natuurlijk altijd heel fijn roepen, wij willen alle plannen afwijzen. Maar wat vindt de heer Moti bijvoorbeeld van het verwijderen van de tram uit de Zaagmolenstraat? Daar is heel recent nog een verschrikkelijk ongeluk gebeurd, dat direct is aan te wijzen aan de aanwezigheid van de tram in de Zaagmolenstraat.

De **VOORZITTER**. De heer Moti.

De heer **MOTI** (pvda). Ja voorzitter, aanvankelijk heeft de wijkraad ook positief geadviseerd over het verwijderen van de tram in de Zaagmolenstraat. Met de belofte of in ieder geval het toekomstbeeld dat er dan een bus voor in de plaats zou komen. Die bus kan er niet komen, is nu gesteld. Dus als we de tram daar verwijderen, is er helemaal niets meer. Daarom kiest de wijkraad er nu voor om niet meer tegen het verwijderen van die tramlijn te zijn. Die positie heeft de PvdA ook. En hoe kun je die straat wel veiliger maken? Door bijvoorbeeld die weg autoluw te maken. Door te kiezen voor eenrichtingsverkeer. Door te kiezen om niet aan allebei de kanten parkeervakken te hebben. Dan kun je die straat heel goed heel veilig maken en toch de OV wel behouden.

De **VOORZITTER**. De heer Van Drunen.

De heer **VAN DRUNEN** (lr). Ja, dank u voorzitter. Ik denk dat we hier wel vast kunnen stellen, en dat is misschien ook een heldere boodschap van de heer Moti aan iedereen die de Zaagmolenstraat bewust vermijdt, omdat het gewoon een klotestraat is om door te rijden, zowel voor fietsers als voor autoverkeer. Ga rustig slapen. Dankzij de PvdA blijft die situatie gewoon zoals die is, want wij zijn lekker overal tegen.

De **VOORZITTER**. Het woord 'klotestraat' is wat buiten de gebruikelijke woorden in deze raad. Ik ga hem niet schrappen, maar ik wil u wel verzoeken om dat niet meer te herhalen. Mijnheer Moti.

De heer **MOTI** (pvda). Voorzitter, ten slotte nog op de heer Van Drunen, want volgens mij heeft hij nog niet zo goed geluisterd. Wij vinden ook dat de Zaagmolenstraat aangepakt moet

worden. Maar dat doe je niet door de tram weg te halen, dat doe je door daar minder ruimte voor de auto te creëren. U kent de straat, bijna 80 of 90% van de straatbreedte wordt gedomineerd door de auto, 80 tot 90%. En dan heb je zo'n stukje stoep voor voetgangers aan beide kanten, en de fietsers mogen lekker op de straatweg waar de tram ook van gebruikmaakt. Wij kiezen ervoor, als het aan ons zou liggen, om die straat eenrichtingsverkeer te maken, parkeervakken weg te halen, dan creëer je meer ruimte voor voetgangers en fietsers. Maar die tram kan er nog steeds doorheen. Juist voor die mensen die geen auto hebben en naar school moeten, naar werk moeten, of elkaar willen ontmoeten.

De **VOORZITTER**. De heer Coşkun. U bent gaan zitten.

De heer **COŞKUN** (sp). Ja, want de heer Moti haalde me de woorden uit de mond. Dat had ik ook willen zeggen. Ik woon ook pas 47 jaar in de buurt. Mijnheer Van Drunen woont in Blijdorp, maar echt, die auto's zitten daar in de weg. Daar zijn de ongelukken mee, niet met de tram. Dus de auto weg, de tram houden.

De **VOORZITTER**. Mijnheer Moti, u kunt verdergaan.

De heer **MOTI** (pvda). Voorzitter, ik was aan het einde van mijn betoog. Want we zullen zo meteen ook nog een voorstel indienen om tramlijn 2 juist door te trekken op Zuid, zodat er een ringlijn ontstaat. Een voorstel dat het college slechts wil onderzoeken, maar wat ons betreft is het tijd om dat ook een keer echt te doen. We praten hier al heel lang in deze raad over meer openbaar vervoer op Zuid. Nog in 2021 hebben we hier ook een debat gehad waarin we de uitgangspunten voor het nieuwe NPRZ-beleid hebben vastgesteld. Verschillende partijen, waaronder de VVD en D66, hebben toen ook gepleit voor meer openbaar vervoer op Zuid. Dit is de kans om echt te besluiten, niet alleen maar te blijven onderzoeken, maar te besluiten en daar zullen wij dan ook een voorstel zo meteen voor indienen. Dank u wel. U krijgt de moties zo. Ik heb ze niet bij me.

De **VOORZITTER**. Oké. Dan kan de volgende spreker zich klaarmaken. Mijnheer Becker, zonder S.

De heer **BECKER** (vvd). Ja, dank u wel voorzitter. Onze stad Rotterdam verandert. De stad verdicht, het wordt drukker, er wonen meer mensen. Het openbaar vervoer verandert ook en er gebeuren ook heel veel goede dingen. Er wordt geïnvesteerd in een nieuwe metro aan zee, die onlangs is geopend. Er komt binnenkort een tramverbinding tussen Kralingse Zoom en het Zuidplein. Er komen twee treinstations bij. En vandaag hebben we het specifiek over de tram. Want dat tramnet verandert ook. Ik zei het net ook al, er zijn minder reizigers in de tram en we willen toch dat fijnmazige OV-netwerk garanderen. Bussen zijn daarbij een oplossing voor die lijnen die niet goed gebruikt worden. Dit plan is uitgebreid bekritiseerd en besproken in de wijkraden, ook met bewoners. Ik ben bij een aantal van die avonden geweest. Dat laat ook heel goed zien wat de rol van de wijkraad kan zijn. Die wijkraden helpen ons om te horen wat in gebieden speelt en die rol hebben wijkraden heel goed en mooi gespeeld, dus complimenten daarvoor. Ook complimenten voor de wijze waarop het college al die adviezen zeer nauwkeurig heeft beantwoord en ook meegenomen heeft in de brief. Er zijn heel duidelijke randvoorwaarden gesteld aan dit plan en aan hoe dat zou moeten worden uitgevoerd. Op het gebied van bijvoorbeeld toegankelijkheid voor ouderen en mindervaliden, op het gebied van veiligheid voor alle weggebruikers en specifiek fietsers. D66 dient daar straks nog een motie over in die wij zullen steunen. De avond die het allerdrukste was, was de avond in Hillegersberg. Die hebben twee avonden georganiseerd en daar kwamen in totaal vierhonderd mensen op af. Waarom levert in dat gebied het verdwijnen van tram 4 zoveel commotie op? Dat is omdat Hillegersberg anders dan andere

gebieden geen alternatieven heeft. Er is daar niet nog een andere tramlijn of een metrostation in de buurt. Er is daar geen alternatief. Daarom is het heel belangrijk dat die randvoorwaarden die gesteld zijn, dat zijn de randvoorwaarden met betrekking tot, mocht de tram verdwijnen, dat de Bergse Dorpsstraat en de Straatweg beter worden ingericht en dat de bus, die de tramlijn vervangt, doorrijdt naar Centraal Station. De vraag daarbij is wel, dat zijn enorme investeringen die gedaan moeten worden, als we die kosten op een rijtje zetten, weegt dat wel op tegen de besparing die het opheffen van tram 4 met zich meebrengt? Dat is dus ook een vraag aan de wethouder. Is met alle randvoorwaarden die wij nu stellen aan het verdwijnen van tram 4, het behouden van tram 4 niet een goedkopere optie? Eventueel in een lagere frequentie.

De **VOORZITTER**. De heer Moti.

De heer **MOTI** (pvda). Ik heb een vraag aan de heer Becker, want u neemt het op voor tram 4 in Hillegersberg omdat er dan geen alternatief zou zijn. Maar waarom geldt dat niet in Delfshaven? Voor ouderen? Waarom geldt dat niet in Noord voor ouderen? Voor hen maakt die honderden meters extra die ze nu moeten lopen, het ook ontoegankelijk. Waarom neemt u het wel op voor de bewoners in Hillegersberg, maar niet voor de bewoners in Delfshaven en in Noord?

De **VOORZITTER**. De heer Becker.

De heer **BECKER** (vvd). Tram 4 rijdt ook door Noord. Ik neem het op voor die – kijk, wat ik net zeg, het is een gebied waar geen alternatieven zijn. In Delfshaven heb je nog metrostations die dichtbij zijn. Er is een toezegging door de wethouder gedaan met betrekking tot Delfshaven. Tram 4 in Delfshaven is zeer onveilig. Dat is gewoon een onveilige weg voor fietsers en voor andere weggebruikers. Er is een toezegging om daar een bus te laten rijden. Er is een bus op de Mathenesserlaan, maar specifiek op de Nieuwe Binnenweg. Specifiek op basis van de geluiden uit de wijkraad en van de ondernemers. Op basis ook van de toezeggingen die zijn gedaan, op basis van de collegebrief is aan heel veel randvoorwaarden voldaan. Dus ik heb die vraag aan de wethouder.

De **VOORZITTER**. De heer Moti.

De heer **MOTI** (pvda). Als ik er nog een vervolgvraag op mag stellen. Voorzitter, ik ben het eens met de heer Becker dat we wat moeten doen aan de verkeersveiligheid op de Nieuwe Binnenweg, net zoals we dat op de Zaagmolenstraat moeten doen. Maar ik snap niet zo goed waarom dan de VVD en Leefbaar Rotterdam ervoor kiezen om dan de tram weg te halen. Er zijn genoeg andere manieren, als u echt durft, om daar aan de verkeersveiligheid te werken. Heeft u bijvoorbeeld het lef om die weg eenrichtingsverkeer te maken? Heeft u het lef om bijvoorbeeld parkeervakken uit die straat te halen, zodat er een vrije fietsbaan kan komen? Maar die keuzes hoor ik u niet maken. U schuift alles op de tram af, alsof dat de bron van onveiligheid is, terwijl u ook weet dat de meeste ongelukken op die weg gebeuren tussen een auto en een fiets. Er zijn genoeg voorbeelden, we kregen dit plaatje bijvoorbeeld, ik zal het even laten zien. We kregen dit plaatje van een student die laat zien hoe je gewoon op de straatbreedte van de Binnenweg een heel mooie toegankelijke weg kan maken voor voetgangers, fietsers, met OV. En ja, dan kies je er inderdaad wel voor om die auto minder ruimte te geven.

De **VOORZITTER**. Wij maken er doorgaans geen gebruik van om allerlei tekeningen en foto's hier (Er wordt buiten de microfoon gesproken). Nee, dat snap ik. Maar het is een grapje. Maar we moeten het niet doen, want daarmee gaan we echt tegen de orde van de

vergadering in. Een belangrijk kenmerk voor de raad is equality of arms, niemand heeft dat ding, alleen u heeft dat ding en niemand kan ernaar kijken. Er zit geen toelichting bij. En daarmee is het een eenzijdige vorm van het vertonen van stukken en dat komt het debat toch niet ten goede. Dus niet doen, en we hebben er afspraken over. Mijnheer Becker.

De heer **BECKER** (vvd). Ik denk dat de heer Moti en de VVD elkaar gaan vinden vandaag, want ik heb hier een motie klaarliggen, 'De Nieuwe Binnenweg gers groener', die het college verzoekt bij een herinrichting van de Nieuwe Binnenweg ervoor te zorgen dat er ook groen in de straat terugkomt. Dus dat biedt ook kansen om die Binnenweg aantrekkelijker in te richten, een aantrekkelijke winkelstraat en een groenere winkelstraat.

De **VOORZITTER**. Mijnheer Moti.

De heer **MOTI** (pvda). Ja voorzitter, meer groen leidt niet tot meer verkeersveiligheid per se. De vraag die ik u voorleg, is of u ook bereid bent om van de Binnenweg eenrichtingsverkeer te maken? Bent u bereid om daar parkeervakken weg te halen? Als u daartoe bereid bent, waarom moet die tram dan weg? Want dan is er genoeg ruimte voor een tram, een vrije fietsbaan, meer ruimte voor voetgangers en meer groen. Bent u daartoe bereid? Dat was de vraag.

De **VOORZITTER**. Mijnheer Becker.

De heer **BECKER** (vvd). Ja, dat biedt kansen. Wij hebben in de aanloop naar de verkiezingen het plan 'Van grijs naar gers groen' gepresenteerd. Dat was een plan om voor onder andere de Nieuwe Binnenweg te kijken hoe je die straat aantrekkelijker kan inrichten, groener, verkeersveiliger en ook het verdwijnen van de tram, hoe spijtig dat ook is, maar hij wordt vervangen door een buslijn, dus de OV-bereikbaarheid blijft. Het biedt ook kansen om die weg aantrekkelijker in te richten, te vergroenen en mogelijk, maar ik wil daar niet op vooruitlopen, ook te kijken hoe je omgaat met het autoverkeer. Maar het is wel heel belangrijk dat de ondernemers aangeven dat die autobereikbaarheid heel belangrijk is omdat heel veel klanten met de auto komen.

De **VOORZITTER**. De heer Moti.

De heer **MOTI** (pvda). Ja voorzitter, dat zijn dezelfde ondernemers, zeg ik tegen de heer Becker, die ook aangeven dat je die tram moet laten blijven en dat die tram moet blijven rijden. Dus de heer Becker is wel heel selectief in het citeren van ondernemers. Voorzitter, kijk, zoals ik al zei is de wegbreedte daar breed genoeg om een tram te laten rijden, om fietsers ruimte te geven, om voetgangers ruimte te geven, als je een andere keuze durft te maken voor de auto. En ik hoor gewoon met heel veel woorden de heer Becker altijd weer zeggen: dat zullen we dan kijken. Maar in de tussentijd is hij wel de tramlijnen aan het wegschrappen en aan het wegbezuinigen. En dat zou toch niet de goede volgorde moeten zijn dan wat mij betreft. Bent u dan bereid om in de tussentijd die tram gewoon te laten rijden, totdat het moment is dat die herinrichtingsplannen gereed zijn en we dan de afweging kunnen maken hoe we die schaarse ruimte daar gaan verdelen?

De **VOORZITTER**. De heer Becker.

De heer **BECKER** (vvd). Het is de heer Becker hè, anders ga ik u ook de heer Moti's noemen. Nee, dat maakt niet uit. Ik snap uw punt, maar de Nieuwe Binnenweg is echt onveilig. Dat is gewoon een onveilige straat, voor fietsers, voor voetgangers. Het is niet een brede straat zoals, nou wat is... De tram kan daar niet vrij rijden en je hebt daar fietsers,

auto's, voetgangers en die tram. Er gebeuren veel ongelukken, er is ook een dodelijk ongeluk gebeurd. Dus dat is echt wel een andere situatie dan tram 4 op bijvoorbeeld de Straatweg.

De **VOORZITTER**. Voordat u verdergaat, de heer Biljoen is gaan zitten. Dat gaat over?

De heer **BILJOEN** (gl). Ja, nee voorzitter, dat was een klein punt van orde. De heer Moti wees zojuist een heel prachtige afbeelding aan de heer Becker van de VVD. Die heb ik niet, dus mijn vraag via u voorzitter, is of de heer Moti die in iBabs kan uploaden zodat ik deze ook kan bestuderen.

De **VOORZITTER**. Dat kan altijd wel. Mevrouw Van Wifferen.

Mevrouw **VAN WIFFEREN** (d66). Ja voorzitter, ik wil wel even duidelijk zeggen dat de Nieuwe Binnenweg ook zeker autoluw gaat worden gemaakt en dat ook in het coalitieakkoord staat dat daar zeker naar eenrichtingsverkeer gaat worden toegewerkt. Het staat ook duidelijk in de plannen, want ik merk dat de heer Moti daar wat verwarring over heeft of zaait, dat weet ik niet. Maar dat in ieder geval pas de tram wordt weggehaald als het ook echt goed wordt ingericht. Daar komt natuurlijk nog participatie over, hoe dan. Maar het is dus wel zo dat het autoluw wordt, dat er nog wel auto's moeten komen. En zelf heb ik ook wel het vermoeden dat als we alle auto's weg zouden halen van de Nieuwe Binnenweg, dat we daar van de PvdA een e-mailbommetje over zouden krijgen

De **VOORZITTER**. De heer Biljoen.

De heer **BILJOEN** (gl). Ja voorzitter, dan een vraag aan D66 Rotterdam, want u geeft aan, u zet zich in op autoluw maken. Ik heb het coalitieakkoord ook nog een keertje goed nagelezen. Om de stad autoluw te maken wordt ingezet op betaald parkeren. Maar in deze plannen wordt de tram weggehaald. Ik snap niet zo goed waarom als je een tram weghaalt dat je dan de stad autoluw maakt. Tegelijkertijd wil ik u er ook aan herinneren dat er straks een brug wordt toegevoegd, de derde oeververbinding, waardoor 15.000 extra auto's worden toegevoegd aan de stad. Dus ik snap niet helemaal wat autoluw volgens u betekent.

De **VOORZITTER**. Mevrouw Van Wifferen.

Mevrouw **VAN WIFFEREN** (d66). Ja voorzitter, over die brug komt trouwens ook een tram. Daar wordt ook een nieuwe tramlijn aan toegevoegd. Dat aspect negeert u met zijn allen volledig. Dat is ook een nieuw soort openbaar vervoer. Als je het hebt over autoluw maken, dat verschilt natuurlijk per gebied. Maar als je kijkt naar zo'n smalle straat als de Nieuwe Binnenweg, dan is het niet alleen de ruimte maar de tram zelf en de inrichting van het tramspoor dicteert voor een groot deel hoe je die straat kan inrichten. Dus je zorgt ervoor, omdat het plat moet zijn en relatief recht, met weinig bochtjes, kun je veel minder doen aan snelheidsbeperkende maatregelen en de straat echt op 30 kilometer inrichten. Want dat is al eerder geprobeerd, om die echt op 30 kilometer in te richten met behoud van alles, en er wordt nog steeds absurd veel geracet op de Nieuwe Binnenweg. Het heeft niet geholpen.

De **VOORZITTER**. De heer Biljoen.

De heer **BILJOEN** (gl). Ja voorzitter, nu hoor ik D66 aangeven dat ze willen inzetten op snelheidsbeperkende maatregelen, maar ik vroeg naar de definitie van autoluw. Wat is volgens D66 Rotterdam dan autoluw?

Mevrouw **VAN WIFFEREN** (d66). Ja voorzitter, het betekent een minder prominente plaats voor de auto in de stad. Dat betekent minder automatisch recht op gratis parkeren, minder parkeerplekken. Autoluw betekent gewoon minder auto's, dus het betekent ook dat er meer eenrichtingsverkeer moet komen en dat auto's nog wel overal moeten kunnen komen, of bijna overal, maar dat ze er wellicht een beetje langer over gaan doen en dat er meer ruimte wordt gegeven aan de fiets.

De **VOORZITTER**. Mijnheer Becker, u kunt verdergaan.

De heer **BECKER** (vvd). Ja, dank u wel. We dienen ook een motie over daar waar de tram mogelijk verdwijnt en er bussen voor in de plaats komen, om daar te kijken naar innovatieve alternatieven, dus innovatieve bussen, noem het een tram zonder rails, die qua comfort en toegankelijkheid in de buurt komen van de tram of vergelijkbaar zijn met de tram. Dus om ook de nieuwste bussen juist op die trajecten in te zetten. Daar laat ik het bij, dank u wel.

De **VOORZITTER**. Ik dank u zeer. De heer Becker heeft de volgende moties ingediend.

Motie 6. Geef mensen een innovatief alternatief

"De gemeenteraad, in vergadering bijeen op donderdag 13 april 2023 ter bespreking van agendapunt Toekomstig tramnet;

constaterende dat:

- het Plan Toekomstvast Tramnet 2030 binnenkort door de MRDH wordt vastgesteld;
- verschillende tramlijnen in Rotterdam in het nieuwe Tramnet zullen komen te vervallen;

overwegende dat:

- veel Rotterdammers niet enthousiast zijn over de bus als alternatief voor de wegvallende tramlijnen;
- dit komt omdat de bussen die nu door de stad rijden vaak oud zijn;
- hierdoor het comfort voor de reizigers soms in het geding komt;
- door nieuwe bussen het reisplezier voor de Rotterdammers toe kan nemen;
- de RET vervangt haar bussen voor schonere en stillere versies;

verzoekt het college om:

- samen met de RET te kijken of het mogelijk is om bij de buslijnen, die in plaats van de tramlijnen komen, de nieuwste, innovatieve versies van de bussen in te zetten om het comfort voor de reizigers op de nieuwe buslijnen te waarborgen;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. S.J.C. Becker

Motie 7. De Nieuwe Binnenweg gers groener

"De gemeenteraad, in vergadering bijeen op donderdag 13 april 2023 ter bespreking van agendapunt Toekomstig tramnet;

constaterende dat:

- het Plan Toekomstvast Tramnet 2030 binnenkort door de MRDH wordt vastgesteld;
- tramlijn 4 op de Nieuwe Binnenweg eruit gaat;

overwegende dat:

- in deze collegeperiode de stad autoluw wordt gemaakt;
- en er 20 hectare groen toegevoegd wordt aan Rotterdam;
- op het moment de tram uit de Nieuwe Binnenweg gehaald wordt deze straat opnieuw ingericht kan worden;
- dit dus het moment is om de Nieuwe Binnenweg autoluw en groener te maken;
- deze upgrade de Nieuwe Binnenweg weer een aantrekkelijke winkelstraat maakt en dit goed is voor de ondernemers in de straat;

verzoekt het college om:

- bij de herinrichting van de Nieuwe Binnenweg ervoor te zorgen dat er voldoende groen in de straat terugkomt, waardoor het een aantrekkelijke groene winkelstraat wordt;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. S.J.C. Becker en M.S. Abrahamse

De moties zijn voldoende ondersteund en maken deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER**. Mijnheer Van der Velden.

De heer **VAN DER VELDEN** (pvdd). Voorzitter, wij kunnen ons niet aan de indruk onttrekken dat veel in deze visie wordt ingegeven door bezuinigingen en financieel rendement. Vorige week zei ik dat ook al. Wij vinden eigenlijk dat er veel te weinig rekening wordt gehouden met jongeren die naar school gaan, ouderen, mindervaliden en mensen die minder goed ter been zijn. Wij vinden ook dat het openbaar vervoer binnen redelijke afstand bereikbaar en goed toegankelijk moet zijn en bij veel van deze ideeën gaat dat op de schop of in ieder geval is dat de bedoeling. Voor de Partij voor de Dieren staat echter het publieke belang op de eerste plaats en niet het rendement. Voorzitter, veel van de standpunten die de Partij voor de Dieren had, hebben wij al gewisseld in de commissie. Wij willen hier nogmaals benadrukken dat wij dit voorliggende plan een slecht plan vinden. Het heeft ernstige gevolgen voor de Rotterdammers in de wijken die voor deelname aan allerlei maatschappelijke activiteiten afhankelijk zijn van goed en bereikbaar openbaar vervoer. Daarom komen wij met een motie waarin wij de wethouder verzoeken als lid van de bestuurscommissie Vervoersautoriteit van de MRDH tegen de vaststelling van het Plan Toekomstvast Tramnet 2030 te stemmen. Deze motie is ruim ondersteund door verschillende partijen van de gemeenteraad.

De **VOORZITTER**. Dank u zeer. De heer Van der Velden heeft de volgende motie ingediend.

Motie 8. Wethouder stemt tegen rampzalig tramplan

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 13 april 2023, ter bespreking van het concept van het Plan Toekomstvast Tramnet 2030 (PTT) van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag;

constaterende dat:

- de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) een 'Plan Toekomstvast Tramnet 2030' heeft opgesteld, waarvan momenteel een conceptversie bestaat en dat uiteindelijk ter besluitvorming voorligt in de bestuurscommissie Vervoersautoriteit van de MRDH;

overwegende dat:

- het voorliggende tramplan rampzalige gevolgen heeft voor de Rotterdammers in de wijken die voor deelname aan allerlei maatschappelijke activiteiten afhankelijk zijn van goed en bereikbaar openbaar vervoer;

verzoekt de wethouder verantwoordelijk voor mobiliteit:

- als lid van de bestuurscommissie Vervoersautoriteit van de MRDH tegen vaststelling van het Plan Toekomstvast Tramnet 2030 te stemmen;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. R.T.J. van der Velden, M.H. Biljoen, T.S.J. Coşkun, R. Moti, P.J.H.D. Verkoelen, R.G.C. Segers-Hoogendoorn en T.J. Vonk

De motie is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER**. Niet buiten de microfoon debatteren. Dat wordt wat ingewikkeld. De heer Van Drunen.

De heer **VAN DRUNEN** (lr). Dank u voorzitter. Voorzitter, bij het voorbereiden van dit debat moest ik twijfelen waar ik nu precies zou gaan beginnen. Met de rol van de MRDH, de maatschappelijke onrust over de toekomst van de tram, de voorgenomen reactie van het college op het PTT, verkeersveiligheid, bereikbaarheid, noem het maar op. Voorzitter, geen van deze invalshoeken voelde lekker, omdat er een olifant in de kamer staat die eerst benoemd moet worden. Een olifant die ik mij had voorgenomen om achter de gesloten deuren van het presidium te benoemen, maar besloten heb om hier te doen bij aanvang van mijn eerste termijn. Voorzitter, in dit huis hebben we vele verschillende manieren om te communiceren, met het college en als raad onderling. We hebben schriftelijke vragen, we hebben interpellatiedebatten, actuadebatten, regelingen van werkzaamheden en ga zo maar door. De laatste weken blijkt er echter een nieuw fenomeen bij gekomen te zijn, namelijk het trollenleger van de PvdA. Voorzitter, de fractievoorzitter van de PvdA heeft actief zijn achterban benaderd om zoveel mogelijk e-mails te sturen naar de persoonlijke e-mailbox van raadsleden van coalitiepartijen. Daarvoor heeft hij een standaardtekst aangeleverd, compleet met de e-mailadressen van personen waarvan hij vindt dat die deze keer aan de beurt zijn om belaagd te worden. Voorzitter, na verzekeringsfraude en huurders in schimmelpanden kunnen we ook dit rattengedrag op het lijstje van de PvdA zetten. Nu nog witwassen erbij en de bingokaart is vol.

De **VOORZITTER**. De heer Moti.

De heer **MOTI** (pvda). Ja voorzitter, de heer Van Drunen dicht de PvdA toch wel een te grote rol toe als hij denkt dat al die bewoners die u gemaïld hebben, waar wij overigens dit keer u niet hebben genoemd, een trollenleger van de PvdA zijn. Dat zijn gewoon verontruste Rotterdammers, verontruste bewoners die op uw partij en op D66 en op DENK hebben gestemd en die nu zien dat hun partij, op wie zij hun stem hebben uitgebracht, gewoon tegen hun belangen in stemt. Het is denk ik in onze democratie heel normaal dat bewoners die ergens op gestemd hebben dan zo'n partij ter verantwoording roepen. Ze hebben het vertrouwen gegeven aan u en u schaadt dat vertrouwen en daarvoor sturen zij u een mail. En dat u dan die bewoners wegzet als een trollenleger van de PvdA is heel, heel beschamend en ook heel denigrerend naar al die bewoners toe die terecht bezwaar maken tegen uw rechtse besluiten.

De **VOORZITTER**. Mijnheer Van Drunen, u kunt verdergaan.

De heer **VAN DRUNEN** (lr). Dank u voorzitter. Ik wil daar natuurlijk uiteraard heel graag op reageren, want natuurlijk zijn er bewoners die mij benaderd hebben buiten uw oproep om. Want ik werd daarin deze keer niet genoemd, de vorige keer wel. Natuurlijk zijn er bewoners die mij benaderd hebben en daar heb ik ook op gereageerd, want dat is mijn taak als volksvertegenwoordiger. Ik sta hier om het volk te vertegenwoordigen. Het klinkt misschien een beetje denigrerend, maar dat betekent ook dat ik afgerekend mag worden op wat ik zeg, wat ik doe, dat mensen mij daarover mogen bevragen en dat ik daar ook op zal reageren. Maar dat betekent niet dat ik opensta als een soort vangnet van: kom maar met alle shit die de heer Moti u voorschotelt en schuif het maar door. Want daar pas ik voor.

De **VOORZITTER**. De heer Moti.

De heer **MOTI** (pvda). Ja voorzitter, ik vind het heel raar dat u die oproep van bewoners, die ongerustheid van bewoners, als shit bestempelt. Het zijn heel terechte zorgen van de bewoners. U wilt hun tramlijn afpakken waardoor zij niet meer naar de markt kunnen, waardoor zij niet meer naar school kunnen, niet meer naar hun werk kunnen. En u noemt dat shit? Ik vind het heel beschamend dat u dat doet. U raakt alleen maar in de war dat het heel veel mensen zijn in deze stad die daar aanstoot aan nemen, aan de plannen die u wilt goedkeuren. Daar neemt u aanstoot aan en daar wordt u dan boos over. Dat hoort bij democratie. U bent een volksvertegenwoordiger. U neemt hier besluiten en daar moet u ook gewoon verantwoording voor afleggen. Op het moment dat u ter verantwoording wordt geroepen moet u zich niet opsluiten op een zolderkamertje en gaan zitten huilen: o, de PvdA is de schuld. Het is gewoon kinderachtig wat u doet.

De **VOORZITTER**. Mijnheer Van Drunen, u kunt verdergaan.

De heer **VAN DRUNEN** (lr). Ja, de shit die ik betitelde ging uiteraard niet over de inhoudelijke reactie van bewoners. Met shit bedoelde ik de voorgekookte reactie die de PvdA heeft opgesteld met het verzoek om maar zoveel mogelijk raadsleden daarmee te bestoken.

De **VOORZITTER**. De heer Moti.

De heer **MOTI** (pvda). Ja voorzitter, en als je gewoon naar die tekst kijkt, en iedereen mag dat hebben, de meeste mensen hebben het ook wel gehad, dan zien ze gewoon een heel nette tekst. Daar staat geen scheldwoord in, er staat geen belediging in, er staat geen bedreiging in. Er staat alleen maar in: Beste fractie, ik wil graag dat u de tram behoudt in onze straat, in onze buurt, want die is heel belangrijk voor mij. Dat staat erin, en dat benoemt u tot shit? Ik vind het schandalig.

De **VOORZITTER**. De heer Van Drunen.

De heer **VAN DRUNEN** (lr). Fijn dat we hiermee geconcludeerd hebben dat de heer Moti inderdaad mensen heeft opgeroepen om een standaard tekst door te sturen in plaats van hier gewoon op een normale wijze het debat aan te gaan.

De heer **MOTI** (lr). Voorzitter, fijn dat de heer Moti dat nu concludeert. Ik heb het vanaf dag één niet ontkend. Ik heb net zitten beamen dat we dat gedaan hebben en ik denk ook dat het heel goed is. Ik heb u ook gezegd dat we daarmee door zullen gaan, dat het heel goed is dat Rotterdammers hun volksvertegenwoordigers benaderen om aan te geven waar ze het mee eens of oneens zijn. Zo werkt democratie, zo verkleinen we de kloof. Maar u wilt blijkbaar hier in het geniep allemaal vergaande besluiten nemen en denkt dan: dan stemmen we alles

rechts en asociaal weg, maar niemand heeft dat door. Nee, zo werkt democratie niet. Rotterdammers moeten doorhebben wat wij hier doen, welke keuzes wij hier maken. Het is aan u welke keuze u aan het eind van deze dag maakt.

De **VOORZITTER**. U bent nu elkaar aan het herhalen. Mag ik vragen het debat verder voort te zetten?

De heer **VAN DRUNEN** (lr). Dat ga ik zeker doen voorzitter. Ik denk dat de strekking wel duidelijk is, want dat gezegd hebbende, nu de inhoud. Voorzitter, ik denk dat iedereen de noodzaak achter het PTT wel snapt. Om het OV in de toekomst ook goed te kunnen laten functioneren, zul je tussentijds aanpassingen aan dat systeem moeten doen. Een stad ontwikkelt zich en een tramnet zal daarin wel mee moeten gaan. Als je vandaag alles in beton giet, gaat het morgen knarsen en zit je overmorgen klem. Maar voorzitter, hoe de MRDH dit in eerste instantie gepresenteerd heeft, daar kan Leefbaar Rotterdam onmogelijk mee akkoord gaan.

De **VOORZITTER**. De heer Segers-Hoogendoorn.

De heer **SEGERS-HOOGENDOORN** (cda). Voorzitter, dank. Ik meende daar even een stukje visie te ontwaren bij Leefbaar Rotterdam, want het ging over de langere termijn, een mooie tekst. Maar als je een tramlijn weghaalt, dan is die weg. Kunt u daar even op reflecteren?

De heer **VAN DRUNEN** (lr). Als een tramlijn weg is, is die inderdaad weg. Voorzitter, zoals de MRDH het plan...

De **VOORZITTER**. De heer Segers-Hoogendoorn toch nog op dat punt.

De heer **SEGERS-HOOGENDOORN** (cda). Ja, dus voorzitter, Leefbaar Rotterdam wil het allemaal niet in beton gieten maar wil wel die tramlijn weghalen en dan is die dus weg. Daar moet u verantwoordelijkheid voor nemen. En dat past niet in uw verhaal over de lange termijn. Het is geen grapje dat ik hier maak om u iets te ontlokken. Het past niet in uw mooie langetermijnverhaal als u vervolgens zegt: morgen halen we die tramlijn weg en dan is die ook gewoon weg. En daar heeft u wel op te reflecteren. Wat gaat u daar dan aan doen?

De **VOORZITTER**. De heer Van Drunen.

De heer **VAN DRUNEN** (lr). Nou, misschien is het verstandig om de heer Segers-Hoogendoorn erop te wijzen wat er hier nu gebeurt, dat wij een debat voeren over de toekomst van het tramnet, over het wel en niet voortbestaan van tramlijnen, het wel of niet toevoegen van tramlijnen of van stukken rails aan het traject, dat is niets nieuws. Dat is niet iets wat nu een unicum is. Dat is een gesprek dat al jaren loopt, want een stad is in ontwikkeling. Er is ooit eens honderd jaar geleden een tramnet bedacht en nu is het 2023 en in de tussentijd zijn er talloze aanpassingen aan verricht. En ja, er kunnen soms aanpassingen zijn die op dit moment niet logisch lijken, maar die we juist met een visie op de lange termijn wel in de toekomst zouden moeten nemen.

De **VOORZITTER**. De heer Segers-Hoogendoorn.

De heer **SEGERS-HOOGENDOORN** (cda). Ja, er is ook 150 jaar geleden of zo iets een auto bedacht, maar daar doet u verder niets aan. Als u dan die visie die u zegt te hebben hier neerlegt, dan moet u ook daar naar kijken. Ik kan niet anders concluderen dan dat dit plan

gewoon een verarming voor de stad is. Dus het is het weghalen van openbaar vervoer, het is nergens het temperen van het autoverkeer, waarvan we weten dat het eigenlijk de belangrijkste bottleneck is van de drukte, van het ruimtebeslag, van de veiligheid in de stad. Maar daar doet u niets aan. Die is ook ooit 150 jaar geleden bedacht. Maar die laat u lekker rijden.

De **VOORZITTER**. De heer Van Drunen.

De heer **VAN DRUNEN** (lr). Voor de auto is vandaag ruimte in de stad en daar zal morgen ruimte voor zijn en daar moet overmorgen ook ruimte voor zijn. Dat klopt. Maar de heer Segers-Hoogendoorn maakt hier een heel zwartwitverhaal van alsof het ene altijd ten koste gaat van het ander. En dat is niet hoe ik de heer Segers-Hoogendoorn ken, die weet juist altijd, tenminste meestal, wel waar ergens de nuance ligt. Dit valt echt een beetje tegen.

De **VOORZITTER**. De heer Segers-Hoogendoorn.

De heer **SEGERS-HOOGENDOORN** (cda). Ja voorzitter, ik concludeer het even af. De heer Van Drunen zei het net eigenlijk heel keurig en zo staat Leefbaar Rotterdam er ook in en zo kennen we het ook van de VVD en helaas weten we het ook van DENK en helaas gaat D66 daar in deze periode in mee. Er zal en moet altijd plek blijven voor die auto. Dat is wat u zegt. U bent daarin niet bereid om stevige maatregelen te nemen. Nee, in plaats daarvan neemt u stevige maatregelen in het OV. Dat is wat dit plan is en daar staat uw handtekening onder.

De **VOORZITTER**. Mevrouw Van Wifferen.

Mevrouw **VAN WIFFEREN** (d66). Ja voorzitter, het lijkt bijna of de heer Segers-Hoogendoorn niet meer zo goed kan lezen, want in het coalitieakkoord staat een heel stevige mobiliteitsparagraaf, waarin we ook hebben gezien dat de parkeertarieven verhoogd zijn. We hebben gezien dat er parkeerplekken weggaan. We hebben gezien dat een deel van de Maastunnel, een experiment van GroenLinks, gewoon wordt voortgezet en bestendigd wordt. Er zijn plannen voor eenrichtingsverkeer. Er zijn plannen voor autoluw. Kortom, de auto blijft in de stad, maar veel minder en er komt veel minder een vanzelfsprekende ruimte voor. En om onder het mom van deze plannen te zeggen dat er niets gebeurt tegen de auto's, dat staat wellicht misschien niet allemaal in dit plan, maar het is wel degelijk wat er gebeurt en het is ook wel degelijk wat er heel duidelijk klip-en-klaar in het coalitieakkoord staat.

De **VOORZITTER**. De heer Segers-Hoogendoorn.

De heer **SEGERS-HOOGENDOORN** (cda). Ja, prachtig dat mevrouw Van Wifferen het coalitieakkoord aanhaalt, maar daar hebben we het vandaag niet over. Dus dan is mijn vraag terug aan mevrouw Van Wifferen: staat er iets in dit plan, ergens, ook maar iets in dit plan, daar waar het OV het wint van de auto in plaats van andersom?

De **VOORZITTER**. Mevrouw Van Wifferen.

Mevrouw **VAN WIFFEREN** (d66). Voorzitter, kijk, het plan van de MRDH vond ik op sommige punten ook niet goed hè, daar zijn we kritisch over en ik ben ook blij dat dat op sommige punten echt wordt bijgebogen. Maar er staan wel degelijk zaken in als dat er meer ruimte moet komen voor de fiets. En ook meer ruimte voor groen. En er staat niet in het plan:

we halen de tram weg zodat de auto lekker door kan crossen. En dat is ook gewoon helemaal niet het geval.

De **VOORZITTER**. De heer Segers-Hoogendoorn.

De heer **SEGERS-HOOGENDOORN** (cda). Ja, maar ik stel mevrouw Van Wifferen een andere vraag. Ik stel mevrouw Van Wifferen de vraag of er iets in dit MRDH-plan staat, ergens één punt in de stad, waar het OV het wint van de auto. In de ruimte, het ruimtebeslag.

De **VOORZITTER**. Mevrouw Van Wifferen.

Mevrouw **VAN WIFFEREN** (d66). Volgens mij wel, want er komt ook een nieuwe tramlijn bij naar Nieuw Kralingen bijvoorbeeld.

De **VOORZITTER**. Goed. Mijnheer Van Drunen staat erbij en kijkt ernaar. U kunt uw verhaal afmaken.

De heer **VAN DRUNEN** (lr). Ja, dank u voorzitter, want ik zal mijn laatste zin even herhalen. Want hoe de MRDH dit plan in eerste instantie gepresenteerd heeft, daar kan Leefbaar Rotterdam onmogelijk mee akkoord gaan. Even een aantal idiote maatregelen op een rijtje. Spartasupporters met de bus naar het Kasteel in plaats van met de tram. Geen rechtstreekse verbinding tussen Hillegersberg en Rotterdam. En als bedorven kers op de taart een nieuwe tramlijn aanleggen over de prachtige Groene Hilledijk, omdat het huidige bochtje de dames en heren van de MRDH niet bevalt. Een plan met dit soort maatregelen levert logischerwijs heel veel ophef op. Want het OV is letterlijk wat ons met elkaar in de stad verbindt. Ik wil dan ook hierbij mijn waardering uitspreken voor iedereen die de moeite heeft genomen om een inhoudelijke reactie op het PTT te geven en daarbij de wijkraden in het bijzonder. Zo'n conceptplan van de MRDH vraagt om een stevige reactie vanuit het college die de pijnpunten benoemt, en die reactie ligt er nu gelukkig. Maar voorzitter, laten we niet doen alsof het PTT alleen maar kommer en kwel is. Zo kan bijvoorbeeld het verwijderen van de tramrails uit de Zaagmolenstraat wat Leefbaar Rotterdam betreft nog eerder vandaag dan morgen plaatsvinden. Voorzitter, afsluitend wil ik een motie indienen, getiteld 'Voor een leefbaar Groene Hilledijk voor bewoners en ondernemers', die stelt om de signalen van de betrokken partijen daar heel serieus te nemen en mogelijke tijdswinst die op papier zou bestaan, niet heilig te stellen. De motie is mede ondertekend door de Rotterdamse VVD en DENK. Tot zover.

De **VOORZITTER**. De heer Biljoen.

De heer **BILJOEN** (gl). Ja voorzitter, ik heb een vraag aan Leefbaar Rotterdam over de mogelijkheden voor de Zaagmolenstraat. Leefbaar Rotterdam wil heel graag dat de tramrails daar weggaat en dat er dan wordt op ingezet op eenrichtingsverkeer. Mijn vraag aan Leefbaar Rotterdam is welke kant dat eenrichtingsverkeer dan op moet gaan.

De **VOORZITTER**. De heer Van Drunen.

De heer **VAN DRUNEN** (lr). Dank u voorzitter. Nou, gelukkig hebben we hier ongeveer 14.000 ambtenaren in het huis zitten en ik neem aan dat een deel daarvan zich serieus buigt over wat de voordelen zijn voor welke kant op. In tegenstelling tot de heer Biljoen ga ik hier niet zomaar in het wilde weg richtingen roepen, want dat zal hij wel van plan zijn.

De **VOORZITTER**. De heer Biljoen.

De heer **BILJOEN** (gl). Nou voorzitter, dan zal ik de heer Van Drunen een stukje helpen. Op dit moment wordt er een nieuwe wijk gebouwd, Nieuw Kralingen. De Bosdreef wordt verlegd. Het verkeer dat over het algemeen over de Boezemstraat reed, gaat zo meteen via de Bergweg richting de Benthuiserstraat en de Zaagmolenstraat. Mevrouw Van Wifferen gaf in de commissie aan dat ze als de tramrails weg is, dat het dan een heel rustige straat wordt. Ik voorzie dat er ontzettend veel autoverkeer komt als je vanaf Kralingen richting de stad gaat. Dus mijn vraag daarom, nu ik dit zo voor u heb geschetst via de voorzitter, bent u met ons van mening dat als er eenrichtingsverkeer wordt ingesteld op de Zaagmolenstraat, dat dat van de Jonker Fransstraat richting de Bergweg zou moeten zijn?

De **VOORZITTER**. De heer Van Drunen.

De heer **VAN DRUNEN** (lr). Dat zou een van de opties kunnen zijn die we kunnen overwegen. Ik ga daar hier geen uitspraak over doen zonder mij voldoende in die materie verdiept te hebben. Dank u.

De **VOORZITTER**. Dank u zeer. De heer Van Drunen heeft de volgende motie ingediend.

Motie 9. Voor een leefbaar Groene Hilledijk voor bewoners en ondernemers

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 13 april 2023 ter bespreking van het Plan Toekomstvast Tramnet 2030;

constaterende dat:

- in het Plan Toekomstvast Tramnet 2030 een omleiding van de tram over de Groene Hilledijk, in plaats van de huidige route over de Bree, gesuggereerd wordt;
- er in de collegereactie wordt gesteld dat het college waarde hecht aan een goede samenwerking met de bewoners, ondernemers en wijkraden bij de herinrichting van de Groene Hilledijk;

overwegende dat:

- de wijkraden Bloemhof en Hillesluis een gezamenlijke inloopbijeenkomst georganiseerd hebben, waar zij omwonenden en ondernemers uitvoerig gesproken hebben;
- daaruit als advies voortvloeit dat bij alle groepen het sentiment negatief was op de door het MRDH voorgestelde plan omtrent het doortrekken van tram 25 over de Groene Hilledijk;
- ook alliantie Hand in Hand, welke nauw samenwerkt met de gemeente, zich afgelopen tijd fel uitgesproken heeft tegen de plannen van het PTT en een dergelijke doortrekking van de tram over de Groene Hilledijk beschouwt als kapitaalvernietiging van gemeentelijke middelen in de strijd tegen ondermijning en het creëren van een aantrekkelijk winkelgebied;
- daarnaast de aantrekkelijkheid voor nieuwe ondernemers om zich op de Groene Hilledijk te vestigen verdwenen is, ook wanneer een 'raakvlakonderzoek' aan de orde is omdat deze leidt tot veel maatschappelijke onrust bij bewoners en ondernemers;
- de Groene Hilledijk een dermate smalle straat is dat met een tram de 'balans' voor de leefbaarheid ernstig in het geding komt;

verzoekt het college:

- alle signalen serieus te nemen en tijdswinst niet als meest zwaarwegend argument mee te nemen in de beslissing;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. B. van Drunen, S.J.C. Becker en E. Rehim Zadeh

De motie is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER**. Mijnheer Biljoen, u heeft het woord. En op uw verzoek is wethouder Kasmi aangeschoven.

De heer **BILJOEN** (gl). Ja voorzitter, voor het agendapunt zou ik ook graag het verzoek willen doen aan wethouder Simons om te reageren op een aantal vragen. Ik heb dat al via zijn wethoudersassistent laten weten dat hij eventueel ook zou kunnen aanschuiven, mocht dat passen.

De **VOORZITTER**. Als dat nodig is, want het college spreekt doorgaans met één mond. Als er resterende vragen zijn die de portefeuillehouder niet kan afdoen, dan geleiden we die door richting wethouder Simons.

De heer **BILJOEN** (gl). Ja voorzitter, ik ben me ontzettend bewust dat het college met één mond spreekt, maar toch was ik bijzonder verrast bij het onderwerp Ambachtsplein toen u een heel andere mening had dan wethouder Simons, maar dat terzijde. Vandaar dat ik dan ook vraag dat...

De **VOORZITTER**. U maakt wel een vergissing. De burgemeester spreekt soms als zelfstandig bestuursorgaan, verantwoordelijk voor de veiligheid. En dat is net een wat ander orgaan dan het college. U kunt verdergaan.

De heer **BILJOEN** (gl). Ja voorzitter, als iedereen achter je staat, dan sta je er niet alleen voor. En voorzitter, vandaag staan we niet alleen. Tientallen op deze vloer, honderden in het stadhuis, duizenden aan de overkant van dit gebouw, tienduizenden alleen al in gebied Delfshaven en honderdduizenden Rotterdammers die met ontzettend veel spanning een debat volgen bij de rivieroever en in de kleine kernen. Allemaal, eensgezind, net als de voltallige oppositie. Eensgezind voorzitter, dat dit hele plan dat ons is aangeboden door de MRDH door de shredder moet. Want werkelijk niemand voorzitter vindt dit een goed plan. Ik mis elke vorm van onderbouwing. Waarop is dit gebaseerd? Ik mis de financiële kaders, want waar gaat het nu over? In welke reikwijdte moet ik denken? Er zijn ontzettend veel mensen die zich simpelweg afvragen: is dit plan nu gewoon een gevolg van een te maken bezuiniging? En zo ja, dan hoor ik dat ontzettend graag van de wethouder. Ik mis keuzes, ik mis participatie, ik mis cocreatie. Ik mis een gedegen besluitvormingsproces. Voorzitter, ik mis een college met visie. Maar voorzitter, ik wil wel heel graag weten hoe dit voltallige college tot de conclusie is gekomen om toch dit plan deels te steunen. En dan bedoel ik dus niet alleen maar wethouder Karremans, want het is portefeuille-overstijgend. Daarom had ik inderdaad ook de vraag gesteld of een aantal andere wethouders hier wilden aansluiten. Voorzitter, mijn eerste vragen zijn dan ook gericht aan wethouder Kasmi. Want voorzitter, Eduard van Beinum, de Sint-Michaëlschool, Emmaschool, de Bergse Zonnebloem, TooropMavo, Laurens Lyceum, de Erasmus Universiteit. Voorzitter, dit is slechts een kleine greep van scholen die langs of in de nabijheid liggen van de tramlijnen die straks worden weggehaald. Voorzitter, mijn vraag is: heeft de wethouder dit op zijn vizier? Hoeveel leerlingen worden door deze wijzigingen benadeeld? Met hoeveel scholen heeft u al contact opgenomen zodat zij de leerlingen en hun ouders kunnen informeren dat hun school straks misschien wel voor een heel grote groep mensen niet of in beperkte mate bereikbaar is? Op

dit moment worden ook schoolkeuzes gemaakt. Die worden nu vaak gebaseerd op de mate van bereikbaarheid met openbaar vervoer. Voorzitter, in hoeverre is er nog ruimte om nu nog vlak voor het einde van het jaar een andere keuze te maken? Mijn vraag aan de wethouder is: bent u bereid om hierin te faciliteren? Voorzitter, ik heb ook een vraag over sport, want ik ken genoeg gezinnen die vanaf Delfshaven tram 4 pakken naar het eindpunt in Hillegersberg en dit allemaal omdat ze heel graag willen turnen of op gym willen. Maar overal zijn wachtlijsten en toevallig was er in Hillegersberg dan wel een plekje vrij. In hoeverre kunt u garanderen voorzitter dat ook voor deze gezinnen en ook voor deze kinderen als zij straks vier keer moeten overstappen om ergens te komen, dat ook de sport voor hen nog bereikbaar wordt? Dan voorzitter heb ik een vraag voor wethouder Simons. Twee dagen geleden stond er in het Algemeen Dagblad een artikel: 'Bijltjesdag dreigt voor tienduizenden mkb-ondernemers'. 64.000 ondernemers hebben nog geen cent terugbetaald van de belastingschuld die ze in coronatijd hebben opgebouwd. Hun vrees is dat dit zal leiden tot faillissementen en bedrijfsbeëindiging. De gemiddelde schuld is ongeveer € 70.000,00 voorzitter. En al eerder is gebleken wat de effecten zijn van het weghalen van de tram op de Binnenweg. Nu wil het college ook nog gaan instemmen met het uitfasen van de tram op nog veel meer winkelstraten. Er zijn heel veel ondernemers die ons hebben benaderd. Zij maken zich grote zorgen. Terwijl de wethouder zojuist een nieuw mkb-actieplan heeft geïntroduceerd. Daarom vraag ik, via de voorzitter aan de wethouder wat de boodschap is die nu wordt gegeven aan deze ondernemers. Waar kunnen zij zo meteen terecht met hun zorgen? Bent u bereid om de ondernemers te compenseren als zij geraakt worden in de bedrijfsvoering door deze plannen?

De **VOORZITTER**. De heer Van Drunen.

De heer **VAN DRUNEN** (lr). Ja, dank u voorzitter. In de vorige periode zijn er natuurlijk regelmatig debatten gevoerd over bereikbaarheid van winkelstraten. Toen was het in het kader van de verkeersexperimenten dat er volledige kruispunten werden afgesloten. Toen werd iedere keer vanuit GroenLinks gewapperd met een of ander onderzoek waaruit zou blijken dat de omzet in winkelstraten spectaculair stijgt als je maar de bereikbaarheid voor fietsers gaat stimuleren. In dat geval ging het om de auto eruit te halen. Maar nu gaat het om de kern, de bereikbaarheid voor fietsers. Dat zou de heilige graal zijn voor omzetsijging. Nu komt de heer Biljoen opeens met een compleet ander verhaal. Nu zou ineens de omzet vasthangen aan de aanwezigheid van een tram. Vanwaar deze draai van de heer Biljoen?

De **VOORZITTER**. De heer Biljoen.

De heer **BILJOEN** (gl). Voorzitter, ik vind het echt ontzettend fijn om te zien dat Leefbaar Rotterdam zich ook keihard wil maken voor de fietsers, zich ook inzet voor de fietsers, zich zorgen maakt om de bereikbaarheid voor fietsers. Maar vandaag hebben we het niet over een toekomstvast fietsnet, we hebben het over het tramnet. Vandaar dat ik in mijn bijdrage vooral stilsta bij het openbaar vervoer en met name de tram.

De **VOORZITTER**. De heer Van Drunen.

De heer **VAN DRUNEN** (lr). We hebben het inderdaad over de tram, maar zelf komt u iedere keer met de auto in uw interrupties. Ik zou dus heel graag willen weten: vanwaar deze draai? Dat was mijn oorspronkelijke vraag.

De **VOORZITTER**. De heer Biljoen.

De heer **BILJOEN** (gl). Voorzitter, als u inderdaad goed oplet tijdens mijn interrupties, dan geef ik ook aan dat ik heel graag zou willen dat er minder ruimte wordt gecreëerd voor de auto. Dat is een lijn die GroenLinks volgens mij al jaar en dag heeft, dus dat zal u niet verbazen.

De **VOORZITTER**. U kunt verdergaan.

De heer **BILJOEN** (gl). Dan voorzitter, ga ik naar de vragen voor wethouder Karremans. Bij de ontwerpbegroting 2021 en het meerjarenbeeld 2022-2024 van de MRDH is als bijlage het investeringsprogramma vervoersautoriteit 2021 toegevoegd. Toentertijd is afgesproken in dit IPVA dat binnen de OV-regio Rotterdam een plan wordt opgesteld voor het versnellen van de tram. Ik quote nu letterlijk uit dit stuk: "Met het versnellen van de tram wordt stapsgewijs met beperkte fysieke maatregelen de reistijd voor een aantal tramlijnen verkort. Een deel van de fysieke maatregelen die betrekking hebben op het IPVA bestaat uit het verminderen van conflicten tussen de tram en het overige verkeer, zoals een hogere afscheiding langs de trambanen en het realiseren en programmeren van intelligente VRI's. Dit bevordert de doorstroming en daarmee de rijtijd en betrouwbaarheid van de tram." Voorzitter, dit was de opdracht. Hoe kan een plan van: we gaan inzetten voor het versnellen van de tram leiden naar: we gaan tramlijnen weghalen uit het straatbeeld? De stad heeft ontzettend veel vragen. De heer Van Drunen gaf dat net ook heel terecht aan. Voorzitter, ik wil me dan heel snel focussen op de collegebrief. Want daar staat ook dat voor de bus verder als belangrijk voordeel geldt dat deze tegen dezelfde kosten een hogere frequentie kan worden geboden. Voorzitter, mijn vraag aan de wethouder: vraagt u nu indirect aan de MRDH om vier bussen achter elkaar te laten rijden in de spits zodat ze waar de tramlijnen in de spits propvol zitten, het reizigersaantal kunnen opvangen? Voorzitter, ook wordt in de brief verwezen naar een heel goed alternatief zoals buslijn 38 op de Beukelsdijk. Mijn vraag eigenlijk aan dit volledige college: heeft u wel eens een ritje gemaakt in bus 38 tijdens de spits? Want het staat op de Beukelsdijk dagelijks compleet muurvast. Is dit het duurzame alternatief dat we graag willen op de tramlijnen 4, 7 en 8? Voorzitter, mijn voorgangers hebben al heel veel gezegd. Maar u geeft ook aan in uw collegebrief dat u ontwikkelpotentie naar 2030 ziet via een tram over de Westblaak en dat u daarnaar een onderzoek wil laten doen. Voorzitter, hetzelfde college, ondersteund dus door de vier coalitiepartijen, wil de tram niet meer over de Schiedamseweg en de Nieuwe Binnenweg en de Oudedijk laten rijden omdat er een metro in de buurt rijdt of onderdoor loopt, wil nu gaan onderzoeken om een tram te laten rijden over de Westblaak waar Eendrachtsplein, Beurs en Blaak aan worden gedaan. Voorzitter, ik kan dit gewoon niet serieus nemen. In de brief sluit u ook nog af dat u mogelijk een kredietaanvraag aan de raad zal toe doen. Mijn vraag is: waarom? Want de heer Becker zegt net: we maken hier efficiënte keuzes. Waarom komt er dan een kredietaanvraag? Ten slotte voorzitter wil ik in deze termijn een aantal moties indienen. Ik begin met de motie 'Door de shredder'. Deze motie wordt door de voltallige oppositie gesteund en daarmee vragen wij om niet akkoord te gaan met dit plan en eigenlijk dit door de shredder te gooien. Voorzitter, mijn tweede motie is 'Niet over ons, niet namens ons, maar met ons'. Jongeren worden niet betrokken bij de plannen. Ze mogen wel meedoen in de nachtraad om te praten over het uitgaansleven en waar er clubs langer moeten openblijven. Maar als het gaat over het openbaar vervoer en hun bereikbaarheid naar het openbaar vervoer, dan worden zij niet meegenomen. Daarom deze motie voorzitter, om hen daarbij te betrekken. De volgende motie 'Rendabel OV is geen goed OV'. Dit gaat met name over de bus. We hebben het de vorige keer tijdens de commissie gehad over de bus. Het viel me op dat er werd aangegeven door de wethouder dat als er een bus gaat rijden, dat er wordt gekeken naar de bezettingsgraad. Voorzitter, we hebben het ook bij de insprekers gezien. De bezettingsgraad van de bus zal nooit zo hoog zijn als van een tram. Als we het daarvan gaan laten afhangen, dan sorteert dit college volgens GroenLinks voor op een manier om al het openbaar vervoer op zo'n straat dan weg te halen.

Daarom voorzitter, verzoeken wij via deze motie om geen suggesties te doen die de vervoersarmoede in Rotterdam alleen maar kunnen vergroten en de bezettingsgraad dus niet voorwaardelijk toe te passen bij het onderzoek naar het mogelijk inzetten van alternatief openbaar vervoer. Voorzitter, de volgende motie is 'Multimodaal mobiliteitshub en verkeersknooppunt Crooswijker Hout'. Ervan uitgaande dat tram 7 naar de wijk Nieuw Kralingen gaat, verzoeken wij via deze motie om een multimodaal mobiliteits- en verkeersknooppunt te maken nabij het mogelijke eindpunt van tram 7 met aansluitende overstapmogelijkheden op bus 50 en 38 en daarbij ook voldoende plek te reserveren voor deelmobiliteit. Voorzitter, de volgende motie is 'Hoor mij, zie mij en praat met mij'. De Kinderombudsman heeft een rapport uitgebracht waarin de belangrijkste conclusie is dat kinderen en jongeren met een beperking in het dagelijks leven nog te veel obstakels tegenkomen en niet worden gehoord. Daarom voorzitter deze volgende motie. Dat was het in deze termijn.

De **VOORZITTER**. De heer Biljoen heeft de volgende moties ingediend.

Motie 10. Door de shredder

"De gemeenteraad van Rotterdam, bijeen op 13 april 2023 ter bespreking van agendapunt 6.2 Het concept van het Plan Toekomstvast Tramnet 2030 (PTT) van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag;

constaterende dat:

- de eindrapportage 'Plan Toekomstvast Tramnet' een toekomstig eindbeeld schetst van het tramnetwerk met richtjaar 2030;
- in dit eindbeeld de keuze wordt gemaakt om de tram te laten verdwijnen op een aantal trajecten;
- dit plan is uitgevoerd onder bestuurlijke verantwoordelijkheid van de MRDH in afstemming met de gemeente Rotterdam en de RET tussen januari 2020 en januari 2023;

overwegende dat:

- na het verschijnen van het Contourenplan in het voorjaar van 2022 door middel van co-creatie en participatie een toekomstplan is opgesteld;
- in dit proces de MRDH simpelweg vergeten is om de Rotterdamse bevolking en in het bijzonder gebruikers van het openbaar vervoer hierbij te betrekken;
- er bovendien onvoldoende én onzorgvuldig onderzoek is gedaan dat een bus beter aansluit bij de vervoerswensen van Rotterdammers voor zowel nu als voor in de toekomst;

verzoekt het college:

- in haar reactie op de advies aanvraag op het concept Plan Toekomstvast Tramnetwerk 2030 regio Rotterdam van de MRDH aan te geven dat de gemeente Rotterdam niet akkoord gaat en het plan daarmee onbespreekbaar is;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. M.H. Biljoen, R. Moti, P.J.H.D. Verkoelen, T.J. Vonk, T.S.J. Coşkun, R.T.J. van der Velden en I. Elfilali

Motie 11. Hoor mij, Zie mij, Praat met mij

"De gemeenteraad van Rotterdam, bijeen op 13 april 2023 ter bespreking van agendapunt 6.2 Het concept van het Plan Toekomstvast Tramnet 2030 (PTT) van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag;

constaterende dat:

- de kinderombudsman een rapport heeft uitgebracht waarin de belangrijkste conclusie is dat kinderen en jongeren met een beperking in het dagelijkse leven nog te veel obstakels tegenkomen om gewoon mee te kunnen doen;
- de kinderombudsman hierin bepleit hoe belangrijk het is om samen met deze jongeren op zoek te gaan naar oplossingen zodat ze volwaardig mee kunnen doen;
- deze Jongeren niet mee zijn genomen bij de totstandkoming van het concept Plan Toekomstvast Tramnet 2030;

overwegende dat:

- de Staat het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap heeft geratificeerd en de doorwerking voor openbaar vervoer heeft vastgelegd in de beleidsnota's "Programma Onbeperkt Meedoen!" van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en "iedereen onderweg, Vernieuwingsagenda doelgroepenvervoer en openbaar vervoer" van het Ministerie van VWS en het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW);
- de artikelen 3, lid 4, 9 en 20 van het VN-verdrag stellen dat:
 - a. bij zowel de ontwikkeling en implementatie van wetgeving en beleid tot uitvoering van het VN-Verdrag als bij andere besluitvormingsprocessen die betrekking hebben op personen met een handicap, nauw overleg moet worden gepleegd met personen (waaronder kinderen) met een handicap en dat zij daarbij actief betrokken worden via hun representatieve organisaties;
 - b. personen met een handicap in staat moeten worden gesteld zelfstandig te leven en volledig deel te nemen aan alle facetten van het leven. Er dienen passende maatregelen genomen te worden om personen met een handicap op voet van gelijkheid met anderen de toegang te geven tot de fysieke omgeving, tot vervoer, informatie en communicatie, met inbegrip van informatie- en communicatietechnologieën en -systemen, en tot andere voorzieningen en diensten die openstaan voor, of verleend worden aan het publiek, in zowel stedelijke als landelijke gebieden;
 - c. effectieve maatregelen (in het OV) moeten worden genomen om de persoonlijke mobiliteit van personen met een handicap met de grootst mogelijke mate van zelfstandigheid te waarborgen;

verzoekt het college:

- de kinderombudsman én kinderen plus jongeren met een beperking bij de planvorming en uitvoering te betrekken én daarmee te waarborgen dat het tramnetwerk daadwerkelijk toekomstbestendig én toegankelijk wordt;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. M.H. Biljoen, R. Moti, T.S.J. Coşkun, P.J.H.D. Verkoelen, T.J. Vonk, R.T.J. van der Velden en I. Elfilali

Motie 12. Multimodaal mobiliteitshub en verkeersknooppunt Crooswijker Hout

"De gemeenteraad van Rotterdam, bijeen op 13 april 2023 ter bespreking van agendapunt 6.2 Het concept van het Plan Toekomstvast Tramnet 2030 (PTT) van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag;

overwegende dat:

- de in aanbouw zijnde wijk Nieuw-Kralingen in het concept plan PTT wordt aangesloten op het tramnetwerk;
- de bereikbaarheid van het Kralingse Bos en Kralingse Plas sterk wordt verbeterd;
- het traject richting het nog nader te bepalen eindpunt in de omgeving van de Crooswijker Hout zal zijn;
- de voorgestelde alternatieve bus 50 langs deze route zal rijden evenals bus 38;
- veel bewoners uit Crooswijk afhankelijk zijn van voorzieningen in Kralingen en deze verbinding voor hen dus essentieel is;
- een eventuele overstap zo min mogelijk belemmeringen moet hebben;

verzoekt het college:

- een multimodaal mobiliteitshub en verkeersknooppunt te maken (na)bij het mogelijke eindpunt van tramlijn 7 met aansluitende overstapmogelijkheden op bus 50 en bus 38;
- hierbij ook voldoende plekken te reserveren voor (een overstap naar) deelmobiliteit;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. M.H. Biljoen, R. Moti, T.S.J. Coşkun, P.J.H.D. Verkoelen, T.J. Vonk, R.T.J. van der Velden en I. Elfilali

Motie 13. Rendabel OV is geen goed OV

"De gemeenteraad van Rotterdam, bijeen op 13 april 2023 ter bespreking van agendapunt 6.2 Het concept van het Plan Toekomstvast Tramnet 2030 (PTT) van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag;

overwegende dat:

- niet alle Rotterdammers de beschikking hebben over eigen vervoer en daar waar geen betaalbaar alternatief is het risico bestaat op vervoersarmoede;
- het openbaar vervoer en met name de tram in Delfshaven en Kralingen in de omgeving van de Oude Dijk een belangrijke maatschappelijke en sociale opgave vervult en helpt in het tegengaan van vervoersarmoede;
- tram 4 desondanks wordt uitgefaseerd en vervangen wordt door een buslijn rijdende vanaf Spangen naar Eendrachtsplein (of vice versa);
- tram 7 desondanks wordt uitgefasseerd en vervangen wordt door een buslijn rijdende vanaf station Noord (of Sint Franciscus Gasthuis);
- de buslijn slechts als actieve lijn in dienst blijft als deze volstaat aan een bepaalde bezettingsgraad;

verzoekt het college:

- geen suggesties te doen die de vervoersarmoede in Rotterdam alleen maar kunnen vergroten en de bezettingsgraad dus niet voorwaardelijk toe te passen bij het onderzoek naar mogelijk inzetten van alternatief openbaar vervoer;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. M.H. Biljoen, R. Moti, T.S.J. Coşkun, P.J.H.D. Verkoelen, T.J. Vonk, R.T.J. van der Velden en I. Elfilali

Motie 14. Niet over ons, Niet namens ons... Maar met ons

"De gemeenteraad van Rotterdam, bijeen op 13 april 2023 ter bespreking van agendapunt 6.2 Het concept van het Plan Toekomstvast Tramnet 2030 (PTT) van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag;

overwegende dat:

- de voorgestelde wijzingen in het concept PTT grote gevolgen hebben voor de bereikbaarheid van onderwijsinstellingen;
- de onderwijsinstellingen en daarmee de leerlingen in alle leeftijdsgroepen niet actief betrokken zijn bij de totstandkoming van het plan;
- de toekomstige generatie bij dergelijke wijzigingen als genoemd in het PTT het meest worden geraakt in hun manier van reizen van en naar school;
- we jongeren wel laten meepraten en meedenken over het nachtleven in Rotterdam;
- kinderen en jongeren niet gehoord zijn de totstandkoming van het eindbeeld PTT;

verzoekt het college:

- bij toekomstplannen die invloed hebben op meerdere generaties de kinderraad en (nog op te richten) jongerenraad actief te betrekken bij de planvorming;
- bij de uitvoering van een toekomstplan tramnetwerk jongeren en kinderen actief te betrekken;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. M.H. Biljoen, R. Moti, T.S.J. Coşkun, P.J.H.D. Verkoelen, T.J. Vonk, R.T.J. van der Velden en I. Elfilali

De moties zijn voldoende ondersteund en maken deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER**. Mijnheer Moti, u heeft de moties?

De heer **MOTI** (pvda). Ik had nog beloofd om de moties in te dienen, bij dezen.

De **VOORZITTER**. De heer Moti heeft de volgende moties ingediend.

Motie 15. Tram 8 en 4 hou ze hier

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op donderdag 13 april 2023 ter bespreking van 'Plan Toekomstvast Tramnet';

constaterende dat:

- het college in haar conceptbrief naar de MRDH het standpunt inneemt dat tram 8 en 4 zouden moeten verdwijnen c.q. ingekort zouden moeten worden;

overwegende dat:

- tram 8 en 4 noodzakelijk zijn voor de mobiliteit van veel Rotterdammers;

roept het college op om:

- in de brief richting de MRDH te eisen dat tram 4 vanaf Centraal Station tot en met het Marconiplein en tram 8 in zijn geheel behouden blijft;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. R. Moti, T.S.J. Coşkun, M.H. Biljoen en R.G.C. Segers-Hoogendoorn

Motie 16. Behoud tram 20: de directe verbinding van Lombardijen naar het centrum

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op donderdag 13 april 2023 ter bespreking van 'Plan Toekomstvast Tramnet';

constaterende dat:

- het college in haar conceptbrief naar de MRDH niet het standpunt inneemt dat de enige verbinding tussen Zuid en het centrum behouden moet worden;

overwegende dat:

- beter OV nodig is op Zuid;
- het college enerzijds de mobiliteit voor bewoners van Lombardijen verder beperkt door plannen te presenteren waarmee ze betaald parkeren in wil voeren in wijken waar er geen sprake is van parkeeroverlast;
- het college anderzijds het standpunt binnen de MRDH inneemt dat de enige directe verbinding tussen Lombardijen en noord zal verdwijnen;
- de wijkraad Lombardijen duidelijk uitspreekt dat ze tramlijn 20 willen behouden;

roept het college op om:

- in de brief richting de MRDH het standpunt in te nemen tram 20, de directe verbinding van Lombardijen met het centrum, te behouden;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. R. Moti, T.S.J. Coşkun en M.H. Biljoen

Motie 17. Investeer in tram 2: investeer in Zuid

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op donderdag 13 april 2023 ter bespreking van 'Plan Toekomstvast Tramnet';

constaterende dat:

- het college in haar conceptbrief naar de MRDH niet het standpunt inneemt dat er geïnvesteerd moet worden in tram 2, zodat er een ringlijn op Zuid ontstaat;

overwegende dat:

- beter OV nodig is op Zuid;
- het beter verbinden van belangrijke gebieden op Zuid en de wijken Oud-Charlois, Wielewaal, Pendrecht, Zuidwijk, Lombardijen en IJsselmonde de mobiliteit van Rotterdammers sterk zal verbeteren;
- de wijkraad Oud-Charlois, Wielewaal heeft aangegeven behoefte te hebben aan een verlenging van tram 2;
- de gemeenteraad met het vaststellen van de uitgangspuntennota 'Menskracht voor Zuid' zich heeft uitgesproken voor meer OV op Zuid en de middelen voor NPRZ hiervoor te gebruiken;

roept het college op om:

- in de brief richting de MRDH het standpunt in te nemen dat tram 2 verlengd zou moeten worden vanaf het eindpunt in de Wielewaal, via de Slinge tot aan de halte Langenhorst waarna de verbinding afgemaakt zou worden door de tram door te trekken over de Spinozaweg naar halte Molenvliet;
- hier dus ook rekening mee te houden in de bouwplannen van de Wielewaal;
- binnen de middelen van het NPRZ een budget vrij te reserveren voor de gemeentelijke bijdrage voor deze investering;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. R. Moti, T.S.J. Coşkun en M.H. Biljoen

De moties zijn voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER**. Mijnheer Biljoen.

De heer **BILJOEN** (gl). Ja voorzitter, ik was net vergeten te melden dat ik bij de motie 'Door de shredder' graag een hoofdelijke stemming wil.

De **VOORZITTER**. Bij de motie 'Door de shredder' een hoofdelijke stemming. Dat gaan we aantekenen. Mijnheer Vonk.

De heer **VONK** (cu). Voorzitter, politiek gaat over keuzes maken. Vaak lastige keuzes waarbij we niet iedereen tevreden kunnen stellen. Vandaag gaat het over de keuze welke brief het college aan de MRDH gaat sturen als reactie op het Plan Toekomstvast Tramnet 2030. Een zeer ingrijpend plan met een matige of volgens sommige deskundigen zelfs zwakke onderbouwing. Van autoluw naar tramluw met wat extra bussen die tussen de auto's in de file staan. Een plan dat zowel bij ondernemers als bewoners in de stad zeer veel negatieve reacties oproept. De hoeveelheid burgerbrieven bij dit agendapunt past niet op mijn scherm. Om nog maar te zwijgen over de hoeveelheid e-mails die de afgelopen dagen bij de fractie zijn binnengekomen. Ook gisteravond in het stadsgesprek met Middelland/Het Nieuwe Westen waar bijna tweehonderd bewoners aanwezig waren, zat ik in een groep waar dit punt door een ondernemer werd opgebracht. En toen kwamen de emoties. De ondernemer was bezorgd en alle bewoners vielen hem bij. Hoe kunnen ze dit doen? Hebben ze hun verstand verloren? We hebben er geen vertrouwen meer in. Een aantal reacties die kwamen van de omwonenden. Te gek voor woorden. Vooral ouderen maar ook jongeren worden door deze plannen in hun reismogelijkheden getroffen. Mensen voelen zich in de steek gelaten door hun eigen overheid en vragen nu massaal dit niet te laten gebeuren. Ondertussen onderschrijft het college in zijn conceptadvies aan MRDH dat het college het PTT grotendeels onderschrijft. Maar de stem van de stad is anders. En die is duidelijk. Terug naar de tekentafel met de plannen voor Tramnet 2030. Wethouder, college, laat het dan ook in de brief doorklinken. Wij zullen alle moties die in die richting gaan dan ook steunen. Ook de stem van de deskundigen was niet mis te verstaan. Er is heel wat af te dingen op de gemaakte keuzes en de beoogde resultaten zijn boterzacht. We zijn de enige stad in Europa waar zo'n groot deel van het tramnet ter discussie staat. Onze vragen over een nadere onderbouwing van de cijfers en een second opinion op de plannen werden door de wethouder achteloos weggewuifd. Er is door MRDH en RET heel goed naar gekeken. Het zijn deskundige mensen. Nogal makkelijk als het hier gaat om beslissingen die voor decennia impact zullen hebben op Rotterdam en de Rotterdammers. Het is geen moeilijke keuze hier in een reactie aan MRDH aandacht aan te besteden, en toch weigert de

wethouder dat. Onze vraag: waarom? Naar aanleiding van de inbreng van deskundigen dienen we twee moties in. De titels spreken voor zich. 'Geef de tram voorrang' en 'Bestel soepel bewegende stadstrams'. Waar was de stem van de toekomst bij het maken van de plannen? Sommige van onze tramlijnen rijden al meer dan honderd jaar. Beslissingen hebben dus vooral gevolgen voor toekomstige generaties. Hebben de jongeren van nu als vertegenwoordigers van de toekomst hun inbreng kunnen hebben op de plannen? Naast het rijdend erfgoed van RoMeO lijkt ook de toekomst vergeten. Op de site van gemeente Rotterdam lezen we dat de gemeente kinderen meer wil betrekken om verder te bouwen aan de stad. Ze hoeven niet te wachten totdat ze groot zijn en er van alles is ontwikkeld. Is de wethouder het met ons eens dat dit ook geldt voor de ontwikkeling van het OV en hoe zorgt de wethouder dat deze fraaie woorden ook werkelijkheid worden? Ten slotte, terug naar de stem van de stad. We zijn inmiddels de tel kwijt hoeveel bewoners en ondernemers tegen het Plan Toekomstvast Tramnet 2030 zijn. Meer dan 12.000 handtekeningen uit Delfshaven. Volle bewonersavonden, honderden handtekeningen van Zuid. Maar op wat kleine toezeggingen na lijkt de wethouder en met hem de coalitiepartijen doof voor alle signalen. Wat is de reactie van de wethouder op die vele handtekeningen en bezwaren van nog meer mensen? En wat is uw boodschap aan deze mensen? Toen ontstond in onze fractie een lastige discussie, namelijk over onze houding tegenover referenda. U weet dat wij daar nogal laten we zeggen principieel over zijn, over die referenda. Wij geloven namelijk in onze eigen representatieve rol en dat wij hier staan namens bewoners. Maar toch, als zoveel bewoners zich uitspreken, als de emoties zo hoog oplopen, kwam toch bij ons de discussie op gang: zouden we dan toch niet moeten gaan pleiten voor een referendum in Rotterdam?

De **VOORZITTER**. De heer Biljoen.

De heer **BILJOEN** (gl). Voorzitter, ik verbaas me hier eigenlijk over. Ik ben blij verrast. Ik weet dat dit heel moedige woorden zijn van de heer Vonk om aan te geven dat dit eigenlijk een referendum waardig is voorzitter. Ik weet niet of u zelf hier binnen uw partij iets mee kan doen, maar als u niet zelf een motie zou kunnen indienen, zou u de motie van GroenLinks daar dan over steunen om een stedelijk referendum over het openbaar vervoer uit te schrijven?

De **VOORZITTER**. De heer Vonk.

De heer **VONK** (cu). Ja, dat is natuurlijk altijd een beetje lastig. Dan leg je even je gewetensbezwaren op tafel en dan wordt er gelijk in gewroet. Laat ik het zo zeggen, wij zijn verrast door de enorme emoties die wij hebben gemerkt. Voor ons is een referendum vaak geen goed middel, maar ik heb ook geen motie van GroenLinks gezien. Maar als er een motie zou komen, dan zouden we die zeker wel serieus overwegen. Maar ik moet wel met een aantal mensen even een belletje plegen, kan ik u dan wel zeggen.

De **VOORZITTER**. De heer Van Drunen.

De heer **VAN DRUNEN** (lr). Ja, dank u voorzitter. Ik ken de heer Vonk als een heer met principes en dat waardeer ik ook. Maar nu gebeurt er toch iets heel raars. Want nu zou een referendum misschien toch wel een middel zijn omdat het ineens over een specifiek onderwerp gaat. En dat vind ik een beetje raar. Dus mijn vraag aan de heer Vonk is: hoe zit dat dan met principes?

De **VOORZITTER**. De heer Vonk.

De heer **VONK** (cu). Allereerst dank voor het compliment, zeg ik via de voorzitter aan de heer Van Drunen. En inderdaad, het gaat niet zozeer over een specifiek onderwerp, maar het gaat over de emoties die het oproept in de stad, de massale... Ik heb het eerlijk gezegd nog niet zo vaak meegemaakt dat er op zo'n massale wijze wordt gezegd: dit willen wij niet, en tegelijk een college en coalitiepartijen die daar schijnbaar doof voor zijn. Nou, dat contrast maakt dat wij nu zeggen: zou dan daarom een referendum dan toch misschien een goed middel zijn? We hebben daar overigens niet toe besloten, het was een gewetensdiscussie in onze fractie.

De **VOORZITTER**. Mijnheer Biljoen, u bent gaan zitten. Mijnheer Biljoen, u stond maar u bent gaan zitten.

De heer **BILJOEN** (gl). Ja voorzitter, ik wilde daarop reageren. Mijn medewerkers kijken ook mee. Ik vraag u dan om zo snel mogelijk de motie 'Referendum' naar boven te brengen. En dan wil ik die na het einde van de bijdrage van de heer Vonk dan graag indienen.

De **VOORZITTER**. Dit is wel een unicum hoor, dat de fractiemedewerkers van GroenLinks via de open microfoon van de vergadering aan het werk worden gezet. Dat is echt een unicum. Ik heb het nog niet eerder meegemaakt. Innovatie is dat. Mevrouw Van Wifferen.

Mevrouw **VAN WIFFEREN** (d66). Ja voorzitter, ik krijg hier nu wel een hele hoop verwijten te horen waar ik toch even op moet reageren, want het is zo van: de coalitiepartijen luisteren niet, laten zich er niks aan gelegen liggen. Ik weet dat ik, maar ook heel veel andere woordvoerders van de coalitie, naar heel veel bijeenkomsten zijn geweest en ook met bewoners en ondernemers hebben gesproken. En bijvoorbeeld over de Nieuwe Binnenweg waar je over hoort, daar ben ik uitgenodigd, daar heb ik urenlang rondgelopen met de bewoners en met de ondernemers gesproken en ik heb ze allemaal gevraagd: gaat het nu specifiek om de tram of gaat het om het openbaar vervoer en een bus daar te hebben? En bijna allemaal waren ook blij met een bus. Dus je ziet dat dan op dat MRDH-plan, waar wij ook niet op alle punten een voorstander van zijn, daar kwam een hele felle reactie. Maar als je ging doorvragen, bleken er soms ook wel nuances in te zitten. Dat kunt u dan zeggen, van: nou ja, u luistert totaal niet. Maar we hebben wel geluisterd en we hebben ook doorgevraagd. Het plan heeft natuurlijk veel gebieden, veel facetten, maar op dit onderwerp wil ik dat er toch tegenin brengen, dat ik juist hierop heel erg heb doorgevraagd aan bewoners en ondernemers.

De **VOORZITTER**. Er zit niet echt een vraag in, maar een opmerking. U kunt daar iets van zeggen als u dat wilt.

De heer **VONK** (cu). Ja, nee, voorzitter. Ik ken ook mevrouw Van Wifferen als iemand die de bewoners opzoekt en dat geloof ik ook. Maar wat ik wel constateer is dat het verzet massaal was tegen de trams. Meer dan 12.000 handtekeningen gaan over het verdwijnen van de tram. Niet van: nou ja, doe ons dan maar een bus. Nee, het ging over het verdwijnen van de trams. Dat is de massale weerstand die er is en daar wordt niets aan veranderd. Dat moet u toch ook met mij eens zijn, zeg ik tegen mevrouw Van Wifferen.

De **VOORZITTER**. Mijnheer Van Drunen. Sorry, ik dacht dat u klaar was, maar mevrouw Van Wifferen.

Mevrouw **VAN WIFFEREN** (d66). Ja, maar dat ligt dan natuurlijk ook wel deels heel erg aan de vraagstelling. Als je gaat zeggen: de trams gaan weg, ben je daar tegen? Ja. Maar als je zegt: er komt ander openbaar vervoer op dezelfde route, dan kun je een ander antwoord

krijgen. En het verzet, het kan ook zijn dat het door het proces komt hoor, omdat dus de reactie van de wethouder best wel laat na dat plan is geweest, dat je zegt: logisch dat bewoners dan hierop gaan acteren. Maar het viel mij wel op dat als ik ging doorvragen, dat je een veel genuanceerder beeld kreeg. Daarom wil ik toch zeggen: ondanks de vele geluiden van bewoners wil ik dit toch weerleggen.

De **VOORZITTER**. Helder. Dan mijnheer Van Drunen.

De heer **VAN DRUNEN** (lr). Ja, een korte reactie via de voorzitter naar de heer Biljoen. Dat als hij zijn motie indient om hier op te roepen tot een referendum of iets in die richting, dan verwacht ik onvoorwaardelijke steun als er in de toekomst moties worden ingediend over referenda over andere onderwerpen. Want het kan niet zo zijn dat je het wel of niet voor of tegen een referendum laat afhangen van het onderwerp waar het over gaat.

De **VOORZITTER**. De heer Biljoen.

De heer **BILJOEN** (gl). Ja voorzitter, ik zal hem zo meteen indienen, ik heb hem hier paraat, maar fijn dat Leefbaar Rotterdam ook deze motie zal steunen.

De heer **VAN DRUNEN** (lr). Ja, via u voorzitter, een beetje kinderachtig om het op deze manier te verdraaien, want ik denk dat mijn boodschap wel heel helder is. Blijkbaar wil GroenLinks alleen een referendum als ze enigszins een idee hebben wat de uitkomst ervan zou zijn en niet als het echt gaat om de mening van de man en vrouw op straat. Nou ja, dat hebben we dan bij dezen vastgesteld.

De **VOORZITTER**. De heer Coşkun.

De heer **COŞKUN** (sp). Ja voorzitter, gelukkig is de referendumcommissie weer op sterkte. De medewerkers van GroenLinks hebben hard gewerkt. Er ligt nu een motie, maar ook al wordt die afgestemd, we gaan binnenkort sowieso een bijeenkomst houden met heel veel belangstellenden over dit onderwerp, want het is nog lang niet klaar. En de suggestie van een referendum kan ook uit de bevolking komen, dus ik vind dit zeer... Als het niet uit hier komt, dan zal het vanuit de bevolking zelf moeten komen en het hangt echt van het onderwerp af mijnheer Van Drunen waarover je een referendum wilt houden. Dit is typisch zo'n onderwerp waar de discussie met de stad nog niet klaar is en die moet wel gevoerd worden. Dat maken we niet vandaag af, maar misschien kunnen we dat via een referendum netjes afsluiten.

De **VOORZITTER**. De heer Van Drunen.

De heer **VAN DRUNEN** (lr). Ja, zonder hier veel te diep op in te gaan en ook veel kostbare spreektijd aan te besteden, een referendum gaat uit van een ja- of nee-vraag. Het Toekomstplan Tramnet bevat daarvoor veel te veel aspecten, dus ik denk juist dat dit, als het gaat over het onderwerp wel of niet van toepassing, vraag ik me af of dit daar überhaupt wel een onderwerp voor is, in tegenstelling tot bijvoorbeeld een lokaal vuurwerkverbod.

De **VOORZITTER**. Helder. De heer Moti.

De heer **MOTI** (pvda). Ja, ik wilde toch ook nog even ingaan op wat mevrouw Van Wifferen zojuist aangaf of in ieder geval nuanceren. Maar die nuancering valt natuurlijk ook nog te nuanceren, want ook die vraagstelling is bepalend voor welke uitkomst er komt. Ik heb de afgelopen tijd ook heel veel gesprekken gevoerd met bewoners, met wijkraden. En

inderdaad, als je hun de vraag stelt: als de tram dan toch weggaat, zou een bus dan een goede oplossing zijn? Ja, dan zeggen ze allemaal ja. Dat heb ik ook gehoord. Maar als je vraagt: wat zou je liever willen, een tram of een bus? Dan heeft bij mij nog niemand gezegd: wij willen die bus. Niemand. Als je de open optie voorlegt: tram of bus, wat wil je? Dan heeft niemand bij mij de bus aangegeven.

De **VOORZITTER**. Mevrouw Van Wifferen.

Mevrouw **VAN WIFFEREN** (d66). Ja voorzitter, dat begrijp ik. De tram is gewoon een fijn vervoersmiddel, ook fijner dan een bus. Maar als ik ook een beeld schetste van een fietsvriendelijke straat die daarmee gepaard zou kunnen gaan, kreeg ik wel veel positieve geluiden, want dat is ook wat veel mensen rond de Nieuwe Binnenweg heel belangrijk vinden, dat je ook weer zelfs met kinderen durft te fietsen op de Nieuwe Binnenweg.

De **VOORZITTER**. Mijnheer Vonk, wilt u afronden?

De heer **VONK** (cu). Ja, dank u wel voorzitter. Toch bijzonder dat als je hier staat er dan in die tijd een motie van GroenLinks wordt gepresenteerd en ik er een interne discussie bij heb. Dat neemt niet weg voorzitter dat ik het voorlopig in ieder geval even houd bij een oproep. En dat is mijn laatste oproep aan de wethouder: doe dit de stad niet aan. Laat de MRDH haar huiswerk overdoen. De stad autoluw, jazeke. De stad tramluw, zeker niet. Dank u wel.

De **VOORZITTER**. De heer Vonk heeft de volgende moties ingediend.

Motie 18. Voorrang voor de tram

"De gemeenteraad van Rotterdam, bijeen op 13 april 2023 ter bespreking van het concept Toekomstvast Tramnet 2030 (PTT) van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag;

constaterende dat:

- het PTT beoogt bij te dragen aan een mobiliteitstransitie: minder auto, meer lopen, fietsen en OV;
- het college in haar conceptadvies de versnellingsambitie van de tram naar een gemiddelde snelheid van 21 km/uur onderschrijft;

overwegende dat:

- in de afgelopen decennia maatregelen die de snelheid van de tram bevorderden – zoals voorrang in verkeerslichtinstallaties – veelal zijn teruggedraaid om de doorstroming van het autoverkeer te bevorderen;

verzoekt het college:

- te onderzoeken welke verkeerslichtinstallaties eenvoudig aangepast kunnen worden zodanig dat de wachttijd van de tram geminimaliseerd wordt;
- de raad en de MRDH een overzicht hiervan te doen toekomen, inclusief de geschatte tijdswinst per installatie;
- de daadwerkelijke aanpassing op te nemen als onderdeel in de te sluiten bestuursovereenkomst tussen gemeente en MRDH;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. T.J. Vonk, M.H. Biljoen

Motie 19. Bestel soepel bewegende stadstrams

"De gemeenteraad van Rotterdam, bijeen op 13 april 2023 ter bespreking van het concept van het Plan Toekomstvast Tramnet 2030 (PTT) van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag;

constaterende dat:

- het college in haar conceptadvies aan de MRDH enkele aandachtspunten meegeeft voor de aanschaf van nieuw trammaterieel;

overwegende dat:

- de huidige Citadis-tram vanwege de vaste onderstellen minder soepel over bochtige tracés beweegt;
- er ook moderne lage vloertrams bestaan op draaistellen die zich snel en soepel door de stad bewegen;
- het college in haar conceptadvies de versnellingsambitie van de tram naar een gemiddelde snelheid van 21 km/uur onderschrijft;

verzoekt het college:

- als aanvullend aandachtspunt aan de MRDH mee te geven om bij de keuze voor nieuw materieel expliciet de mogelijkheden van lage vloertrams op soepele draaistellen te overwegen;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. T.J. Vonk en M.H. Biljoen

De moties zijn voldoende ondersteund en maken deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER**. Dank u wel. Een vraag van de heer Biljoen? Of u heeft de motie? Ja.

De heer **BILJOEN** (gl). Ja voorzitter, de motie 'Een duidelijk geluid, schrijf een referendum uit'. Volgens mij hoeft ik het niet verder te duiden.

De **VOORZITTER**. De heer Biljoen heeft de volgende motie ingediend.

Motie 20. Een duidelijk geluid, schrijf een referendum uit!

"De gemeenteraad van Rotterdam, bijeen op 13 april 2023 ter bespreking van agendapunt 6.2 Het concept van het Plan Toekomstvast Tramnet 2030 (PTT) van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag, gehoord de beraadslaging;

overwegende dat:

- het openbaar vervoer een sociale voorziening is;
- ontwikkelingen en de visie rondom het OV netwerk in de stad breed gedragen moeten zijn;
- de huidige plannen met betrekking tot de herziening van het tramnetwerk tot veel onrust in de stad leiden en zeker niet breed gedragen worden;
- Rotterdammers, betekenisvol, mee moeten kunnen denken over de toekomst van hun OV;

verzoekt het college:

- een referendum uit te schrijven over de toekomst van het Rotterdamse tramnetwerk;
- ontwikkelingen en afschaling van het Rotterdamse OV-netwerk te staken totdat dit referendum heeft plaatsgevonden;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. M.H. Biljoen

De motie is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER**. Mevrouw Rehim Zadeh.

Mevrouw **REHIM ZADEH** (denk). Ja, dank u wel voorzitter. Voorzitter, Rotterdam is een stad in beweging. En bij die beweging krijgen wij elke dag opnieuw weer te maken met de uitdagingen die horen bij een grote stad. En een blijvende uitdaging blijft toch het stabiliseren van ons OV-netwerk. De herschikking van de rol van de tram is ook een onderdeel van het adapteren aan een moderne en een dynamische stad. En de keuzes die we vanuit de MRDH voorgeschoteld hebben gekregen, zijn niet populair. De herinrichting heeft een grote impact op de stad en haar bewoners. Voorzitter, DENK is kritisch geweest over de plannen van de MRDH en we lezen ook terug in de brief dat het college dezelfde zorgen draagt. En voorzitter, mijn fractie maakt zich in het bijzonder zorgen over het gebied Delfshaven, waar de MRDH voornemens is om tramlijn 4 en 8 te schrappen. De uitfasering van tramlijn 4 over de Nieuwe Binnenweg en de Schiedamseweg dient gepaard te gaan met het bieden van perspectief voor de omgeving. Een voorwaarde voor het uitfaseren van dit traject is dat er geïnvesteerd wordt in het realiseren van een hoogwaardig alternatief. Voorzitter, wat wel belangrijk is, is dat het gebied toegankelijk en bereikbaar blijft. Bewoners vrezen noodzakelijke voorzieningen die langs of nabij de tramroute zich bevinden, zoals de huisarts of de supermarkt, niet meer te kunnen bereiken. Daarnaast vrezen ondernemers en marktkoopliden forse omzetsdalingen. De bereikbaarheid moet op voldoende niveau blijven. Daarom ga ik vandaag de motie 'Een buslijn uitzetten voor Delfshaven' indienen, die vraagt om een volwaardig alternatief voor het gebied Bospolder, Spangen, Tussendijken, in de vorm van een busverbinding, mede ondertekend door D66 en VVD. Voorzitter, vervoersarmoede blijft een groot probleem in Rotterdam dat nog steeds wordt verergerd door factoren als stijgende prijzen, personeelstekorten et cetera. De betaalbaarheid en toegankelijkheid van het OV blijven moeilijkheden met zich meebrengen, waardoor de gemeente een grote verantwoordelijkheid draagt. Om dit aan te pakken zullen we een motie indienen genaamd 'Vervoersarmoede, daar moet je je voor behoeden', waarin het college wordt verzocht om zich actief in te zetten voor betrouwbare en betaalbare vervoersmogelijkheden in gebieden waar vervoersarmoede heerst. Dit om de toegang tot het OV te verbeteren en de vervoersarmoede actief tegen te gaan. Voorzitter, ik heb hier nog een laatste motie, 'Participeren moet je garanderen'. Daarin verzoeken we het college een goed participatietraject te garanderen voor de inwoners en de ondernemers aan de Nieuwe Binnenweg, en zich te houden aan een rijtje voorwaarden waar het participatietraject aan moet voldoen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**. Mevrouw Rehim Zadeh heeft de volgende moties ingediend.

Motie 21. Een (bus)lijn uitzetten voor Delfshaven

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 13 april 2023, ter bespreking van 6.2 'Het concept van het Plan Toekomstvast Tramnet 2030 (PTT) van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag';

constaterende dat:

- Bospolder-Spangen-Tussendijken bekend staat als een van de armste en kwetsbare wijken van Rotterdam;
- het MRDH voornemens is tramlijnen 4 en 8 uit te faseren;

overwegende dat:

- de verdwijning van deze tramlijnen grote gevolgen zal hebben voor de bereikbaarheid en mobiliteit van de bewoners van Delfshaven en Spangen;
- vervoersarmoede kan optreden, welke op den duur de bewoners minder mobiel en mogelijk een sociaal isolement instuurt;
- er zich veel noodzakelijke voorzieningen langs of nabij de tramroute bevinden die essentieel zijn voor omwonende, zoals de huisarts of de supermarkt;
- ondernemers en marktkoopliden bereikbaarheid verliezen en forse omzetsdalingen vrezen terwijl ze nog moeten herstellen van de gevolgen van de lockdown;

van mening dat:

- de bereikbaarheid voor de omwonenden op voldoende niveau moet blijven; dat een alternatieve busverbinding een goed alternatief kan zijn voor de verdwenen tramlijnen;

verzoekt het college:

- een alternatieve busverbinding in het leven te roepen om de bereikbaarheid van het gebied Bospolder-Spangen-Tussendijken te garanderen;
- om samen met de RET te onderzoeken welke alternatieve busverbindingen er mogelijk zijn ter vervanging van de tramlijnen in Delfshaven en Spangen;
- de gemeenteraad zo spoedig mogelijk te informeren over de uitkomsten;
- te onderzoeken of er extra middelen beschikbaar kunnen worden gesteld om de nieuwe busverbinding te realiseren;
- de bewoners van Delfshaven te betrekken bij de keuze voor een alternatieve busverbinding;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. E. Rehim Zadeh, I. van Wifferen en S.J.C. Becker

Motie 22. Participeren moet je kunnen garanderen

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 13 april 2023, ter bespreking van 6.2 'Het concept van het Plan Toekomstvast Tramnet 2030 (PTT) van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag';

constaterende dat:

- het college als voorwaarde stelt dat er wordt geïnvesteerd in de herinrichting van de Nieuwe Binnenweg tot een verblijfsvriendelijke, autoluwere en groene winkelstraat naar aanleiding van het verdwijnen van het tramspoor;

overwegende dat:

- de Nieuwe Binnenweg een belangrijke straat is voor de gemeente, haar inwoners en ondernemers, en dat het betrekken van inwoners en ondernemers bij het herontwikkelingsproces van de Nieuwe Binnenweg van groot belang is;
- een goed participatietraject kan zorgen voor draagvlak en betere besluitvorming;

verzoekt het college:

- een goed participatietraject te garanderen voor inwoners en ondernemers aan de Nieuwe Binnenweg en zich te houden aan een participatietraject dat voldoet aan de volgende voorwaarden:
 - vroegtijdige en volledige informatievoorziening over de plannen en de mogelijkheid om hierop te reageren;
 - actieve betrokkenheid van inwoners en ondernemers bij het ontwikkelingsproces, bijvoorbeeld door middel van bijeenkomsten, enquêtes of werkgroepen;
 - een open en transparante communicatie tussen de gemeente en de betrokken partijen, waarbij input vanuit de participatie wordt meegenomen in de besluitvorming;
 - voldoende tijd en ruimte voor inwoners en ondernemers om mee te denken en te praten over de ontwikkeling van de Nieuwe Binnenweg;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. E. Rehim Zadeh, I. van Wifferen en S.J.C. Becker

Motie 23. Vervoersarmoede, daar moet je je voor behoeden

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 13 april 2023, ter bespreking van 6.2 'Het concept van het Plan Toekomstvast Tramnet 2030 (PTT) van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag';

constaterende dat:

- vervoersarmoede een groeiend probleem is in Rotterdam en dat het gebrek aan betaalbaar en betrouwbaar vervoer een negatieve invloed heeft op de levenskwaliteit en economische kansen van Rotterdammers die zich geen auto of ander transportmiddel kunnen veroorloven;

overwegende dat:

- vervoersarmoede ook een belangrijke oorzaak is van sociale uitsluiting, en dat het vergroten van toegang tot vervoer een belangrijke stap is om deelname aan het sociale, culturele en economische leven van Rotterdam te bevorderen;

van mening dat:

- het stadsbestuur verantwoordelijk is voor het creëren van gelijke kansen voor alle inwoners van Rotterdam, en dat het bevorderen van toegang tot vervoer een belangrijke stap is om deze doelstelling te bereiken;

verzoekt het college:

- zich actief in te zetten om oplossingen te ontwikkelen en te implementeren om dit probleem aan te pakken door betrouwbare en betaalbare vervoersmogelijkheden te bieden aan mensen in deze gebieden;
- zich in te zetten om de toegang tot het openbaar vervoer te verbeteren voor mensen die afhankelijk zijn van het openbaar vervoer, zoals ouderen, gehandicapten en mensen met een laag inkomen, door te werken aan een betere aansluiting en frequentie van het openbaar vervoer en het creëren van meer toegankelijke haltes en stations;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. E. Rehim Zadeh en S.J.C. Becker

De moties zijn voldoende ondersteund en maken deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER**. Mijnheer Biljoen, ik zag u weer gaan zitten. Het gaat over? O, ik zag u net staan. Mevrouw Elfilali.

Mevrouw **ELFILALI** (volt). Dank voorzitter. We zien het helaas elke keer weer, het OV moet inleveren want het is niet rendabel. We zien dat bij trams, we zien het bij bussen, we zien het bij treinen, dus het is iets wat over de hele linie speelt. De politieke keuze die Volt wil maken, is niet lijnen inkorten of opheffen, maar juist upgraden wat we hebben en er ook voor zorgen dat we meer reizigers gaan hebben die gebruikmaken van de tram in dit geval. We zijn immers ook aandeelhouder van de RET. Ons primaire bezwaar tegen het voorstel van de MRDH is eigenlijk het startpunt. Het startpunt van rendement, dat het gericht is op de kosten, op efficiëntie. We zien keuzes voor ons liggen die erg gericht zijn op budgettaire winst op de korte termijn. Maar dat gaat leiden tot mobiliteitsverlies op de korte en de lange termijn. En we snappen de worsteling van de financiën, maar het kan ook anders. Want voor ons is het OV en ook in dit geval de tram een publieke en sociale voorziening en zo zouden we er ook naar moeten kijken. Want als je dat als startpunt neemt en dus niet alleen maar efficiëntie en de kosten, dan kom je ook tot andere voorstellen en andere ideeën. We vinden het ook heel erg jammer dat het PTT over duizenden Rotterdammers heen stapt. Alleen maar omdat het er niet tienduizend per dag per tram zijn. Ja, nogmaals, wij zouden veel liever willen kijken hoe we deze aantallen juist kunnen vergroten. Dus je kunt lijnen opheffen, maar Volt kiest voor het vergroten van het aantal reizigers. Mijn vraag aan de wethouder is ook via u voorzitter, is de wethouder bereid om zich daarvoor in te zetten? En nogmaals, OV hoort een publieke en sociale voorziening te zijn. Het hoort ook betaalbaar te zijn en toegankelijk. Want de grootste drempel voor mensen om het OV niet te nemen, heeft te maken met de kosten en met de toegankelijkheid. We zouden daarom ook met dit soort punten graag binnen de MRDH in gesprek gaan over het gebruik van de tram. En voorzitter, ook een vraag aan de wethouder, want elke drempel die erbij komt, dus bijvoorbeeld de loopafstanden waar wij ons ook grote zorgen over maken, minimaal 400 of 800 meter lopen, minimaal, want soms is het meer, soms is het minder, een extra overstap, meerdere lijnen, het zijn allemaal drempels waardoor mensen minder het OV zullen gaan nemen. En zeker voor ouders met kinderen, voor ouderen, maar ook voor jongeren. En het gaat alleen maar meer worden, want we hebben helaas ook te maken met vergrijzing. Dus hoe gaat de wethouder zich inzetten om die loopafstanden zo klein mogelijk te houden? En is de wethouder ook bereid om ook te gaan werken vanuit het principe van het 15 minuten lopen of fietsen, dat je binnen de stad zoveel mogelijk alles kan bereiken binnen een kleine afstand lopen, fietsen. Tot slot vervoersarmoede. Het is helaas echt een heel groot probleem en heel veel mensen kunnen niet deelnemen aan de maatschappij omdat ze hun bestemmingen niet kunnen bereiken. En het voorstel van de MRDH houdt hier geen rekening mee. Er is sprake van een enorme empathiekloof. Het wordt gewoon niet eens benoemd. Dus hoe gaat de wethouder dit ook binnen de MRDH aankaarten en hoe gaan we hier ook iets aan doen? De MRDH zegt ook: tramrails verwijderen tenzij. Wij zouden willen zeggen vanuit Volt: laat ze liggen tenzij, overal. Is de wethouder bereid om daar met die bril naar te kijken? En tot slot, als we gaan herinrichten, dan biedt dat kansen voor groen, voor fietsen en voor voetgangers. Wij zouden echt wel willen bepleiten dat we daarvoor kiezen en niet voor de auto. Dank voorzitter.

De **VOORZITTER**. Mevrouw Van Wifferen.

Mevrouw **VAN WIFFEREN** (d66). Ja voorzitter, dan heb ik toch een vraag over het laten liggen van de tramrails voor Volt via de voorzitter. Het is op sommige plekken zo dat als je te maken hebt met een smalle weg, dat door die tramrails de weginrichting gewoon heel erg bepaald wordt en dat je minder goed snelheidsremmende maatregelen kan treffen. In dat

geval, als duidelijk is dat door de tramrails weg te halen dat je het echt een heel stuk fietsvriendelijker kan maken en een heel stuk veiliger op straat, is Volt dan wel van mening dat de tramrails kunnen worden verwijderd?

De **VOORZITTER**. Mevrouw Elfilali.

Mevrouw **ELFILALI** (volt). Ja, dank voorzitter. Ons voorstel zou zijn om ze te laten liggen en inderdaad, je kunt die veiligheid ook borgen door die tramrails te vullen. Er zijn gewoon heel simpele maar ook innovatieve technieken voor. Mijn punt ging erover, laten we dus niet nu hals over kop alle tramrails verwijderen. We kiezen al voor één pilot in de stad. Laten we dus gewoon uitgaan van het principe, laten liggen tenzij. Zodat je daarna ook weer andere keuzes kan maken.

De **VOORZITTER**. Mevrouw Van Wifferen.

Mevrouw **VAN WIFFEREN** (d66). Ja voorzitter, het gaat niet alleen om het vullen, het gaat niet alleen dat je fietswiel erin vast kan blijven zitten, maar doordat ze zo plat liggen en ook weinig bochtjes kunnen maken, dat je gewoon minder snelheidsbeperkende maatregelen kan nemen. Daar ging het mij om, want het vullen, dat ben ik met u eens, dat zou op zich kunnen.

De **VOORZITTER**. Ik kijk nog naar de rest van de sprekers. De heer Segers-Hoogendoorn.

De heer **SEGERS-HOOGENDOORN** (cda). Dank voorzitter. Hoe je het ook wendt of keert, het plan van de MRDH dat vandaag voorligt, is een verarming voor de stad. Je kunt nog zoveel gerse groene innovatieve busmoties indienen als je wilt, het is een verarming voor de stad. En dat is het wat het CDA betreft voorzitter vooral om twee redenen. Reden één is dat überhaupt de reden waarom het plan voorligt, gewoon een kille koude rekensom is. Een rekensom die we overigens niet eens uitgewerkt hebben gezien. Het is een koude rekensom die uiteindelijk inderdaad gaat over rendementsdenken en exploitabele lijnen. En dan gewoon een rekensommetje: hé, er zijn minder mensen in dat OV, dus ja, dat is steeds minder betaalbaar.

De **VOORZITTER**. De heer Van Drunen.

De heer **VAN DRUNEN** (lr). Ja voorzitter, in het voorstel van de MRDH wordt ook gesproken over nieuwe verbindingen, bijvoorbeeld met te bouwen woningen in de Merwe-Vierhavens met Nieuw Kralingen. Vindt de heer Segers-Hoogendoorn dat ook een verarming?

De **VOORZITTER**. De heer Segers-Hoogendoorn.

De heer **SEGERS-HOOGENDOORN** (cda). Nee, ik vind dat ook een koude rekensom, want dat gaat dus over: er komen huizen, er komen mensen en er komt OV. Dat is op zich wel de goede volgorde overigens, maar ik heb het hier over de koude rekensom die ervoor gaat zorgen dat er tramlijnen ingekort worden en verdwijnen. En uiteindelijk past dat rendementsdenken voorzitter helemaal niet op een publieke voorziening. En openbaar vervoer is een publieke voorziening. Het is ook heel erg kortetermijndenken. Want het klinkt allemaal heel logisch, deze som komt uit, maar het is kortetermijndenken, want als je het OV gaat verschrallen, dan zullen er minder mensen gebruik van gaan maken. Dus uiteindelijk hoe meer je afbouwt in die kille koude rekensom en in dat rendementsdenken, hoe harder je de strop om de nek van het OV aantrekt. En uiteindelijk zit er bijna niemand meer in, want ja, als het toch nergens naartoe rijdt en het brengt je nergens heen, dan hoeft je het ook niet te

nemen. Dus dat is die koude rekensom wat mij betreft voorzitter, dus het hele fundament van dit verhaal is wat mij betreft niet oké. En het tweede punt waar het hier over gaat, is natuurlijk de schaarse ruimte in de stad. Hoe benut je die ruimte nu het best en hoe houd je ook een leefbare en veilige stad? En ik kan niet anders constateren voorzitter dan dat het OV het eigenlijk op alle plekken verliest van de grote inbeslagnemer van ruimte in een stad, en de grote onveilige factor in een stad, namelijk de auto. En dat vind ik zeer teleurstellend. Ik zei net al even in mijn interruptie: misschien was het logisch in de combinatie van deze coalitie met Leefbaar Rotterdam, VVD en DENK erin, dat die auto het op die manier in de stad opnieuw weer zou gaan winnen. Maar ik had goede hoop dat dat mee zou vallen. Ondanks al die mooie zalvende teksten die mevrouw Van Wifferen nu weer gaat opsommen die in het coalitieakkoord staan.

De **VOORZITTER**. Mevrouw Van Wifferen.

Mevrouw **VAN WIFFEREN** (d66). Nou, ook nog helderziend hoor ik. Voorzitter, ik wil er wel op wijzen dat echt op de plekken waar het OV waar bijvoorbeeld een tram weggaat dat er ruim baan wordt gemaakt voor de fiets en niet voor de auto. Dat heeft de wethouder in de commissie ook al veelvuldig gezegd. U kunt dat blijven negeren, maar dat is volledig aan u.

De **VOORZITTER**. De heer Segers-Hoogendoorn.

De heer **SEGERS-HOOGENDOORN** (cda). Nee hoor voorzitter, ik negeer dat helemaal niet. Ik constateer alleen even, en mevrouw Van Wifferen was net ook duidelijk in de vraag die ik haar stelde. Ze kon geen voorbeeld geven, alleen Nieuw Kralingen, namelijk een nieuwe wijk waar niets staat dat ten koste van de auto gaat. Ze kon geen enkel voorbeeld geven waar in dit plan het OV het wint van de auto. En dat is eigenlijk alleen maar een verdere onderbouwing van mijn punt.

De **VOORZITTER**. Mevrouw Van Wifferen.

Mevrouw **VAN WIFFEREN** (d66). Ja voorzitter, er staan in het plan ook talloze manieren waarop de frequentie juist verhoogd gaat worden. Maar de hele oppositie negeert dat volledig. Ik snap dat dat niet in het straatje past, maar het is wel zo.

De **VOORZITTER**. U kunt verdergaan.

De heer **SEGERS-HOOGENDOORN** (cda). Ja inderdaad, dat was buiten de orde van het gesprekje dat wij hadden. Voorzitter, ik wil afronden voordat ik de moties ga aankondigen die ik ga indienen. Over dat tweede punt, de strijd om ruimte, de volgorde van ruimte voor vervoersmiddelen in een stad zou moeten zijn: eerst de voetganger, dan de fietser, dan het OV en als je nog ruimte hebt, waarschijnlijk niet, dan pas de auto. Dat mist in dit plan volledig. Voorzitter, ik ga een aantal moties indienen. Namelijk 'De kapper gaat niet knippen in lijn 4'. Dat doen we samen met de PvdA, de ChristenUnie en 50PLUS. 'De kapper gaat niet knippen in lijn 7'. Dat doen we samen met de ChristenUnie en 50PLUS. 'De kapper gaat niet knippen in lijn 8'. Dat doen we samen met de ChristenUnie en 50PLUS. En 'Lijntje 10'. We willen lijn 10 behouden langs de toeristische trekpleisters. Dat doen we samen met GroenLinks, 50PLUS en de ChristenUnie. 'De kapper gaat ook niet knippen in lijn 24' wat ons betreft, samen met de ChristenUnie en 50PLUS. En de motie 'Garanties', we willen garanties over de inpasbaarheid in de stad en dat doen we samen met de ChristenUnie en 50PLUS. Dank u wel.

De **VOORZITTER**. U had een kleine verspreking, maar die zetten we recht in het verslag.
[terroristische trekpleisters in plaats van toeristische trekpleisters]
De heer Segers-Hoogendoorn heeft de volgende moties ingediend.

Motie 24. Garanties

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 13 april 2023, ter bespreking van het concept van het Plan Toekomstvast Tramnet 2030;

constaterende dat:

- Rotterdam voor de keuze komt te staan om voor nieuwe tramvoertuigen te kiezen;
- het bij de keuze voor deze nieuwe voertuigen belangrijk is te kijken naar de inpasbaarheid in de stad;
- bij de keuze van nieuwe voertuigen rekening gehouden zou kunnen worden met exploitatie in Haaglanden zodat uitwisseling van voertuigen mogelijk is;

overwegende dat:

- bij het vaststellen van het toekomstvast tramnet de nieuwe voertuigen een grote rol spelen;
- onderhoud van de voertuigen mogelijk goedkoper kan zijn wanneer dezelfde voertuigen worden aangeschaft als bij Haaglanden welke zijn aangesloten bij dezelfde vervoersregio;
- zware voertuigen meer geluids- en trillingsoverlast geven;

verzoekt het college:

- duidelijke garanties te geven over de inpasbaarheid van voertuigen in de stad;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. R.G.C. Segers-Hoogendoorn, T.J. Vonk en P.J.H.D. Verkoelen

Motie 25. De kapper gaat niet knippen in lijn 24

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 13 april 2023, ter bespreking van het concept van het Plan Toekomstvast Tramnet 2030;

constaterende dat:

- het staande beleid is om Rotterdam een autoluwere stad te maken met meer ruimte voor groen en water;
- een goede bereikbaarheid van cruciaal belang is voor een sterke en ondernemende stad;
- we als gemeente moeten investeren in het OV om het een goed en betrouwbaar vervoersmiddel te laten zijn;
- de MRDH de gemiddelde snelheid van trams wil verhogen en als gevolg er haltes moeten verdwijnen;

overwegende dat:

- het afschalen van tramlijnen en voorzieningen niet past bij een autoluwere, groene, goed bereikbare stad;
- de plannen voor een toekomstvast tramnet een verarming voor de stad betekenen;
- bereikbaarheid een basisrecht is;
- de gemeente moeten zorgen voor een goede, laagdrempelige bereikbaarheid als we de stad leefbaar willen houden;

- de sociale aspecten van het OV zijn belangrijk en toegang tot sociale voorzieningen zoals winkels en zorg moeten voor jong en oud bereikbaar blijven;

verzoekt het college:

- het afschalen van de tramlijn 24 tegen te houden;
- de OV-haltes van tramlijn 24 niet te schrappen en zo de nabijheid van het OV te borgen;
- sociale effecten een prominente plek te geven in de overwegingen en het vormgeven van een fijnmazig OV-netwerk;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. R.G.C. Segers-Hoogendoorn, T.J. Vonk en P.J.H.D. Verkoelen

Motie 26. Lijntje 10

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 13 april 2023, ter bespreking van het concept van het Plan Toekomstvast Tramnet 2030;

constaterende dat:

- er een einde lijkt te komen aan lijn 10, omdat de tram, met de plannen die nu voorliggen, toeristische trekpleisters gaat missen;

overwegende dat:

- de meerwaarde van deze lijn is om juist wel langs de huidige toeristische trekpleisters te rijden;

verzoekt het college:

- tram 10 alsnog langs deze toeristische trekpleisters te laten rijden;
- en de huidige route voort te zetten;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. R.G.C. Segers-Hoogendoorn, T.J. Vonk, P.J.H.D. Verkoelen en M.H. Biljoen

Motie 27. De kapper gaat niet knippen in lijn 8

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 13 april 2023, ter bespreking van het concept van het Plan Toekomstvast Tramnet 2030;

constaterende dat:

- het staande beleid is om Rotterdam een autoluwere stad te maken met meer ruimte voor groen en water;
- een goede bereikbaarheid van cruciaal belang is voor een sterke en ondernemende stad;
- we als gemeente moeten investeren in het OV om het een goed en betrouwbaar vervoersmiddel te laten zijn;
- de MRDH de gemiddelde snelheid van trams wil verhogen en als gevolg er haltes moeten verdwijnen;

overwegende dat:

- het afschalen van tramlijnen en voorzieningen niet past bij een autoluwere, groene, goed bereikbare stad;
- de plannen voor een toekomstvast tramnet een verarming voor de stad betekenen;

- bereikbaarheid een basisrecht is;
- de gemeente moet zorgen voor een goede, laagdrempelige bereikbaarheid als we de stad leefbaar willen houden;
- de sociale aspecten van het OV belangrijk zijn en toegang tot sociale voorzieningen zoals winkels en zorg moeten voor jong en oud bereikbaar blijven;

verzoekt het college:

- het afschalen van de tramlijn 8 tegen te houden;
- tramlijn 8 niet in te korten en geen OV-haltes te schrappen om zo de nabijheid van het OV te borgen;
- sociale effecten een prominente plek te geven in de overwegingen en het vormgeven van een fijnmazig OV-netwerk;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. R.G.C. Segers-Hoogendoorn, T.J. Vonk en P.J.H.D. Verkoelen

Motie 28. De kapper gaat niet knippen in lijn 7

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 13 april 2023, ter bespreking van het concept van het Plan Toekomstvast Tramnet 2030;

constaterende dat:

- het staande beleid is om Rotterdam een autoluwere stad te maken met meer ruimte voor groen en water;
- een goede bereikbaarheid van cruciaal belang is voor een sterke en ondernemende stad;
- we als gemeente moeten investeren in het OV om het een goed en betrouwbaar vervoersmiddel te laten zijn;
- de MRDH de gemiddelde snelheid van trams wil verhogen en als gevolg er haltes moeten verdwijnen;

overwegende dat:

- het afschalen van tramlijnen en voorzieningen niet past bij een autoluwere, groene, goed bereikbare stad;
- de plannen voor een toekomstvast tramnet een verarming voor de stad betekenen;
- bereikbaarheid een basisrecht is;
- de gemeente moeten zorgen voor een goede, laagdrempelige bereikbaarheid als we de stad leefbaar willen houden;
- de sociale aspecten van het OV zijn belangrijk en toegang tot sociale voorzieningen zoals winkels en zorg moeten voor jong en oud bereikbaar blijven;

verzoekt het college:

- het afschalen van tramlijn 7 tegen te houden;
- tramlijn 7 niet in te korten en geen OV-haltes te schrappen om zo de nabijheid van het OV te borgen;
- sociale effecten een prominente plek te geven in de overwegingen en het vormgeven van een fijnmazig OV-netwerk;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. R.G.C. Segers-Hoogendoorn, T.J. Vonk en P.J.H.D. Verkoelen

Motie 29. De kapper gaat niet knippen in lijn 4

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 13 april 2023, ter bespreking van het concept van het Plan Toekomstvast Tramnet 2030;

constaterende dat:

- het staande beleid is om Rotterdam een autoluwere stad te maken met meer ruimte voor groen en water;
- een goede bereikbaarheid van cruciaal belang is voor een sterke en ondernemende stad;
- we als gemeente moeten investeren in het OV om het een goed en betrouwbaar vervoersmiddel te laten zijn;
- de MRDH de gemiddelde snelheid van trams wil verhogen en als gevolg er haltes moeten verdwijnen;

overwegende dat:

- het afschalen van tramlijnen en voorzieningen niet past bij een autoluwere, groene, goed bereikbare stad;
- de plannen voor een toekomstvast tramnet een verarming voor de stad betekenen;
- bereikbaarheid een basisrecht is;
- de gemeente moeten zorgen voor een goede, laagdrempelige bereikbaarheid als we de stad leefbaar willen houden;

verzoekt het college:

- in de brief richting de MRDH te eisen dat tram 4 vanaf Centraal Station tot en met de Kootsekade behouden blijft;
- sociale effecten een prominente plek te geven in de overwegingen en het vormgeven van een fijnmazig OV-netwerk;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. R.G.C. Segers-Hoogendoorn, R. Moti, P.J.H.D. Verkoelen en T.J. Vonk

De moties zijn voldoende ondersteund en maken deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER**. Mevrouw Verkoelen. U kunt verdergaan

Mevrouw **VERKOELLEN** (50+). Oké, voorzitter, ondanks dat het al een aantal malen speelt, de raad er via de brief van de wethouder sinds 6 februari van op de hoogte is, zijn vriend en vijand overvallen met het voorliggende Plan Toekomstvast Tramnet. Het PTT. Ik vind het een posttraumatisch netwerk, zoals de heer Coşkun zei. En voorzitter, 50PLUS kan dat wel verklaren, want wie bedenkt nu dat een niet-democratisch gekozen organisatie als de MRDH het voor het zeggen krijgt in onze Rotterdamse raad en 21 gemeenten zomaar onze tramlijnen binnen de gemeentegrenzen mogen slopen. En dat voorzitter, en nu komt hij wethouder, neem ik in het bijzonder de wethouder ernstig kwalijk. Want tenslotte is het onze eigen Rotterdamse wethouder die de voorzitter is van de bestuurscommissie Vervoersautoriteit van de MRDH. Dus had onze eigen Rotterdamse wethouder de morele plicht om actief de raad te informeren over wat er stond te gebeuren. Dit zijn geen plannen die je zomaar kunt droppen. Daarvoor was te voorzien dat dit een te grote impact zou hebben op de Rotterdammer. Een wethouder die daar geen oog voor heeft, is geen knip voor z'n neus waard. De negatieve reacties van de wijkraden zijn daar overduidelijk in. De bijna 13.000 handtekeningen en de vele burgerbrieven die ook 50PLUS heeft ontvangen, spreken boekdelen. Dat neem ik de wethouder dus kwalijk. Want zonder de bewoners erin te

betrekken, zonder een goede onderbouwing te geven waarom deze lijnen gesloopt moeten worden, zonder te bedenken wat dit teweegbrengt in de stad en bij de Rotterdammer, en het afdoen met dat er sneller gereden moet gaan worden, het afdoen dat het op een betere bereikbaarheid ingezet moet worden, het afdoen dat er een groei van meer reizigers nagestreefd moet worden, terwijl het gewoon een rekensom is en een handjeklap met een oeververbinding. Het is pure volksverlakkerij. Het is ronduit een schoffering van de tramreizende Rotterdammer. En de wethouder weet dat als geen ander. Maar ja, die oeververbinding is toch wel iets belangrijker, nietwaar wethouder? En voorzitter, alsof het niet erg genoeg is, ik moet even stoppen.

De **VOORZITTER**. U kunt doorpraten totdat ik iemand anders het woord geef. Mijnheer Van Drunen.

De heer **VAN DRUNEN** (lr). Ja, dank u voorzitter. Ja, stevige woorden vanuit 50PLUS richting de wethouder. Maar hoe reflecteert mevrouw Verkoelen dan op het feit dat uw eigen fractie halverwege de behandeling in de commissie gewoon vertrokken is en er dus verder ook niet aan deel heeft genomen? Ja, wie A zegt moet ook B zeggen mevrouw Verkoelen.

Mevrouw **VERKOELEN** (50+). Ja, ik kan u vertellen, drie keer heb ik het nagekeken, ik weet heel de avond die u heeft gedaan. En u bent er zo goed in mijnheer Van Drunen. Persoonlijk op de man, zo lekker. Ik laat het gewoon lopen. Echt, als u geen andere kritiek heeft dan dit soort zaken, gaat u daar eens iets aan doen. Het klopt echt niet. Maar het geeft niet, u mag het zeggen, mijn burgerraadslid ging naar huis omdat hij 's morgens om 7.00 uur opstond. Ik heb het drie keer nagekeken en ik weet precies wat er gebeurd is in de commissie en ik was het exact eens met alles en iedereen van de oppositie en niet met de coalitie. En zeker niet met uw inbreng.

De **VOORZITTER**. De heer Van Drunen.

De heer **VAN DRUNEN** (lr). Ja, zonder hier een wedstrijdje verpissen met 50PLUS te willen gaan doen, ikzelf zat de volgende ochtend om 7.00 uur achter mijn bureau, terwijl ik hier om 00.45 uur het pand uit liep.

De **VOORZITTER**. Mevrouw Verkoelen.

Mevrouw **VERKOELEN** (50+). Aiaiai, maar daar komt hij. Wordt u wakker mijnheer Van Drunen en voorzitter.

De **VOORZITTER**. Mevrouw Verkoelen, nog even, mevrouw Elfilali.

Mevrouw **ELFILALI** (volt). Ja, een punt van orde voorzitter. Ik vind het niveau waarop nu het debat wordt gevoerd echt heel erg laag. Ik was bij diezelfde commissievergadering aanwezig. Het kan zijn, het werd sowieso heel erg laat, na middernacht. Ik vind niet dat we nu een punt moeten gaan maken van wanneer iemand naar huis is gegaan, dat zegt niets over de voorbereiding of wat dan ook. En voorzitter, ik zou het op prijs stellen als u op dat soort momenten ook gewoon ingrijpt, want het is niet nodig voor dit debat.

De **VOORZITTER**. Nee, het spijt me zeer, maar het is toch onderdeel van het politieke debat, om elkaar eventueel dat soort verwijten wel te maken. En dan zijn de collega's mans en vrouws genoeg om daarop te reflecteren. Ik ga dat soort verwijten niet afkappen. Mevrouw Verkoelen.

Mevrouw **VERKOELLEN** (50+). Maar mijnheer Van Drunen wordt nog wakkerder hoor, nu. En voorzitter, alsof het al niet erg genoeg is dat onze tramlijnen verkwaanseld zijn voor de oeververbinding, valt het 50PLUS nog het zwaarst dat de coalitiepartijen hier gewoon aan meedoen. Onvoorstelbaar dat Leefbaar Rotterdam dit dramatische voorstel durft te verdedigen. Wat zeg ik, het is niet het verdedigen van een catastrofe wat de heer Van Drunen doet, nee, Leefbaar Rotterdam verkoopt het als een onovertroffen en sensationeel plan. Voorzitter, ouderen worden met dit plan door Leefbaar Rotterdam bij het grofvuil gezet. Niks mis mee, om toch minstens 800 meter te moeten lopen als je slecht ter been bent als oudere. En al die ouderen met hun rollator en scootmobielen nemen toch gewoon die toegankelijke bus? Niet-toegankelijke bus. En Leefbaar Rotterdam heeft er ook geen enkele moeite mee dat die ouderen via stinkende en niet-werkende liften en trappen de metro moeten nemen. En het is voor Leefbaar Rotterdam ook geen enkel punt dat die ouderen dan 's avonds na 22.00 uur niet meer durven te reizen omdat ze niet zeker weten of ze nog wel boven kunnen komen. Onvoorstelbaar.

De **VOORZITTER**. De heer Van Drunen.

De heer **VAN DRUNEN** (lr). Volgens mij is het wel duidelijk dat mevrouw Verkoelen van 50PLUS niet geluisterd heeft naar mijn bijdrage, want ik citeer: voorzitter, hoe de MRDH in eerste instantie dit plan gepresenteerd heeft, daar kan Leefbaar Rotterdam onmogelijk mee akkoord gaan. En daarna nog een heel rijtje met idiote maatregelen, ik heb ze letterlijk genoemd, dus ik weet het niet maar mevrouw Verkoelen zit volgens mij in dezelfde circusvoorstelling als de heer Moti.

De **VOORZITTER**. Mevrouw Verkoelen.

Mevrouw **VERKOELLEN** (50+). Blij dat u gaat steunen dat de brief niet gestuurd gaat worden door het college. En onvoorstelbaar dat de VVD, de partij die toch de autonomie van de Rotterdamse raad zo hoog in het vaandel heeft, ineens de MRDH zo de verantwoordelijkheden van de raad laat overnemen. En dan D66, die zogenaamde klimaatpartij. Die laat gewoon de tram verdwijnen in de zekerheid dat D66 daarmee de deur openzet naar meer autoverkeer. Want denkt u vooral niet dat die prachtige vergezichten van prachtige groene straten met eenrichtingsverkeer en brede trottoirs er zullen komen. Daar is geen geld voor en dat gaat de MRDH echt niet betalen.

De **VOORZITTER**. De heer Becker.

De heer **BECKER** (vvd). Ja, dank u wel voorzitter. Ik vraag me af of mevrouw Verkoelen kennis heeft genomen van de collegereactie, want er is zeer nauwkeurig ingegaan op alle adviezen van de wijkraden. Dat is echt serieus genomen. Er zijn echt randvoorwaarden gesteld richting de MRDH. Er ligt echt een stevige brief vanuit het college. Kunt u daar... want u gaat alleen maar in op het plan van de MRDH, maar er ligt inmiddels ook een wethoudersbrief.

Mevrouw **VERKOELLEN** (50+). Omdat die wethoudersbrief niets anders inhoudt dan: ik mopper een beetje, ik ben wat kritisch, en vervolgens gaan we gewoon akkoord met de MRDH. Dus ja, dan hoeft ik het er ook niet over te hebben want het is allemaal flauwekul. Ik praat over het MRDH-plan. Daar gaat het mij om. Oké, dus er is geen geld. En ten slotte DENK, ja, die hebben we ook nog. De politieke stroming die toch vele tramreizende kiezers heeft. Ze laten gewoon hun achterban in de kou staan, wachtend op een bus die in de file gaat staan. Schandelijk voorzitter. 50PLUS is er goed ziek van dat we de langste en oudste tramlijn 4 gaan inkorten. Dat we lijn 7, 8, 20, 21, 23, 24, 25 gewoon uit het straatbeeld laten

vertrekken. Na jaren te hebben geknokt om de sloop van woningen van de gewone Rotterdammer tegen te houden, begint dit college aan het slopen van onze tramlijnen, van de gewone Rotterdammer en kunnen we opnieuw beginnen. Echt om dood- en doodziek van te worden. College, ga eens iets constructiefs doen, als u zo nodig wilt besturen en voeg eens wat echte meerwaarde voor de Rotterdammer toe. Kies er eens niet voor om megalomane projecten, dure projecten in te zetten, ter eer en meerdere glorie van jullie eigen ego's. En die allemaal stuk voor stuk uiteindelijk toch door de shredder gaan. En toon eens lef als je de Rotterdamse bevolking gaat pakken. En verschuil jezelf niet achter een ondemocratisch orgaan als de MRDH. 50PLUS is daar wel klaar mee en wil dat heerszuchtige instituut MRDH zo snel als het maar kan opdoeken. Voorzitter, dit monsterlijke plan zal met een krappe coalitiemeerderheid het gaan halen, waarmee de democratie van de Rotterdamse raad, de stem van de Rotterdammers die zich de afgelopen weken ruim en goed hebben laten horen, compleet opzij gezet en volledig genegeerd wordt. Voorzitter, in- en intriest om te constateren dat dit de armoedige opbrengst is van een eerste jaar besturen van dit college en deze coalitie. Als het college enig lef had dan stuurde ze een brief aan de MRDH dat de Rotterdamse raad en het college dit plan niet zal steunen. En overigens, na de ChristenUnie, ongelooflijk, jammer dat ik dat niet bedacht had, want wat was dat een mooie motie geweest om een referendum te doen. Echt iets voor ons, maar 50PLUS steunt elke motie van ChristenUnie, GroenLinks en welke partij dan ook, die met een referendum komt over het behoud van de tram. Tot zover voorzitter. O, en ik heb zelf een viertal moties.

De **VOORZITTER**. Mevrouw Verkoelen heeft de volgende moties ingediend.

Motie 30. Transparant en Volledig Onderzoek Lijn 25 over de Groene Hilledijk

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 13 april 2023 ter bespreking van het Gemeentelijk advies op concept Plan Toekomstvast Tramnet (PTT) 2030 regio Rotterdam;

constaterende dat:

- er een studie Toekomstvast Tramnet is uitgevoerd onder bestuurlijke verantwoordelijkheid van de MRDH in afstemming met de RET en de gemeenten Barendrecht, Rotterdam, Schiedam en Vlaarding en tussen januari 2020 en januari 2023;
- in voorjaar 2022 een 'Contourenplan Toekomstvast Tramnet' is verschenen waarin het kader, context, analyse en vijf uitgangspunten voor de ontwikkeling van het tramnetwerk is opgesteld;
- de voorliggende eindrapportage een eindbeeld bevat voor het toekomstige tramnetwerk 2030;
- het Plan Toekomstvast Tramnet (PTT) 2030 regio Rotterdam slechts een studie van een niet democratisch gekozen orgaan MRDH is en waar de gemeenteraad van Rotterdam zelf de eigen keuzes in kan maken;

overwegende dat:

- bij het doortrekken van lijn 25 over het winkeldeel van de Groene Hilledijk veel belangen op het spel staan;
- zowel bewoners, ondernemers en Wijkraden vele bezwaren hebben ingebracht tegen dit voornemen;
- het college in zijn advies richting de Metropoolregio aangeeft het doortrekken van lijn 25 te willen laten onderzoeken via een 'raakvlakstudie';
- een raakvlakstudie vooral een technisch onderzoek is waarbij niet automatisch alle belangrijke ontwikkelingen worden meegenomen;

spreekt uit dat:

- het wenselijk is dat bij een onderzoek naar de haalbaarheid ook andere punten die voor de stad en omgeving belangrijk zijn mee te nemen;

roept het college op:

- onderzoek te doen naar de haalbaarheid van de verlegging van lijn 25 en daar ten minste de volgende aspecten in mee te nemen:
 - de gevolgen voor de bereikbaarheid van het doortrekken van lijn 25 over het winkeldeel van de Groene Hilledijk voor de bereikbaarheid van Bloemhof en de Walravenbuurt;
 - de gevolgen van de simultane aanleg van de HOV-verbinding naar Zuidplein en het doortrekken van lijn 25 over het winkeldeel van de Groene Hilledijk voor de bereikbaarheid van Bloemhof, Hillesluis en Vreewijk en voor de doorlopende verkeersroute van Maashaven over de Pretorialaan, Hillevliet en Randweg;
 - de economische impact van het doortrekken van lijn 25 over het winkeldeel van de Groene Hilledijk voor de zittende ondernemers;
 - de gevolgen voor de Groene Hilledijk als winkelstraat van het doortrekken van lijn 25 over het winkeldeel van de Groene Hilledijk;
 - de gevolgen voor de parkeersituatie op de Groene Hilledijk, in Bloemhof en in Hillesluis van het doortrekken van lijn 25 over het winkeldeel van de Groene Hilledijk;
 - de consequenties voor de platanen op het winkeldeel van de Groene Hilledijk van het doortrekken van lijn 25 alsmede de consequenties van het eventueel verdwijnen van de platanen op het winkeldeel van de Groene Hilledijk;
 - wat de consequenties zijn voor de bestaande bebouwing langs het winkeldeel van de Groene Hilledijk van het doortrekken van lijn 25;
 - op welke delen van het tracé over de Groene Hilledijk en Dordtsestraatweg welke maximum snelheid voor de tram haalbaar is;
 - wat de gevolgen zijn voor andere ruimtelijke ontwikkelingen in Bloemhof, Vreewijk en Hillesluis;
 - wat de consequenties zijn voor de verblijfsfunctie van het winkeldeel van de Groene Hilledijk en het functioneren daarvan als winkelstraat;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. P.J.H.D. Verkoelen en T.J. Vonk

Motie 31. Maak de tramlijnen toegankelijk voor ouderen en mindervaliden!

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 13 april 2023 ter bespreking van het Gemeentelijk advies op concept Plan Toekomstvast Tramnet (PTT) 2030 regio Rotterdam;

constaterende dat:

- er een studie Toekomstvast Tramnet is uitgevoerd onder bestuurlijke verantwoordelijkheid van de MRDH in afstemming met de RET en de gemeenten Barendrecht, Rotterdam, Schiedam en Vlaardingen tussen januari 2020 en januari 2023;
- in voorjaar 2022 een 'Contourenplan Toekomstvast Tramnet' is verschenen waarin het kader, context, analyse en vijf uitgangspunten voor de ontwikkeling van het tramnetwerk is opgesteld;
- de voorliggende eindrapportage een eindbeeld bevat voor het toekomstig tramnetwerk 2030;

- het Plan Toekomstvast Tramnet (PTT) 2030 regio Rotterdam slechts een studie van een niet democratisch gekozen orgaan MRDH is en waar de gemeenteraad van Rotterdam zelf de eigen keuzes in kan maken;

overwegende dat:

- in de toekomst het aantal ouderen toe zal nemen en ouderen soms wat minder makkelijk uit de voeten komen;
- van ouderen en mindervaliden vaak klachten komen over de fysieke toegankelijkheid van tramperrons en de lastigheid van het in- en uitstappen vanaf perrons naar de tram (of daarvan af);
- het college bij het advies over de Tram in 2030 wel opmerkingen maakt over verbetering van de gebruiksvriendelijkheid van het OV in zijn geheel maar daarbij geen specifieke opmerkingen maakt over de tram in het bijzonder;

roept het college op:

- onderzoek aan de alinea op bladzijde 7 onder kopje 'Gebruiksvriendelijkheid totale OV-systeem' achter ... tot een verbetering te komen.' toe te voegen:
'Ook de Tramperrons behoeven een goede vormgeving waarbij ook ouderen en mindervaliden op gemakkelijke en veilige manier kunnen in- en uitstappen. Dat geldt zowel voor de oude perrons zoals die er nu liggen en voor de nieuwe perrons die gaan komen bij nieuwe halteplaatsen. Daarom is het wenselijk om tot een plan van aanpak te komen om de tramperrons gebruiksvriendelijker te maken, met name ook voor ouderen en mindervaliden';

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. P.J.H.D. Verkoelen en T.J. Vonk

Motie 32. Tramlijn 4 is zoveel meer dan een tram alleen; het is pure Rotterdamse geschiedenis!

"De gemeenteraad van Rotterdam in vergadering bijeen op 13 april 2023 ter bespreking van het Gemeentelijk advies op concept Plan Toekomstvast Tramnet (PTT) 2030 regio Rotterdam;

constaterende dat:

- tramlijn 4 van de Rotterdamse Elektrische Tram de wijk Delfshaven in het westen van Rotterdam met het Centraal Station en de wijk Hillegersberg in het noorden van de stad verbindt en daarmee een belangrijke en herkenbare openbaar vervoerlijn is;
- tramlijn 4 al meer dan 100 jaar dienst doet als ruggengraat van de Rotterdamse Elektrische Tram;
- tramlijn 4 al reed van 25 oktober 1906 tot 1 mei 1929 op de route Oudehoofdplein (Oude Haven) - Willemsplein en daarna nog een aantal keer is aangepast tot de huidige lijn met 10,6 kilometer dwars door Rotterdam;
- de MRDH in haar Plan Toekomstvast Tramnet (PTT) tramlijn 4 gedeeltelijk wil laten verdwijnen;

overwegende dat:

- 50PLUS Rotterdam wil dat de tramlijn 4 blijft bestaan en niet mag wijken voor de auto en de bus;
- tramlijn 4 meer verbindt dan alleen maar wijken van Rotterdam; het is een verbindingslijn met een belangrijk stuk geschiedenis van Rotterdam;

- Rotterdam trots moet zijn dat deze 100 jaar oude tramlijn nog bewaard is gebleven;
- alles in het werk moet stellen om deze historische tramlijn 4 voor de toekomst te behouden voor een Rotterdam die al zoveel objecten van historische waarde heeft laten verdwijnen;

roept het college op:

- de gehele tramlijn 4 van 10,6 km te behouden en de procedure te starten waarmee tramlijn 4 tot het Rotterdamse Culturele Erfgoed gaat behoren;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. P.J.H.D. Verkoelen en T.J. Vonk

Motie 33. De MRDH is volledig ontspoord!

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 13 april 2023 ter bespreking van het Gemeentelijk advies op concept Plan Toekomstvast Tramnet (PTT) 2030 regio Rotterdam;

constaterende dat:

- de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) een vrijwillig samenwerkingsverband van 21 Nederlandse gemeenten in de regio Rotterdam en Haaglanden is;
- de MRDH sinds 2014 bestaat en een niet democratisch gekozen orgaan is;
- het bestaansrecht van de MRDH gestoeld is op de BDU-gelden, de zogenaamde brede doeluitkering;
- deze BDU-gelden verstrekt worden voor een samenstel van maatregelen gericht op aanleg, verbetering van de functionaliteit en op de instandhouding van de gebruiksfunctie van onroerende voorzieningen ten behoeve van het vervoer van personen en goederen, op exploitatie van openbaar en daarmee gelijkgesteld vervoer als bedoeld in de Wet personenvervoer 2000, op verkeersveiligheid en op de overige maatregelen gericht op beïnvloeden van de keuze van een vervoersmodaliteit;

overwegende dat:

- het doel van de MRDH dient te zijn dat het de belangen dient van de 21 gemeenten die in het samenwerkingsverband zitten;
- de MRDH met dit Plan Toekomstvast Tramnet (PTT) 2030 regio Rotterdam zich gaat bemoeien met het interne tramnetwerk in de stad Rotterdam;
- de MRDH en haar bestuurders op deze wijze de democratische besluitvorming van de gemeenteraad van Rotterdam overruled;
- de BDU-gelden niet gebruikt dienen te worden om tramlijnen te slopen en zeker niet binnen de gemeentegrens van Rotterdam;
- de MRDH en haar bestuurders daarmee volledig ontspoord zijn;
- de MRDH en haar bestuurders daarmee te veel de grenzen van hun bevoegdheden opzoeken;
- het bestaansrecht van de MRDH daarom ter discussie gesteld dient te worden;
- het tijd wordt voor nieuwe vormen van samenwerking op het gebied van bereikbaarheid;

roept de raad en het college op:

- als gemeente Rotterdam de samenwerking met de ander 20 gemeenten binnen de MRDH, het vrijwillig samenwerkingsverband van 21 Nederlandse gemeenten in de regio Rotterdam en Haaglanden, te beëindigen;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. P.J.H.D. Verkoelen

De moties zijn voldoende ondersteund en maken deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER**. Moet ik nog iemand het woord geven? Wenst nog iemand het woord? Mevrouw Van Wifferen.

Mevrouw **VAN WIFFEREN** (d66). Ja, voorzitter, de trams in Rotterdam roepen heel veel emotie op. Het is ook een fijn vervoersmiddel en het is ook duidelijk dat het fijner is om in een tram te zitten dan in een bus. Maar D66 vindt het toch wel een goed idee dat één keer in de zoveel tijd wordt gekeken: wat werkt er wel, wat kan er beter als het gaat over de trams. En er moeten ook beslissingen worden genomen over het aankopen van nieuwe tramtoestellen en dergelijke en op een gegeven moment moet dat er een keer van komen. Nu is het moment. Wat ik wel wil zeggen, ook in de vele vorige bijdragen is dat het voor D66 heel duidelijk is dat als er bijvoorbeeld ergens een tramlijn verdwijnt, dat het absoluut niet de bedoeling is dat daar ruim baan wordt gegeven aan de auto. Dat er ruim baan wordt gegeven of aan ander openbaar vervoer of aan de fietser en de voetganger. Dan wil ik graag wat zeggen over de Nieuwe Binnenweg. Ik heb daar dus met veel bewoners gesproken en daar bleek veel angst te zijn dat er geen klanten voor de winkels meer konden worden aangevoerd met het openbaar vervoer, maar ook dat bewoners niet goed bij de markt kunnen komen. De wethouder heeft daar gezegd om te gaan kijken naar een bus. Nu zal er inmiddels verder zijn gesproken, ook met de MRDH over hoe reëel dat is, dus ik wil daar graag een extra bevestiging over hebben. Komt die bus er, is dat iets wat kan? Dan wil ik het nog eventjes hebben over de Straatweg. Ook voor D66 was het echt een zwaktepunt in de MRDH-plannen dat de bus zou stoppen bij station Noord en dat mensen moesten overstappen, want zo gaan er echt geen mensen in die bus zitten. Dus voor ons was het wel echt een randvoorwaarde dat die bus zou doorrijden tot het Centraal Station. Dus ik wil van de wethouder echt horen: is er ondertussen gesproken met de MRDH? Is het echt mogelijk om die bus door te trekken naar het Centraal Station? Want dat is voor ons wel echt een heel belangrijke, want anders laten we qua makkelijk openbaar vervoer dat gebied wel erg in de kou zitten. Daarnaast wil ik ook wel zeggen: als we de tram gaan vervangen omdat er een metro ligt, dan hebben we heel veel klachten gehoord van mensen die zeggen: die metro's, de liften doen het vaak niet, het stinkt enorm, enzovoort. En de wethouder heeft ook aangegeven dat hij hiermee aan de slag gaat. Maar ik zou wel graag een toezegging hierop willen hebben dat de wethouder daar gewoon echt heel snel mee begint, zodat ruim voordat er iets verandert het niveau van de toegankelijkheid van die metro's en vooral van de liften is verbeterd, zodat we niet mensen laten staan terwijl de liften bijvoorbeeld niet werken of zo enorm stinken. Daarnaast wil ik ook nog weten, kijk, de nieuwste modellen bussen zijn heel goed ingericht en veel toegankelijker dan de voormalige. Dus deze bussen kun je goed in met een rollator, een rolstoel, een kinderwagen enzovoort. Kan de wethouder ook echt kijken, ik heb het al eerder gehoord, of als er trams verdwijnen, dat juist die bussen, die nieuwste beste bussen die dat comfort wel bieden, op die plekken kunnen worden ingezet? Tot zover.

De **VOORZITTER**. Dank u zeer. Nog andere sprekers?

Mevrouw **VAN WIFFEREN** (d66). Voorzitter, ik vergeet helemaal mijn moties. Ik heb twee moties. Dat gaat dan vooral over de verkeersveiligheid, want daar zien wij toch echt een kans als we de boel gaan herinrichten. Het gaat zowel over Kralingen als over Hillegersberg, dat we op die plekken ook kijken: als de tram daar weggaat, wat wij kunnen betekenen voor

de verkeersveiligheid om dat aan te passen en echt te zorgen dat fietsers daar veiliger kunnen fietsen. De moties dien ik in samen met de VVD en DENK.

De **VOORZITTER**. Mevrouw Van Wifferen heeft de volgende moties ingediend.

Motie 34. Tijd voor verkeersveiligheid!

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 13 april 2023, ter bespreking van agendapunt 6.2 Het concept van het Plan Toekomstvast Tramnet 2030 (PTT) van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag;

constaterende dat:

- het Plan Toekomstvast Tramnet 2030 binnenkort door de MRDH wordt vastgesteld;
- tramlijn 4 in Hillegersberg over de Straatweg komt te vervallen;

overwegende dat:

- de verkeersveiligheid op de Straatweg al jaren een groot aandachtspunt is;
- door het wegvallen van de tramlijn op de Straatweg, de weg nog aantrekkelijker wordt om als racebaan gebruikt te worden en dus onveiliger wordt;
- dit het juiste moment is om veiligheidsmaatregelen op de Straatweg toe te passen;

verzoekt het college:

- te onderzoeken wat er bij de herinrichting van deze straat mogelijk is qua verkeersmaatregelen om de Straatweg veiliger te maken voor iedere weggebruiker;
- hierover terug te koppelen aan de raad;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. I. van Wifferen, S.J.C. Becker en E. Rehim Zadeh

Motie 35. Dit is hét moment om de verkeersveiligheid aan te pakken

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 13 april 2023, ter bespreking van agendapunt 6.2 Het concept van het Plan Toekomstvast Tramnet 2030 (PTT) van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag;

constaterende dat:

- het Plan Toekomstvast Tramnet 2030 binnenkort door de MRDH wordt vastgesteld;
- de tramlijn op de Oostzeedijk in Kralingen over een vrije baan gaat rijden;

overwegende dat:

- de verkeersveiligheid op de Oostzeedijk al jaren een groot aandachtspunt is;
- door een vrije trambaan op de Oostzeedijk de tram en andere weggebruikers niet met elkaar in het geding komen en er minder ongelukken gebeuren op deze weg;
- dit het juiste moment is om veiligheidsmaatregelen op de Oostzeedijk toe te passen;

verzoekt het college:

- te onderzoeken wat er bij de herinrichting van de tramlijn mogelijk is qua verkeersmaatregelen om de Oostzeedijk veiliger te maken voor iedere weggebruiker;
- hierover terug te koppelen aan de raad;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. I. van Wifferen, S.J.C. Becker en E. Rehim Zadeh

De moties zijn voldoende ondersteund en maken deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER**. Andere sprekers? Nee, dan zijn we nu ruim twintig minuten over de aangekondigde lunchtijd. Ik gun u nog een warme kroket. Wij gaan schorsen. Vindt u het goed dat wij een uur schorsen? De beantwoording van de zijde van het college in de eerste termijn zal zijn om 14.00 uur. Blijft u nog even zitten. Mijnheer Coşkun.

De heer **COŞKUN** (sp). Ja voorzitter, het is al nu 13.00 uur en er zijn een aantal gesprekken gepland in de lunchpauze en die moeten wel fatsoenlijk gevoerd kunnen worden, dus ik denk dat 14.15 uur beter is.

De **VOORZITTER**. Daar doe ik zelf niet moeilijk over. Als de raad daarmee instemt, dan heropenen we de vergadering om 14.15 uur. Tot dan.

(De vergadering is geschorst.)

Notulen raadsvergadering

Notulen van de raadsvergadering van 13 april 2023

Notulen van de raadsvergadering van 13 april 2023 (middagzitting)

Voor de agenda wordt verwezen naar volgnummer 5

Voorzitter: de heer ing. A. Aboutaleb, met dien verstande dat het voorzitterschap van 15.30 uur tot 15.40 uur, van 16.00 uur tot 16.32 uur en van 17.00 uur tot einde vergadering is waargenomen door mevrouw A. Kockelkoren

Voor de presentielijst van deze vergadering wordt verwezen naar de ochtendzitting van deze vergadering.

Namens het college zijn tegenwoordig de heer F. Achbar, V.P.G. Karremans, de heer S. Kasmi en mevrouw C.M. Zeegers

Griffier: mevrouw I.C.M. Broeders, met dien verstande dat zij van 15.30 uur tot 16.15 uur is waargenomen door de heer A.C. de Bondt

Heropening

De **VOORZITTER**. De vergadering is heropend. Mag ik om stilte verzoeken en wilt u gaan zitten?

6.2 Het concept van het Plan Toekomstvast Tramnet 2030 (PTT) van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag – vervolg

De **VOORZITTER**. Voordat wij een aanvang nemen met de beantwoording van de zijde van het college in de eerste termijn, heb ik nog een tweetal correcties op ingediende moties. We beginnen bij de heer Segers-Hoogendoorn.

De heer **SEGERS-HOOGENDOORN** (cda). Dank voorzitter. In motie 29 stond per abuis in het dictum een verkeerde straat. Daar stond Kootsekade in plaats van Molenlaan, dus ik wil die bij dezen opnieuw gewijzigd indienen.

De **VOORZITTER**. De heer Segers-Hoogendoorn heeft de volgende motie ingediend.

Motie 29A. De kapper gaat niet knippen in lijn 4

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 13 april 2022, ter bespreking van het concept van het Plan Toekomstvast Tramnet 2030;

constaterende dat:

- het staande beleid is om Rotterdam een autoluwere stad te maken met meer ruimte voor groen en water;
- een goede bereikbaarheid van cruciaal belang is voor een sterke en ondernemende stad;
- we als gemeente moeten investeren in het OV om het een goed en betrouwbaar vervoersmiddel te laten zijn;

- de MRDH de gemiddelde snelheid van trams wil verhogen en als gevolg er haltes moeten verdwijnen;

overwegende dat:

- het afschalen van tramlijnen en voorzieningen niet past bij een autoluwere, groene, goed bereikbare stad;
- de plannen voor een toekomstvast tramnet een verarming voor de stad betekenen;
- bereikbaarheid een basisrecht is;
- de gemeente moeten zorgen voor een goede, laagdrempelige bereikbaarheid als we de stad leefbaar willen houden;

verzoekt het college:

- in de brief richting de MRDH te eisen dat tram 4 vanaf Centraal Station tot en met de Molenlaan behouden blijft;
- sociale effecten een prominente plek te geven in de overwegingen en het vormgeven van een fijnmazig OV-netwerk;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. R.G.C. Segers-Hoogendoorn, R. Moti, P.J.H.D. Verkoelen en T.J. Vonk

De motie is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER**. Mijnheer Biljoen, u heeft ook een aanpassing?

De heer **BILJOEN** (gl). Ja voorzitter, motie 10, 'Door de shredder'. Zoals ik al aangaf ondersteunt de volledige oppositie deze motie en die is nu compleet, dus vandaar, een aangepaste versie van motie 10, 'Door de shredder'.

De **VOORZITTER**. Het logo van BIJ1 is erbij geplaatst. Dat leidt niet tot een aanpassing van de motie, dus de motie houdt het oude nummer.

De heer Biljoen heeft de volgende motie ingediend.

Motie 10. Door de shredder

"De gemeenteraad van Rotterdam, bijeen op 13 april 2023 ter bespreking van agendapunt 6.2 Het concept van het Plan Toekomstvast Tramnet 2030 (PTT) van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag;

constaterende dat:

- de eindrapportage 'Plan Toekomstvast Tramnet' een toekomstig eindbeeld schetst van het tramnetwerk met richtjaar 2030;
- in dit eindbeeld de keuze wordt gemaakt om de tram te laten verdwijnen op een aantal trajecten;
- dit plan is uitgevoerd onder bestuurlijke verantwoordelijkheid van de MRDH in afstemming met de gemeente Rotterdam en de RET tussen januari 2020 en januari 2023;

overwegende dat:

- na het verschijnen van het Contourenplan in het voorjaar van 2022 door middel van co-creatie en participatie een toekomstplan is opgesteld;
- in dit proces de MRDH simpelweg vergeten is om de Rotterdamse bevolking en in het bijzonder gebruikers van het openbaar vervoer hierbij te betrekken;

- er bovendien onvoldoende én onzorgvuldig onderzoek is gedaan dat een bus beter aansluit bij de vervoerswensen van Rotterdammers voor zowel nu als voor in de toekomst;

verzoekt het college:

- in zijn reactie op de adviesaanvraag op het concept Plan Toekomstvast Tramnetwerk 2030 regio Rotterdam van de MRDH aan te geven dat de gemeente Rotterdam niet akkoord gaat en het plan daarmee onbespreekbaar is;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. M.H. Biljoen, R. Moti, P.J.H.D. Verkoelen, T.J. Vonk, T.S.J. Coşkun, R.T.J. van der Velden, I. Elfilali, M.S.S. de Jong en R.G.C. Seegers-Hoogendoorn

De motie is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER**. Dan geef ik nu het woord aan wethouder Karremans namens het college.

De heer **KARREMANS** (vvd) (wethouder). Ja, dank u wel voorzitter. Na een spetterend debat, zou ik wel kunnen zeggen, hier in de raad maar ook in de commissie waar wij rond een uurtje of één klaar waren. We hebben dik vijf uur vergaderd over dit onderwerp. We hebben het ook al eerder over dit onderwerp gehad, het Contourendocument. Het staat op plek twee op de lijst van de meest behandelde onderwerpen in de commissie MHEK, op plek één natuurlijk de luchthaven. Die is onovertrefbaar, maar op een goede tweede plek komt het Plan Toekomstvast Tramnet. Dat gaat natuurlijk over het OV. En wat ik vandaag gehoord heb van heel veel raadsleden, van alle raadsleden, is het belang van OV. En ik kan dat niet anders dan onderstrepen zo vaak als dat maar mogelijk is. OV is geweldig en heeft een gouden toekomst in Rotterdam, alleen maar omdat er gewoon steeds meer Rotterdammers bij komen en het met de auto niet alleen maar straks niet meer past en dan heb je collectieve vormen van vervoer nodig en dat is het OV. Om gelijk maar u uit, ik wilde niet zeggen, de droom te helpen, dat wij hier geld mee verdienen en dat het zou gaan om rendement, dat ik er geld mee zou willen verdienen, want OV is zwaar en zwaar en zwaar verlieslatend. Als je daar als ondernemer naar kijkt, en u weet, ik ben dat in een ver verleden geweest, ik zeg dat te weinig. Als je met die blik ernaar kijkt, dan gaat het helemaal niet om rendement in financiële zin, helemaal niet. Het gaat om rendement voor de reiziger. Dat is waar dit om gaat. Wel degelijk rendement, maar voor de reiziger. Dat is uiteindelijk waar het hier om gaat in dit PTT.

De **VOORZITTER**. De heer Segers-Hoogendoorn.

De heer **SEGERS-HOOGENDOORN** (cda). Toch even voorzitter, als de wethouder hiermee het hele verhaal rondom exploitabel zijn en zo wil afdoen, want dat was natuurlijk niet wat er bedoeld werd met die term rendementsdenken. Wat daarmee bedoeld werd, was dat het een koude rekensom is. Zo noemde ik het in ieder geval en ik hoorde andere raadsleden dat met vergelijkbare woorden zeggen. Het is een rekensom die uiteindelijk kennelijk als uitkomst heeft: het is niet exploitabel. En dan ga je ingrijpen. Het ging dus niet om rendement in de zin van geld verdienen, maar het gaat over exploitabiliteit, als dat een woord is.

De heer **KARREMANS** (vvd) (wethouder). Ik dank de heer Segers-Hoogendoorn voor die vraag, want dat is niet het geval, want als je gaat kijken, verdienen we met geen enkele lijn meer dan wat het kost. Geen enkele. Alles kost geld. En we houden ook gewoon lijnen in stand die zwaar verlieslatend zijn. Daar kiezen we voor omdat we het belangrijk vinden,

mevrouw Elfilali zei dat geloof ik, omdat het een sociale en publieke dienst is. Daar ben ik het honderd procent mee eens. Dat is OV, dat is wat we doen. Wat we hierbij doen, is dat we wel kijken, want het tramnet is ontzettend oud, het ligt al meer dan honderd jaar in de stad en is veranderd over de loop van de jaren. Dat is ooit ingetekend in een andere stad om te kijken hoe we met de middelen die we hebben zoveel mogelijk OV-waarde kunnen toevoegen aan deze stad. En dat je dan kijkt bijvoorbeeld hoe we onze middelen zo goed mogelijk kunnen besteden. Dat lijkt me een heel logische. Dat is wat we hiermee doen. Want de middelen die we bijvoorbeeld besparen op bepaalde lijnen waarvan we denken: daar zou het ook zonder kunnen, die gaan niet naar mijn binnenzak. Die zetten we in om op andere lijnen bijvoorbeeld meer te rijden, of straks met tram 7 naar Nieuw Kralingen en het Kralingse Bos te rijden. Dat is wat die middelen doen en daar hebben we het uitgebreid over gehad in de commissievergadering. Ik weet dat de heer Segers daar zelf niet bij aanwezig was, maar dat is wat beoogd is met dit PTT. Het is niet een bezuiniging, het is niet een koude rekensom. Het is kijken wat je kan met de middelen die je hebt voor OV en waar je die het beste kunt inzetten. Daar maakt de MRDH keuzes in. Niet alle keuzes volgen wij. Daar hebben wij ook best wel hard op gereageerd. Maar dat je daar keuzes in maakt is volstrekt logisch.

De **VOORZITTER**. De heer Segers-Hoogendoorn.

De heer **SEGERS-HOOGENDOORN** (cda). Niemand heeft ook bestreden dat het niet volstrekt logisch is dat je daar keuzes in maakt, maar de keuzes die gemaakt worden, die worden bestreden. En ik wil u vragen om niet ons een college te geven van hoe je die rekensom maakt en om nog eens een keer te herhalen door te zeggen dat OV sowieso niet exploitabel is. Het gaat erom waar je de centen inzet en waar je ze niet inzet. Dat zegt u zelf net. Het zijn dus de keuzes die bestreden worden, dus niet de rekensom an sich.

De **VOORZITTER**. De heer Van Drunen.

De heer **VAN DRUNEN** (lr). Ja, een punt van orde voorzitter. Volgens mij is de klok kapot, tenminste, bij mij niet maar elders wel.

De **VOORZITTER**. Even extra opletten. Ik houd ook niet altijd de klok in de gaten. Wethouder.

De heer **KARREMANS** (vvd) (wethouder). Ja voorzitter, als wat de heer Segers zegt echt het geval zou zijn, dan zouden we ontzettend veel trams en bussen moeten schrappen, maar dat doen we niet. Dit is een weloverwogen keuze. Je kijkt welke middelen je hebt. Welke lijnen hebben we en hoe kunnen we middelen inzetten en waar is behoefte voor reizigers om te reizen? En dan wil ik, en dat ondersteun ik, middelen inzetten op het moment waar ze de meeste waarde toevoegen. Daar kunnen we inhoudelijk een discussie over hebben. Maar wat gezegd wordt is dat het enkel gaat om exploitatie en om geld verdienen en om rendement. Dat is niet zo en dat wil ik wel heel stellig bestrijden. Over OV gesproken, want er wordt gezegd dat we minder investeren in OV en dat we op het verkeerde lijstje staan. Voorzitter, de Hoekse Lijn, metro aan zee, ik heb hem onlangs nog geopend, afgelopen Paasweekend. Meer dan 5000 gebruikers in twee dagen, die metro's zaten bomvol. Je moest er staan om naar het strand te komen. De BO MIRT van afgelopen november, € 1,3 miljard binnengehaald voor een OV-verbinding tussen Kralingse Zoom en Zuidplein. De Oude Lijn, honderden miljoenen met twee NS-stations, de heer Becker zei het al. Bij de Van Nelleknoop en Stadionpark. En ook in het PTT wordt weer geïnvesteerd, onder andere in een nieuwe lijn van tram 7 richting het Kralingse Bos, maar ook met een doorkijk, en de heer Moti zei dat al en terecht, het doortrekken van tram 2 bij Charlois maar ook het aanleggen

van een tramverbinding op de Vierhavensstraat. Ik noem het in dertig seconden even op, maar voorzitter, zeg ik tegen de raad, dat is in twintig jaar tijd makkelijk meer dan € 3 miljard euro dat wij investeren in OV, € 3 miljard euro, in Rotterdam alleen. Dat is wat wij aan het doen zijn met het OV, dus wij investeren daarin en met recht. Het is ontzettend belangrijk dat we dat doen voorzitter.

De **VOORZITTER**. De heer Van der Velden.

De heer **VAN DER VELDEN** (pvdd). Ja voorzitter, wethouder Karremans houdt hier een lofzang op de Hoekse Lijn, dat je moet staan in die metro. Ik weet niet of mijnheer Karremans zelf wel eens met de metro reist, maar staan moet je sowieso in de metro. Dat wilde ik maar even zeggen.

De **VOORZITTER**. U kunt verdergaan.

De heer **KARREMANS** (vvd) (wethouder). Ja voorzitter, dan dit plan. Het doel van dit plan is om ons tramnet klaar te maken voor de toekomst. Dat is waar dit om gaat. Daarbij willen we vaker rijden, betrouwbaarder rijden, sneller rijden en voor een betaalbare prijs. Dat is het doel dat we voor ogen hebben met ons tramnet en het hele OV in de stad. En daarvoor moet je inderdaad keuzes maken. Daar zal ik heel eerlijk over zijn. En dat zijn pijnlijke keuzes. Dat zijn keuzes die je moet maken onder schaarste van onder andere middelen en vierkante meters. Kijk, iedereen kan keuzes maken met onbeperkte middelen of onbeperkte vierkante meters. Dat kan iedereen, dat is makkelijk. Maar dat is niet ons werk hier in deze zaal. Ons werk als college voor mij als wethouder en voor u, zeg ik via de voorzitter tegen de raad, is om schaarse middelen te verdelen. Dat is wat we hier doen. En ja, dat betekent af en toe ook pijnlijke keuzes maken, ook als je daarmee niet de populariteitsprijs wint. Maar ik, als verantwoordelijk wethouder voor openbaar vervoer en verkeersveiligheid, denk wel degelijk dat een aantal keuzes, hoe pijnlijk ook, echt gemaakt moeten gaan worden. Dan voorzitter, de vragen die heb gekregen.

De **VOORZITTER**. Mevrouw Verkoelen heeft een vraag.

Mevrouw **VERKOELEN** (50+). Ja voorzitter, en gaat dat voor de wethouder ook op wat betreft de oeververbinding?

De heer **KARREMANS** (vvd) (wethouder). Zeker, daar maken we ook pijnlijke keuzes. Denk alleen maar aan de noodzakelijke afgraving daar. Dat is ook een heel pijnlijke keuze, daar hebben we het ook over gehad, dus dat geldt in de breedte voor een stad besturen voorzitter.

De **VOORZITTER**. Mevrouw Verkoelen.

Mevrouw **VERKOELEN** (50+). Het ene inleveren voor het andere, gaat u daar ook voor, als u nu een keuze moet maken?

De heer **KARREMANS** (vvd) (wethouder). Ja, u maakte die verbinding, maar die verbinding is er niet. Ja, dat denkt u, zegt mevrouw Verkoelen buiten de microfoon. Ze heeft er alleen geen enkel bewijs voor, dat zal ze ook nooit vinden want dat verband is er niet, zeg ik tegen mevrouw Verkoelen via de voorzitter. Goed, dan de vragen die gesteld zijn. Allereerst de SP. Ik moet zeggen, complimenten aan de SP, want die is van het begin tot het eind bezig geweest met dit plan. Als een van de weinige raadsfracties echt altijd geagendeerd, bezig geweest met het plan. Niet alleen hier op het eind, maar echt vanaf het moment dat wij het

contourendocument besproken hebben, dus ik snap dat die vragen gesteld zijn, dus dat wil ik wel gezegd hebben. Daar is hard werk in gestoken, ook door het burgerraadslid van de SP. Over die 400m-grens. Daar is ook al veel over te doen geweest. Dat zou een 800m-grens worden. Mensen moeten in Delfshaven 800 meter lopen naar het openbaar vervoer, is gezegd. Mevrouw Elfilali had het ook over minimaal 400 meter dat mensen straks moeten lopen. Dat is niet het geval. Heel Delfshaven, praktisch 99% van Delfshaven blijft binnen die 400m-grens van OV. Sterker nog, de meeste mensen zitten daar ruim binnen. Het enige wat er in dat document staat is dat het voor de MRDH acceptabel is, 600 tot 800 meter, maar in Delfshaven is er zo ontzettend veel openbaar vervoer. Als je kijkt van noord naar zuid, ik kan het even opnoemen, dan heb je buslijn 38, vervolgens 500 meter verder tramlijn 21, 24, vervolgens bus 32, vervolgens de metro, vervolgens lijn 8. En nu heb je ook nog tram 4. Nou goed, in dit plan staat om die uiteindelijk om moverende redenen inderdaad op de Nieuwe Binnenweg weg te halen. Maar dat is al het openbaar vervoer, dus binnen 500 meter heb je in heel Delfshaven een verbinding van oost naar west en van west naar oost. De meeste mensen wonen daar makkelijk binnen die 400m-grens. Dan de vraag van de VVD. Die stelde dat wij allerlei voorwaarden stellen.

De **VOORZITTER**. Mevrouw Elfilali.

Mevrouw **ELFILALI** (volt). Voorzitter, ik ben dan ook benieuwd naar andere delen van Rotterdam. Vallen die ook binnen die 400m-grens?

De heer **KARREMANS** (vvd) (wethouder). Nee, niet allemaal. Als je bijvoorbeeld het OV in Alexander vergelijkt met het OV in Delfshaven, dan komt Alexander daar echt een heel stuk slechter vanaf dan bijvoorbeeld Delfshaven. Maar het gaat hier in dit debat over die tramlijnen die daar rijden en het gaat inderdaad voor een heel groot deel over Delfshaven. Maar als je dat vergelijkt dan is het veel minder fijnmazig in Delfshaven dan inderdaad in Delfshaven. Zei ik het niet goed? (Er wordt buiten de microfoon gesproken.) Het is dus beter in Delfshaven dan in Alexander. Voorzitter, excuus. Bedankt griffier, dat u mij zo scherp daar even op wijst. Dan de vraag van de VVD. We hebben inderdaad voorwaarden gesteld. We gaan niet zomaar klakkeloos akkoord met dat plan van de MRDH. Dat willen we ook helemaal niet. We hebben best wel scherpe voorwaarden gesteld over veranderingen die plaatsvinden. Onder andere, de heer Moti refereerde er al aan, willen we eerst zien en dan geloven dat er dan nieuwe herinrichting komt. Tot die tijd moet die tram blijven rijden. Dat is precies wat in die brief staat. Letterlijk. Daar zijn we het helemaal met elkaar over eens. Dat is inderdaad wat wij ook willen. Niet pas zeggen: nu gaat de tram eruit en we zien wel wat we gaan doen met die straat later en we willen mogelijk wel een herinrichting doen. Nee, het een aan het ander koppelen, dat is wat we inderdaad gezegd hebben. Maar de vraag die mijnheer Becker stelde is hoe het zit met die alternatieven en of het dan niet kosteneffectiever is om die tram te laten rijden. Nou goed voorzitter, we hebben het daar natuurlijk uitgebreid in de commissie over gehad en daar wil ik even een beetje een inleiding bij geven. Kosten van een tramlijn worden gedreven door vier dingen. Het tramspoor, het onderhoud van een tramspoor kost geld, dus als je een tramspoor hebt moet je dat onderhouden. Snelheid van een tramlijn. Dat heeft ermee te maken dat je als reiziger betaalt per reizigerskilometer. De meeste raadsleden weten dat ook wel. Je betaalt per reizigerskilometer aan de RET, dat is hoe de prijs bij de RET wordt berekend. Op het moment dat de RET sneller kan rijden, kunnen ze dus sneller dat geld verdienen. Ze betalen natuurlijk ook hun mensen per uur. Dat betekent dat het een positiever saldo heeft, of een minder negatief saldo, want het is per definitie altijd negatief per kilometer. Dus hoe sneller de tram, hoe minder verlieslatend. Dan het gebrek aan reizigers. Als er weinig reizigers in zitten, dat kan iedereen zich bedenken, betekent dat minder inkomsten en een groter negatief resultaat. En natuurlijk: wat zijn de kosten en mogelijkheden van de alternatieven.

Die vier dingen moet je eigenlijk op een rijtje zetten als je wilt bekijken of het een goed alternatief is of niet, of het een goed idee is om dat bijvoorbeeld weg te halen. Als je bijvoorbeeld kijkt naar Hillegersberg, als ik die vier punten even afloop, dan heb je te maken met een tramspoor dat je sowieso voor 30% moet behouden, want daar zit een remise van RoMeO en er zit een remise van de RET. Dat tramspoor moet er dus blijven liggen, anders kunnen de trams niet meer naar de remise toe. Dus dat zal sowieso moeten. De snelheid op de Straatweg is al relatief goed. Die tram ligt praktisch vrij, dus daar kan snel gereden worden door de tram. Dan het gebrek aan reizigers. Voor een stuk van een einde van een lijn, dat logischerwijs altijd zwakker is. We hebben dat argument ook wel gehoord: hoe kun je dat nu weghalen want een lijn is aan het eind altijd zwakker. Natuurlijk is dat altijd zwakker, dat is compleet logisch. Maar als je dat laatste stuk in Hillegersberg vergelijkt met bijvoorbeeld andere stukken in de stad, Vierhaven, Spangen, dan is dat veel minder zwak dan het laatste stuk in Hillegersberg. En qua alternatief, en daar komt het, het is inderdaad best een uitdaging om daar een buslijn... Dat is ook een vraag van mevrouw Van Wifferen. We hebben het als voorwaarde gesteld hè, voor de goede orde, dus naar Centraal Station. Maar het is best een uitdaging, want tram 4 loopt nu via Hofplein. En elke verkeerskundige zal tegen je zeggen dat een bus laten lopen via Hofplein straks, het nieuwe Hofplein, zeer af te raden is. Dan wordt het heel onbetrouwbaar. Want u weet allemaal wat wij gaan doen met het Hofplein. Dus dan zal je op een andere route moeten rijden, bijvoorbeeld de Walenburgerweg waar nu geen openbaar vervoer overheen gaat, dat we net heringericht hebben op 30 kilometer per uur. Dat betekent dat die bus ook niet snel kan rijden. Je krijgt ook dubbeling, dus dat betekent dat je naast tram 4, want die houdt je daar nog steeds, richting Centraal je natuurlijk een bus krijgt rijden. Dus ja, er zitten voor- en nadelen aan. In principe levert het nog steeds een besparing op, maar zeg ik tegen de raad voorzitter, wat je zou kunnen doen is als je tram 4 en 8, want we hebben allebei gezegd, onder voorwaarden steunen we dat idee om die daar weg te halen, als je 4 en 8 combineert vanaf station Noord en ze eigenlijk een vertakking geeft daarna, dus naar het noorden toe, naar de Molenlaan en de Kleiweg. Eigenlijk zoals je dat bij metro's ook vaak hebt, dus als je van Kralingse Zoom naar Beurs gaat, dan zit je soms in de metro naar De Akkers, en soms naar Hoek van Holland-strand. Maar die rijdt voor een heel groot deel over hetzelfde tracé en vertakt dan later. Dus wat je zou kunnen doen, geef ik mee, dan kun je niet dezelfde frequenties reizen, want daar moet ik ook eerlijk over zijn, nu gaat hij zes keer per uur richting Molenlaan, zes keer per uur richting Kleiweg. Als je daarvan bijvoorbeeld maakt: vier keer per uur richting Molenlaan en vier keer per uur richting Kleiweg, dan gaat hij dus vanaf station Noord acht keer over de rest van dat tracé, dan komt het qua kosten ongeveer op hetzelfde neer.

De **VOORZITTER**. Mevrouw Van Wifferen.

Mevrouw **VAN WIFFEREN** (d66). Ja maar voorzitter, bedoelt u dan, want dat was eigenlijk mijn vraag, u heeft dan verder overleg met de MRDH, maar is zo'n buslijn dan reëel? Want voor ons was het wel een voorwaarde om voor zo'n buslijn een rechtstreekse verbinding te hebben met Hillegersberg, want er ligt niet iets anders.

De heer **KARREMANS** (vvd) (wethouder). Reëel is, kijk, als je dat zou willen zou dat kunnen, alleen de vraag is hoe aantrekkelijk die wordt en dat kost natuurlijk ook geld. De vraag is dus wat de definitie is van reëel. Het wordt wel lastig, maar het kan. Je kan achterlangs of via de Bergselaan. Dat zou kunnen. De vraag is wat het kost. Ik zeg er wel bij voorzitter, dat mocht je dat willen als raad, dat er dan een herinrichting van de Bergse Dorpsstraat natuurlijk niet mogelijk is, en dat dat juist ook een stem was uit Hillegersberg die dat wel heel belangrijk vond. Dus voorzitter, als je het op die manier doet, dus met vier, vier, en de rest acht, en je laat de tram verder rijden, dan komt dat qua kosten vergelijkbaar uit met het alternatief dat wij in de brief hebben gezet. Dus dat is dan de tram weg en daarvoor

in de plaats een bus. Dan moet je wel minder met de tram rijden en heb je geen herinrichting van de Bergse Dorpsstraat. Dat zeg ik er wel bij. Dus ik heb verder geen voorkeur voor het een of het ander, maar de vraag werd mij gesteld door de heer Becker. Dat is het antwoord op de vraag. Dan voorzitter, de vraag van GroenLinks of het een bezuiniging is. Daar hebben we het net over gehad. Nou ja, je herverdeelt middelen. Dus de middelen die je nu inderdaad inzet voor de tram op de Nieuwe Binnenweg, zet je ergens anders in. Dat is dan wat er inderdaad gebeurt. Er gaat dan niet minder geld naar het OV toe, sterker nog, we kunnen meer reizigerskilometers maken met hetzelfde geld.

De **VOORZITTER**. De heer Van der Velden.

De heer **VAN DER VELDEN** (pvdd). Dank u voorzitter. Ja, ik wil toch even terug naar lijn 4, want u geeft daar geen garantie over. D66, dat heeft u goed gehoord, hij geeft geen garantie daarover. Maar met uw kostenplaatje heeft u het de hele tijd over het einde van de lijn hè, dus van station Noord zeg maar richting Molenlaan, dat dat dan minder goed bezet zou zijn. Maar het begin van de lijn is ook in het Molenlaankwartier en daar zit die tram bijna altijd vol richting de stad. Wordt dat ook meegenomen in het kostenplaatje dat u hier aan de raad schetst?

De heer **KARREMANS** (vvd) (wethouder). Ja, dat wordt ook meegenomen. En over garanties, garanties kan ik zelf natuurlijk nooit geven, want ik stel alleen maar voorwaarden richting de MRDH. Dus ik heb gezegd: voor ons is het een voorwaarde dat die bus kan en ook een aantrekkelijk alternatief is. Dat heeft de heer Becker de vorige keer gevraagd. Kunnen we het eerst proberen, kijken of het wel een goed alternatief is? Daar heb ik ook op toegezegd. Dus wat ik zeg tegen de MRDH in die brief en naar aanleiding van het commissiedebat, is: wij willen dan wel een buslijn richting Centraal Station, met andere woorden: dus regel dat maar. En als dat niet lukt en niet kan, dan behouden we dus inderdaad de tram. Dat is ons standpunt.

De **VOORZITTER**. Mevrouw Van Wifferen.

Mevrouw **VAN WIFFEREN** (d66). Ja, maar voorzitter, ik heb allemaal mooie moties gemaakt vind ik zelf, ook bijvoorbeeld dat als die tram wordt weggehaald, de straatinrichting daar veilig wordt gemaakt voor fietsers. Maar als dat nu anders blijkt te liggen, wil ik wel de kans hebben om die moties te herschrijven. Want dit is wel andere informatie vind ik dan die we in de commissie hebben gehad.

De **VOORZITTER**. Wethouder.

De heer **KARREMANS** (vvd) (wethouder). Nee, dat kan. Dat is niet aan mij, dat is helemaal aan mevrouw Van Wifferen zelf.

De **VOORZITTER**. Kunt u als het nodig is nog een derde termijn regelen? Dat is in de techniek nog denkbaar.

De heer **KARREMANS** (vvd) (wethouder). Yes. Dan inderdaad hoe het college tot het standpunt is gekomen om dit plan te steunen? Dat heb ik net al een beetje in mijn inleiding gezegd. Omdat wij bereid zijn keuzes te maken die misschien niet de populariteitsprijs winnen, maar waarvan wij wel denken dat ze nodig zijn, bijvoorbeeld als het gaat om verkeersveiligheid. En inderdaad als het gaat om het bieden van meer OV-waarde in deze stad. Dat is waarom wij dit doen. Daar hebben we van alles op aan te merken op wat de MRDH als plan heeft voorgesteld, maar wij maken daar inderdaad ook wel een aantal

keuzes in en om die reden. Dan zal wethouder Kasmi de vraag over de scholen beantwoorden. Dan kan ik het wel beantwoorden over de ondernemers, daar kom ik zo op. De vraag van GroenLinks was eerst nog of er mogelijkheden zijn om andere keuzes te maken. Nou ja, goed, in dit debat. We hebben natuurlijk al uitgebreid een heel proces doorlopen met het Contourenplan, door het vorige college naar de raad gestuurd, behandeld. Dit PTT is behandeld, is besproken met wijkraden. Nou goed, we zitten nu in een raadsvergadering. Daar kunnen natuurlijk moties worden ingediend, die zijn ook ingediend, en als die worden aangenomen zullen we dat natuurlijk netjes verwerken in de brief. Dan in hoeverre ik kan garanderen dat sportclubs bereikbaar blijven. Nou, we kijken natuurlijk overall of de OV-dekking in orde is, in algemene zin, voor alle doelgroepen, niet alleen voor sportclubs of niet alleen voor onderwijs of niet alleen voor levensbeschouwelijke organisaties. Over het algemeen kijken we daarnaar, maar ik zeg daar ook bij, bijvoorbeeld tram 7 richting het Kralingse Bos levert wel opeens een OV-mogelijkheid voor PAC die daar zit, die nu niet goed bereikbaar is met het OV. Dus dat wil ik er wel gelijk bij zeggen, dat zit ook in dit plan. Dan, het weghalen van de tram op de Nieuwe Binnenweg heeft naar verwachting effect voor ondernemers. Waar kunnen ondernemers terecht met hun zorgen? Nou, sowieso hebben we compensatieregelingen, die passen we nu ook toe bij de Roseknoop. Daar wordt ook gebruik van gemaakt. Sowieso als er werkzaamheden plaatsvinden hebben we allerlei compensatieregelingen voor ondernemers en terecht denk ik. Omdat zij dat inderdaad merken. Ik heb ook veel met ondernemers gesproken en ik wil daar toch wel iets over zeggen. Dat is dat ik naar aanleiding van het commissiedebat dat inderdaad gevolgd is door veel ondernemers op de Nieuwe Binnenweg, veel appjes heb gehad van: bedankt, we voelen ons gehoord en we zijn blij met de toezegging aan DENK over die buslijn over de Nieuwe Binnenweg. En zij zien ook de mogelijkheden van een herinrichting van hun straat. Inderdaad, dat als je het voor de fiets veel vriendelijker maakt, want voor de goede orde, we gaan geen driebaansweg maken van de Nieuwe Binnenweg. Dat beeld werd een beetje opgeroepen, dat is niet het geval. Het idee is dat autoluw te maken en inderdaad meer ruimte voor de fietser, maar dat is heel lastig in te passen met de tram, want die zit op een vaste plek. Dus daarvoor moet je echt die tram weghalen om het wat minder druk te maken, en dan kun je bijvoorbeeld bredere stoepen maken, wat veel aantrekkelijker is voor ondernemers. Dus die zien ook echt wel die voordelen daarvan in. En nogmaals, ik wilde toch gedeeld hebben dat ik ook veel reacties van ondernemers zelf heb gehad die daar echt wel degelijk heel blij mee zijn. Dan tramlijn 4, 7 en 8 vervangen door bussen. Deze staan nu vast in de spits. Hoe ziet u dat voor zich? Nou, heel veel trams staan nu ook vast in de spits. Kijk maar naar de Nieuwe Binnenweg, tram 4 zit gewoon op de autorijbaan voor een heel groot deel. Tramlijn 7 zit ook op de autorijbaan en tramlijn 8 voor een heel groot deel ook, dus dat is ook al het geval. En tramlijn 8 vervangen we natuurlijk verder niet, alleen dat deel bij Spangen gaat eraf, maar voor de rest wordt het een heel snelle lijn. Dat zeg ik er ook gelijk bij voor de mensen die in Delfshaven wonen, vanaf de Zeilmakersstraat ben je straks met de tram binnen 21 minuten op Centraal Station, mocht je de metro niet willen nemen die natuurlijk wel sneller is. Ook omdat we tram 8 optimaliseren in het centrum. Dat was eerst met tram 4, nou ja, afhankelijk van de spits want daar sta je natuurlijk wel vaak achter auto's, was dat zo'n 18 minuten. En dat kon ook wel langer zijn als je natuurlijk flink oponthoud had op de Nieuwe Binnenweg. Dat heb ik wel eens meegemaakt en meer dan zelden. Nu heb je een tram 8 die voor een heel groot deel apart ligt, je dus met grote betrouwbaarheid binnen 21 minuten op het Centraal Station brengt. En dat is het alternatief, onder andere als je echt graag in de tram wil zitten, voor mensen die bijvoorbeeld opstappen op de Zeilmakersstraat in Delfshaven. Dan de vraag over de opdracht van het PTT en alvast versnellen. Dat was inderdaad een van de opdrachten, niet de enige opdracht. De opdracht was het tramnet toekomstvast maken hè, klaar voor de toekomst. En dat versnellen is inderdaad daar onderdeel van. Vandaar dat het er ook in zit. De vraag van GroenLinks was ook hoe het nu kan zijn dat het college aan de ene kant zegt – dat snap ik

hoor – een tram over een metrobus, dat haal je juist in Kralingen bijvoorbeeld weg, en dan wil je wel over de Westblaak over de metrobus een tram hebben. Nou, daar zitten een paar verschillen in. Overigens zeggen wij niet per definitie een tram over een metrobus, dat moet weg, want tramlijn 8 laten we ook liggen. Die rijdt ook helemaal over een metrobus in Delfshaven. Maar hier gaat het om het stukje op de Van Oldenbarneveltstraat. Dat is heel druk hè, met voetgangers. Dat gaat daar langs de Burger King. Dat is gevaarlijk en daarvan vinden wij dat moet worden bekeken of het beter is om die tramlijn op de Westblaak te leggen. We zeggen niet dat het moet of wenselijk is, we willen dat graag onderzocht hebben. Dat is een heel klein stukje over die metrobus. Dat komt niet eens in de buurt, ja bij Eendrachtsplein komt het in de buurt, maar dat is het dan ook, het is niet vergelijkbaar met bijvoorbeeld Kralingen waar hij een heel lang stuk over de metrobus gaat. Dan of ik het ermee eens ben dat de jeugd betrokken moet worden bij keuzes over de toekomst. Dat is een vraag van GroenLinks en ook van de heer Vonk. Maar via de voorzitter zeg ik tegen de heer Vonk. U bent de jeugd. Of u het wilt of niet, u bent de jeugd en u vertegenwoordigt hier natuurlijk alle Rotterdammers. We hebben natuurlijk ook zoveel mogelijk participatie gedaan met wijkraden. Die hebben we ook uitgebreid behandeld. Maar uiteindelijk is dit een totale stedelijke afweging en leggen we die participatie en die beslisbevoegdheid daarvan natuurlijk bij de gemeenteraad, het hoogste orgaan in onze stad. Wij veronderstellen dat elke groep, ook de jeugd, goed wordt vertegenwoordigd door de heer Vonk en door anderen hier op dit prachtige stadhuis.

De heer **VONK** (cu). Ja voorzitter, ik voel me jonger dan ooit, maar dit is natuurlijk geen argument. Want we hebben diverse keren in de raad gedebatteerd, bijvoorbeeld over het betrekken van jongeren bij het participeren over zorg, over stedelijke ontwikkelingen. En dan is het juist belangrijk dat we die jongeren ook extra betrekken. We hebben Jong010. We hebben Jong010 niet omdat wij al een raad hebben. Die zijn niet overbodig, die zijn hartstikke nodig. Dus nu zeggen: nee, nu zijn ze even in de raad vertegenwoordigd, is eigenlijk geen goed argument. Wij moeten de jongeren ook aan het woord laten als het over dit soort dingen gaat die over hun toekomst, over hun leefwereld gaan.

De heer **KARREMANS** (vvd) (wethouder). Nou, ik vind het wel een goed argument, dus dan zijn we het denk ik niet met elkaar eens. Voorzitter, dan: wat is uw reactie op de reacties van bewoners en ondernemers? Wat betreft de ondernemers heb ik net al wat gezegd over wat zij ervan vinden. En bewoners ook. Maar ook tegen die bewoners zeg ik: ik snap het en ik snap de pijn, maar die pijnlijke keuzes vinden we hier en daar wel nodig om te maken. Onder andere op de Nieuwe Binnenweg als het gaat om een van de meest verkeersonveilige straten in deze stad. Ik ben ook verantwoordelijk voor de verkeersveiligheid in deze stad, en die taak neem ik heel serieus. Hetzelfde geldt voor de Zaagmolenstraat waar het echt een bloedlinke situatie is met zo ontzettend veel modaliteiten en drukte in één straat, die daar helemaal niet voor gemaakt is. Hetzelfde geldt voor de Nieuwe Binnenweg, dat je daar keuzes in moet maken. En de tram is daar niet de schuld van. Of ik ben daar niet tegen de tram, maar de tram zorgt er wel voor dat je heel veel keuzes niet kan maken, onder andere als het gaat om eenrichtingsverkeer. Want we willen daar zoveel meer. We willen groen, we willen terrassen voor ondernemers, we willen fietsparkeerplekken. We willen ook parkeerplekken zodat mensen daar naartoe kunnen met de auto. Dat willen we nog steeds, maar weliswaar met eenrichtingsverkeer. Maar die tram maakt het onmogelijk om hem op een bepaalde manier in te richten, dus vandaar dat wij zeggen dat het verstandiger is om die, onder andere om die reden, er daar eruit te halen.

De **VOORZITTER**. De heer Van der Velden.

De heer **VAN DER VELDEN** (pvdd). Ja, dank voorzitter. De wethouder zegt dat hij heel veel wil, groen, meer ruimte, maar er is geen geld. De MRDH gaat het niet betalen, u heeft hier nog geen geld voor, geen enkel plan dat geschetst wordt is concreet. Dus hoe gaat u al uw plannen die u hier zegt, wat u wilt, dan betalen? En ten tweede bent u ook wethouder voor de verkeersveiligheid. Dat zegt u net, dat vindt u belangrijk. Nou, op de Nieuwe Binnenweg gebeuren meer ongelukken tussen fietsers en auto's dan met de tram. En als u zich zo verantwoordelijk voelt voor de verkeersveiligheid, dan kunt u ook eens een keer beginnen op de Meent hè, want dat is volgens mij nog honderd keer gevaarlijker dan dat stukje op de Nieuwe Binnenweg. Dus kijk niet alleen naar de tram, maar ook naar de auto. Maar ik ben wel benieuwd hoe u al deze plannen gaat betalen.

De heer **KARREMANS** (vvd) (wethouder). Op dat laatste zeg ik tegen de heer Van der Velden: hou mij goed in de gaten de komende tijd, ook als het gaat om de Meent, ook als het gaat om ingrepen die minder ruimte geven aan de auto. Ik heb er al bijvoorbeeld eentje gedaan op de Zwart Janstraat. Extreem veel verkeersveiliger geworden, de auto daar echt veel minder ruimte gegeven. U wilt niet weten wat voor bewonersavonden ik daar tegenover me had. Maar daar heb ik het wel verdedigd, omdat ik die verkeersveiligheid belangrijk vind, overal in de stad. Of het nu de Zwart Janstraat is of de Nieuwe Binnenweg. Ik neem de maatregelen waarvan ik denk dat ze nodig zijn in elk aparte straat. Niet met een dogma dat overal de auto eruit moet, zoals de heer Segers-Hoogendoorn zei, dat er geen ruimte meer voor is, want die ruimte moet er ook zijn want mensen zijn er ook van afhankelijk. Maar ik ben niet bang om tegen die auto in te gaan. Echt niet. En mijn track record bewijst dat ook, dus dat zeg ik daarop. De vraag naar het geld is een heel terechte. Een heel terechte. Ik heb dat plan gekregen, ik moest erop reageren. En ja, in die tussentijd heb ik niet tientallen miljoenen kunnen regelen voor de herinrichting van de Nieuwe Binnenweg. U had mij zien aankomen hier in de gemeenteraad. Dus wat ik daarom gezegd heb, ik heb bewust een formulering gekozen voorzitter, waarin staat dat pas als wij daar concreet zicht op hebben, wij akkoord gaan met het uitfasen van de tram. Als dat geld er niet komt, zeg ik tegen de heer Van der Velden via de voorzitter, dan blijft tram 4 gewoon over de Nieuwe Binnenweg rijden. Want ik heb dat als een-op-een aan elkaar gekoppeld. Dat is voorwaardelijk. Dus ik hoop dat ik daarmee voldoende richting de heer Van der Velden ben opgeschoven.

De **VOORZITTER**. De heer Segers-Hoogendoorn.

De heer **SEGERS-HOOGENDOORN** (cda). Ja voorzitter, dank. Ik krijg ook de gelegenheid om te herstellen wat de wethouder mij net in de schoenen schoof. Ik zeg helemaal niet dat overal de auto weg moet. Wat ik wel zeg, en dat heb ik ook op een rijtje gezet en dat wil ik best nog een keer doen, dat je in een drukke stad ruimtegebrek hebt, en dat ruimtegebrek zorgt onder andere voor onveilige situaties in het verkeer. Ik heb gezegd dat ik vind dat de volgorde als volgt moet zijn: eerst de voetganger, dan de fiets, dan het OV en dan pas de auto. Dat is wat ik gezegd heb, dus dat kan ik dan nog even rechtzetten. Maar ik wil even met de wethouder kijken naar die Zaagmolenstraat, want dat vind ik nu een goed voorbeeld waarvan we allemaal snappen dat het een veel te drukke straat is en dat die om die reden met name ook heel erg onveilig is. En dat zag ik bijvoorbeeld terug in de Rotterdamse Mobiliteitsaanpak die we een paar jaar geleden met elkaar hebben besproken, waar ook heel duidelijk die rangschikking in zat. Dus de auto veel vaker te gast. Maar stel je nu die Zaagmolenstraat eens voor zonder auto's, inclusief parkeerplekken. Dan zou die toch denk ik heel veilig in te richten zijn, inclusief tram. En dat vind ik het hele vreemde aan het verhaal. Het lijkt alsof op een aantal plekken met het mantra van verkeersveiligheid het OV wordt weggehaald en de auto blijft. U moet mij dan een voorbeeld geven van een punt in dat hele plan waar dat omgekeerd is. Maar laten we eens naar die Zaagmolenstraat kijken.

De **VOORZITTER**. Wethouder.

De heer **KARREMANS** (vvd) (wethouder). Nou, ik wil dat voorbeeld wel geven, Oostzeedijk bijvoorbeeld. Daar leggen we de tram helemaal vrij en daar gaat de autorijbaan vanaf. Nou, alstublieft. Dan ben ik gelijk tot dienst. Het punt dat u net zei, en dat dacht ik te begrijpen, is: inderdaad, als laatste komt de auto als er al ruimte voor is en ik denk het niet. Dat heeft u gezegd. Dus dat betekent: ik denk niet dat er ruimte is voor de auto in deze stad. Zo heb ik het geïnterpreteerd. Nou, volgens mij is dat niet anders dan wat u inderdaad gezegd hebt en ik hier herhaald heb. Als het gaat om die Zaagmolenstraat, dat is een ontzettend smalle straat. Op het moment dat je daar die tram in houdt, tweesporig, betekent het dat je daarnaast dan een rijbaan moet gaan leggen, of aan de andere kant of aan die baan, want anders ligt hij ook niet vrij en heb je ook geen prettige tramvoorziening. Vervolgens moet je een fietspad leggen en vervolgens een stoep. Die stoep is al zo smal, en die tramrails loopt al praktisch door dat fietspad heen. Die ruimte is er niet. Zelfs als je daar alle parkeerplaatsen weghaalt, is het nog steeds een crime om hem op die manier in te richten voor de fietsers. Het laat onverlet dat je niet kan meanderen. Je kan bijvoorbeeld geen drempels aanleggen. Dat kan nog steeds niet, wat we wel graag zouden willen, in zo'n smalle straat waarin snel optrekken heel erg veel overlast veroorzaakt.

De **VOORZITTER**. De heer Segers-Hoogendoorn.

De heer **SEGERS-HOOGENDOORN** (cda). Ja, met permissie voorzitter, de wethouder geeft geen antwoord op mijn vraag. Want ik zei: stel je nu eens voor dat er geen auto was. En u heeft het nu over rijbaan en drempels. Nee, dit hele verhaal gaat namelijk over keuzes, dus geen auto's en dus ook geen geparkeerde auto's.

De heer **KARREMANS** (vvd) (wethouder). Nou voorzitter, ik ben ook verantwoordelijk voor het wegnemen in deze stad en dat dat zich goed moet circuleren. Dus dat is waar ik ook voor sta. Ik denk dus dat het belangrijk is dat je er ook met de auto moet kunnen komen, ook voor die bewoners, ook voor de winkeliers die er zitten. Voor de goede orde, het wordt mij een beetje aangewreven, maar ik ben niet tegen de auto hè. Er is ook geen verbod op auto's, dat mag gewoon nog steeds. Ik denk dat eenrichtingsverkeer voor heel veel straten een oplossing is, zoals op de Zwart Janstraat, niet heel ver van de Zaagmolenstraat. Ik denk dat dat daar ook goed zou passen. Maar als je dat op een goede manier kwalitatief goed wil inrichten dan moet die tram daar echt uit. Daar ben ik wel eerlijk over.

De **VOORZITTER**. De heer Segers-Hoogendoorn.

De heer **SEGERS-HOOGENDOORN** (cda). Ja, afrondend dan voorzitter, zonder vraag. Hieruit blijkt, en dat is prima hè, ieder zijn eigen mening, maar daarmee geeft u de voorrang aan die auto en ik zou het precies andersom doen. Dus dat is dan het verschil.

De **VOORZITTER**. De heer Moti.

De heer **MOTI** (pvda). Ja voorzitter, de wethouder is wel heel stellig in zijn opmerking: dan moet die tram eruit. Maar er zijn heel veel stedenbouwkundigen, en we hebben schetsen van ze gehad, die laten zien dat dan die tram er helemaal niet uit hoeft om terrassen te kunnen krijgen, om brede trottoirs te kunnen krijgen, om vrijliggende fietspaden te kunnen krijgen. Dan kun je nog steeds vrijliggende trambanen hebben, maar ja, dat kost wel parkeerplekken en ja, dat kost eenrichtingsverkeer. Mijn vraag is dan of de wethouder bereid is om naar die schetsen van die stedenbouwkundigen te kijken voordat hij het besluit neemt dat die tram eruit moet?

De **VOORZITTER**. Wethouder.

De heer **KARREMANS** (vvd) (wethouder). Voorzitter, in de eerste termijn van de heer Moti was het nog een student. Inmiddels is hij blijkbaar afgestudeerd tot stedenbouwkundige in de afgelopen twee uur, dus dat vond ik interessant. Maar het punt is, ik heb die schetsen niet gezien, ik blijf bij mijn verhaal. Wij hebben een heel grote opgave, onder andere ook op het gebied van klimaatadaptatie. De Nieuwe Binnenweg scoort megaslecht als het gaat om hittestress, als het gaat om waterbestendigheid, net zoals heel veel versteende stadswijken in deze stad. We willen vergroenen, we willen terrassen voor ondernemers, we willen plek voor fietsers, we willen fietsparkeerplekken en ja, ook parkeerplekken. Daar kies ik inderdaad welbewust voor. Daar zijn we het dan gewoon niet over eens, maar ik vind dat dat inderdaad moet kunnen, juist ook voor ondernemers. Ook laad-en-losplekken heb je gewoon nodig voor een supermarkt, want anders kun je dat niet op een veilige manier doen. En er zit ook onder andere een supermarkt op de Nieuwe Binnenweg, sterker nog, er zitten er twee. Dus voorzitter, als je dat allemaal bij elkaar wilt brengen dan blijf ik bij dat standpunt dat die tram er inderdaad uit moet. Dat is niet de schuld van de tram, maar dat is wel het feit dat je door die tram verder geen mogelijkheden hebt om het kwalitatief goed in te richten. Ik vind het een heel mooi plaatje vanaf hier, ik heb het nog niet goed bekeken, maar ik blijf bij mijn verhaal. Dat zeg ik tegen de heer Moti.

De **VOORZITTER**. De heer Moti.

De heer **MOTI** (pvda). Ja voorzitter, dan een laatste opmerking. Ik vind het gewoon teleurstellend dat de wethouder dus niet ervoor openstaat om ook alternatieven te bekijken zonder dat die tram weg is.

De **VOORZITTER**. U kunt verdergaan.

De heer **KARREMANS** (vvd) (wethouder). Ik heb die alternatieven wel bekeken. Die zijn alleen niet mogelijk. Natuurlijk heb ik er wel naar gekeken, maar ik kom toch ook beargumenteerd tot een verhaal. Ja, we zijn het niet met elkaar eens, dat is duidelijk, maar dat wil niet zeggen dat ik de argumenten aan de andere zijde heb afgewogen.

De heer **MOTI** (pvda). Ja voorzitter, ik mag dat plaatje niet meer laten zien, dus dat zal ik ook niet meer doen, maar wat de wethouder zegt klopt niet. Dat wat de wethouder zegt kan wel degelijk. En ik heb dat plaatje hier voor mijn neus liggen. Ik heb het net ook nog even gemaild naar alle woordvoerders. Maar wat de wethouder hier zegt klopt gewoon niet en u bent gewoon niet bereid om daarnaar te kijken.

De **VOORZITTER**. Wethouder.

De heer **KARREMANS** (vvd) (wethouder). Laten we ervan maken dat de heer Moti vindt dat dat niet klopt. Dat is heel wat anders. En we zijn het gewoon niet met elkaar eens. Dan ga ik me herhalen, maar door die tram heb je heel weinig mogelijkheden om bijvoorbeeld drempels aan te leggen, om bijvoorbeeld grotere terrassen te maken, om te vergroenen. Je wilt naar één rijbaan toe. Ik zal maar een voorbeeld geven, als jij naar één rijbaan wilt, dan moet je één rijbaan aan één kant leggen, vervolgens wil je een breder fietspad, waar nu al geen ruimte voor is. Dan houd je geen stoep meer over. Dus het is onmogelijk om dat op een kwalitatief goede manier te herinrichten. Daarom kiezen we ervoor, ook onder andere met al die andere argumenten die erbij komen kijken, om die tram eruit te halen. Dan voorzitter, van de Nieuwe Binnenweg naar de vragen van Volt of ik bereid ben mij in te

zetten voor het vergroten van het aantal reizigers. Het volmondige antwoord is ja. Dat is wat we hier aan het doen zijn. Meer reizigerskilometers. Uiteindelijk krijgen we per saldo meer spoor, voor de goede orde. Er wordt een beetje gedaan alsof er minder spoor komt, maar uiteindelijk komt er meer spoor bij per saldo. Maar het gaat niet om spoor, want tramspoor, niemand heeft ooit tegen mij gezegd: ik vind het zo leuk om tegen tramspoor aan te kijken. Niemand. Ik ben ze tenminste nog niet tegengekomen. Het gaat erom wat je met dat tramspoor doet. En dat is wat we hiermee doen, frequenties verhogen op dat tramspoor dat we hebben en op die manier zorgen voor meer reizigerskilometers. Dat betekent meer reizen met het OV. Meer reizigers, dat is wat we hiermee doen. Dat komt ook uit alle projecties voor. Daarom doe ik dit. Dan of ik bereid ben mij ervoor in te zetten om de loopafstand zo klein mogelijk te houden. Ja, ook. Ik heb het net al beantwoord over Delfshaven, hoe we dat daar inzetten, onder andere door de buslijn die DENK heeft voorgesteld. We zorgen dat het OV nog dichterbij is dan in dat plan van de MRDH zit. Dan of ik mij ga inzetten dat het mogelijk is om binnen vijftien minuten te voet of te fiets te komen. Ja kijk, ik kan niet garanderen dat je binnen vijftien minuten van de Tweede Maasvlakte op de Coolsingel staat met de tram of enig openbaar vervoer dan ook. Met een hyperloop wellicht ooit hè, maar dat is nog te veel toekomstmuziek. Wij proberen natuurlijk zo snel mogelijk mensen van het ene punt naar het andere punt te vervoeren. Dat zit ook in de essentie van dit plan, dus ik ben blij dat ook die gedachte in ieder geval ondersteund wordt. Dat is inderdaad waar heel veel van deze maatregelen op zien. Hetzelfde geldt voor vervoersarmoede, of ik dat wil meenemen naar de MRDH. Uiteraard. Dit ziet ook op meer rijden met de tram, minder lang hoeven te wachten op de tram, een betrouwbare tram. De heer Moti had het over oma Gerritsen en over Omar. Nou, oma Gerritsen hoeft straks niet twintig minuten te wachten op een tram op heel veel tracés, vooral op Zuid, maar acht minuten. Dat doen wij onder andere voor oma Gerritsen en die vindt dat fijn, heeft ze me laten weten. Dan de tramrails overal laten liggen. Dat doen we bewust niet. Daar hebben we het net uitgebreid over gehad. Dan de vraag van 50PLUS over het informeren van de raad over het plan als voorzitter van de BCVA, de Bestuurscommissie Vervoersautoriteit. Het Contourenplan hebben we al heel lang geleden besproken. Het is al een paar keer terug geweest in de raad, dus ook het democratische proces hier heeft wel degelijk plaatsgevonden. Of er een bus komt op de Nieuwe Binnenweg? Ja, dat hebben we ook als voorwaarde nu in de brief gezet naar aanleiding van de vragen van DENK in de commissievergadering. Dan is er gesproken met de MRDH. Hoho, zo makkelijk kom je er niet van af.

De **VOORZITTER**. Mevrouw Van Wifferen.

Mevrouw **VAN WIFFEREN** (d66). Ja voorzitter, u zegt dus nu heel makkelijk: op de Nieuwe Binnenweg, dat staat in onze brief, dus die komt er. Maar dat zegt u niet over de rechtstreekse bus van Hillegersberg. Dus daar wil ik dan wel even duidelijkheid over.

De heer **KARREMANS** (vvd) (wethouder). Ja, die komt er dan ook.

Mevrouw **VAN WIFFEREN** (d66). Die komt er dan ook?

De heer **KARREMANS** (vvd) (wethouder). Ja, dat is de voorwaarde. Of het gebeurt niet, of die komt er. Dat is ons standpunt. Het is het een of het ander. Ja? Dus dat is daarover ook. Dan de niveautoegankelijkheid metro. Een vraag van D66, niet wachten tot het in het plan komt, over die prestatienormen, maar gelijk doen. Dat vind ik een terecht punt voorzitter. Ik ga dat snel aankaarten bij de RET, over de toegankelijkheid en het niveau schoon, onder andere van de liften in de metro's, dus dat wil ik toezeggen. Dan tot slot de vraag van D66, als de trams verdwijnen, komen hier dan comfortabele nieuwe bussen voor terug? Nou ja goed, de RET gaat natuurlijk zelf over zijn eigen materieel, maar dat zal ik bij hen

aankaarten, dus dat zal ik dan op die manier doen. Dat zijn alle vragen, ik ben er bijna van buiten adem voorzitter. Dan hebben we nog een stuk of 37 moties die ik van antwoord ga voorzien. O, de vraag aan de heer Kasmi natuurlijk, excuus.

De **VOORZITTER**. Wethouder Kasmi.

De heer **KASMI** (d66) (wethouder). Ja, dank voorzitter. Eén vraag die een link heeft met het onderwijs, dus die neem ik voor mijn rekening. De vraag kwam van de heer Biljoen van de fractie van GroenLinks met betrekking tot de bereikbaarheid van scholen. U vraagt hoeveel scholieren en studenten hierin benadeeld zouden worden en of ik bereid ben hierin eventueel te faciliteren. Nu is al door collega Karremans gezegd dat er natuurlijk naar de OV-dekking in zijn geheel wordt gekeken, daar waar er trams verdwijnen wordt natuurlijk ook gezocht naar alternatieven. De bus is bijvoorbeeld een alternatief. Ik ga er dus van uit dat er straks een goed dekkend netwerk is. Vooralsnog hebben wij, zult u begrijpen, geen signalen gehad vanuit het onderwijs dat dit een probleem zou moeten opleveren. Desalniettemin houd ik mijn oren natuurlijk de komende tijd open, want ik spreek zoals u weet de onderwijsbesturen heel regelmatig, ik spreek ze allemaal. En als daar signalen binnenkomen dan gaan we daarmee aan de slag. Dat kunt u van mij verwachten. We houden dus ook gewoon een vinger aan de pols.

De **VOORZITTER**. Dan de moties. De heer Biljoen.

De heer **BILJOEN** (gl). Ja voorzitter, zou ik dan de wethouder mogen vragen om eigenlijk een actieve rol hierin te nemen en de onderwijsinstellingen erop te wijzen, mocht dit plan erdoorheen komen, dat deze wijzigingen eraan komen. Dus dat je hen op een actieve manier benadert.

De **VOORZITTER**. Wethouder.

De heer **KASMI** (d66) (wethouder). Volgens mij is onderdeel van dit hele plan, maar ik kijk ook naar de heer Karremans, dat hier sowieso actief over wordt gecommuniceerd. Het gaat om nogal wat, ik bedoel, er worden dadelijk natuurlijk ook trams verwijderd. Er komt een alternatief. En daar wordt gewoon netjes over gecommuniceerd naar de Rotterdammers, dus dat is onderdeel van de aanpak. En als dat niet zo is, dan corrigeert wethouder Karremans mij hier wel op, maar daar ga ik gewoon van uit.

De **VOORZITTER**. Helder. Dan de moties wethouder.

De heer **KARREMANS** (vvd) (wethouder). Ja, ik moet wat rechtzetten want ik kreeg een appje van raadslid de heer De Haan. Ik had het over één à twee supermarkten op de Nieuwe Binnenweg, het zijn er zes, waaronder een Ekoplaza, zeg ik tegen de heer Biljoen en een dark store van de Getir. Ik weet niet wie ik daarvoor moet aanspreken, maar ik begreep dat die er ook is. Dat zou dan nummer zeven zijn, maar die tellen we voor het gemak even niet mee. (Er wordt buiten de microfoon gesproken.) Dank u wel voor die correctie. Dan de moties. 'Delfshaven weer op het juiste spoor'. Er zijn veel moties met een kwinkslag in de titel naar het onderwerp. Dit is er eentje van. We hebben het hier al heel vaak over gehad. Wat is er?

De **VOORZITTER**. Mevrouw Van Wifferen.

Mevrouw **VAN WIFFEREN** (d66). Ja, ik heb nog op één vraag echt geen antwoord gehad. Ik denk, dat doe ik maar meteen even. Dat is de vraag over de toegankelijkheid van de liften en

hoe we daarmee omgaan, zodat dat echt ruim voordat er iets veranderd wordt, gewoon echt significant verbeterd.

De heer **KARREMANS** (vvd) (wethouder). Ja, als we de VAR daar even voor inschakelen, dan heb ik die beantwoord toen u in gesprek was met de heer Becker. Maar om het even te herhalen, ik heb inderdaad gezegd: een heel goed punt, dat ga ik doen. Want ik vind ook dat we daar niet op moeten wachten, dus ik ga bij wijze van spreken morgen even een briefje naar de RET sturen hierover. Dat is een toezegging.

De **VOORZITTER**. Mijnheer Becker krijgt geel.

De heer **KARREMANS** (vvd) (wethouder). We zitten al in voetbalsferen voor vanavond merk ik, maar we hebben nog 37 moties te gaan, dus daar zijn we nog niet. Dan 'Delfshaven weer op het juiste spoor'. We hebben het hier heel vaak over gehad. Het is een kroonjuweel van de SP, dat mogen we inmiddels wel zeggen, maar die ga ik ontraden. Dan de motie van de VVD, dat is geloof ik motie 6, 'Geef mensen een innovatief alternatief'. Die kan ik omarmen, maar ik zeg daar wel bij dat de RET... dit zeg ik wel tegen de heer Becker.

De **VOORZITTER**. Zo dadelijk gaan we naar rood mijnheer Becker. U wordt weer aangesproken.

De heer **COSKUN** (sp). Even van de orde voorzitter. De wethouder gaat van 1 naar 6, maar slaat hij bewust 2, 3, 4 en 5 over? (Er wordt buiten de microfoon gesproken.)

De **VOORZITTER**. Ik denk dat dat gewoon zo meteen wel aan bod komt. Even opletten.

De heer **KARREMANS** (vvd) (wethouder). Dan de motie van de VVD, 'Geef mensen een innovatief alternatief'. Dat zeg ik tegen de heer Becker. Die kan ik omarmen, maar ik zeg er wel bij dat wij zelf niet dat materiaal inkopen, dus dan moeten wij dat verzoeken aan de RET, maar dat wil ik best doen. Dus die kan ik omarmen. Dan 'De Nieuwe Binnenweg gers groener'. Ik heb net al wel iets gezegd over de noodzaak van klimaatadaptatieve maatregelen en groen is zoals u weet daar het beste middel voor, werkt als een natuurlijke vaporizer. Nou, ik ga niet dat hele klimaatadaptatiebeleid hier vertellen. Dat had ik wel kunnen doen, dat ga ik niet doen, maar in die lijn is het wel een goede motie en kan ik die omarmen. Dat was motie 7. Dan motie 8, 'Wethouder stemt tegen rampzalig tramplan'. Nou, dat staat haaks op onze collegereactie, dus die ga ik ontraden. Dat is motie 8. Motie 9 van Leefbaar Rotterdam, VVD en DENK 'Voor een leefbaar Groene Hilledijk voor bewoners en ondernemers'. Die vraagt het college alle signalen serieus te nemen en tijdswinst niet als meest zwaarwegend argument mee te nemen in de beslissing. Ik ben ook met collega Simons op de Groene Hilledijk bij ondernemers geweest. Ik heb dat zelf ook van ze gehoord. Ik snap het punt en die motie wil ik ook omarmen, dus die motie met die strekking. Dan de motie 'Door de shredder'. Nou, wat zal ik daar eens mee doen? Nou, ik denk dat ik gewoon ga verwijzen naar het debat en met die reden, die argumentatie ga ontraden. Dan de motie 'Niet over ons, niet namens ons, maar met ons'. Daar zijn ook vragen over gesteld, over de vertegenwoordiging in de raad. Die ga ik om die reden ook ontraden. Dat is motie 14. Dan ga ik nu naar motie 13. Ja, het is een beetje een rommeltje. 'Rendabel OV is geen goed OV'. Nou, over rendabiliteit heb ik net wat gezegd. Die ga ik ook ontraden. Dan motie 12, 'Multimodaal mobiliteitshub en verkeersknooppunt'. Het staat wel heel absoluut in het dictum. We kunnen best kijken naar de mogelijkheden, maar zo absoluut durf ik hem nog niet aan, dus die ga ik ook ontraden. Dan motie 11, ik doe het precies in de verkeerde volgorde, 'Hoor mij, zie mij, praat met mij'. Dat is hetzelfde wat ik net gezegd heb, die ontraad ik ook. Dat zijn die moties. Dan motie 15, 'Tram 8 en 4, hou ze hier!' Dat rijmt, maar ik ga hem ontraden.

Dan motie 16, 'Behoud tram 20: de directe verbinding van Lombardijen naar het centrum'. Die ga ik ook ontraden. We kiezen er juist voor om de capaciteit in te zetten op andere lijnen, waar meer vraag naar is. Dan 'Investeer in tram 2, investeer in Zuid'. Nou, we zijn het inderdaad eens over dat onderzoek. Kijk, we kunnen dat niet zomaar zonder onderzoek nu even gaan aanleggen. De heer Moti weet ook hoe dat soort processen gaan. Vandaar dat we echt wel vragen om dat onderzoek. Dat vinden we echt belangrijk. Maar dat is echt de eerste stap in zo'n proces. Dus qua strekking zijn we het best wel met elkaar eens, maar we moeten dat eerst even goed onderzoeken dus ik ga hem wel ontraden omdat het er zo absoluut in staat. Wat zei u? Het derde dictum, ja, dus dat is al gelijk budget vrij te maken, maar dat gaan we niet doen op zo'n manier. Ik weet ook niet of dat op die manier kan. Dan motie 18, 'Voorrang voor de tram'. Ja, ik wil toch een compliment aan de ChristenUnie maken voorzitter. Want twee excellente moties, al zeg ik het zelf. Het zijn zeker geen slappe moties, het zijn heel goede moties. Het past bij de versnellingsambitie en dat is best een vergaande motie, maar die wil ik wel omarmen. Dat is ook om die VRI's daarop in te stellen op die manier, om daar serieus naar te kijken. Dus die ga ik omarmen. En dan ook motie 19, dat gaat erover om als aanvullend aandachtspunt aan de MRDH mee te geven om bij de keuze voor nieuw materieel expliciet de mogelijkheden van lage vloertrams op soepele draaistellen te overwegen. Die gaat ook op het wensenlijstje van nieuw materieel, dus daar wil ik hem inderdaad opzetten, dus die ga ik omarmen. Dan de motie van GroenLinks 'Een duidelijk geluid: schrijf een referendum uit'. Je had ook kunnen kiezen: stem voor de tram. Het is natuurlijk een beetje wat voor titel je kiest. Maar die ga ik niet omarmen, die ga ik ontraden. Want het is onmogelijk om dit tot een ja-neevraag terug te brengen. Dan de motie van DENK, omarmen, alternatieve busverbinding Delfshaven en Spangen. Ja, dat wordt de Eleca-buslijn. Daar hebben we het al uitgebreid met elkaar over gehad. Die kan ik inderdaad omarmen. Dan 'Participeren moet je kunnen garanderen'. Ik ben het helemaal eens met het dictum, ook over vervolgplannen. Dat willen de ondernemers en bewoners ook heel graag. Die willen graag meedenken, dus daar ben ik het van harte mee eens, dus die kan ik omarmen. Dan 'Vervoersarmoede, daar moet je je voor behoeden'. Helemaal eens. Wij staan als Rotterdam toch ook echt bovenaan wat we daartegen doen, wil ik tegen de raad zeggen. Op initiatief van DENK is hier gratis OV voor kinderen tot 12 jaar geïnitieerd. Nou, daar kijken heel veel gemeenten heel jaloers naar. En ook gratis OV voor ouderen is er uiteraard natuurlijk. En er is ook nog AOW- en jeugdtegoed dat je voor OV kan inzetten. Dus wij doen superveel, juist omdat we het heel belangrijk vinden, dus die kan ik inderdaad omarmen. Dan de motie van het CDA over duidelijke garanties over de inpasbaarheid van voertuigen in de stad. Dat verzoekt het college dat te doen. Ja, dat kan ik enkel en alleen bij de RET neerleggen. Die garantie kan ik u wel geven, dus met die argumentatie kan ik hem wel omarmen. Die gaat ook op het wensenlijstje, waar ook punten van de VVD en de ChristenUnie op stonden. Dan heb ik de motie 'Lijntje 10', van Stichting RoMeO. Eigenlijk bijna niet genoemd, wel belangrijk. Ze hebben ook een brief naar mij gestuurd. Ik ga met ze praten, want ik vind Stichting RoMeO wel heel belangrijk. Ze doen ontzettend goed werk. Die runnen die tent ook echt waanzinnig goed. Ik snap hun zorgen ook. Om die reden heb ik ook gezegd: nou ja, voorlopig blijft het spoor bij de Erasmusbrug liggen, want daar hebben we geen nieuwe herinrichtingsplannen op de korte termijn, dus daar kunnen ze gewoon overheen blijven rijden. Dus waar wel de dienst weggaat met lijn 7, daar kunnen zij dan wel nog steeds naartoe. Dat is voor hen natuurlijk wel een belangrijk punt, bij de Spido en de Erasmusbrug. Dus dat zeg ik daar wel bij, maar we kunnen natuurlijk niet enkel spoor in stand houden voor lijn 10, een museumtram. Dat zal de heer Segers-Hoogendoorn ook wel begrijpen, dus om die reden moet ik hem ontraden. Dan heb ik een hele hoop, ik noem het even de haarmodemoties van het CDA. Er zit heel veel knippen in. Die ga ik als pakket maar even ontraden, want die gaan allemaal in tegen wat wij juist voorstellen. Om die reden verwijs ik gewoon naar de collegebrief. Dan kom ik bij de moties van 50PLUS. Motie 31, 'Maak de tramlijnen toegankelijk voor ouderen en mindervaliden'. Ja, die kan ik omarmen

voorzitter. Ik ben het daarin van harte eens met mevrouw Verkoelen. Dan motie 32, om tramlijn 4 ook op de Nieuwe Binnenweg te behouden. Daar hebben we het al eerder over gehad. Die ga ik ontraden omwille van onder andere de verkeersveiligheid. Maar mevrouw Verkoelen wil daar nog iets over zeggen.

De **VOORZITTER**. Mevrouw Verkoelen.

Mevrouw **VERKOELEN** (50+). Dat vroeg ik namelijk niet, ik vraag om er gemeentelijk cultureel erfgoed van te maken.

De **VOORZITTER**. Wethouder.

De heer **KARREMANS** (vvd) (wethouder). Het dictum begint met: de gehele tramlijn 4 van 10,6 kilometer te behouden en vervolgens cultureel erfgoed. Maar goed, we willen hem juist niet behouden, dus ook geen cultureel erfgoed ervan maken. Maar voor de volledigheid wil ik dat er wel even bij zeggen.

Mevrouw **VERKOELEN** (50+). Als ik hem wijzig in alleen cultureel erfgoed, gaat u dan wel akkoord?

De heer **KARREMANS** (vvd) (wethouder). Nee. Dan 'De MRDH is volledig ontspoord'. Ook een leuke woordspeling, motie 33, maar die ga ik ook ontraden. Dan motie 'Tijd voor verkeersveiligheid' Hillegersberg, motie 34 van D66, te onderzoeken wat er bij de herinrichting van de Straatweg mogelijk is qua verkeersmaatregelen om de Straatweg veiliger te maken voor iedere weggebruiker. Die wil ik omarmen. Dan motie 35 over verkeersveiligheid in Kralingen, een vergelijkbare motie maar dan over de Oostzeedijk, en die wil ik ook omarmen. Voorzitter, en dat zijn alle moties. Dan weet ik alleen niet welke ik gemist heb. Volgens mij heb ik ze allemaal gehad.

De **VOORZITTER**. De heer Coşkun.

De heer **COŞKUN** (sp). Ja voorzitter, ik ben net al in technische tijd tien seconden kwijtgeraakt omdat ik vroeg naar motie 2, 3, 4 en 5, dus die tien seconden wil ik terug, dat is één ding. En het tweede ding is dat de wethouder nog steeds antwoord moet geven op motie 2, 3, 4 en 5.

De **VOORZITTER**. Wij gaan zoeken.

De heer **COŞKUN** (sp). Ja, dat zijn de belangrijkste. Je kan ook gewoon zeggen: ik omarm ze, want ze zijn van die zeer consequente SP.

De heer **KARREMANS** (vvd) (wethouder). Ja, 'Onderzoek vervoersarmoede Rotterdam'. Excuus voorzitter, hier heb ik ze. Ja, die moet ik ontraden, want die veronderstelt dat de vervoersarmoede komt door het PTT, daar ben ik het ook niet mee eens. 'Meetbare normen voor toegankelijkheid metro en bus' is overbodig, want dat zit precies in de brief, dus ontraden. 'Thuiswedstrijd in Spangen' gaat tegen het collegestandpunt in, dus die ga ik ontraden. 'Aantrekkelijke OV-verbinding voor de Nieuwe Binnenweg' gaat ook in tegen het collegestandpunt, dus die ga ik ook ontraden. Dan heb ik ze volgens mij allemaal gehad.

De **VOORZITTER**. Voordat ik u ga vragen of u een tweede termijn wenst of dat misschien het debat op dit punt misschien ietsjes later kan worden hervat, in verband met het mogelijk herschrijven van moties van de zijde van D66, wil ik u even van de orde meegeven dat

wethouder Achbar echt wel dringend naar Den Haag moet en zijn onderwerp is nu aanstaande, 7.1. Dus met de instemming van de raad zou ik u willen vragen om 'Herdenkingsjaar slavernijverleden 2023' als laatste onderwerp op de agenda te houden, zodat hij dan het gesprek kan doen en dan snel weer terug deze kant op kan komen. Als dat op uw instemming kan rekenen, dan doen we dat als laatste onderwerp vandaag, voor de stemmingen. Ik kijk de raad rond. De heer Coşkun.

De heer **COŞKUN** (sp). Kunnen we een beetje een inschatting maken op welk tijdstip dat zou zijn?

De **VOORZITTER**. Wethouder Achbar verwacht om 17.30 uur terug te kunnen zijn.

De heer **COŞKUN** (sp). 17.30 uur.

De **VOORZITTER**. 17.30 uur. Dat is een beetje passen en meten, maar we hebben zoveel belangen tegelijk te dienen. Goed, dan doen we dat zo? Mevrouw Maassen.

Mevrouw **MAASSEN** (d66). Wat voor een gesprek had de wethouder ook alweer in Den Haag?

De **VOORZITTER**. Een gesprek met de Commissaris van de Koning.

De heer **BECKER** (vvd). Zou ik een korte schorsing kunnen aanvragen voor de tweede termijn, gezien de beantwoording van de wethouder?

De **VOORZITTER**. Gezien de tijd zou ik u willen vragen om niet te schorsen op dit punt maar gewoon door te gaan met de agenda. We gaan door en dan plakken we een eventuele tweede termijn onmiddellijk erachteraan. Snapt u wat ik zeg of niet?

De heer **BECKER** (vvd). Na het volgende agendapunt bedoelt u?

De **VOORZITTER**. We zouden nu gewoon 5.4 kunnen doen en dan heeft u de tijd om met elkaar te overleggen en moties aan te passen. Dan kunnen we de tijd nuttig gebruiken, want in een schorsing gebruiken we de tijd niet nuttig. (Er wordt buiten de microfoon gesproken.) Zullen we het zo doen? De heer Biljoen.

De heer **BILJOEN** (gl). Ja voorzitter, nog even een technisch vraagje voordat we dit punt even afsluiten. Het gaat over motie 13, 'Rendabel OV is geen goed OV'. De wethouder ging er heel snel overheen en hij bleef stilstaan bij de titel over rendabel OV. Maar in de motie wordt verzocht aan het college om de bezettingsgraad dus niet toe te passen op de buslijnen. U noemde net naar de partij DENK die bus. Dat werd ook in de commissie aangehaald. Ik hoorde dat mevrouw Van Wifferen daar ook bezwaren tegen had, maar daar was de wethouder heel snel overheen gegaan.

De **VOORZITTER**. Wethouder.

De heer **KARREMANS** (vvd) (wethouder). Ja voorzitter, ik vind bezettingsgraad altijd relevant, ik wil niet met lege bussen rijden. Heel simpel. Het is nooit het enige argument, maar het helemaal schrappen uit een afwegingskader, daar ben ik het volstrekt niet mee eens. Dus daar heeft u wat meer argumentatie bij het ontraden van die motie.

De **VOORZITTER**. Ja? Akkoord. Dan schorsen we dit punt. Dan kunnen degenen die nog met elkaar willen overleggen daar gebruik van maken. En dan heb ik het voorstel om vast door te gaan met 5.4. Mevrouw Vlieger.

Mevrouw **V Lieger** (gl). Even inderdaad van de orde. Het was dus niet mogelijk om nu het onderwerp van wethouder Achbar te doen?

De **VOORZITTER**. Nee, want hij moet nu weg.

Mevrouw **V Lieger** (gl). Hij moet nu weg. Goed, dan wel van de orde. Wel ontzettend vervelend dat het weer een raadsvergadering is waar wethouders afspraken hebben en wethouders weg moeten. De burgemeester moet ook weg. Het is wel ontzettend vervelend voor ons.

De **VOORZITTER**. Waarvan akte. Wij moeten zoveel belangen tegelijk dienen en voor zover wethouders af en toe afspraken elders moeten hebben, hebben we dat niet altijd in de hand wanneer dat zou kunnen. Dus je bent ook afhankelijk van de agenda's van anderen. Maar dit punt heeft veel tijd in beslag genomen, dus het is niet anders.

TWEEMINUTENDEBATTEN

5.4 *Het voorstel tot vaststelling van de nota van uitgangspunten voor de ontwikkeling van de locatie Katshoek-Schoterboshof*

De **VOORZITTER**. Mag ik om rust in de raadzaal vragen? We gaan naar agendapunt 5.4, de wethouder is er. Een tweeminutendebat over het voorstel tot vaststelling van de nota van uitgangspunten voor de ontwikkeling van de locatie Katshoek-Schoterboshof. Mevrouw Kockelkoren.

Mevrouw **KOCKELKOREN** (gl). Voorzitter, dank u wel. Als de nota van uitgangspunten wordt vastgesteld is dat hét moment om inhoudelijke richtingen mee te geven aan het college, omdat dan nog niet alles in afspraken vastgeklonken is met ontwikkelaars. Nu staat de nota van uitgangspunten voor de locatie Katshoek-Schoterboshof op de agenda. Daar worden 245 woningen plus 135 woningen mogelijk gemaakt en daarvan is geen enkele woning in het sociale segment voorzien. Wij vinden dat een gemiste kans. Wij vinden gezien de wooncrisis en de vele Rotterdammers die aangewezen zijn op woningen in het sociale segment, dat wij hier een kans laten liggen. Ook gezien het feit dat de bouwproductie van sociale woningen vorig jaar bleef steken op 10% en daarmee het beoogde target van het college niet gehaald wordt. Wij denken dat dit dus een moment is om aan te geven: kun je niet ernaar streven om ook in die gebiedsontwikkeling 10% sociaal toe te voegen? Daarvoor willen wij graag een motie indienen.

De **VOORZITTER**. Mevrouw Kockelkoren heeft de volgende motie ingediend.

Motie 1. Meer urgentie voor toevoegen sociale woningbouw

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 13 april 2023 ter bespreking van agendapunt 5.4 het voorstel tot vaststelling van de nota van uitgangspunten voor de ontwikkeling van de locatie Katshoek-Schoterboshof;

constaterende dat:

- met de nota van uitgangspunten Katshoek-Schoterboshof tezamen 245 plus 105 à 135 woningen mogelijk worden gemaakt;
- geen woningen in het sociale segment worden toegevoegd;

overwegende dat:

- de wooncrisis door Rotterdammers die aangewezen zijn op woningen in het sociale segment enorm gevoeld wordt;
- de bouwproductie van sociale woningen vorig jaar bleef steken op 10% in het sociale segment;
- daarmee fors minder sociale woningen zijn gestart dan dit college met het eigen target van 20% sociale woningen beoogt;

verzoekt het college:

- het realiseren van minimaal 10% sociale huurwoningen te hanteren als uitgangspunt in het project Katshoek-Schoterboshof en de NvU daarop aan te passen;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. A. Kockelkoren, T.J. Vonk en G.J. Engberts

De motie is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER**. Wenst iemand anders het woord bij dit agendapunt? Ja, toch? De heer Verhoef.

De heer **VERHOEF** (lr). Dank u wel voorzitter. Leefbaar Rotterdam is blij met het grote aandeel middenhuur dat in deze nota van uitgangspunten wordt toegevoegd. Daarnaast begrijpen we het argument om in dit plot geen sociale woningen bij te bouwen, aangezien deze buurt al veel sociale woningen bevat. We maken ons echter wel zorgen over het percentage van 10% sociale woningen dat vorig jaar is gerealiseerd. Kan de wethouder misschien aangeven hoe de achterblijvende bouw in dit segment ingehaald kan worden? Met het argument dat in deze wijk al veel sociale woningen aanwezig zijn, wordt aangegeven dat we hiermee de wijk voor iedereen willen maken. Leefbaar Rotterdam is van mening dat dan daadwerkelijk ook iedere wijk voor iedereen moet zijn. Daarom dienen wij de motie in 'Wijken voor iedereen is alle wijken voor iedereen', om ervoor te zorgen dat alle wijken in Rotterdam deze benadering krijgen. Dus dat in wijken met veel woningen in het dure en topsegment meer ingezet wordt op het toevoegen van woningen in het sociale en middensegment. Dank u wel.

De **VOORZITTER**. De heer Verhoef heeft de volgende motie ingediend.

Motie 2. Wijken voor iedereen is alle wijken voor iedereen

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 13 april 2023 ter bespreking van het voorstel tot vaststelling van de nota van uitgangspunten voor de ontwikkeling van de locatie Katshoek-Schoterboshof;

constaterende dat:

- in de genoemde nota van uitgangspunten wordt afgeweken van de segmentatie zoals afgesproken in het coalitieakkoord Eén Stad;

- het argument hiervoor is: Er zijn momenteel al bovengemiddeld veel woningen in de sociale categorie in de Agniesebuurt en het college meer differentiatie toe wil voegen om ervoor te zorgen dat de wijk voor iedereen wordt;
- in het eerder gepubliceerde ambitedocument De Kaai in de wijk Feijenoord met dezelfde argumenten werd afgeweken van de in het coalitieakkoord Eén Stad afgesproken segmentatie;
- de bouwproductie in het sociale segment in 2022 op slechts 10% is blijven steken;

overwegende dat:

- Leefbaar Rotterdam van mening is dat, als het college alle wijken voor iedereen wil maken, de differentiatie in de woningsegmentatie in alle Rotterdamse wijken ook sociale en middenwoningen moeten bevatten;

verzoekt het college:

- zich maximaal in te spannen om in toekomstige planvorming, meer woningen in het sociale- en middensegment toe te voegen in wijken waar het aantal woningen in het dure en topsegment al hoog is en zo beter eraan bij te dragen dat wijken voor iedereen ook echt alle wijken voor iedereen worden;
- hierover afspraken te maken met de betrokken partijen en deze op te nemen in het aangekondigde 'Doorbouwakkoord';

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. M. Verhoef

De motie is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER**. Mevrouw Kockelkoren.

Mevrouw **KOCKELKOREN** (gl). Voorzitter, dank u wel. Een vraag aan de heer Verhoef naar aanleiding van zijn inbreng. Ik steun eigenlijk het verhaal en de motie. Ik heb de motie niet van tevoren gezien, maar ik denk dat ik hem graag mee zou willen tekenen als dat klopt met het verhaal dat u vertelt. Bent u het niet met ons eens dat het dan ook goed is om nu vast te beginnen, in dit project?

De **VOORZITTER**. Mijnheer Verhoef.

De heer **VERHOEF** (lr). Nou, we hebben eerder ook het ambitedocument gezien voor De Kaai, het oude Unileverfabrieksterrein. Daarin is ook specifiek gekozen om minder sociaal bij te bouwen, omdat die hele wijk Feijenoord al eigenlijk heel veel sociaal heeft. Ik heb begrepen uit het voorstel dat in dit geval bij de Schoterboshof de omringende buurt al 75% sociale woningen heeft. Als je toch naar een differentiatie wilt in de wijken, zul je toch maatwerk moeten leveren en ik denk dat dat in dit geval gebeurt.

De **VOORZITTER**. Ja? Andere sprekers? Wethouder Zeegers. U heeft de moties?

Mevrouw **ZEEGERS** (d66) (wethouder). Ja, dank u wel voorzitter. En inderdaad goed dat we toch nog even stilstaan bij de nota van uitgangspunten voor Katshoek en Schoterboshof. Ik denk dat het een mooi project gaat worden. Het werken met zo'n ambitedocument is eigenlijk de werkwijze waar we steeds meer naartoe willen, zodat u als raad ook weet wat zoal de plannen zijn waar we mee bezig zijn. Dat moet nog allemaal verder uitgewerkt worden en dat komt nog allemaal in een nadere uitwerking natuurlijk uw kant op. Maar dan

ziet u in ieder geval wel waar we mee bezig zijn. Het is een voorbode voor hoe ik graag de komende tijd verder wil werken in de ruimtelijke ordeningsplannen die wij allemaal maken. Tegelijkertijd is dat natuurlijk ook een mooi moment om uw wensen hierover nog kenbaar te maken en doet u dat nu. Om in te gaan op de motie van GroenLinks en anderen, 'Meer urgentie toevoegen sociale woningbouw', moet ik inderdaad zeggen wat al eerder is gemeld dat in deze wijk al zo'n 80% sociale huur is en dat wij het ook belangrijk vinden om de diversiteit in wijken ook hier te realiseren. Dus in dit programma, en dan moet ik even mijn aantekeningen erbij halen, gaan wij dus 60% middensegment toevoegen. 60% betaalbaar middensegment. Dus dat is ontzettend belangrijk ook voor mensen uit de wijk die dan hier ook hun huis kunnen vinden. Dus het is wat ons betreft een heel mooi programma dat daar wordt gerealiseerd, los van de kwaliteit van de plannen zelf, ook de segmentering. We denken dat we echt iets toevoegen aan deze wijk en wij kennen dat ook uit geluiden uit de buurt, dat dat ook wel op draagvlak kan rekenen.

De **VOORZITTER**. Een ogenblikje graag. Mevrouw De Jong, ik zag u staan.

Mevrouw **DE JONG** (bij1). Ik kom uit de buurt, dus ik weet inderdaad hoeveel sociale woningen we in die buurten hebben. We hebben natuurlijk in de laatste vijftien jaar ook flink gesloopt. Dat ze er nu zitten betekent niet dat ze er blijven. Zijn er ook garanties dat er ook het level aan sociale woningen dan wel blijft? Dat er niet straks projecten kunnen komen die vervolgens hetgeen dat we nu gebruiken als een soort standaard, we hebben genoeg sociale woningen, omlaag brengt. Want dan krijg je alsnog scheefgroei. Dus ik ben wel benieuwd of daar garanties voor zijn of zo.

De **VOORZITTER**. Wethouder.

Mevrouw **ZEEGERS** (d66) (wethouder). Ja, dat kan ik zo op voorhand niet zeggen. Ik ken nu niet plannen die daarvoor zijn. Het is natuurlijk wel zo dat de Almondestraat nog wel gesloopt moet worden. Die staat er nog en die is nu leeg, dus die Almondestraat gaat gesloopt worden. We gaan natuurlijk met het ZOHO-project verder. Daar gaan we ook weer extra sociaal toevoegen. Dus ons beleid is om de hoeveelheid sociale woningen over de stad breed constant te houden. We hebben dus geen bedoeling om die voorraad in z'n totaliteit te verminderen, maar per plotniveau kan het net eventjes een beetje anders zijn. Wat in dit geval gebeurt, is dat er puur woningen worden toegevoegd. In dit verhaal wordt er niet gesloopt, maar echt woningen toegevoegd. En die zijn dus allemaal in het middensegment. Daarmee verandert natuurlijk het percentage sociaal sowieso, omdat er meer woningen komen die niet sociaal zijn. Dus dat is het antwoord dat ik hier nu op kan geven. De motie van Leefbaar Rotterdam. U geeft aan, als het diversiteit is in alle wijken, dan geldt dat ook om in dure wijken wat meer sociale woningen te realiseren en u verwijst ook naar het doorbouwakkoord waar ik mee bezig ben. U vraagt ook: hoe gaat u nu ervoor zorgen dat ook inderdaad die sociale woningbouw wel geïntensiveerd wordt, omdat we vorig jaar maar 10% hebben gerealiseerd in de bouw? Zoals u weet ben ik bezig met zo'n doorbouwakkoord, dat gaat over alle segmenten, in ieder geval vooral de betaalbare, midden en sociaal. En daar ben ik ook met de corporaties in overleg hoe we zoveel mogelijk projecten nog naar voren kunnen trekken. Echt harde afspraken maken over deadlines, wat is ervoor nodig om het te realiseren. En ik neem ook graag die gedachte op om die diversiteit in alle wijken, dus ook in wijken waar nog een heel laag percentage sociaal is, om te kijken hoe we dat ook in dit doorbouwakkoord kunnen verhogen. Dus dit kan ik onder..., ik zeg nooit meer omarmen, maar dit is oordeel raad.

7.2 *Het voorstel tot vaststelling van het beleidskader 'Verstreking openbare en geheime informatie aan de raad 2023'*

De **VOORZITTER**. Dan gaan we naar het volgende tweeminutendebat. Dat is voor uw voorzitter als portefeuillehouder. Mag ik mevrouw Kockelkoren vragen om de voorzittershamer vast te houden? Agendapunt 7.2, het voorstel tot vaststelling van het beleidskader 'Verstreking openbare en geheime informatie aan de raad 2023'.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Goed, dan gaan we verder met het voorstel tot vaststelling van het beleidskader 'Verstreking openbare en geheime informatie aan de raad 2023', agendapunt 7.2. Als eerste op mijn lijstje om het woord te voeren staat mevrouw Van Groningen.

Mevrouw **VAN GRONINGEN** (vvd). Ja voorzitter, dank u wel. Ik kan heel kort zijn. Mijn bijdrage is namelijk geheim, dus dat was het dan voor dezen. Dank u wel.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Dank u wel. Dat schiet lekker op zo. Dan is de volgende woordvoerder de heer Roskam. De heer Roskam ziet af van een inbreng. Mevrouw Bokhove ziet daar ook van af. Zijn er nog andere woordvoerders die hier iets over willen zeggen? De heer De Haan.

De heer **DE HAAN** (d66). Ik dacht, dan doe ik het toch. Ik zat er even over te dubben, maar als alleen maar het een stukje geheim is, dan mogen er toch wel even wat woorden aan gewijd worden. Het is de tweede keer in een maand dat we het ongeveer feitelijk over onze informatiehuishouding hebben, waar we inzage over hebben. Informatie die we bewaren voor de toekomst, informatie die we ook archiveren. En wanneer je de Archiefwet erop naslaat, bestaat geheime informatie niet. Je hebt simpelweg openbare informatie en je hebt niet-openbare informatie. En op basis van goed gemotiveerde argumenten langs heldere richtlijnen en kaders kun je informatie voor enige tijd als niet-openbaar verklaren. Maar uiteindelijk dienen we, zeker ook als raadsleden, altijd dat openbare belang, om nog maar eens met de oude Thorbecke te spreken, openbaarheid is de grote algemene school van politieke opvoeding. Oftewel, in een democratie geldt dat openbaarheid een vanzelfsprekende norm voor goed openbaar bestuur is. En het is goed openbaar bestuur om naar die norm te leven. Dat is volgens mij de essentie van dat citaat van Thorbecke. Fijn, goed en helder dat we dat kader hierover zo schetsen en straks ook waarschijnlijk gaan vaststellen. Maar nog fijner dat we in dit stuk ook rekenschap geven aan die openbaarheid en dat in de begeleidende brief wordt aangegeven dat maximale transparantie en openbaarheid van informatie de regel is. En we borgen dat geheimhouding niet langer dan noodzakelijk duurt. Dank u wel.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Dank u wel. Mevrouw Van Groningen.

Mevrouw **VAN GRONINGEN** (vvd). Ja voorzitter, nog wel kort, mocht u nu voor de verslaglegging dat ook willen hebben, dan weet u in ieder geval hoe dat in de toekomst eruitziet, zo'n geheime bijdrage. Maar we zijn blij dat we dit beleidskader gaan vaststellen. Dank u wel.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Dank u wel. Dat was dus een document dat dus niet in het bezit is van de andere leden van deze raad. Daar hebben we eerder al de discussie over gehad. Maar dat is natuurlijk vaker met geheime stukken. Dus nou ja, we nemen het voor kennisgeving aan. Zijn er nog andere woordvoerders? Nee? Dan gaan we door naar de beantwoording van de burgemeester. De burgemeester ziet af van

beantwoording, ook vanwege geheimhouding. Oké, dan zijn we heel snel klaar met dit agendapunt en kunnen we dat afhameren. Nou, ik denk dat de burgemeester toch wel even iets wil zeggen. (Er wordt buiten de microfoon gesproken.) Oké, dan geef ik de hamer weer aan de burgemeester om de tweede termijn rond het tramnet te doen.

6.2 *Het concept van het Plan Toekomstvast Tramnet 2030 (PTT) van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag – vervolg*

De **VOORZITTER**. Aan de orde is de tweede termijn van de zijde van de raad inzake het tramplan. Wie mag ik het woord geven? Mijnheer Becker.

De heer **BECKER** (vvd). Ja, dank u wel voorzitter. Gezien de beantwoording van de wethouder met betrekking tot tramlijn 4 en met betrekking tot alle randvoorwaarden die er gesteld zijn, de kosten daarvan en dat het daarmee eigenlijk een optie is om tram 4 al dan niet in een aangepaste vorm, met een split bij de Kootsekade, dus dat tram 4 eigenlijk tram 4, 8 in mindere frequentie wordt, wil ik de motie indienen 'Lijn 4, hou hem lekker hier', om op te roepen om tram 4 te behouden in Hillegersberg. En wij zullen ook twee moties van D66 steunen.

De **VOORZITTER**. De heer Becker heeft de volgende motie ingediend.

Motie 36. Lijn 4, houd hem lekker hier

"De gemeenteraad, in vergadering bijeen op donderdag 13 april 2023 ter bespreking van agendapunt Toekomstig tramnet;

constaterende dat:

- het plan Toekomstvast Tramnet 2030 binnenkort door de MRDH wordt vastgesteld;
- tramlijn 4 in Hillegersberg in dit plan komt te vervallen;

overwegende dat:

- er momenteel twee tramlijnen door Hillegersberg rijden, lijn 8 en lijn 4;
- de twee lijnen vanaf tramhalte Kootsekade beide een andere kant op gaan en hierdoor een ander deel van Hillegersberg voorzien van openbaar vervoer;
- aan het verwijderen van de tramrails en de alternatieven voor de tram vermoedelijk een duur prijskaartje hangt;
- het hierdoor aantrekkelijker is om tramlijn 4 in Hillegersberg te laten rijden;

verzoekt het college om:

- tramlijn 4 in Hillegersberg te behouden;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. S.J.C. Becker, I. van Wifferen, B. van Drunen en E. Rehim Zadeh

De motie is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER**. Mijnheer Van Drunen.

De heer **VAN DRUNEN** (lr). Ja, dank u voorzitter. Even een korte aanvulling op de woorden van de heer Becker. De motie is ook ondertekend door zowel D66, DENK als Leefbaar Rotterdam.

De **VOORZITTER**. Dat is helder. Mevrouw Van Wifferen.

Mevrouw **VAN WIFFEREN** (d66). Ja voorzitter, we hebben goed naar de wethouder geluisterd en nu blijkt dat er eigenlijk financieel weinig in de weg ligt en dat het ook heel veel werk gaat kosten om die buslijn voor elkaar te krijgen en ook wel met de bezorgdheid dat de directe buslijn van Hillegersberg naar het centrum wellicht geen succes kan worden, sta ik ook op de motie van de VVD hierover en heb ik zelf ook een motie. Dat is voor het behouden van het kleine stukje van tram 8. Die heb ik hier. Daarnaast heb ik mijn motie over de verkeersveiligheid in de Straatweg aangepast, omdat als de tram daar blijft, ik nog steeds van mening ben dat de fietsveiligheid daar ver onder de maat is en dat daar ook op deze manier aandacht aan moet worden gegeven.

De **VOORZITTER**. Mevrouw Van Wifferen heeft de volgende moties ingediend.

Motie 37. Tijd voor verkeersveiligheid! (2)

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 13 april 2023, ter bespreking van agendapunt 6.2 Het concept van het Plan Toekomstvast Tramnet 2030 (PTT) van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag;

constaterende dat:

- het plan Toekomstvast Tramnet 2030 binnenkort door de MRDH wordt vastgesteld;
- tramlijn 4 in Hillegersberg over de Straatweg toch niet vervalt;

overwegende dat:

- de verkeersveiligheid op de Straatweg ondanks behoud van de tram een groot aandachtspunt blijft;
- fietsers regelmatig aangeven een onveilig gevoel te ervaren op de Straatweg;
- dit het juiste moment is om veiligheidsmaatregelen op de Straatweg toe te passen;

verzoekt het college:

- te onderzoeken wat er bij de herinrichting van deze straat mogelijk is qua verkeersmaatregelen om de Straatweg veiliger te maken voor iedere weggebruiker;
- hierbij ook fietsveiligheid als specifiek onderdeel te onderzoeken;
- hierover terug te koppelen aan de raad;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. I. van Wifferen, S.J.C. Becker en E. Rehim Zadeh

Motie 38. Zet bewoners niet in de wacht, behoudt tram 8

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 13 april 2023, ter bespreking van agendapunt 6.2 Het concept van het Plan Toekomstvast Tramnet 2030 (PTT) van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag;

constaterende dat:

- het plan Toekomstvast Tramnet 2030 binnenkort door de MRDH wordt vastgesteld;
- tramlijn 8 in Hillegersberg in dit plan komt te vervallen;

overwegende dat:

- er momenteel twee tramlijnen door Hillegersberg rijden, lijn 8 en lijn 4;
- de twee lijnen vanaf tramhalte Kootsekade beide een andere kant op gaan en hierdoor een ander deel van Hillegersberg voorzien van openbaar vervoer;
- het verwijderen van de tramrails en alternatieven voor de tram vermoedelijk veel problemen zullen veroorzaken voor de beweeglijkheid en bereikbaarheid van Rotterdammers;
- het hierdoor aantrekkelijker is om tramlijn 8 in Hillegersberg te laten rijden;

verzoekt het college:

- tramlijn 8 in Hillegersberg te behouden voor de bereikbaarheid van Rotterdammers;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. I. van Wifferen, S.J.C. Becker, E. Rehim Zadeh en B. van Drunen

De moties zijn voldoende ondersteund en maken deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER**. Mevrouw Van Wifferen nog een keer.

Mevrouw **VAN WIFFEREN** (d66). Daarbij trek ik dus mijn andere motie in, dus de eerdere motie over verkeersveiligheid op de Straatweg.

De **VOORZITTER**. Welk motienummer is dat? Weet u dat?

Mevrouw **VAN WIFFEREN** (d66). Het nummer weet ik niet.

De **VOORZITTER**. Motie 34 over de Straatweg wordt ingetrokken en wordt op deze manier vervangen. Helder. Anderen die mee willen doen aan de tweede termijn? Ja? Mevrouw Elfilali.

Mevrouw **ELFILALI** (volt). Ja, dank voorzitter. Ik grijp nog even de gelegenheid aan om terug te komen op wat de wethouder zei over korte loopafstanden en ook eigenlijk het vooruitdenken naar de toekomst toe. Dit plan van de MRDH, maar ook de reactie op het plan geeft ook ruimte voor innovatie, dus ik dien graag nog een motie in, mede namens VVD en GroenLinks en DENK, om onderzoek te doen naar eventueel een pilot voor een hyperloop in Rotterdam, want dat is ook een manier waarop je goedkoop, snel en duurzaam voor in de toekomst ook nog extra mobiliteit kan toevoegen.

De **VOORZITTER**. Mevrouw Elfilali heeft de volgende motie ingediend.

Motie 39. Tram gemist? De Hyperloop staat klaar

"De Gemeente Rotterdam, in vergadering bijeen op 13 april 2023 ter bespreking van het agendapunt 'Het concept Plan Toekomstvast Tramnet 2023 van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag';

constaterende dat:

- het Plan Toekomstvast Tramnet 2023 formuleert de tramvisie van Rotterdam voor de komende jaren;
- de collegebrief verwijst naar de 'OV-visie Rotterdam 2018-2040' waarin staat dat innovatieve oplossingen voor de versterking van de OV-bereikbaarheid op sommige zoeklocaties voor nieuwe woningen een optie is;

- het Rotterdamse bedrijf 'Hardt' zo'n innovatieve en duurzame oplossing biedt;

overwegende dat:

- nu aan de ene kant het tramnet op sommige plekken ingekort wordt en aan de andere kant nieuwe woningen gebouwd gaan worden, dit het moment is om andere innovatieve OV-opties te onderzoeken;
- hyperloop potentieel kan bieden voor een hoge frequentie aan personenvervoer met weinig energieverbruik en een lage onderhoudsvraag waardoor de gebruikskosten worden beperkt;
- met een pilotroute de technologie kan worden getest op een locatie waar de hyperloop van nut kan zijn ter versterking van het openbaar vervoer;

verzoekt het college:

- om te onderzoeken wat er nodig is om ruimte te reserveren voor een korte (1-3 km) pilotroute met de hyperloop binnen of aansluitend op het Rotterdamse OV-net en op een plek waar een toekomstige vervoersbehoefte is;
- de uitkomsten te rapporteren aan de raad;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. I. Elfilali, T. Kind, S.J.C. Becker, M.H. Biljoen en E. Rehim Zadeh

De motie is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER**. Mijnheer Moti.

De heer **MOTI** (pvda). Ja, even een korte vraag voorzitter. Zou de heer Becker kunnen uitleggen wat het verschil is tussen zijn motie en motie 29A van het CDA?

De **VOORZITTER**. Mijnheer Becker.

De heer **BECKER** (vvd). Die motie heb ik even niet voor me. Wat is het dictum van die motie? (Er wordt buiten de microfoon gesproken.) Ja, dat is het verschil. Kijk, dit gaat over tram 4, het traject in Hillegersberg. En heel tram 4 gaat ook over het traject in West, de Nieuwe Binnenweg, waarover we het hebben gehad. Ik heb het even niet voor me. Ik heb het dictum niet voor me.

De heer **MOTI** (pvda). Ja voorzitter, dan zou ik de heer Becker willen vragen om die motie even goed te lezen, want volgens mij heeft hij precies dezelfde motie ingediend. En als hij dat wil had hij ook gewoon voor de motie van het CDA kunnen stemmen.

De **VOORZITTER**. Helder. Die uitnodiging ligt er. Anderen? Dan de wethouder.

De heer **KARREMANS** (vvd) (wethouder). Voorzitter, dan de motie 'Lijn 4, houd hem lekker hier'. Dan moet ik hem interpreteren, en dat is dan het verschil met de motie van het CDA denk ik, wat ik heb gezegd is dat we zijn voor het weghalen van tram 4, onder voorwaarden van een directe busverbinding richting Centraal Station vanaf Hillegersberg en onder andere de herinrichting van de Bergse Dorpsstraat, wat nu die tramrails daar onmogelijk maakt, ruimte voor terrassen. De heer Becker heeft mij gevraagd wat het kostenverschil is. Daarop heb ik geantwoord, dat omdat die bus best wel ingewikkeld is om verschillende redenen, kom je grosso modo op hetzelfde neer, mits je een lagere frequentie gaat rijden. Dat wil zeggen dat je niet meer zes keer per uur naar de Molenlaan gaat, maar vier keer per uur, en

dat je niet meer zes keer per uur naar de Kleiweg gaat, dat is de vraag van mevrouw Van Wifferen, maar vier keer naar de Kleiweg gaat. Dus dat is niet onverkort zoals de motie van het CDA vraagt die lijn daar te behouden. Dus dat is volgens mij het verschil in die moties. Die motie ga ik niet omarmen, voor de goede orde. Want daar zit een saldoneutraal verhaal in, dus die ga ik oordeel raad geven. Het is aan de raad om het te beslissen. Ik geef er wel bij: je gaat wel minder frequentie krijgen dan je bijvoorbeeld met een bus had gehad, want die kan hoge frequentie rijden. Maar je kiest dan bijvoorbeeld voor een tram die in lage frequentie rijdt. Goed, dat is een afweging die de raad zelf moet maken. En je kan niet meer de Bergse Dorpsstraat herinrichten. Dus ik ga hem niet omarmen, maar ik ga hem oordeel raad geven voorzitter. Mij maakt het niet uit, zegt u het maar. Maar ik geef u wel die afweging daarbij mee. Dat is de motie van de VVD. Ik heb nog geen moties van D66 hier. En de motie van Volt heb ik ook nog niet.

De **VOORZITTER**. Dan wachten we nog heel even. Ze worden gekopieerd. Ik zie dat de bodes blijkbaar allemaal bij de kopieermachine staan. Wethouder.

De heer **KARREMANS** (vvd) (wethouder). Ja voorzitter. De eerste motie is dan volgens mij motie 37. Dan kijk ik even mevrouw Van Wifferen aan. Dat is de motie die komt in plaats van motie 34? Dat is 'Tijd voor verkeersveiligheid (2)'. Dat is de vervangende motie hè? Laten we zeggen, het is een technische wijziging in dat geval, dus die kan ik omarmen omdat de strekking nog steeds hetzelfde is. En mijn aanvankelijk antwoord was inderdaad ook omarmen. Dan 'Zet bewoners niet in de wacht, behoudt tram 8'. Nou, dat heb ik net gezegd. Eigenlijk dezelfde argumentatie als de argumentatie bij de motie van de heer Becker. Dan krijg je wel een lagere frequentie. Bij de Kleiweg speelt ook mee dat je dat spoor sowieso moet behouden, dus dat is daar ook een argument. Die ga ik dus ook niet omarmen maar die ga ik oordeel raad geven. Want het is het een of het ander, dus die wil ik dan teruggeven aan de raad en ik hoor wel wat eruit komt voorzitter. Dank u wel.

De **VOORZITTER**. Zijn alle vragen beantwoord en alle moties van adviezen voorzien? Mijnheer Biljoen.

De heer **BILJOEN** (gl). Ja voorzitter, even in technische tijd. Ik kan al die moties waar wethouder Karremans zojuist een oordeel over heeft gegeven nog niet inzien. Wellicht zou ik de wethouder daar nog wat vragen over willen stellen, maar ze staan nog niet geüpload.

De **VOORZITTER**. Probeer met verversen of ze al binnen zijn. (Er wordt buiten de microfoon gesproken.) Ze zijn binnen begrijp ik. Even een kort leesmoment? Een minuutje. De heer Moti.

De heer **MOTI** (pvda). Voorzitter, dan toch even in technische tijd, want de wethouder geeft...

De **VOORZITTER**. Nee, als u een vraag gaat stellen dan is het niet in technische tijd.

De heer **MOTI** (pvda). De wethouder geeft aan dat frequentie het verschil is tussen de motie van de heer Becker en de motie van het CDA, mijnheer Segers. Ik zie heel het woord frequentie inderdaad niet voorkomen in de motie van het CDA, dus dat klopt, daar wordt ook niet over gesproken, maar net zomin in de motie van de heer Becker. Het dictum is gewoon nagenoeg hetzelfde. De motie van de heer Becker zegt: de tram in Hillegersberg behouden, en de motie van het CDA zegt: de tram vanaf Centraal Station tot aan de Molenlaan behouden. Dat komt op hetzelfde neer. Dus ik zie gewoon twee identieke moties en ik snap niet waarom het college dan bij de een zegt: oordeel raad, en bij de ander zegt: afwijzen.

De **VOORZITTER**. Wethouder.

De heer **KARREMANS** (vvd) (wethouder). Nou, ik ga over mijn eigen advisering. Dat wil ik wel uitleggen. De heer Becker heeft het ingeleid, misschien moet hij dat dan nog even toevoegen in zijn overwegingen. Als ik het goed begrijp hoor, maar dan kijk ik even naar de heer Becker. Het ging hem juist om het idee dat er dan inderdaad een lage frequentie gereden zou worden en dat het daardoor mogelijk is. En die motie van het CDA zegt: onverkort blijven rijden. Hij heeft het op die manier ingeleid dus zo heb ik hem ook geïnterpreteerd, zo heb ik hem ook teruggegeven. En om die reden geef ik hem oordeel raad. Ja, u bent de baas dus u kunt er verder mee doen wat u wilt. Ik omarm hem ook niet, maar ik geef hem wel oordeel raad. Dank u.

De **VOORZITTER**. Mijnheer Biljoen, had u nog een vraag willen stellen?

De heer **BILJOEN** (gl). Nee voorzitter, het is eigenlijk precies hetzelfde wat de heer Moti ook zojuist heeft aangegeven. Want ik zie hier inderdaad ook in de motie staan: verzoekt de tramlijn te behouden. Dat is precies hetzelfde als die eerdere moties die al zijn ingediend en ik zie niet wat de wethouder daar anders in leest.

De **VOORZITTER**. Volgens mij heeft de wethouder er ook niet zoveel aan toe te voegen. Prima, dan beëindig ik de beraadslagingen op dit punt en de stemmingen zijn later. De motie van Volt is nog niet van een preadvies voorzien wethouder? De motie van Volt? (Er wordt buiten de microfoon gesproken.)

De heer **KARREMANS** (vvd) (wethouder). Die heb ik wel. Ja, dat is om te onderzoeken wat er nodig is om ruimte te reserveren voor een korte (1-3 km) pilotroute met de hyperloop binnen of aansluitend op het Rotterdamse OV-net en op een plek waar een toekomstige vervoersbehoefte is en de uitkomst te rapporteren aan de raad. Even dat eerste deel. Als ik hem zo mag interpreteren dat we even moeten kijken waar dat inderdaad kan. Kijk, of het aansluitend is op het Rotterdamse OV-net, mocht dat niet kunnen, dan neem ik aan dat we dat alsnog wel willen proberen. Ik ondersteun het principe, ik heb ook wel eens gesproken met de mannen en vrouwen van Hardt Hyperloop, een mooi Rotterdams bedrijf, dus laten we kijken of we daar wat van kunnen maken. Dus met die argumentatie kan ik hem omarmen voorzitter. Dank u wel.

De **VOORZITTER**. De heer Becker.

De heer **BECKER** (vvd). We zullen de frequentie, want dat is dus een belangrijke om het mogelijk te maken om tramlijn 4 goedkoper te laten zijn, waardoor het behoud reëel is, toevoegen aan de motie. Dus ik zal nog een gewijzigde versie indienen op basis van de reactie van de wethouder.

De **VOORZITTER**. Helder. Dan kan dat eventueel nog voor de stemmingen straks alsnog worden meegenomen. De heer Van der Velden.

De heer **VAN DER VELDEN** (pvdd). Ja, dank u voorzitter. Ik vind het toch een beetje een raar spelletje. Ik vind het een vorm van cliëntelisme. Er ligt een heel duidelijke motie van vier partijen, motie 29. Nu komt coalitiepartij VVD ineens met deze motie. Dan wordt de motie weer aangepast op wat de wethouder zegt. Ik vind deze gang van zaken... Mijnheer Becker kan niet eens zijn eigen motie toelichten. Dat wijst al helemaal op cliëntelisme. Die aantekening wilde ik gewoon even maken. Ik vind dit een heel rare gang van zaken wat u nu

doet mijnheer Becker. Vorige week zit u ook nog te pleiten voor de bus, zouden we gaan proefrijden op dit traject met lijn 4, weet u nog, toen had u een toezegging van de wethouder. Nu ineens weer dit. Ik vind dit een pure vorm van cliëntelisme. Ik weet het niet, u kunt uw eigen motie niet eens uitleggen.

De **VOORZITTER**. De heer Becker.

De heer **BECKER** (vvd). Wij hebben altijd gepleit voor tram 4. We hebben gezegd: tram 4 moet blijven, tenzij er voldaan wordt aan heel duidelijke randvoorwaarden. We hebben ook vorige week duidelijk gepleit: haal tram 4, haal het spoor niet zomaar weg. Zodra de bus geen alternatief blijkt, dat de tram terug kan komen. Nu blijkt dat het behouden van tram 4 financieel gelijk of misschien zelfs goedkoper is dan voldoen aan al die randvoorwaarden die wij hebben gesteld. Daarmee is het behoud van tram 4 reëel, met inachtneming dat de frequentie dan wellicht lager zou zijn. Dat volgt allemaal op de eisen die we hebben gesteld, ook de zaken die in de wethoudersbrief zijn opgenomen, de behandeling vorige week. En daarmee komen we tot deze motie.

De **VOORZITTER**. De heer Biljoen.

De heer **BILJOEN** (gl). Voorzitter, laatste punt dan. Want gewoon een vraag aan de wethouder. Ik kan die motie heel snel uitprinten. Zet bewoners niet in de wacht, behoudt tram 7. Met hetzelfde dictum, maar tram 7 over de Oudedijk, met dezelfde redenering die de heer Becker ook zojuist aangeeft. Omarmt u die motie dan ook?

De **VOORZITTER**. Wethouder.

De heer **KARREMANS** (vvd) (wethouder). Nee, want daarbij geldt dat helemaal niet, dus het antwoord is nee.

De **VOORZITTER**. Prima. De heer Van der Velden.

De heer **VAN DER VELDEN** (pvdd). Ja, dank u. Ja, ik trek toch de conclusie dat veel stemmers van de VVD kennelijk in Hillegersberg wonen, want ineens is alles vloeibaar op het laatste moment. Ik was vorige week ook de hele nacht bij die commissie, dus ik vind het toch wel een opmerkelijke draai. Maar goed, ik kan het toch niet veranderen, maar ik vind het een rare gang van zaken als ik heel eerlijk ben, het spel tussen de VVD en wethouder Karremans vind ik ineens heel opmerkelijk bij deze motie.

De heer **MOTI** (pvda). Ja voorzitter, ik wil daar nog aan toevoegen dat ik het niet alleen raar vind, maar dat ik het ook heel kinderachtig vind dat dit zo gaat. We zouden met elkaar met een open houding deze bestuursperiode worden ingeleid. Nou, ik zie weer duidelijk dat de coalitie, wat ik al eerder in mijn eerste termijn zei, in de achterkamertjes allerlei dingen bevroedt en dat met z'n vieren dan doet. Nou, de mensen in Hillegersberg worden nu goed bediend en het stelt me heel teleur dat de mensen in Delfshaven en in Noord, met D66 en DENK geen enkel gehoor wordt gegeven. Maar alleen de mensen in Hillegersberg worden bediend vanuit de achterkamertjes. Dank u wel.

De **VOORZITTER**. De heer Becker.

De heer **BECKER** (vvd). We zetten ons voor alle gebieden in. Er zijn veel randvoorwaarden gesteld in de collegebrief voor alle gebieden. En zoals ik al genoemd heb is Hillegersberg een bijzonder gebied omdat daar geen alternatieven zijn. Daar ligt niet een metrolijn onder

tram 4. Dus dat is daadwerkelijk een ander gebied dan bijvoorbeeld het gedeelte in West van tram 4.

De **VOORZITTER**. De heer Moti. (Er wordt buiten de microfoon gesproken.) Nee, het geldt niet als interruptietijd. Het is een beetje op z'n Arabisch, van rechts naar links. Dat gaan we niet doen. Mevrouw Verkoelen.

Mevrouw **VERKOELEN** (50+). Ja, ik wil wel aantekenen dat ik er exact hetzelfde over denk als de Partij voor de Dieren. Dat had ik al toen ik het dus drie keer heb nagekeken van de week, want toen gebeurde exact hetzelfde verhaal. Ik vind echt, het lijkt bijna een soort klassenverschil dat hier aan het plaatsvinden is. De Nieuwe Binnenweg kan niet en dit kan wel. Over Zuid wordt al helemaal niet meer gesproken, dat gooien we maar helemaal overboord. En Hillegersberg wordt wel erg goed bediend. Ik vind echt dat dat werkelijk tot nadenken stemt over hoe we omgaan met de Rotterdammers. Er zijn dus verschillende Rotterdammers voor dit college.

De **VOORZITTER**. Er zit geen vraag in maar een opmerking. Waarvan akte. Dan sluit ik nu echt de beraadslagingen op dit punt af.

7.5 *De inzet van mobiele camera-auto's*

De **VOORZITTER**. Mevrouw de vicevoorzitter, mag ik u vragen om hulp?

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Aan de orde is agendapunt 7.5, de inzet van mobiele camera-auto's. Als eerste wil ik het woord geven aan de heer Lansink-Bastemeijer.

De heer **LANSINK-BASTEMEIJER** (vvd). Ja voorzitter, ik kan het kort houden. We hebben het uitgebreid besproken in de commissie en ik vond één ding dat de burgemeester aangaf van belang. Dat is dat we zien dat als Rotterdam of als ons land in crisis is, dat allerlei processen en wetgeving eigenlijk niet past bij wat je in een crisis nodig hebt. En ik zou graag middels deze motie die ik indien, de burgemeester op pad willen sturen richting het rijk om daar het gesprek te voeren hoe we daar nu mee omgaan, met wetgeving en processen die niet passen bij tijden van crisis. Dank u wel.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). De heer Lansink heeft de volgende motie ingediend.

Motie 1. Nood breekt wet, een werkwijze in tijden van crisis

"De gemeenteraad, in vergadering bijeen op donderdag 13 april 2023 ter bespreking van agendapunt 7.5 tweeminutendebat De inzet van mobiele camera-auto's;

constaterende dat:

- het openbaar bestuur wordt geconfronteerd met crisissituaties zoals onlangs de coronacrisis;

overwegende dat:

- wetgeving en werkwijze ten behoeve van het handhaven van de openbare orde is gericht op tijden zonder crisis;
- het handhaven van de openbare orde in een crisissituatie vraagt om een andere aanpak dan in tijden zonder crisis;

- het openbaar bestuur in het handhaven van de openbare orde in crisissituaties aanloopt tegen werkwijzen die niet ingericht zijn op crisissituaties;
- de handhaving van de coronamaatregelen spaak zijn gelopen op privacy regelgeving;
- de raad van oordeel is dat een crisissituatie soms regelgeving overstemt;

verzoekt het college om:

- een lobby richting het rijk te starten om te komen met een werkwijze over hoe om te gaan met wetgeving omtrent het gebruik van middelen om de veiligheid van Rotterdammers te verzekeren in tijden van crisis;
- hierover te rapporteren aan de raad.

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. P.J.P. Lansink-Bastemeijer

De motie is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). De volgende woordvoerder is de heer Van der Velden.

De heer **VAN DER VELDEN** (pvdd). Ja, dank u voorzitter. Twee weken terug hadden wij een goed debat in de commissie over dit onderwerp. Toen kondigde ik al een motie aan. Kijk, de Rotterdamse politie heeft een boete opgelegd gekregen van de Autoriteit Persoonsgegevens als gevolg van ongeoorloofde inzet van mobiele camera-auto's tijdens de coronacrisis, omdat ze zo graag wilden controleren op die anderhalve meter op straat. Nou, de Autoriteit Persoonsgegevens hebben wij niet voor niets in het leven geroepen. Die is er. Privacyregels zijn er ook in crisistijd en de Autoriteit Persoonsgegevens heeft een weloverwogen besluit genomen om deze boete op te leggen omdat er voorafgaand aan de inzet van de mobiele camera's geen data impact assessment is opgesteld. Voorzitter, de korpschef van de Rotterdamse politie gaf vorige keer aan in beroep te gaan tegen deze boete. Dat is zijn goed recht, dat is ieders goed recht. Dat wil ik benadrukken. Wij vinden het alleen niet verstandig op dit moment. Wij denken dat een boete hopelijk de opmaat kan vormen tot nieuwe inzichten bij de politie en bij de gemeente Rotterdam over eerbiediging van privacy in het handhaven van regels, ook tijdens crisissituaties. Wij verzoeken dan ook het college de korpschef te vragen de beroepsprocedure te staken en gewoon die boete van € 50.000,00 te betalen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). De heer Van der Velden heeft de volgende motie ingediend.

Motie 2. Pak je verlies, accepteer gemaakte fouten

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 13 april 2023, ter bespreking van de inzet van mobiele camera-auto's;

constaterende dat:

- de Rotterdamse politie een boete opgelegd heeft gekregen van de Autoriteit Persoonsgegevens als gevolg van ongeoorloofde inzet van mobiele camera-auto's tijdens de coronacrisis, teneinde te controleren op naleving van het afstandscriterium van anderhalve meter;
- inzet van de mobiele camera-auto's in samenspraak met de gemeente Rotterdam tot stand is gekomen;

voorts constaterende dat:

- de korpschef van de Rotterdamse politie heeft besloten in beroep te gaan tegen de boete;

overwegende dat:

- de Autoriteit Persoonsgegevens een weloverwogen besluit heeft genomen om deze boete op te leggen, omdat er voorafgaand aan de inzet van de mobiele camera-auto's geen data protection impact assessment (DPIA) is opgesteld;
- privacyregels er niet voor niets zijn;

voorts overwegende dat

- de boete hopelijk de opmaat kan vormen tot nieuwe inzichten bij de politie en de gemeente Rotterdam over eerbiediging van privacy in het handhaven van de regels, óók tijdens crisissituaties;

verzoekt het college:

- de korpschef te vragen de beroepsprocedure te staken en de boete te betalen;

w.g. R.T.J. van der Velden en J. Bokhove

De motie is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Dan is het woord aan mevrouw Coenradie.

Mevrouw **COENRADIE** (lr). Dank u wel voorzitter. Ik heb hier niet zoveel over te zeggen. We hebben het hier uitgebreid in de commissie over gehad. En ik vind dat er voldoende over gezegd is vanuit Leefbaar Rotterdam.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Dank u wel. Mevrouw Mohamed-Hoesein.

Mevrouw **MOHAMED-HOESEIN** (denk). Voorzitter, het blijkt dat de juridische basis van onze inzet van mobiele camera-auto's wankel was. De wet bood geen vrijbrief voor dat disproportioneel optreden. Niet tijdens coronatijd en ook niet daarbuiten. Er werd ingegrepen alsof veiligheid het enige toetsingscriterium was en daarmee werden proportionaliteit en rechtmatigheid buitenspel gezet. Ik vroeg me in die periode ook wel eens af: heeft ons eigen experimenteel beleid geen grenzen meer? Maar gelukkig voorzitter, de waarnemend korpschef lichtte het een en ander toe. Ik zag daar wel wat reflectie en zeker ook ietwat voortschrijdend inzicht. En voorzitter, de Autoriteit Persoonsgegevens heeft ons wel gemeld, de korpschef gemeld, dat dit handelen niet kon. En daar heeft politie financieel pijn van. De Autoriteit Persoonsgegevens heeft in haar overwegingen meegenomen dat er sprake was van een bijzondere situatie door de coronapandemie en er werd een korting op de boete toegepast. Maar voorzitter, nog is de politie het er niet mee eens. Ze gaan op basis van eigen afwegingen en een eigen belang de juridische strijd aan. Dat is hun goed recht en dat respecteer ik. Maar een langetermijndoel hoorde ik niet van de politie. Van de burgemeester daarentegen hoorde ik wel een langetermijndoel. En hoewel ik mij niet kan verenigen met de manier, namelijk de wet veranderen om privacyaspecten mogelijk te omzeilen, te proberen te omzeilen, kan ik me wel voorstellen dat de burgemeester een helder kader wil om aan de slag te kunnen in de haven met enorme drugsproblematiek. Dus voorzitter, kan de burgemeester toezeggen ons te blijven informeren over stappen wanneer hij experimenten inzet, wanneer er bewust de grenzen worden opgezocht zeg maar. En kan de burgemeester mij de garantie geven dat de grenzen niet worden verschoven of overschreden, maar dat de grenzen worden gehandhaafd en worden opgezocht? Tot zover.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Dank u wel. De volgende spreker is mevrouw Van Wifferen.

Mevrouw **VAN WIFFEREN** (d66). Voorzitter, ik wil even kort een motie indienen. We hebben al een uitgebreid debat gehad. Het gaat er vooral om dat wij willen dat de burgemeester leert van zijn fouten. Als dit hoger beroep wordt verloren, dan willen we ook dat er ruiterlijk wordt erkend dat men fout is geweest en dat er eindelijk eens lering uit wordt getrokken.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Mevrouw Van Wifferen heeft de volgende motie ingediend.

Motie 3. Leren van je fouten

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 13 april 2023 ter bespreking van agendapunt 7.5 De inzet van mobiele camera-auto's;

constaterende dat:

- de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) de politie een boete van 50.000 euro heeft opgelegd na de inzet van camera-auto's in de gemeente Rotterdam in 2020, omdat er voorafgaand aan de inzet geen data protection impact assessment (DPIA) is uitgevoerd;
- een DPIA verplicht is volgens de Europese GDPR en daarmee de Nederlandse AVG wanneer er projecten worden gestart met een 'hoog risico' op het vergaren van persoonsgegevens;
- de politie heeft erkend dat er fouten zijn gemaakt bij het toetsen van de privacywetten;
- de Rotterdamse politieleiding in hoger beroep gaat tegen de door de AP opgelegde boete met als motivatie dat er onvoldoende rekening gehouden zou worden met de gezondheidscrisis (COVID-19) die toen prominent heerste;

overwegende dat:

- de AP de wettelijk ingestelde gegevensbeschermingsautoriteit is, wiens oordeel serieus genomen moet worden;
- privacywetgeving er niet voor niets is en dat Rotterdammers recht hebben op een gemeente die de wet naleeft, ook in bijzondere (crisis)situaties;
- de gemeente en politie kritisch naar de eigen organisatie moeten kijken om zo een lerend vermogen te waarborgen;

verzoekt de burgemeester:

- wanneer het hoger beroep van de politie wordt afgewezen, publiekelijk ruiterlijk te erkennen dat de gemeente fouten heeft gemaakt bij de inzet van camerawagens en daar lering uit te trekken;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. I. van Wifferen

De motie is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Dan is het woord aan de heer Vonk.

De heer **VONK** (cu). Ja, dank voorzitter. In de commissie kwam ook de politie uitgebreid aan het woord en ik vond dat eerlijk gezegd wel een uitstekende bijdrage. Ze gaven

ook heel duidelijk aan dat er in die tijd dat de MCA werd ingezet, fouten zijn gemaakt. Zo werd er bijvoorbeeld een prescan niet goed ingevuld, waardoor er ten onrechte de conclusie werd getrokken dat een DPIA niet nodig zou zijn. Nou, ze vinden het dus ook terecht dat er een boete is uitgedeeld. Alleen over de hoogte van de boete gaat nog de discussie en of de crisissituatie voldoende wordt meegewogen. Dat is waar hun beroep over gaat. Wij vinden het vanuit onze politieke opvatting over een overheid die camera's gebruikt om burgers te controleren zeer terecht dat er zeer zorgvuldig volgens de regels wordt gehandeld, ook in crisistijd. Dat vonden we toen. Daarom trokken we toen, tijdens corona, al flink aan de bel. En dat vinden we nu ook. In de commissie bleven eigenlijk twee punten liggen. Een was: moet de politie überhaupt wel in beroep gaan? En het tweede punt was: het zou ook het college of het gemeentebestuur, de burgemeester wellicht, een keer duidelijkheid moeten gaan verschaffen, ook voor de toekomst? Het eerste punt vinden we echt aan de politie. Dat is ook mijn reactie op de motie van de Partij voor de Dieren. Het is denk ik goed dat er een beroep wordt gevoerd om ook duidelijk die grens te gaan ontdekken met elkaar. Het tweede punt ligt wat ons betreft echt anders. Wij denken dat het goed is dat er voor de toekomst helderheid wordt verschaft over hoe je nu handelt ook in tijden van crisis met die mobiele camera-auto's. Ik denk dat als we inderdaad een boete krijgen, of als de politie een boete krijgt, dat dan de gemeente dan ook ruiterlijk erkent: dit is niet goed geweest. Dat verschaft helderheid en daar hebben we baat bij, ook in een volgende crisis.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Dank u wel. Zijn er nog andere sprekers op dit punt? Mevrouw De Jong.

Mevrouw **DE JONG** (bij1). Ons standpunt van BIJ1 is eigenlijk heel duidelijk. Wij vinden privacy heel erg belangrijk. Wij vinden dat het feit dat er dus uit wordt gekeken, dat er met de informatie niet van alles gedaan kan worden, dat vinden we heel belangrijk. We vinden het ook heel jammer dat er een beetje verontwaardigd, voor ons gevoel, wordt gereageerd op zo'n boete. Er zijn wetten en die zijn overtreden. Het lijkt me niet meer dan logisch dat dan zeker een apparaat als de politie het goede voorbeeld laat zien, zeker als ze zelf toegeven dat er dingen niet goed zijn gegaan. En geen enkele burger, niemand anders in de samenleving snapt dat, dat bepaalde instanties, terwijl ze weten dat dingen niet goed zijn gegaan, dat zij dan voelen dat zij het recht hebben om daar een punt van te maken. En nogmaals, ze hebben wettelijk gezien natuurlijk het recht om ertegenin te gaan, dat begrijpen we. Maar het siert de politie niet echt, zijn wij van mening. En wij zijn ook echt van mening dat dit soort dingen ook echt iets doen met burgers, met ons imago als burgers, en hoe serieus wij zelf de wetten nemen waar wij zelf ook onder staan. En wij zijn ook vaker hier eraan herinnerd dat wij als individuele raadsleden ook een taak hebben om ons te houden aan wet- en regelgeving. En dat verwacht ik dus zeker ook van instanties die toch ook juist staan voor wetten en regels. Dus ja, ik hoop dat de politie hierop terugkomt en ik hoop ook dat we een betere reflectie hierop zien.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Dank u wel. Mevrouw Reitema.

Mevrouw **REITEMA** (pvda). Heel kort, omwille van de tijd. Er is al veel gezegd in de commissie, ook het standpunt van de PvdA. Maar hier wil ik alleen nog even herhalen dat wij veel waarde hechten aan macht en tegenmacht.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Dank. Andere sprekers nog? Nee? Dan geef ik het woord aan de burgemeester voor de beantwoording van de vragen en advisering van een aantal moties.

De heer **ABOUTALEB** (burgemeester). Voorzitter, ik hoor veel van wat ik ook in de commissie heb gehoord, eigenlijk geen nieuwe argumenten. Maar omdat een aantal raadsleden toch een aantal argumenten herhaalt, zal ik een aantal antwoorden ook herhalen. Als de indruk wordt gewekt dat die camera's onrechtmatig zijn ingezet, in de richting van mevrouw Mohamed-Hoesein, dat is niet zo. Het gaat niet over de rechtmatigheid van de inzet van de camera's, want artikel 3 van de Politiewet biedt daartoe een paraplu. Het gaat over de procedure in de richting van inzet van die camera's, en die is niet goed doorlopen. Daar gaat het om. Ik denk dat het goed is om dan ook de juiste bewoordingen daarvoor te gebruiken, want anders wordt de indruk gewekt dat de camera's überhaupt niet ingezet mogen worden. Want als dat aan de orde is, kunnen wij veel camera's die nu bij de politie ingezet worden onder hetzelfde politieartikel, die nu gemonteerd zijn op de auto's, ook gelijk de auto's weggooien. Want die auto's worden nu al heel lang gebruikt onder hetzelfde politieartikel, namelijk Politiewet artikel 3.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Mevrouw Mohamed-Hoesein.

Mevrouw **MOHAMED-HOESEIN** (denk). Dank u wel voorzitter. Ik noemde het ook wankel en ook niet zozeer onrechtmatig of niet aanwezig, maar wel wankel. En ik denk dat dat nog wel staande kan blijven.

De heer **ABOUTALEB** (burgemeester). Nee, ook wankel niet voorzitter. De inzet van de camera's an sich is rechtmatig. De doorlopen procedure naar de inzet van die camera's, daarvan zegt de AP dat die niet goed is doorlopen. Als mevrouw Van Wifferen en ook anderen zeggen: leer dan van je fouten. Er is hier ook ruiterlijk toegegeven door de politie dat die procedure niet goed is doorlopen. Hoeveel erkenning wil je nog hebben dat die niet goed is doorlopen? Hij is hier door de politiechef ad interim, door mij ook beaamd dat het ook zo is en ik herhaal het hier nog een keer. Dus die procedure is niet goed doorlopen. Daar leren we ook van, dat zullen we ook wel blijven doen. De afweging is echter een andere voorzitter. De afweging is: kun je in crisistijd bestaande procedures opzijzetten omdat inderdaad zoals de titel van de motie van de heer Lansink zegt, nood breekt wet. Ik vind het apart voorzitter, dat ik als verantwoordelijke voor de aanpak van de coronapandemie hier bij ons in de regio een noodhospitaal heb laten bouwen ter waarde van € 11 miljoen in Ahoy. Die is niet gebruikt. De rekening is wel betaald door de minister, maar hij is niet gebruikt. Ik ben daarover niet ondervraagd of dat ook in het kader van de aanpak van corona noodzakelijk is om te doen. Op dat moment zit je voor een vraag of je het liefst handelingsonbekwaam bent of dat je moet zeggen: ik weet het niet zeker, maar ik doe het wel, omdat als het nodig zou zijn, dan heb ik toch nog iets. En dat was in een periode waarin, ik zei het ook in de commissie, ik elke dag telefoontjes kreeg van de GGD, 10, 20, 30, ja zelfs 40 mensen op een dag dood. En dan is het wel makkelijk om achteraf te zeggen: ja, maar burgemeester en politie, die privacywetgeving had u beter in de gaten moeten houden. Dat is de discussie. Handelingsonbekwaam, handelingsverlegen, en tegelijkertijd vallen er doden in de stad. En die anderhalve meter, ja, daar was iedereen het wereldwijd over eens, heel erg van belang. Nou, dat is de vraag. En in dezelfde periode voorzitter zijn heel veel grondwettelijke rechten van burgers opzijgezet. Grondwettelijke rechten van burgers zijn in dezelfde periode opzijgezet. Wij hebben hier staande de vergadering geschorst en dezelfde avond heb ik nog het doorgaan van de markt, ook wel een belangrijk grondrecht van mensen, geannuleerd. Dezelfde avond. Met bijkomende schade, mijnheer Van Schaik is er niet, voor de marktkooplui. De markt ging gewoon niet door. Dat heb ik dezelfde avond besloten. En er was ook de discussie van: was er nu eigenlijk grond voor om dat te doen? maar we hebben het wel gedaan. Voorzitter, crisissituaties vragen soms om een heel andere aanpak dan onder normale omstandigheden. En ik zou het niet in mijn hoofd halen mevrouw Van Wifferen en anderen, om niet aan wet- en regelgeving te voldoen onder normale

omstandigheden. Maar als er crisis aan de orde is, dan moeten we toch uiteindelijk ook dingen doen die misschien niet helemaal in de wettelijke geest of letter van de wet passen. Omdat de crisis daarom vraagt. En daar oefenen wij ook regelmatig in als crisisorganisatie. Wij hebben vele mensen waarmee we oefenen in dilemma's en ik heb vorige keer een oefening met u gedaan als het gaat om dilemma's. En dat is waar we voor staan. In die zin voorzitter, omarm ik helemaal de motie van de heer Lansink, net zoals zijn bijdrage vorige keer in de commissie en ontraad ik de andere twee moties die hier zijn ingediend. Ja, het is het goed recht van de politie om bezwaar te maken. Dat bezwaar is inmiddels overigens ingediend, dat loopt al. De nationale korpschef wacht ook niet op een oordeel van de gemeente Rotterdam, want daar zijn ze autonoom in. Het gaat hun ook om wat voor instrumenten ze in hun mandje willen hebben als nationale politie om te kunnen handhaven. Die procedure loopt op deze manier. En ik denk dat in de evaluatie die ook gemaakt is over de aanpak van corona en alle maatregelen die we genomen hebben, dit punt vanzelf ook nationaal aan de orde komt, van: zijn er nog dingen die we in de gaten moeten houden ten aanzien van de handelwijze van de politie in crisissituaties zoals we die in corona hebben meegemaakt. Tegelijkertijd zeg ik: ik hoop van ganser harte dat zo'n epidemie of zo'n crisissituatie ons voor de rest van ons leven bespaard blijft.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). U heeft een interruptie van mevrouw Bokhove.

Mevrouw **BOKHOVE** (gl). Dank u wel. Een verhelderende vraag: kunt u aangeven wanneer het beroep of bezwaar is ingediend? Want in de commissie hebben we besproken dat als er een motie zou worden ingediend en die het zou halen, u dat verzoek van de raad zou overbrengen aan de korpschef en blijkbaar zijn we daar nu te laat mee.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Burgemeester.

De heer **ABOUTALEB** (burgemeester). Als ik me niet vergis, is dat bezwaar dat voor de commissiebehandeling aan de orde is geweest, reeds al ingediend. Dat verzoek van de motie is ook niet om het niet in te dienen, maar, ik heb het opgeschreven, mijnheer Van der Velden, de motie zegt, de korpschef te vragen de procedure te staken. Staken kan dus ook als die ingediend is. En als die motie aangenomen wordt zal ik hem overbrengen. Dat heb ik ook beloofd maar dat is ook mijn taak.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Mevrouw Bokhove.

Mevrouw **BOKHOVE** (gl). Dank u wel. En terecht inderdaad dat er dan over staken gesproken wordt. Ten tijde van de commissievergadering hebben we de plaatsvervangend korpschef niet duidelijk horen zeggen dat het al ingediend was en dat vind ik dan wel jammer, want anders hadden we misschien ook wel even een ander debat daarover gehad. Want dan was misschien de brief die ons daar mededeling van deed wat laat op de agenda gezet.

De heer **ABOUTALEB** (burgemeester). Ja, dat kan ik alleen maar met u constateren. Voorzitter, dit is wat ik erover te zeggen heb. Ik omarm de motie van de heer Lansink en ontraad de andere twee moties.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Dan sluit ik de beraadslagingen op dit punt.

7.6 Tweeminutendebat over 'Veilig winkelen', aangevraagd door de leden Lansink-Bastemeijer en Coenradie

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). We gaan door naar agendapunt 7.6, tweeminutendebat over 'Veilig winkelen', aangevraagd door de leden Lansink-Bastemeijer en Coenradie. Dan geef ik als eerste het woord aan de heer Lansink-Bastemeijer.

De heer **LANSINK-BASTEMEIJER** (vvd). Dank u wel voorzitter. Ook dit hebben we uitgebreid besproken in actua, waar we tot drie termijnen nodig hadden om bij de burgemeester binnen te komen en dat is ons niet gelukt, dat wij in ieder geval vanuit de VVD vinden dat het geen incident is. De burgemeester is continu teruggevallen op het messteekincident, maar wat ons betreft is dat een van de druppels die de emmer deed overlopen. Vandaag dien ik toch een motie in om samen met ondernemers te gaan kijken wat er nodig is op de Lijnbaan om daar toch stappen te zetten in de veiligheid. En ik weet het antwoord van de burgemeester al, want ik heb ook met zijn ondersteuning gesprekken gevoerd over wat de inzet tot op heden allemaal is geweest. Maar ik moet ook constateren, kijkend naar persuitingen maar ook signalen die wij vanuit ondernemers krijgen, dat het gewoon nog niet genoeg is. Dus roep ik toch de burgemeester op het niet te ontraden, want ik weet wat hij gaat doen. En ik ga hem dus ook niet intrekken, dan hebben we dat ook maar gehad. Ik ga hem gewoon indienen, omdat ik het van belang vind dat de ondernemers toch nog een keer een gesprek hebben met deze overheid om te kijken wat er nu echt nodig is om daar stappen te zetten, want wat ons betreft kan het niet meer verder zoals het nu gaat. Dank u wel.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). De heer Lansink-Bastemeijer heeft de volgende motie ingediend.

Motie 1. Samen maken we de Lijnbaan veilig

"De gemeenteraad, in vergadering bijeen op donderdag 13 april 2023 ter bespreking van agendapunt 7.6 tweeminutendebat 'Veilig winkelen';

constaterende dat:

- de Lijnbaan en de Korte Lijnbaan een winkelgebied is waar Rotterdammers en mensen van buiten Rotterdam komen om te winkelen;

overwegende dat:

- bezoekers en ondernemers de Lijnbaan en Korte Lijnbaan als onveilig ervaren;
- er naast een aantal heftige gewelddadige incidenten sprake is van structurele onveiligheid in het winkelgebied;
- de structurele onveiligheid op de Lijnbaan en Korte Lijnbaan vraagt om een structurele aanpak;
- het van belang is dat de ondernemers op de Lijnbaan en Korte Lijnbaan betrokken worden bij de aanpak van de onveiligheid in het winkelgebied;

verzoekt het college om:

- in samenwerking met de ondernemers op de Lijnbaan en Korte Lijnbaan een probleemanalyse op te stellen over de onveiligheid in het winkelgebied, waarin de behoefte aan een veiligheidsscan wordt meegenomen;
- naar aanleiding van de uitkomsten van de probleemanalyse in gezamenlijkheid met de ondernemers op de Lijnbaan en Korte Lijnbaan te komen met een plan van aanpak voor de onveiligheid in het winkelgebied;
- hierover binnen een half jaar te rapporteren aan de raad;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. P.J.P. Lansink-Bastemeijer

De motie is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Dan is het woord aan mevrouw Coenradie.

Mevrouw **COENRADIE** (lr). Dank u wel voorzitter. Ja, ook Leefbaar Rotterdam heeft vorige week uitgebreid stilgestaan bij de actualiteitenraad als het gaat om dit onderwerp. We merken nog steeds dat het onveilige gevoel niet weggaat, en we hebben in de beantwoording vorige week niet gemerkt dat daar een bijdrage aan geleverd is. Dus wij dienen ook bij dezen een aangekondigde motie in, waarvan we ook weten dat deze ongetwijfeld ontraden wordt, maar ook wij trekken die motie niet terug. De motie gaat om gebiedsgericht preventief fouilleren, waarvan we weten dat daar in ieder geval juridische grondslag voor is. Dus bij dezen willen we hem dan ook heel erg graag indienen, om in ieder geval er alles aan te doen om het veiligheidsgevoel op de Korte Lijnbaan en de Lijnbaan weer terug te brengen voor iedereen die daar komt winkelen, iedereen die daar komt werken en iedereen die daar gewoon loopt. Dank u wel.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Mevrouw Coenradie heeft de volgende motie ingediend.

Motie 2. Wie aandacht vraagt, zal aandacht krijgen!

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 13 april 2023 ter bespreking van het tweeminutendebat over Veilig winkelen;

constaterende dat:

- bewoners, winkeliers en winkelend publiek structurele problemen aankaarten omtrent de veiligheid en de sfeer op de Korte Lijnbaan;
- deze ontwikkeling vorige week tot een tragisch dieptepunt is gekomen omdat een 22-jarige jongen is doodgestoken op klaarlichte dag;

overwegende dat:

- kwaadwillenden onmogelijk de baas mogen zijn van onze winkelstraten;
- het Centrum aangewezen is als veiligheidsrisicogebied, waardoor preventief fouilleren mogelijk is;
- vier onderzoekers (waaronder twee hoogleraren) in een evaluatieonderzoek over preventief fouilleren hebben gesteld dat een groepsgerichte benadering van preventief fouilleren enkel kan plaatsvinden binnen de kaders van een groepsgerichte benadering, door toepassing van daderprofielen of modus operandi van groepen binnen een veiligheidsrisicogebied;
- hiermee de mogelijkheid geboden is om een groepsgerichtere aanpak van preventief fouilleren te hanteren;
- de situatie op en rondom de (Korte) Lijnbaan bij uitstek een gebied is die zich leent voor dit instrument;

verzoekt de burgemeester:

- binnen de Driehoek de mogelijkheid tot een groepsgerichte benadering van gebiedsgericht preventief fouilleren voor te leggen voor het gebied op en om de (Korte) Lijnbaan;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. I. Coenradie

De motie is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Dan is het woord aan mevrouw Bokhove. Dat gaat over. Mevrouw Mohamed-Hoesein.

Mevrouw **MOHAMED-HOESEIN** (denk). Ja voorzitter, iedereen is het erover eens dat de Korte Lijnbaan en de Lijnbaan publieksvriendelijk winkelcentrum moeten blijven. Angst voor geweld moet niet overheersen, het mag nooit goedgekeurd worden. Maar voorzitter, veiligheid, zowel het vooruitkijken als het zoeken naar oplossingen voor bestaande problemen, die veiligheid, daar moeten we het toch echt over hebben. En dat moeten we samen doen, de politie, de gemeente, de lokale winkeliersvereniging, maar ook de burgers zelf. Ik ben dan ook benieuwd of de burgemeester een update kan geven over gesprekken die hebben plaatsgevonden tussen die partijen, want aan de ene kant hebben we een snelle multi-inzetbare repressie nodig om met deze steekincidenten om te kunnen gaan, maar aan de andere kant het stuk preventie en de onderliggende problemen die aangepakt moeten worden. En voorzitter, wij hebben met de winkeliersvereniging maar ook met de burgers gesproken en hebben ook suggesties ontvangen. Jeugd-BOA's in de wijken, die jongeren al kennen vanuit de wijken meer in te zetten op de Lijnbaan en de Korte Lijnbaan. Stewards slimmer in te zetten. Er zijn een aantal suggesties waar ik de burgemeester graag over wil horen. Worden deze suggesties meegenomen en wat zijn de uitkomsten hiervan? Voorzitter, ik wil ook graag weten hoe we de ondernemers verder kunnen ondersteunen. Bij de bespreking van veiligheid op het Ambachtsplein hadden we het over maatregelen die in de pocket zouden kunnen zitten. Volgens mij kunnen die nu ook worden ingezet. Het inzetten van veiligheidsscans, maar ook gesprekken met individuele winkeliers over de mogelijkheden die zij hebben om hun eigen inzet te kunnen verbeteren of te kunnen aanscherpen. Juist kleine winkels kunnen niet altijd beschikken over een groot financieel vangnet of grote budgetten hiervoor. En voorzitter, de vraag is dan ook hoe zij zich kunnen melden.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Dank u wel. Zijn er nog andere sprekers op dit punt? Ja.

De heer **KIND** (volt). Ja, dank u wel voorzitter. De Korte Lijnbaan en de Lijnbaan, het is toch een beetje het centre court van Rotterdam als je de stad binnenkomt. En daar moet het veilig zijn en het moet ook als veilig worden ervaren. Er is al veel over gesproken, ook in de commissie. Wij willen het ook wat meer gaan focussen op het ontwerp van de Korte Lijnbaan en de Lijnbaan. Het zijn monumentale straten, de eerste winkelstraten waar geen autoverkeer mogelijk was. Wij zouden graag zien dat we daar op een wat creatievere manier naar gaan kijken, dat we gaan kijken wat er nu in het ontwerp van die Lijnbaan mogelijk is, binnen alle kaders die er zijn, om op creatieve manieren op zoek te gaan naar interventies die leiden tot een groter veiligheidsgevoel. Daarom dienen wij de motie 'Veilige winkelstraten door social design' in.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). De heer Kind heeft de volgende motie ingediend.

Motie 3. Veilige winkelstraten door social design

"De Gemeente Rotterdam, in vergadering bijeen op 13 april 2023 ter bespreking van het agendapunt 7.6 'Veilig winkelen';

constaterende dat:

- de Lijnbaan en Korte Lijnbaan een van de visitekaartjes van de stad zijn;
- dit winkelgebied een onveilig gevoel kan geven, met name in de avonduren;

overwegende dat:

- de twee winkelstraten een stadsmonumentale status hebben;
- er op dit moment – vooral in de avonduren – sprake is van overlast;
- er op het gebied van behavioural/social design en nudging veel kennis beschikbaar is over het bevorderen van veilige publieke ruimtes door deze op slimme manieren in te richten;

verzoekt het college:

- samen met behavioural/social designers te onderzoeken hoe, rekening houdend met de monumentale status van de straten, een groter gevoel van veiligheid gecreëerd kan worden, alsmede hoe overlast kan worden voorkomen;
- hierbij de toegankelijkheid van de straten voorop te stellen en 'hostile architecture' te voorkomen;
- de raad te informeren over de uitkomsten van het onderzoek;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. T. Kind

De motie is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Zijn er nog andere sprekers? Nee? Dan geef ik het woord aan de burgemeester voor het beantwoorden van de vragen.

De heer **ABOUTALEB** (burgemeester). Voorzitter, ook dit punt is in de commissie zeer uitgebreid besproken, maar mij bekruipt wel het gevoel dat er ook in de publiciteit twee discussies door elkaar lopen. Namelijk die van een toekomst van een winkelgebied op koopavond en al dan niet vermeende overlast door jeugd en allerlei andere zaken die zich dan ook daar afspelen. Het geeft mij geen goed gevoel dat je die dingen niet goed uit elkaar kunt trekken, omdat ik het gevoel heb dat in sommige uitingen ook het, laten we zeggen, economisch perspectief van de koopavond als zodanig een beetje overschaduwd wordt door een discussie over: ja, maar dat zou misschien ook te maken kunnen hebben met overlast door jongeren. Dat kan ik niet helemaal goed rijmen, maar ik wil dat punt wel bij u neerleggen, dat dat een beetje door elkaar loopt in de uitingen die ik in de kranten heb gelezen. We hebben in de commissie zeer uitgebreid geduid met elkaar wat daar de vraagstukken zijn. Dat weten we, dat ga ik niet herhalen, en wat we daar allemaal doen. Mevrouw Mohamed-Hoesein, ook op het terrein van preventie wat daar allemaal gebeurt. We programmeren daar zelfs. Op de Korte Lijnbaan programmeren we op vrijdagavond een soort entertainment. Tot en met half juli is het gepland, juist om iets van afleiding voor de jeugd te organiseren. Politiemensen en jeugdwerkers uit sommige wijken komen die avond precies daarnaartoe, juist omdat ze hun pappenheimers kennen en die herkennen en daar ook makkelijk een praatje mee te kunnen maken. Het is dus niet allemaal repressie, er zit ook een behoorlijke dosis preventie tussen. Maar als je mij vraagt wat nu eigenlijk de beste preventie zou zijn. Noem mij maar ouderwets, dat vind ik niet erg. Maar als je 12 of 13 bent en je gaat naar het centrum, dan doe je dat met je ouders of met je oudere zus of met je

oudere broer. Volgens mij heb je als je 12 bent in het centrum vrijdagavond niet zoveel te zoeken. Zeker als het je alleen maar gaat om samenscholing aldaar. Ik zie mevrouw Van Wifferen heel erg in haar mimiek reageren op mijn opmerking, maar daarom ben ik ook begonnen met te zeggen: noem mij maar ouderwets. Maar dat vind ik echt. Als je 12 bent, heb je op vrijdagavond in het centrum zeker na 21.00 uur niet zoveel meer te zoeken, want als je dan pas na 21.00 uur vertrekt, ben je waarschijnlijk om 22.00 uur op Rotterdam-Zuid of in Hillegersberg. Waarschijnlijk is dat dan niet zo verstandig. Maar dat is wel mijn persoonlijke opvatting. Afdwingen kunnen we het niet, maar ik denk dat het echt niet goed is dat daar soms jeugd op die leeftijd... Gisteren hoorde ik dat tijdens een bewonersavond, een aantal raadsleden was daar ook bekend, aanwezig, dat soms van die jongens op die leeftijd al de meest vreselijke taal uitslaan in de richting van andere mensen. Daarvan denk ik: dat los je niet op met repressie, ook niet met preventie. Dat los je op met opvoeding en betrokkenheid van waarschijnlijk ouders bij dat onderwerp. Het is misschien een taboeonderwerp maar ik zeg het toch maar. Ik vind het belangrijk dat dat wel aan de orde is. Dan voorzitter, de heer Lansink. Wij zijn in gesprek met de mensen in het gebied. Afgelopen week heeft er volgens mij zelfs een gesprek plaatsgevonden met ondernemers. Er zijn heel veel wisselende geluiden. Sommigen voelen wat ongemak en anderen zeggen: nou, ik vind het eigenlijk wel prima zo, afhankelijk van wie je spreekt. Ik heb de vorige keer gezegd: als er uit die gesprekken zou blijken dat er behoefte zou zijn aan een scan, mijnheer Lansink, via de voorzitter, dan doen we dat. Uw motie spreekt daarover, van: ga in gesprek. En als het nodig is om maatregelen te treffen, rapporteer aan de raad. Dus ik was niet van plan om deze motie op die manier ook te verwerpen. Het komt verregaand ook in de richting van waar we zelf aan het werk zijn en voegt misschien hier en daar een nieuwe dimensie toe. Dus die waarschuwing van mijnheer Lansink heb ik ter harte genomen. Dat geldt niet voor de opmerkingen van mevrouw Coenradie. Wij zijn juist voornemens in Rotterdam, naar aanleiding ook van opmerkingen die eerder door de Ombudsman zijn gemaakt, om juist strakker te gaan zitten in de uitvoering van preventief fouilleren. Strakker dan we ooit gedaan hebben. Omdat, en dat heb ik volgens mij in deze raad wel eens eerder gezegd, het toch ook de meest verregaande vorm van een overheidsinterventie is, namelijk: je bent in de openbare ruimte, je hebt niets gedaan, maar simpelweg omdat je in die fuik loopt, word je gefouilleerd. Dat moet je met de grootst mogelijke zorgvuldigheid doen. De redenering die mevrouw Coenradie maakt, gaat om twee redenen mank. De eerste is: als je een groep hebt, stel dat je daar een groep 12- tot 13-, 14-, 15-, 16-jarigen bij elkaar hebt en je denkt: nou, die zijn iets aan het uitbroeden en wij verdenken ze ergens van. We verdenken ze ergens van, dat is de term. We verdenken ze ergens van. Dan is preventief fouilleren niet het instrument. Dan is gewoon aanhouden, staande houden en fouilleren het instrument. Dat is één kant van de redenering van mevrouw Coenradie waar het niet goed gaat. De tweede redenering is: preventief fouilleren, in welke vorm dan ook, is niet bedoeld om overlast te bestrijden maar is bedoeld om wapens op te sporen, at random. Dus u maakt hier gebruik van het verkeerde instrument om een overlastvraagstuk in het centrum, dat niet ontkend wordt, aan te pakken. Daarvoor zijn andere instrumenten en als een groep iets aan het uitbroeden is, dan hoeft de politie ook geen gebruik te maken van preventief fouilleren. Die groep kan worden aangehouden, kan worden ingesloten, kan worden gefouilleerd op grond van andere artikelen in de wet, zijnde niet preventief fouilleren. Dit is de reden voorzitter waarom ik de motie van mevrouw Coenradie op dit punt u zal ontraden. Ik denk dat het misschien zinvol is dat inhoudelijk een keer het gesprek plaatsvindt ook voor preventief fouilleren. Wij zijn van plan om de manier waarop preventief fouilleren in Rotterdam wordt uitgevoerd verder strakker te organiseren. Daar praten we over met de driehoek. Daar komt ook binnenkort een documentje van schat ik in. Ik wil heel graag ook bekijken of we dat ook met u zouden kunnen bespreken. Al is het alleen maar, en dat is ook goed om te weten, dat de bevoegdheid bij het Openbaar Ministerie ligt. Het is de hoofdofficier van justitie die verantwoordelijk is voor die uitvoering van preventief fouilleren. Mijn verantwoordelijkheid is

het aanwijzen van het gebied waar het moet gebeuren. Daarin treden we samen op. Misschien dat dat het moment is om daar nog een keer met elkaar over te spreken. Maar dit middel op die plek voor het type vraagstuk waar we hierover zitten, is een oneigenlijk middel en daarom mijn oordeel voorzitter.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Oké, dan constateer ik... O, ik zie mevrouw Van Wifferen nog. Het is natuurlijk een tweeminutendebat, dus eigenlijk geen tweede termijn, maar als er nog opmerkingen zijn.

7.5 De inzet van mobiele camera-auto's – vervolg

Mevrouw **VAN WIFFEREN** (d66). Nee, het is in technische tijd. Ik wilde van deze pauze of deze tijd tussen twee debatten even netjes gebruikmaken om een motie opnieuw in te dienen. Want er is zoveel enthousiasme voor. Het is niet voor dit debat, maar het debat hiervoor, dat ik ook GroenLinks en de ChristenUnie moest toevoegen aan de motie over de camerawagens.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Mevrouw Van Wifferen heeft de volgende motie ingediend.

Motie 3. Leren van je fouten

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 13 april 2023 ter bespreking van agendapunt 7.5 De inzet van mobiele camera auto's;

constaterende dat:

- de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) de politie een boete van 50.000 euro heeft opgelegd na de inzet van camera-auto's in de gemeente Rotterdam in 2020, omdat er voorafgaand aan de inzet geen data protection impact assessment (DPIA) is uitgevoerd;
- een DPIA verplicht is volgens de Europese GDPR en daarmee de Nederlandse AVG wanneer er projecten worden gestart met een 'hoog risico' op het vergaren van persoonsgegevens;
- de politie heeft erkend dat er fouten zijn gemaakt bij het toetsen van de privacywetten;
- de Rotterdamse politieleiding in hoger beroep gaat tegen de door de AP opgelegde boete met als motivatie dat er onvoldoende rekening gehouden zou worden met de gezondheidscrisis (COVID-19) die toen prominent heerste;

overwegende dat:

- de AP de wettelijk ingestelde gegevensbeschermingsautoriteit is, wiens oordeel serieus genomen moet worden;
- privacywetgeving er niet voor niets is en dat Rotterdammers recht hebben op een gemeente die de wet naleeft, ook in bijzondere (crisis)situaties;
- de gemeente en politie kritisch naar de eigen organisatie moeten kijken om zo een lerend vermogen te waarborgen;

verzoekt de burgemeester:

- wanneer het hoger beroep van de politie wordt afgewezen, publiekelijk ruitelijk te erkennen dat de gemeente fouten heeft gemaakt bij de inzet van camerawagens en daar lering uit te trekken;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. I. van Wifferen, J. Bokhove en T.J. Vonk

De motie is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

7.6 Tweeminutendebat over 'Veilig winkelen', aangevraagd door de leden Lansink-Bastemeijer en Coenradie – vervolg

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Dan zag ik nog een beweging van de heer Kind.

De heer **ABOUTALEB** (burgemeester). Ik ben Volt vergeten hè?

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). De burgemeester.

De heer **ABOUTALEB** (burgemeester). Ja, excuses. Die motie wil ik wel omarmen. Zoals u weet ben ik regelmatig in Carnisse bezig en we hebben deze operatie uitgevoerd in het park op Rotterdam-Zuid. Daar hebben we samen met de universiteit van Delft afgelopen jaar een heel mooie scan uitgevoerd van: zijn er nog dimensies denkbaar in het design van het park met verlichting of looppaden of struiken of dat soort zaken, die ons zouden kunnen helpen om bijvoorbeeld vrouwelijke joggers 's avonds een beter veiligheidsgevoel te geven in het park? Met dat in mijn achterhoofd zou ik deze motie willen omarmen. Ik vind het interessant om te kijken of we met een paar studenten of met een hoogleraar en een paar studenten die het interessant vinden om gedurende een bepaalde periode naar het winkelgebied te kijken, dat te observeren en misschien aanbevelingen te doen waarmee we iets zouden kunnen. Ik vind het eigenlijk wel leuk, een leuke exercitie wat mij betreft. Ik omarm hem graag.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Oké, dank. Dan is voldoende gewisseld op dit punt, dus dan sluiten we dit agendapunt en dan geef ik weer de voorzittershamer over aan de burgemeester.

7.3 Het (herziene) voorstel tot vaststelling van de gewijzigde grondexploitatie Katendrecht

De **VOORZITTER**. Aan de orde is agendapunt 7.3, het (herziene) voorstel tot vaststelling van de gewijzigde grondexploitatie Katendrecht. De wethouder is er en mijnheer Roskam staat op mijn lijstje.

De heer **ROSKAM** (lr). Yes, daar zijn we. Goed, voorzitter, als Leefbaar Rotterdam vinden we een aantal zaken belangrijk, zoals het controleren van het college en politiek bedrijven die uitgelegd kan worden aan de man of vrouw op straat. Dit voorstel gaat over miljoenen, miljoenen waar we pas sinds gisteren een nadere duiding op hebben gekregen. We hadden ook eerlijk gezegd verwacht dat het eerst nog in de commissie besproken zou worden, alvorens het naar de raad zou gaan, aangezien we nog openstaande vragen hebben die voor ons bepalend zijn om wel of niet in te stemmen. Ik steek van wal. Ik lees dat de wethouder een mandaat heeft van 120 woningen en € 1 miljoen. We lezen echter niet of dit over een periode-grex gaat of per herziening. Graag krijgen we hier dan ook meer uitleg over. Punt 1, de geschetste ontwikkeling indexatie en planuitwerking is het mantra. Dit is bijzonder, gezien de WOZ op Katendrecht met 14% steeg en de bouwkosten met 2%. Daarnaast hebben we een residueel grondbeleid waardoor de kostenstijgingen niet zouden mogen uitmaken, tenzij de wethouder het geld ergens anders weggeeft. Als we kijken naar de parameters voor de berekening van de grondexploitatie van 2018 en 2022 dan zijn deze gelijk gebleven. Het staat in de begroting. Alleen het voorgeschreven rentepercentage is gedaald, waardoor de netto contante waarde zou moeten stijgen. Daarom rest ons de geheel logische en belangrijke vraag waar deze daling vandaan komt. Er staat tevens dat het

toevoegen van woningen in het betaalbare segment met 50% van het totaal relatief hoog is. Kunt u uitleggen wat er relatief hoog is ten opzichte van de 20-30-30-20-verdeling die in Katendrecht eerder van toepassing was en het effect hiervan op de netto contante waarde? Punt 2 uit de brief, in de toelichting staat dat u een verlies van deze herziening dekt met de grondexploitatieportefeuille van 2023. Dit is strijdig met het huidige beleid zoals vastgesteld in 2018, het stuk met kenmerk 18bb6624. Zou de wethouder dit verder kunnen toelichten? Als raadslid stemde zij hier immers mee in. In de brief wordt aangegeven dat het verlies € 5 miljoen is. Wij denken: waarom wordt dit niet gewoon uit het gebiedsontwikkelingsfonds gehaald? Dan het Wigblok. We stemmen met deze herziening over het toevoegen van 235 woningen, maar wij vragen ons af of dit reeds in de commissie BWB behandeld is. De impact van de aanpassingen in het Wigblok op de netto contante waarde evenals de kostenstijging en de uitbreiding in het programma met 1700 woningen, circa de helft, levert een saldo op van € 3,8 miljoen negatief. Dan missen we wat kosten, of dit is echt negatief. Want waar is de parkeertunnel gebleven in dit stuk? En wat gebeurt er met de kosten van Provimi? Deze stonden wel genoemd in de eerdere stukken en zijn nu verdwenen. Gaan we die logistieke inpassing voor parkeren op Katendrecht nu vanuit de gemeentekas bekostigen terwijl ontwikkelaars dit zelf moeten regelen om te voldoen aan de parkeereis? Waarom zouden we dit doen en hoeveel kost dit? Met Provimi doel ik uiteraard op de IVA van deze locatie. Nu er geen bestuurlijke wens tot ontwikkeling is, diende deze namelijk afgeboekt te worden of volgens BBB af te vloeien. Welke keuze is hier gemaakt? Ik lees het niet in de stukken. Deze is vooral saillant in het licht van het antwoord op vraag 8 in stuk 23bb001925, dat een dergelijke afboeking in het verleden tot op heden niet heeft plaatsgevonden. Hebben we hier een novum te pakken? Afsluitend vinden wij de aan de raad verschaft informatie niet consistent en niet volledig, waarmee we ook de algemene beginselen van behoorlijk bestuur raken. Daarom laten wij ons stemgedrag bepalen door de beantwoording van de gestelde vragen in deze bijdrage. Dank u wel.

De **VOORZITTER**. Andere sprekers bij dit agendapunt? Ja, de heer Van Dommelen.

De heer **VAN DOMMELEN** (vvd). Dank u wel voorzitter. Nou, de vragen van de heer Roskam zijn natuurlijk hartstikke helder voor iedereen. Het is een buitengewoon knappe bijdrage. Ik ga ook niet nog inhoudelijke vragen stellen over de getallen. Tijdens de commissievergadering hebben we aangegeven dat de notities die wij krijgen over de grex gewoon niet te begrijpen zijn en dat we het echt anders willen. We hebben afgesproken dat we een werkgroep gaan instellen die daar vanuit de commissie voorstellen voor gaat doen. Toch hecht ik er waarde aan om nog een paar voorbeelden te noemen uit uw laatste brief. Ik vind de laatste brief alweer een stuk helderder, laat ik dat vooropstellen. Maar als je naar het tabelletje kijkt op pagina 2 van uw brief, dan wordt er bij jaarrekening 2019, 2020 en 2021 drie keer gezegd als toelichting op de afwijking van de grex: geen programmawijzigingen, wijzigingen als gevolg van indexatiekosten en -opbrengsten, nadere planuitwerkingen en winstnemingen. En daar moeten wij iets van vinden. Als je dan bedenkt dat er gewoon kosten, investeringen en winstnemingen volstrekt door elkaar lopen, dan kan ik verzekeren dat wij daar helemaal niets van kunnen vinden. Want het lijkt me normaal dat je die twee uit elkaar haalt. Dit gaat over oudere jaren, prima, dat is allemaal al een keer besproken, maar ook over dit jaar. Dan wordt er gezegd dat er een tussentijdse winstneming is van 8,5 en het restant van 6,7 is als gevolg van indexatie en kosten en nadere planuitwerking. Wij moeten maar raden wat het dan is. Er is tijdens de commissie al gesproken over een parkeertunnel. Waar moeten we die vinden? Dat soort zaken is gewoon basisinformatie die je als raadslid nodig hebt om fatsoenlijk iets te vinden van een grex. En ik zit er zelf zo in: als het niet fatsoenlijk kan worden uitgelegd aan een leek, leg het ons niet voor, dan kunnen we er niets van vinden en dan wil ik er ook niets van vinden. Dus dit nog even ter bevestiging van hetgeen ik gezegd heb tijdens de commissievergadering. Ik hoop dat we in de komende

periode met elkaar tot leesbare grex-voorstellen kunnen komen zodat we er daadwerkelijk iets van kunnen vinden. Dank u wel.

De **VOORZITTER**. Dank u. Andere sprekers? Wethouder Zeegers.

Mevrouw **ZEEGERS** (d66) (wethouder). Hoe ga ik dit doen? Nou, laat ik eerst even beginnen met de volgens mij belangrijke bespreking die we hebben gehad in de commissie BWB vorige week over de helderheid van grondexploitatievoorstellen. Uw hartenkreet daarin is goed bij ons binnengekomen. Uw terechte hartenkreet over veel meer overzicht, duidelijkheid enerzijds van wat staat er nu precies, maar ook: wat is de volgorde van waarin we besluiten nemen? Want nu ligt er een grondexploitatievoorstel voor, maar hoe past dit nu in eerder genomen besluiten en nog te nemen beslissingen en wanneer gaan we dan het inhoudelijke debat voeren over waar we het geld naartoe willen brengen? In die volgorde zat veel verwarring. Terecht hebben we nu ook een motie waarmee we in uitwerking zijn. De motie 'Volgorde op orde', die is nog uit de vorige raad. Om daar veel meer helderheid in aan te brengen: wanneer besluit je nu precies wat en dat we de inhoudelijke discussie over wat we willen dat er gebeurt in de stad veel eerder in het proces voeren, zodat we ook de opbrengst daarvan kunnen meenemen in alle ruimtelijke producten die daarna volgen zoals fysisch, masterplannen, bestemmingsplannen, grondexploitaties. Dus eens, en ik denk dat we hier echt aan een verbetertraject staan dat we met elkaar gaan doorzetten. Ik ben ontzettend blij dat u ook zelf in een werkgroep aan de slag gaat, zodat we dat ook echt samen kunnen doen, die helderheid verschaffen. Dus dat voorafgaand daaraan. Voorzitter, ik heb ook aangegeven dat in het geval van Katendrecht er sprake is van echt een ingewikkelde situatie. Er ligt nu een conserverend bestemmingsplan ter inzage. Dat is een samenvoeging van drie verschillende bestemmingsplannen. Tegelijkertijd zijn er ook nieuwe ontwikkelingen. Om die ontwikkelingen mogelijk te maken, zowel financieel als ruimtelijk, hebben we dekking nodig. Dat wordt geregeld in deze grondexploitatie, maar daar staan dus projecten in zoals de Oechies, de Bund, de Schalm, het Scharnier, ik vergeet er een paar. Die komen nog via projectbestemmingsplannen bij u terug. Maar om die dingen te maken en om de afspraken goed te maken met de ontwikkelaars, hebben wij die voorbereidingskosten nodig die wij vanuit die grex kunnen betalen. Maar goed, dat verhaal heb ik in de commissie gehouden over Katendrecht. Ik begin even met de vragen of de opmerkingen van de heer Van Dommelen omdat die wat beknopter zijn. U geeft aan dat het onvoldoende duidelijk is hoe die afboekingen van die grex nu zitten. Dat is weliswaar al eerder besloten, maar meer een illustratie van de te beknopte informatie, waardoor je niet goed een inhoudelijk oordeel kunt vellen of eigenlijk onvoldoende je controlerende taak hierin kan uitvoeren. Die nemen we mee in hoe we dat in het vervolg dan beter kunnen gaan doen om u daar veel meer in mee te nemen. Maar over de wijziging die dus nu aan de orde is... Dan gaat het over, en dat dacht ik helder te hebben verwoord, dat er in die nieuwe programmering, dus die nieuwe projecten die op de rol staan en dat zijn het Wigblok, de Schalm, het Scharnier, die met name, meer betaalbaar aanbod wordt gerealiseerd. Het Wigblok ook meer woningen dan oorspronkelijk geraamd. Dus je hebt het meer betaalbaar, meer woningen, we hebben die parkeertunnel die gerealiseerd moet worden. Dat is een kostbare zaak. Dan hebben we de bouwkosten in zijn algemeenheid. Die zijn gestegen. Dat hele setje plus de winstneming die moest worden gecorrigeerd. Die winstneming moest worden gecorrigeerd omdat er in voorliggende jaren er vrij veel winst was gemaakt op deze grondexploitatie. Toen werd er € 5 miljoen uit die grondexploitatie gehaald naar de algemene middelen. Maar omdat die grondexploitatie nu naar beneden moest worden bijgesteld, moet die winstneming voor een deel worden teruggeboekt. Dat is die € 5 miljoen. Die gaan we dekken uit het verloop van de grondexploitaties dit jaar. Dat is het voorstel dat we doen. Dus de € 5 miljoen heb ik hiermee uitgelegd. Dat is die winstneming die moet worden teruggeboekt, die we weer naar de grondexploitatie moeten brengen omdat die in een vorige periode eruit is gehaald. Dan

hebben we extra kosten parkeertunnel, die met name heel groot is. En we hebben extra kosten omdat we meer betaalbaar gaan doen dan oorspronkelijk beoogd, die 50%. Die kosten en de bouwkosten maken dat die grondexploitatiewaarde naar beneden moest worden bijgesteld. Dan kan ik me voorstellen dat u zegt: ja, maar wat is nu precies het bedrag dat te maken heeft met de bouwkosten, wat met de parkeertunnel, wat met dit? Die uitsplitsing, dat u daarop doelt. Dat kan ik me heel goed voorstellen en dat kunnen we voor u natuurlijk nog veel meer inzichtelijk maken. Ik ben het er dus helemaal mee eens dat we die inzichten moeten geven. Tegelijkertijd is hoe we het nu doen wel de manier waarop we het al jaren doen, dus we wijken in die zin niet af van staand beleid. Dit is de gangbare manier. U zegt, ik wil het anders. Ik heb ook aangegeven dat ik die werkwijze ook met u wil veranderen. Maar zo is het wel zoals we het tot dusver hebben gedaan.

De **VOORZITTER**. Mijnheer Van Dommelen heeft een toelichtende vraag, kort.

De heer **VAN DOMMELEN** (vvd). Nou, een kleine verduidelijking. Staand beleid, het feit dat uitgaven en kosten en winstneming gewoon op één pot worden gegooid, kan natuurlijk gewoon eigenlijk helemaal niet. Dat kan ook geen bestaand beleid zijn, daar geloof ik gewoon helemaal niets van. Dat zijn gewoon twee dusdanig andere grootheden. Die dingen moet je gewoon separaat van elkaar kunnen zien. En dat is een voorbeeld van de verduidelijking die wij graag willen zien. Maar nogmaals, we gaan dat met elkaar doen.

Mevrouw **ZEEGERS** (d66) (wethouder). Wat ik daarmee bedoel is dat de manier van rapporteren is hoe we dat altijd deden. Dat wij dat in onze boekhouding op een andere manier boeken, dat is natuurlijk zo, maar dat heeft meer te maken met de rapportage zoals wij gebruikelijk zijn te doen. Maar zoals gezegd gaan wij hier meer inzicht in geven en dat met elkaar doen, dus dat lijkt mij heel goed. Even kijken, dan de vragen van Leefbaar Rotterdam die mijns inziens al een deel zijn behandeld in wat ik net zei, maar ik ga ze even af, want dat was natuurlijk heel veel. Ik heb in een eerder stadium vragen van u doorgekregen. Die heb ik goed kunnen uitzoeken. Volgens mij ga ik dan al uw vragen die u hierin heeft gesteld ook beantwoorden. U geeft aan: in de toelichting staat over het verlies, inzet is deze € 5 miljoen te dekken uit het potentiële resultaat op de grondexploitatie en dat dat strijdig is met 18bb6624. Nou, dat zijn twee verschillende zaken, die genoemde € 5 miljoen en dat besluit. Dat besluit, 18bb6624, gaat over de methodiek van de kostentoerekening van ambtelijke inzet bij grondexploitaties en bijbetalingsregelingen. Dat is een besluit en dat is bedoeld om de transparantie en het inzicht te vergroten. Die € 5 miljoen is iets anders. Dat is het terugboeken van die winstneming. En de inzet gaat over de dekking, dus hoe we die € 5 miljoen nu gaan dekken. Dat gaan we doen uit het surplus van de grondexploitaties dit jaar. Dus dat is het antwoord op die vraag. Dan vraagt u over die 235 extra woningen in het Wigblok, of we hierover stemmen met deze grondexploitatie. Is dit al in de commissie behandeld? Nee, wat ik zei. We nemen nu in de grondexploitatie die kosten op om een bestemmingsplan mogelijk te maken. Er moet een projectbestemmingsplan worden gerealiseerd. Daar hebben wij personeel voor nodig om dat te doen. Dat personeel moet altijd doorberekend worden aan een project. Dat gebeurt in grondexploitaties bij stadsontwikkeling. We hebben niet een losse pot geld. Dat moet per grondexploitatie worden berekend. Het personeel wordt daar dus uit betaald. Dat personeel kan samen dat projectbestemmingsplan maken plus ook de anterieure overeenkomst die moet worden gesloten met de ontwikkelaar. Maar eerst moet je ruimtelijk weten wat je wilt realiseren. De afspraken maken met de ontwikkelaar om dat wel ruimtelijk te verankeren en financieel je afspraken te maken. Dat projectbestemmingsplan komt naar u toe. Pas dan zijn de zaken vastgeklikt. Maar om dat te kunnen doen hebben we mensen nodig. Die mensen moeten betaald worden en die kosten nemen wij dus hierin op. Dus die 235 extra woningen in het Wigblok, dat is nu een berekening waarvan wij denken dat dat mogelijk te halen is, want wij

hebben ruimtelijk een eerste indruk gemaakt. Dat is mogelijk. Maar dat moet nog worden verwerkt in een bestemmingsplan en dat komt nog uw kant op, dus daar gaat u nog gewoon over. Hetzelfde gaat bijvoorbeeld over die parkeertunnel. Dat wil ik ook nog wel even verduidelijken. Die parkeertunnel ramen we nu in de grondexploitatie. Die komt nog via een bestemmingsplan uw kant op. Stel dat u zegt: nee, die parkeertunnel willen we niet. Dat scheelt een hoop geld, kan ik u verzekeren. Het lijkt mij zinnig, wij denken wel dat het verstandig is om die parkeertunnel te ramen, om vanwege verkeersveiligheidsoverwegingen daar die tunnel te realiseren. Maar het kan altijd nog zijn als u bij het bestemmingsplan zegt: nou nee, wij hoeven hem niet, dan hebben we weer een meevaller. Maar goed, we ramen hem nu wel vanuit toch de realistische verwachting dat we die moeten doen. Dat was het Wigblok. Dan de impact van het Wigblok op de netto contante waarde, evenals kostenstijgingen en het uitbreidend programma. Ja, dan zegt u: het saldo van de grondexploitatie. Dat heb ik net proberen uit te leggen in ieder geval. Het saldo is in verschillende jaren naar beneden gegaan. De daling deze keer heeft dus te maken met de raming van die parkeertunnel. Die herziening van het programma, 50% betaalbaar, stijging bouwkosten. En dan vergeet ik er eentje. Dat heb ik net wel gezegd, wat was het ook alweer? Ja, dat was het volgens mij. Wat ook goed is om te zeggen is dat in dit bestemmingsplan ook twee scholen komen. Op scholen maken we weinig winst. Het kost wel geld om te bouwen en er zitten weinig opbrengsten aan vast. Dus we hebben vrij veel sociaal programma. We hebben die 50% betaalbaar, die tunnel, de bouwkosten, daardoor daalt de opbrengst van de grondexploitatie. Volgens mij heb ik hiermee uw vragen beantwoord. Dan check ik even of dat zo is.

De **VOORZITTER**. Mijnheer Roskam, mijnheer Van Dommelen, zijn alle vragen zo beantwoord? Mijnheer Roskam schudt van niet. Dan mag u ze herhalen.

De heer **ROSKAM** (lr). De tunnel, u heeft het er nu over maar hij ontbrak net in de stukken. Het is dus een beetje de vraag wie de tunnel gaat betalen. Dat is niet beantwoord. En wat zijn de kosten voor de tunnel die geraamd zijn? En daarnaast met de scholen. We hebben een kostprijsdekkende huur, dus dat zou ook niets uit mogen maken. U bent ook niet ingegaan op het residueel grondbeleid. Want de stijgende bouwkosten werden wel aangehaald, maar de WOZ-waarde stijgt harder. Dat zou dus moeten leiden tot een hogere netto contante waarde. Ook de meerjarenkostenraming die gebruikt wordt voor de projecten van de gemeente Rotterdam, daarbij is de stijging van de bouwkosten nog steeds lager dan de verwachte stijging van WOZ. Sorry, ik ben nog een beetje in het snelle tempo van daarnet hè, dat waren die twee minuten. Nee, de meerjarenkostenraming momenteel voor de projecten voor de kosten is meen ik 2,5% qua stijging van de kosten. En de WOZ-waardeverwachting is wat hoger, dus daar zit een discrepantie tussen, maar los daarvan hebben we een residueel grondbeleid en daar bent u ook niet op teruggekomen. En de 50%. U heeft het aangestipt, maar hoe is het meer betaalbaar? Van 20-30-30-20, dat was dan sociaal en midden of sociaal en laag, ik weet niet precies wat die segmentering toen was. Maar daar ontbreekt in ieder geval de consistentie in de terminologie. Want nu is het weer 50% bereikbaar, maar volgens mij, als we eerste 20-30 hadden, dan was het ook bereikbaar. Of is bereikbaar bereikbaarder geworden, dat ze nog goedkoper gaan? Tot zover.

De **VOORZITTER**. Mijnheer Van Dommelen, is uw vraag voldoende beantwoord? Ja? Wethouder.

Mevrouw **ZEEGERS** (d66) (wethouder). Die grondexploitatie die er nu in zit, we hebben inderdaad residueel grondbeleid. Voor sociale woningen geldt dat overigens niet. We hebben alleen voor midden en hoger residueel grondbeleid. Dat betekent dat de grondwaarde die wij ontvangen, de kosten van de bouw en de opbrengst voor degene die bouwt, de ontwikkelaar,

dat dat op € 0 minimaal moet uitkomen. Dus kosten en opbrengsten bij elkaar € 0, dus de waarde van de grond is afhankelijk van hoe duur het allemaal is, want hoe duurder het is hoe lager onze grondopbrengst zal zijn. Zo doen wij dat hier. Wat betreft de kostprijsdekkende huur, ik zeg niet dat wij inleveren op scholen. Dat zei ik niet. Ik zei alleen dat wij een heel bouwprogramma hebben waar wij geen geld aan verdienen. Dat is onder andere bij scholen. Wat je vaak in grondexploitaties ziet, we hebben behoorlijk wat kosten om bouwrijp te maken, riool aan te leggen, in dit geval fietsstraat, tunnels et cetera. Hoge kosten. Dat moet je ergens terugverdienen. Waar je het het beste in terugverdient, zijn dure woningen. Hoe minder dure woningen, hoe minder we verdienen. En met scholen verdienen we ook niet zoveel, dus het is meer op het moment dat je een meer sociaal programma hebt, verdien je ook minder geld op die grondexploitatie. Vandaar dat ik dat zei. Ik wilde niet beweren dat we bijleggen op scholen. Dat is niet zo. Dus de kostenramingen die u aangeeft zijn de bouwkosten. De bouwkosten worden gewaardeerd zoals ze nu zijn. De huidige bouwkosten, dat is de waardering zoals die nu in de grondexploitatie zit. Dat wordt jaarlijks herijkt. Dat doen we in november. In november kijken we wat dan de bouwkosten zijn. Dat hebben we verleden jaar november ook gedaan. Toen hebben we alle grondexploitaties naar beneden moeten bijstellen. Dat heeft tot een negatief eindresultaat geleid. € 30 miljoen, € 25 miljoen, ik weet het even niet meer uit mijn hoofd. Maar dat was in het eindverslag van onze jaarrekening. Omdat wij opnieuw alles hadden berekend en herijkt. Het beleid is om dat jaarlijks te doen hoe die kosten zich ontwikkelen. Dus zo wordt daarnaar gekeken. Volgens mij heb ik daarmee alles beantwoord.

De **VOORZITTER**. Prima. Dan zijn alle vragen beantwoord.

Mevrouw **ZEEGERS** (d66) (wethouder). Ja, ik had gevraagd of ik de kosten van de tunnel zou mogen delen in de raad. Dat is niet zo. Dat was vertrouwelijke informatie. Maar dat kan vertrouwelijk dan natuurlijk gezegd worden. Dan kijk ik ook even. Ja, vertrouwelijk kan dat denk ik wel gemeld worden. De bedoeling is natuurlijk dat wij die kosten doorleggen. Deels is het buitenruimte-inrichting. Dat wat gewoon buitenruimte is, is van de gemeente. Maar gegeven de constellatie zijn er ook delen die wij zouden kunnen doorleggen.

De **VOORZITTER**. Helder, akkoord. Dan beëindig ik de beraadslaging op dit punt.

7.4 Het voorstel tot vaststelling van de BBV-aspecten met betrekking tot de grondexploitatieportefeuille jaarrekening 2022

De **VOORZITTER**. Dan gaan we naar 7.3, excuus, 7.4, het voorstel tot vaststelling van de BBV-aspecten met betrekking tot de grondexploitatieportefeuille jaarrekening 2022. Eveneens mijnheer Roskam. Agendapunt 7.4. U heeft geen spreektijd, maar u mag er een zinnetje aan wijden als u dat wilt. (Er wordt buiten de microfoon gesproken.) Nee excuses, ik heb net verkeerd gekeken. Ik zag dat u in het rood stond, maar dat was het vorige punt. Excuses.

De heer **ROSKAM** (lr). Goed. De jaarrekening grondexploitaties van 2022. We hebben net Katendrecht besproken en ik denk dat we kunnen vaststellen dat de grondexploitaties een complex vraagstuk zijn. De vraag voor eenieder in deze raad is: nemen we echt een weloverwogen besluit? Doen we recht aan het rechtszekerheidsbeginsel? Daarnaast is het bijzonder dat we in april een besluit nemen over het vorige jaar. Immers, een stem tegen creëert een rechtmatigheidsprobleem zo vlak voor de jaarnota. Hier ben ik als lid van de COR toch enigszins gevoelig voor. Momenteel is ons grootste probleem de willekeur en inconsistentie zoals bij Katendrecht ook aangegeven. In de commissie BWB is een werkgroep gevormd die samen met COR-leden hiernaar gaat kijken, zodat eenieder weet

waar we over besluiten. De drie beslispunten die voorliggen: het vaststellen van de portefeuille. Punt A, prima. Punt C, de voorbereidingskosten, dit voelt toch heel erg als achteraf tekenen bij het kruisje en ik weet niet goed of dit conform de geest is van het besluit van 2018. Er moet een raadsbesluit zijn voordat men overgaat op de IVA, maar ja, er staat niet expliciet vermeld: ervoor of erna. Punt B, grex langer dan tien jaar. Het mag, maar is het slim? Is het verantwoord? Voorspellen we langer dan tien jaar in de tijd wel goed? Ligt er wel een positieve grex ten grondslag zoals vereist? Het is ons nu niet bekend. Wederom willekeur in beleid. Daarom ben ik wel blij met de toezegging van de wethouder op nieuw grondbeleid in oktober dit jaar. Want er moet eenduidig beleid komen. Er is recent een woonakkoord gesloten en een werkreis naar Wenen geweest. Giet het in nieuw beleid en zorg voor consistentie. Nogmaals, ik ben blij met de toezegging, maar er mag ook gezegd worden dat deze belofte in 2020 ook al is gedaan. Gelukkig heeft de wethouder nog wel ons vertrouwen, maar controle blijft altijd beter. Daarom dienen wij de volgende motie in, 'Roskam en Rozema: Nota Grondbeleid first, grex second'. Hierin verzoeken wij om voor de begroting 2020 met nieuw beleid te komen en de zaken waar we hier nu over stemmen, langs de lat van het nieuwe beleid opnieuw te beoordelen en weer aan de raad voor te leggen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**. De heer Roskam heeft de volgende motie ingediend.

Motie 1. Roskam en Rozema: Nota Grondbeleid first, GREX second

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 13 april 2023 ter bespreking van tweeminutendebat Het voorstel tot vaststelling van de BBV-aspecten met betrekking tot de grondexploitatieportefeuille jaarrekening 2022;

constaterende dat:

- de Rotterdamse gemeenteraad vandaag gaat stemmen over het volgende beslispunt: 'Het vaststellen van een langere looptijd dan tien jaar vanaf heden voor 4 specifiek benoemde grondexploitaties';
- de Nota Grondbeleid de invulling gaat worden van het grondbeleid in Rotterdam;

overwegende dat:

- looptijden van langer dan tien jaar voor grondexploitaties, grote financiële risico's kennen. Dit aangezien de financiële obstakels daardoor op een te laat moment inzichtelijk wordt;
- door deze financiële obstakels eerder inzichtelijk te maken, kunnen politieke keuzes ook tijdig besproken worden met de gemeenteraad;
- de Nota Grondbeleid een logischer moment is om deze keuze definitief te maken;

verzoekt het college:

- de Nota Grondbeleid tegelijkertijd met de begroting in oktober 2023 te behandelen;
- de vier projecten waarvoor het college in het raadsvoorstel over BBV-aspecten Grondexploitatieportefeuille Jaarrekening 2022 vraagt om een doorlooptijd langer dan 10 jaar, naar aanleiding van die Nota Grondbeleid, nogmaals door de raad te laten beoordelen;
- deze beoordeling mee te nemen in de behandeling van de Nota Grondbeleid;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. T. Roskam en R.T.J. van der Velden

De motie is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER**. Mevrouw Kockelkoren.

Mevrouw **KOCKELKOREN** (gl). Voorzitter, ook GroenLinks vindt dat we toe moeten naar een werkwijze waarbij eerst de visie wordt duidelijk gemaakt, daar het inhoudelijke debat over wordt gevoerd, en dan de voorbereidingskosten worden geactiveerd. Daarom hebben wij een amendement en een motie.

De **VOORZITTER**. Mevrouw Kockelkoren heeft de volgende motie en het volgende amendement ingediend.

Motie 2. Werkwijze; Visie – debat – raadsbesluit – voorbereidingskosten

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 13 april 2023 ter bespreking van agendapunt 7.4 Het voorstel tot vaststelling van de BBV-aspecten met betrekking tot de grondexploitatie portefeuille jaarrekening 2022;

constaterende dat:

- met het raadsbesluit onder andere het 'Activeren van grondkosten' wordt beoogd;
- voor 20 onderhavige projectinitiatieven waarvoor dit wordt beoogd geen specifieke raadsbesluiten aan de Rotterdamse gemeenteraad zijn voorgelegd;

overwegende dat:

- in de vastgestelde kostentoekenningssystematiek als voorwaarde is gesteld dat er een raadsbesluit moet zijn genomen ten aanzien van het initiatief en het voornemen van ontwikkeling;
- projecten waarvoor niet eerder een intentie tot initiatief op inhoudelijke gronden door de raad is goedgekeurd niet in aanmerking kunnen komen voor activering van kosten;
- desondanks in de huidige werkwijze over een heel aantal projecten nog nooit enig inhoudelijk raadsbesluit tot planvorming is genomen die waarvoor wel achteraf bekrachtigd voorbereidingskosten zijn gemaakt;
- deze werkwijze niet bijdraagt aan een goede inhoudelijke discussie over de inhoudelijke keuzes bij een project initiatief;
- daarmee de gemeenteraad haar kaders tellende rol onvoldoende kan invullen;

verzoekt het college:

- de werkwijze te herzien om het inhoudelijke gesprek over de wenselijkheid van toekomstige ontwikkelingen in de gemeenteraad beter te kunnen voeren waarbij de bevoegdheden van college en raad in acht worden genomen;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. A. Kockelkoren, T.J. Vonk en G.J. Engberts

Amendement A. Eerst een visie en raadsbesluit, dan pas kosten maken

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 13 april 2023 ter bespreking van agendapunt 7.4 Het voorstel tot vaststelling van de BBV-aspecten met betrekking tot de grondexploitatie portefeuille jaarrekening 2022,

besluit:

- geen voorbereidingskosten te activeren voor toekomstige grondexploitaties ad C. waarvoor een eerder genomen raadsbesluit ontbreekt zoals geldt voor 9 van de toekomstige grondexploitaties;
- daarom de IVA's van de projecten Lemairepark, Zeehond, Pompenburg, Schuttersveld, Romeynshof, Texelsestr.Nrd, Goede Herderk, Madroelpark en Capelseweg pas voor te leggen nadat een raadsbesluit over het projectinitiatief is genomen;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. A. Kockelkoren, T.J. Vonk en G.J. Engberts

Toelichting:

In het raadsbesluit van 18 september 2018 wijziging kostentoekenningssystematiek van ambtelijke inzet bij grondexploitaties en bij betalingsregelingen staat; "De voorbereidingskosten, zijnde apparaatskosten en onderzoekskosten, mogen onder de volgende voorwaarden geactiveerd worden;" Derde voorwaarde van de zes; "Er moet een raadsbesluit zijn ten aanzien van het initiatief en het voornemen tot ontwikkeling. Dit betekent dat projecten waarvoor niet eerder een intentie tot initiatief op inhoudelijke gronden door de raad is goedgekeurd niet in aanmerking kunnen komen. Denk aan een project als Schiehaven Noord waarvoor nooit enig inhoudelijk raadsbesluit tot planvorming is genomen en wel al jaren, achteraf bekrachtigd met een "veegbrief", voorbereidingskosten worden gemaakt. Dit strookt niet met het kader zoals bedoeld in het BBV en door de raad is vastgelegd in artikel 8.3 van de FVR2021. Daarom worden in dit amendement de projecten waarvoor nog geen inhoudelijke behandeling bekrachtigd met een raadsbesluit heeft plaatsgevonden uit het raadsvoorstel gehaald.

De motie en het amendement zijn voldoende ondersteund en maken deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER**. Andere sprekers bij dit agendapunt? Wethouder, heeft u de moties en het amendement al ingezien? Ja? Oké, u kunt verdergaan. Nog even heel kort een technicality mijnheer Roskam. U dient deze motie samen met mijnheer Rozema in. Maar dat kan mijnheer Rozema niet zijn. Mijnheer Van der Velden? Een burgerraadslid kan geen moties indienen. Motie Roskam en Rozema, o dat is de titel. O, oké. Dat is heel scherp. Dit zijn toch ramadaneffecten. Wethouder.

Mevrouw **ZEEGERS** (d66) (wethouder). Ja, dank u wel voorzitter. Ook dit was natuurlijk een heel erg technische discussie die we hebben gehad, maar wel heel erg elementair van hoe wij omgaan met de stad. Dat zit vaak achter die techniek verscholen, dus ik denk dat het heel goed is dat wij met elkaar die diepte ook ingaan en goed met die werkgroep... en zaken transparant maken, maar ook de volgorde op orde krijgen. Dus daar werk ik natuurlijk graag aan mee, want het is heel erg belangrijk dat we weten waar we allemaal voor instemmen of wat er allemaal voorligt of waar we een mening over moeten vormen. Ik begin even met Leefbaar Rotterdam. U geeft aan voorbereidingskosten activeren, daar wel wat vraagtekens bij te hebben en zeker ook met die tien jaar. Daar maakt u zich echt zorgen om of dat nu een slim iets is om te doen. Wat wij doen is op het moment dat wij een grondexploitatie openen en we vermoeden dat die langer duurt dan tien jaar, dan is dat een apart raadsbesluit. Dus bij het openen van de grondexploitatie waarvan dus het vermoeden bestaat dat die langer gaat duren dan tien jaar, dan een apart raadsbesluit. In de huidige brief herbevestigen we die besluiten. Dus hier is het meer dat we nog een keertje vertellen dat we dit hebben besloten. Dat is wat in deze brief staat. Het laat even onverlet dat je het nog steeds onwenselijk kunt vinden hoor, maar ik wilde dit toch wel even gezegd hebben. De accountant kijkt ook bij de

jaarrekening of deze brief dus niet alleen over die tien jaar... maar ook over al die dingen, bij de stukken zit op het moment dat hij een oordeel moet vellen over de jaarrekening. Dus dit is wel iets wat in het proces inderdaad belangrijk is om te doen, want anders krijgen we problemen met de jaarrekening. We hebben ook het beleid om die tienjarengrexen terug te dringen. In 2016 hadden we elf grondexploitaties die over de tien jaar waren en nu vier. Dus het is niet een wenselijk iets omdat natuurlijk je grip op zo'n ontwikkeling ook enigszins uit beeld kan raken. Dat is een risico. Je loopt risico daarmee. Waarom toch soms langere grondexploitaties? Bijvoorbeeld Nesselande. Daarvan is het een ontzettend groot gebied, heel veel verschillende partijen, heel veel verschillende plannen. Er moest ontzettend veel gebeuren, ook de uitgifte van gronden, de belangstelling van partijen om te ontwikkelen. Daarvan zei men ook, en de accountant kijkt ook periodiek naar het realisme van onze grondexploitaties, dus los van deze brief, ook per grondexploitatie kijkend: is dat nog de juiste planning? Liggen daar nog realistische veronderstellingen aan ten grondslag? Dus dat wordt wel degelijk goed bekeken. Maar soms duurt het dus langer dan tien jaar. Maar je kunt je afvragen of dat wel of niet wenselijk is, dat is een politiek oordeel. Maar ik wil alleen maar zeggen dat de techniek zo in elkaar zit. Wat ook bij grondexploitaties wel het geval is, is dat de kost vaak voor de baat gaat. Want je moet eerst de bouwkosten... en vaak is het zo, dat is bijvoorbeeld bij Nesselande het geval, je gaat een heel groot gebied bouwrijp maken, maar je haalt je winst maar in plukjes. Maar het is wel verstandig om dat bouwrijp maken in één keer te doen. Dat is dan weer goedkoper. Dus dan maak je vrij veel kosten aan het begin en zeker ook als je een mooi gebied wilt maken waar bijvoorbeeld de metro al rijdt, of waar je mooie buitenruimte hebt. Dan heb je veel kosten aan het begin en je opbrengsten komen pas later. Op het moment dat je dan de grondexploitatie afsluit en je hebt je opbrengsten nog niet binnen, dan heb je een enorm tekort. Dat moet van je algemene middelen. En later in de tijd komt er gigantische winst, maar je weet niet precies wanneer die valt. Dus er zijn wel redenen om een langere termijn te hanteren, maar bezint eer ge begint, je moet er goed over nadenken. Al met al zijn het onderwerpen waarvan ik denk: goed om dit ook echt goed uit te kristalliseren in dat grondbeleid, dus ik vind dat een heel goed idee, de motie 'Roskam en Rozema'. Dus wat mij betreft oordeel raad, wat u hiervan vindt. Dan over naar het amendement van GroenLinks, 'Eerst een visie en een raadsbesluit en dan pas kosten maken'. U geeft aan geen voorbereidingskosten te activeren voordat er een raadsbesluit over is genomen. Ik ben het helemaal met u eens dat u zegt: ik wil eerst het inhoudelijke verhaal horen voordat ik echt denk: daar moeten echt kosten op geboekt worden, of in ieder geval de gelegenheid krijgen om daar een mening over te vormen. Tegelijkertijd is het ook risicovol om dat in alle gevallen te doen. Het kan leiden tot speculatie, want soms komt er een initiatief voor een idee en denken wij: dat is wel een goed initiatief, veel betaalbare woningen, helemaal circulair en natuurinclusief. Tegelijkertijd is dat op een plotje dat niet van ons is of wat dan ook. Dan wil je geen speculatie. Dus je wil dan ook niet dat dat al helemaal out in the open is. Dus er zitten risico's aan, wil ik maar zeggen. Het kan ook zo zijn dat het een kleiner initiatief is waarvan je denkt: wel even snel mee aan de slag gaan en dan zou zoiets als een formeel raadsbesluit mogelijk te veel vertraging kunnen opleveren. Ik wil dus even aangeven: er zitten risico's aan, dus vandaar dat ik het amendement ook echt ontraad. Tegelijkertijd geeft u aan: ik zou wel toch een werkwijze willen hebben waarin ik wat meer aan de voorkant word meegenomen en dat kan ik mij heel goed voorstellen. Dus met uw motie kan ik goed werken. En dat is dan oordeel raad. Dank u wel.

De **VOORZITTER**. Heel goed. Zijn alle vragen beantwoord. Van mijnheer Roskam ook? Oké. Dan beëindig ik de beraadslagingen op dit punt. Dan zou ik graag mevrouw Kockelkoren willen vragen om de voorzittershamer vast te houden. Iets van de orde? Ja? Mevrouw Maassen.

Mevrouw **MAASSEN** (d66). Ja, ik concludeer dat we een half uurtje zitten voor 17.30 uur en we hebben volgens mij nog twee agendapunten.

De **VOORZITTER**. We hebben nog een tweeminutendeбат onder 7.7. Dan hebben we twee moties vreemd aan de orde en dan hebben we nog het debat over het slavernijverleden.

Mevrouw **MAASSEN** (d66). Ah, dus die moties vreemd komen ook nog voor de...? Oké, dan heb ik geen ordepunt.

De **VOORZITTER**. Mevrouw Kockelkoren. Dan wens ik u een fijne voortzetting van deze vergadering. Bedankt.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). De heer Verhoef, pauze-intermezzo.

5.4 Het voorstel tot vaststelling van de nota van uitgangspunten voor de ontwikkeling van de locatie Katshoek-Schoterboshof – vervolg

De heer **VERHOEF** (lr). In technische tijd alstublieft. Ik heb een aangepaste motie. Onze motie is meegetekend door mevrouw Kockelkoren, u welbekend, dus die wilde ik bij dezen indienen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). De heer Verhoef heeft de volgende motie ingediend.

Motie 2. Wijken voor iedereen is alle wijken voor iedereen

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 13 april 2023 ter bespreking van het voorstel tot vaststelling van de nota van uitgangspunten voor de ontwikkeling van de locatie Katshoek-Schoterboshof;

constaterende dat:

- in de genoemde nota van uitgangspunten wordt afgeweken van de segmentatie zoals afgesproken in het coalitieakkoord Eén Stad;
- het argument hiervoor is: Er zijn momenteel al bovengemiddeld veel woningen in de sociale categorie in de Agniesebuurt en het college meer differentiatie toe wil voegen om ervoor te zorgen dat de wijk voor iedereen wordt;
- in het eerder gepubliceerde ambitiedocument De Kaai in de wijk Feijenoord met dezelfde argumenten werd afgeweken van de in het coalitieakkoord Eén Stad afgesproken segmentatie;
- de bouwproductie in het sociale segment in 2022 op slechts 10% is blijven steken;

overwegende dat:

- Leefbaar Rotterdam van mening is dat, als het college alle wijken voor iedereen wil maken, de differentiatie in de woningsegmentatie in alle Rotterdamse wijken ook sociale en midden woningen moeten bevatten;

verzoekt het college:

- zich maximaal in te spannen om in toekomstige planvorming, meer woningen in het sociale- en middensegment toe te voegen in wijken waar het aantal woningen in het dure en topsegment al hoog is en zo beter eraan bij te dragen dat wijken voor iedereen ook echt alle wijken voor iedereen worden;

- hierover afspraken te maken met de betrokken partijen en deze op te nemen in het aangekondigde 'Doorbouwakkoord';

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. M. Verhoef en A. Kockelkoren

De motie is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Alleen de indiener is gewijzigd, dus het is een gelijkblijvende motie.

7.7 Tweeminutendebat over 'Sociale veiligheid', aangevraagd door het lid Elfilali

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Dan gaan wij naar agendapunt 7.7, tweeminutendebat over 'Sociale veiligheid', aangevraagd door het lid Elfilali. Dan geef ik ook het woord aan mevrouw Elfilali.

Mevrouw **ELFILALI** (volt). Ja, dank voorzitter. Grensoverschrijdend gedrag of vollediger sociale veiligheid is een onderwerp van alle tijden, maar het is ook terecht iets waar we in onze samenleving nu veel mee bezig zijn. Ongelijke machtsverhoudingen, beperkte hoeveelheid werk en een grote onderlinge afhankelijkheid in de culturele sector maakt nog kwetsbaarder en zeker voor zzp'ers. Immers, voor zzp'ers in de culturele sector die niet voor een opdrachtgever werken is eigenlijk niets geregeld als het gaat om sociale veiligheid. Ze kunnen ook subsidieafhankelijk zijn en dit soort realiteiten bestaan in onze stad. Voor deze mensen is er geen vertrouwenspersoon. Het is wel wenselijk dat er een punt is als je geen werkgever hebt. En het landelijk meldpunt is bij dit soort dingen dan echt heel erg ver weg. We hebben dit debat aangevraagd omdat we vonden dat de discussie die we in de commissie hebben gehad goed was, maar nog niet helemaal af. We hebben overwogen om een motie in te dienen, om te kijken of we bijvoorbeeld iets richting de stadsmariniers zouden kunnen doen, of die bijvoorbeeld een bepaalde rol zouden kunnen spelen hier, of dat de wethouder bijvoorbeeld in gesprek zou kunnen gaan met de sector en kan kijken wat er mogelijk is. We hebben goed constructief overleg gehad met de wethouder en ook de ondersteuner, dus we zullen de motie nu niet indienen, nog even aanhouden, maar ik zou wel willen vragen aan de wethouder voorzitter, of hij bereid is om mee te denken, in gesprek te gaan met de sector en te kijken wat er wel mogelijk is en ook de bestaande middelen en routes die we hebben onder de aandacht brengen. Dank voorzitter.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Dank u wel. Dan mevrouw Bokhove.

Mevrouw **BOKHOVE** (gl). Ja, dank u wel. Ik wil graag een motie indienen. Inderdaad, de grote baanonzekerheid, grote verschillen in inkomen. Ook al is er fair pay, maar als je maar voor twee uur per week fair betaald wordt, dan ben je toch nog te afhankelijk van je opdrachtgever. In Ierland loopt een mooie pilot om een basisinkomen voor kunstenaars te organiseren en wij denken dat dat een goede ondersteuning kan zijn om grensoverschrijdend gedrag te kunnen voorkomen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Mevrouw Bokhove heeft de volgende motie ingediend.

Motie 1. Bescherming door basisinkomen

"De gemeenteraad van Rotterdam, bijeen op 13 april 2023 ter bespreking van agendapunt 7.7 Sociale veiligheid;

constaterende dat:

- de kenmerken van veel informele contacten, grote statusverschillen, een competitieve sfeer en relatief grote baanonzekerheid het gevaar van een onveilige werksituatie vergroten;
- deze kenmerken in grote mate aanwezig zijn in de cultuursector;
- in Ierland een pilot loopt met een basisinkomen voor kunstenaars;

overwegende dat:

- een basisinkomen bestaanszekerheid met zich mee brengt;
- door een basisinkomen de mate van een competitieve sfeer en relatief grote baanonzekerheid verkleint;
- het basisinkomen een middel kan zijn om de sociale veiligheid in de culturele sector te vergroten;

verzoekt het college:

- de mogelijkheid voor een basisinkomen voor kunstenaars te onderzoeken;
- hierover te rapporteren aan de raad;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. J. Bokhove en S. van de Peppel

De motie is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Dan is het woord aan de heer Akhatab.

De heer **AKHATAB** (denk). Ja, dank u wel voorzitter. De toenemende aantallen gevallen van grensoverschrijdend gedrag in de Rotterdamse cultuursector is schrikbarend. Vanzelfsprekend is ook de fractie van DENK voorstander van een stevige aanpak van dit probleem. De wethouder legt in zijn afdoeningsvoorstel stapsgewijs uit hoe hij dit hardnekkige probleem in samenwerking met de Rotterdamse cultuursector gaat aanpakken. Toch voorzitter heb ik een vraag. De wethouder gaf in zijn afdoeningsvoorstel te kennen dat Rotterdam naar zijn overtuiging op dit onderwerp niet afwijkt van het landelijk beeld. Ik zou de wethouder willen vragen of er onderzoeken zijn geweest waaruit blijkt dat er wel of geen verschillen tussen steden bestaan met betrekking tot grensoverschrijdend gedrag in de cultuursector. Ongetwijfeld zal veel landelijk onderzoek ook hierin toepasbaar zijn, maar wellicht zijn er maatregelen die in verschillende steden een ander effect hebben. De fractie van DENK vindt een veilige sfeer in iedere sector dus ook de culturele sector belangrijk. Dank u wel.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Dank u wel. Zijn er nog andere sprekers? Mevrouw Nunnely.

Mevrouw **NUNNELY** (d66). Ja, dank u wel voorzitter. Grensoverschrijdend gedrag komt helaas bijna in elke organisatie voor. Daarom is het van belang om hier ook echt te kijken naar het landelijke beleid. Tegelijkertijd vinden wij het als D66 ook belangrijk dat HR binnen organisaties daar echt hun verantwoordelijkheid in nemen en daarom willen wij de wethouder ook vragen om organisaties met name ook aan te moedigen om HR-beleid goed en duidelijk

neer te zetten om grensoverschrijdend gedrag aan te pakken en sociale veiligheid te bevorderen binnen organisaties.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Dank u wel. Nog andere sprekers op dit punt? Nee? Dan gaan we naar de beantwoording van wethouder Kasmi.

De heer **KASMI** (d66) (wethouder). Ja, dank u voorzitter. Inderdaad, ook dit punt hebben we eerder in de commissie met elkaar behandeld en daar zijn inderdaad al heel veel woorden over uitgewisseld. Ik denk goed dat we er ook hier weer even kort bij stilstaan gezien het belang van het thema en het onderwerp. Het is all over the news, zou ik bijna willen zeggen, de laatste tijd en dat is helaas geen goed teken. Dus goed dat we er met zijn allen aandacht voor vragen. Een paar vragen heb ik genoteerd, beginnend bij mevrouw Elfilali van Volt met het verzoek of ik bereid ben mee te denken en in gesprek te gaan met de sector en om te kijken of we het goed onder de aandacht kunnen brengen van meldpunten en waar ze terecht kunnen. Daar kan ik volmondig ja op antwoorden. Zoals u wellicht weet, en dat hebben we ook in de commissie met elkaar besproken, hebben we de laatste tijd heel veel gesprekken gevoerd met de sector. Er is al een bijeenkomst geweest en er volgt binnenkort, binnen enkele weken een tweede bijeenkomst waar de sector weer met elkaar in gesprek gaat over dit heel belangrijke thema. Daar worden ervaringen met elkaar uitgewisseld en wordt besproken hoe dit goed verder op te pakken. Daarnaast zal ik het meldpunt Mores, het landelijke meldpunt waar ik ook eerder aan heb gerefereerd, verder onder de aandacht brengen bij de sector en als daar nieuwe informatie is op de een of andere manier ten aanzien van dit onderwerp, zal ik er ook voor zorgen dat die laatste informatie richting hen gaat. Dus dat is hoe ik er heel graag mee aan de slag ga. Dan ga ik naar de motie. Nee, ik ga eerst even de vragen af, dat lijkt me beter. DENK, de heer Akhatab vroeg mij of er bekend is of er verschillen zijn wat betreft grensoverschrijdend gedrag in de grote steden. Daar is geen onderzoek naar gedaan op het moment. Er is wel een landelijk onderzoek bezig zoals u weet, maar er is niet in kaart gebracht of er verschillen zijn tussen de grote steden. Het is natuurlijk wel denk ik vanzelfsprekend dat je juist in de grote steden waar veel meer mensen bij elkaar zitten, waar veel meer culturele instellingen aanwezig zijn, dat je waarschijnlijk daar ook dit soort gevallen misschien net iets meer zal tegenkomen dan in de rest van het land. Maar of er echt verschil is tussen bijvoorbeeld Den Haag en Amsterdam en Rotterdam, daar is geen onderzoek naar gedaan. Dan mevrouw Nunnely. Ja, uw punt over HR-beleid maakt u inderdaad terecht. Dat kaartte u al aan in de commissie. Dat is onderdeel van het nieuwe proces waar we naartoe gaan in de nieuwe cultuurplannen, in de uitgangspuntennota waar we hier echt aandacht op gaan vestigen. Het staat ook in de codes, dus die zullen zich daar ook aan moeten houden, dus in die zin gaan we er zeker aandacht voor vragen en daarop vestigen. Dank daarvoor. Dan blijft over de motie van mevrouw Bokhove van GroenLinks. Die vraagt mij om te kijken of we een basisinkomen voor kunstenaars kunnen onderzoeken. Met de veronderstelling dat dat natuurlijk iets zou beperken in het grensoverschrijdend gedrag. Je kunt hierover van mening verschillen, maar we weten natuurlijk dat grensoverschrijdend gedrag in alle lagen voorkomt, ook in de toplaag met heel goede salarissen. Het is natuurlijk wel zo dat als er iets van een hiërarchische relatie is, dat je ziet dat dat iets vaker gebeurt. Daar ben ik het wel mee eens. Ik weet alleen niet of we het hiermee, helaas zou ik bijna kunnen zeggen, kunnen voorkomen. Dit gaat natuurlijk wel heel veel vragen. Als we dit al willen gaan doen, dan kost dat in financiële zin natuurlijk iets. En ja, daar zou ik u bijna van willen zeggen: dat gaat heel veel kosten en dat geld hebben we op dit moment niet. Ik zou u dus bijna willen zeggen: dien dan een amendement in bij de begrotingsbehandeling om daar de financiën voor vrij te maken, hoe sympathiek ik het ook vind. Maar de eerlijkheid gebiedt mij te zeggen dat we hier nu in financiële zin, dit gaat waarschijnlijk een aantal miljoenen kosten om hierin te voorzien op dit moment. Om die

reden moet ik hem nu dus echt afraden. Voorzitter, volgens mij ben ik dan zo compleet geweest.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Oké, ik zie ook geen vragen. Ik heb wel een toezegging genoteerd. De wethouder gaat in gesprek met de cultuursector over sociale veiligheid, waarbij hij meldpunt Mores onder de aandacht zal brengen en hij zal de commissie informeren over verdere ontwikkelingen. Dan sluiten we de beraadslaging op dit punt.

8. MOTIE VREEMD AAN DE ORDE VAN DE DAG

8.1 *Motie vreemd aan de orde van de dag 'Een beeld voor Bokito', aangevraagd door het lid Van Schaik*

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Dan gaan we door naar de moties vreemd aan de orde. Ik zie dat gelukkig de heer Van Schaik aanwezig is, want dan gaan we als eerste naar de motie vreemd aan de orde van de dag 'Een beeld voor Bokito', aangevraagd door het lid Van Schaik. Ik wijs u erop dat het woord alleen gevoerd wordt door de indiener en een reactie van het college en dat er geen interrupties zijn toegestaan. Het woord is aan de heer Van Schaik.

De heer **VAN SCHAIK** (lr). Ja, dank u wel voorzitter voor het woord. Voorzitter, op 4 april werden wij overvallen door het nieuws dat in Diergaarde Blijdorp de bekendste inwoner, namelijk de zilverruggorilla Bokito op 27-jarige leeftijd was overleden. Het overlijden heeft het hele land de afgelopen weken beziggehouden en dat heeft u ook allemaal kunnen horen. Bokito was sinds zijn geboorte voor Rotterdam een spraakmakende gorilla, waarmee hij zichzelf, maar ook Rotterdam en Blijdorp eigenlijk wereldberoemd maakte. De reden waarom hij wereldnieuws was, was niet zo fraai. Dat zal natuurlijk iedereen erkennen. Maar zoals andere rocksterren die op 27-jarige leeftijd overlijden, had Bokito ook een rafelrandje. Na zijn overlijden gingen er al snel geluiden op om een standbeeld ter nagedachtenis van Bokito te realiseren en zelfs was er vandaag in het AD nog een heel stuk waar toch heel veel mensen zeiden: een standbeeld, hoe mooi kan dat zijn. Nou, als wij een goede staat van dienst van hebben dan kun je een mooie speld krijgen. Die konden we Bokito niet geven, dus vandaar dat we kwamen van: joh, kunnen wij een motie indienen waarin wij het college eigenlijk oproepen om samen met Diergaarde Blijdorp te onderzoeken of er een standbeeld kan komen voor Bokito in Diergaarde Blijdorp. Dat was mijn bijdrage en de motie heb ik hier dan bij me: 'Een beeld voor Bokito'.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). De heer Van Schaik heeft de volgende motie ingediend.

Motie 1. Een beeld voor Bokito

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 13 april 2023 ter bespreking van agendapunt motie vreemd aan de orde van de dag;

constaterende dat:

- Bokito op 4 april onlangs onverwachts is overleden;

overwegende dat:

- gorilla Bokito jarenlang een publiekstrekker is geweest voor Diergaarde Blijdorp en Rotterdam en eigenhandig de Diergaarde flink op de kaart heeft gezet;

verzoekt het college:

- in samenwerking met Diergaarde Blijdorp te onderzoeken of er in Rotterdam een standbeeld ter gedachtenis aan 's werelds bekendste gorilla gerealiseerd kan worden;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. B. van Schaik

De motie is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Dan geef ik het woord aan de wethouder, de heer Kasmi.

De heer **KASMI** (d66) (wethouder). Dank u wel voorzitter. Dank ook aan de inspreker. Ik snap de indiener van de motie. Ik wil u daar het volgende over zeggen. De motie vraagt mij om in gesprek te gaan met Diergaarde Blijdorp en te onderzoeken of er een standbeeld ter nagedachtenis gerealiseerd kan worden. Wat ik in ieder geval kan toezeggen is dat ik in gesprek zal treden met Diergaarde Blijdorp ook om te kijken van wat nu gepast is hierin, maar daar ook de ruimte heel graag zou willen laten aan Diergaarde Blijdorp om daar op een gepaste manier invulling aan te geven. Voor de rest zou ik het aan de raad willen laten om hier een oordeel over te vellen, maar dat is in ieder geval wat ik u van mijn kant kan toezeggen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Dank u wel. Dan sluiten we dit punt af.

8.2 Motie vreemd aan de orde van de dag over 'Solidair met LHBTIQA+, hijs de vlag #SamenSterk', aangevraagd door het lid Vlieger e.a.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Dan gaan we door naar de volgende motie vreemd aan de orde van de dag, aangevraagd door mevrouw Vlieger, 'Solidair met LHBTIQA+, hijs de vlag #SamenSterk'.

Mevrouw **VIEGER** (gl). Ja dank u wel. Gisteren kwam het nieuws bij ons binnen dat het COC landelijk een oproep heeft gedaan aan alle gemeenten om hieraan mee te doen, om zaterdag de vlag te hijsen, in navolging van twee incidenten die zijn gebeurd in het land. Ik weet dat meerdere gemeenten hier al op akkoord hebben gezegd om dit te doen en wij zouden dit ook graag willen doen als Rotterdam.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Mevrouw Vlieger heeft de volgende motie ingediend.

Motie 1: Solidair met LHBTIQA+, hijs de vlag #SamenSterk

"De gemeenteraad van Rotterdam, bijeen op 13 april 2023;

constaterende dat:

- geweld tegen de LHBTIQA+-gemeenschap een veelvoorkomend probleem is;
- afgelopen weekend in Eindhoven voetbalsupporters een regenboogvlag hebben verbrand en in Groningen een mishandeling van medewerkers van een dragshowbar heeft plaatsgevonden;

- COC Nederland, samen met alle COC-verenigingen, gemeenten hebben opgeroepen om in reactie tegen deze haat de regenboogvlag uit te hangen op zaterdag 15 april;

overwegende dat:

- haat geen plek mag hebben in onze samenleving en het van belang is dat we hierop reageren;
- het uithangen van de regenboogvlag op ons stadhuis duidelijk laat zien dat wij haat en geweld tegen deze gemeenschap niet accepteren en er geen plek is voor discriminatie in onze stad;

spreekt uit:

- solidair te zijn met de LHBTIQA+-gemeenschap in Rotterdam en daarbuiten;

verzoekt het college:

- op zaterdag 15 april de regenboogvlag uit te hangen op het stadhuis als steunbetuiging aan de LHBTIQA+-gemeenschap en als afkeer tegen haat en geweld jegens deze gemeenschap;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. L.S. Vlieger, P.J.P. Lansink-Bastemeijer, A.J.A. Maassen, T. Kind, D. Yildirim, T.S.J. Coşkun en S. van de Peppel

De motie is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Dan ga ik voor de beantwoording naar wethouder Kasmi.

De heer **KASMI** (d66) (wethouder). Ja, dank u wel voorzitter. Dit punt neem ik over van onze burgervader, aangezien hij nu niet aanwezig kan zijn. Maar zoals eerder vandaag gemeld, het college spreekt met één mond, dus het is ook bij mij hopelijk in goede handen. Exactly. Laat ik beginnen met te zeggen dat het hele college, ik en met mij het hele college met heel veel afschuw naar de gebeurtenissen van de afgelopen tijd hebben gekeken. Wat ons betreft in ieder geval hier in Rotterdam, maar wat mij betreft ook daarbuiten, zou geen enkele ruimte moeten zijn voor haat, intolerantie en welke vorm van uitsluiting dan ook. We hebben ons coalitieakkoord niet voor niets 'Eén stad' genoemd. En dat geldt voor alle groepen wat mij betreft. Dus wat ik al zeg, met heel veel afschuw hebben we kennisgenomen van de gebeurtenissen zowel in Eindhoven als in Groningen als in verschillende stadions waar kwetsende spreekwoorden werden gebezigd. Tegelijkertijd is het zo dat we met elkaar hier een protocol hebben afgesproken over hoe we omgaan met dit soort zaken. Dat hebben we gedaan omdat we willekeur willen voorkomen. Maar dat hebben we ook gedaan om juist op die momenten dat we stilstaan en dat we herdenken of dat we een statement willen maken voor verschillende gemeenschappen in onze stad, dat dat niet aan waarde inboet. En om te voorkomen dat bij elke gebeurtenis hier een partij in deze zaal kan vragen om een vlag, daarmee verliest het ook aan waarde, terwijl we juist willen dat als die vlag hier wappert op dit huis, dat dat ook fier gebeurt wat mij betreft. We hebben ook sowieso twee momenten ten aanzien van de LHBTIQA+-gemeenschap dat we de vlag hijsen. Dat is op de IDAHOT en met de Coming Out Day. Die is dit jaar op 11 oktober en IDAHOT op 17 mei a.s. Dat is al over een maand. Dan hijsen we ook twee keer de vlag, de progress pride vlag hijsen we dan hier op het stadhuis. Dat zijn wat mij betreft twee heel mooie momenten waar we met elkaar ook extra stil kunnen staan bij dit soort momenten en dat helaas vandaag de dag nog steeds niet iedereen helemaal kan zijn wie hij of zij wil zijn. Dat is ook het advies van het college, om

nu af te zien van het hijsen van de vlag en dat op momenten te doen zoals we dat protocolair met elkaar hebben afgesproken. Dit was wat mij betreft het advies van het college voorzitter.

Mevrouw **MAASSEN** (d66). Een verhelderende vraag of niet?

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Mevrouw Maassen, een motie vreemd aan de orde van de dag laat geen vragen, interrupties, debat toe. Ik zou het graag anders zien, maar dit is nu eenmaal het gekozen raadsinstrument. Dus op een ander moment. Dan zie ik een punt van orde van mevrouw Verkoelen.

Mevrouw **VERKOELEN** (50+). Ja, dan heb ik een punt van orde, want dan wil ik toch wel graag een toelichting van de wethouder hebben waar dit nu echt ergens vaststaat, want ik vind het een prachtverhaal, maar het zegt mij echt allemaal niets en volgens mij hebben we hier geen echte regels over. We hebben het namelijk al een aantal keren gedaan incidenteel.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Ja, het spijt me mevrouw Verkoelen, maar dat is geen punt van orde, want het is toch ook een verhelderende vraag, die mevrouw Maassen waarschijnlijk ook wilde stellen. Dus dan stel ik voor dat we gewoon een ander raadsinstrument gebruiken om dit gesprek op een ander moment te voeren. Dan wil ik wel iets anders aan u voorleggen. Dank aan de heer Kasmi, dit punt kunnen we afsluiten. We zijn nu namelijk toe aan het laatste agendapunt van vandaag, agendapunt 7.1, Herdenkingsjaar slavernijverleden 2023. De heer Achbar had beloofd hier om 17.30 uur te zijn maar is helaas nog niet aanwezig en dat zal ook nog enige tijd duren. Dus ofwel we schorsen. We kunnen aan iemand anders van het college vragen om deze beantwoording te doen, want het college spreekt immers met één mond. Ik zie twee leden van de raad staan die om het woord vragen. Ik geef als eerste het woord aan de heer Ceulemans.

De heer **CEULEMANS** (lr). Ja, dank voorzitter. Een ordevoorstel, we zullen als fracties sowieso nog moeten overleggen over heel veel moties of over andere agendapunten die zijn ingediend, dus kunnen we niet nu gaan schorsen voor een half uur of zo? Dan kunnen we de stemlijst in orde maken, dat we daarna dan het punt met wethouder Achbar doen, dat we daarna hooguit nog een minuut of vijf schorsen om eventueel moties over dat punt met elkaar binnen de fractie door te nemen en dat we daarna meteen gaan stemmen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Mevrouw Verkoelen.

Mevrouw **VERKOELEN** (50+). Ik vind een half uur schorsen wel heel lang hoor. Hij is er niet eerder dan over een half uur?

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). We durven niet te zeggen hoelang het duurt. We proberen zo snel mogelijk dat te doen.

Mevrouw **VERKOELEN** (50+). Hebt u enig begrip voor ons als voetbalkijkers?

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). We kunnen proberen om 17.50 uur weer aan te vangen, in de hoop dat de heer Achbar dan aanwezig is. Dan schorsen we tot 17.50 uur als ik daarvoor instemming zie en ik zie daarvoor de instemming bij de verschillende fracties.

(De vergadering is geschorst.)

Heropening

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Dames en heren, wilt u allemaal gaan zitten want dan gaan we beginnen. Wethouder Achbar is binnen en dan kunnen we het laatste agendapunt van deze dag behandelen alvorens over te gaan tot stemming. De wethouder wil kort het woord, voorafgaand aan het inhoudelijke debat.

De heer **ACHBAR** (denk) (wethouder). Ja, dank voorzitter. Ik wilde ook even de raad bedanken voor de flexibiliteit enerzijds om het agendapunt naar achteren te schuiven en ook het geduld dat u heeft moeten opbrengen vanwege het feit dat ik wat later ben dan ik graag had willen zijn. Dus dank voor uw geduld en flexibiliteit.

5.4 *Het voorstel tot vaststelling van de nota van uitgangspunten voor de ontwikkeling van de locatie Katshoek-Schoterboshof – vervolg*

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Dan heb ik nog de heer Verhoef met een huishoudelijke mededeling.

De heer **VERHOEF** (lr). Ja, goed voorbeeld doet goed volgen. Ik wil mijn motie nog een keer indienen met toevoeging van medetekenaar PvdA.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). De heer Verhoef heeft de volgende motie ingediend.

Motie 2. Wijken voor iedereen is alle wijken voor iedereen

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 13 april 2023 ter bespreking van het voorstel tot vaststelling van de nota van uitgangspunten voor de ontwikkeling van de locatie Katshoek-Schoterboshof;

constaterende dat:

- in de genoemde nota van uitgangspunten wordt afgeweken van de segmentatie zoals afgesproken in het coalitieakkoord Eén Stad;
- het argument hiervoor is: Er zijn momenteel al bovengemiddeld veel woningen in de sociale categorie in de Agniese buurt en het college meer differentiatie toe wil voegen om ervoor te zorgen dat de wijk voor iedereen wordt;
- in het eerder gepubliceerde ambitiedocument De Kaai in de wijk Feijenoord met dezelfde argumenten werd afgeweken van de in het coalitieakkoord Eén Stad afgesproken segmentatie;
- de bouwproductie in het sociale segment in 2022 op slechts 10% is blijven steken;

overwegende dat:

- Leefbaar Rotterdam van mening is dat, als het college alle wijken voor iedereen wil maken, de differentiatie in de woningsegmentatie in alle Rotterdamse wijken ook sociale en midden woningen moeten bevatten;

verzoekt het college:

- zich maximaal in te spannen om in toekomstige planvorming, meer woningen in het sociale- en middensegment toe te voegen in wijken waar het aantal woningen in het dure en topsegment al hoog is en zo beter eraan bij te dragen dat wijken voor iedereen ook echt alle wijken voor iedereen worden;
- hierover afspraken te maken met de betrokken partijen en deze op te nemen in het aangekondigde 'Doorbouwakkoord';

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. M. Verhoef, A. Kockelkoren en G.J. Engberts

De motie is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

7.1 Herdenkingsjaar Slavernijverleden 2023

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Oké, dan gaan wij nu naar het laatste agendapunt, 7.1, Herdenkingsjaar Slavernijverleden 2023 met als eerste op mijn lijstje om het woord te voeren mevrouw Van de Peppel.

Mevrouw **VAN DE PEPPEL** (pvdd). Voorzitter, er is een wens, een wens die geworteld ligt in de pijn van voorouders. Pijn die soms letterlijk nog gedragen wordt in een naam. Pijn die verteld moet worden. Pijn die voor de toekomstige generaties geheeld moet worden. De wens is dat de pijn die de voorouders gevoeld hebben, het onrecht dat hun is aangedaan gevoeld en gedragen wordt in de nog huidige generatie, geheeld mag worden, voor de volgende nazaten. En het moment om de helingsfase te starten is nu. Erkenning is niet alleen excuses. Erkenning is dat die pijn er mag zijn. Erkenning is openheid. De verhalen moeten verteld worden, niet alleen binnen de families, niet alleen met lotgenoten, niet alleen met de betrokken partijen die invulling willen geven aan het herdenken van het slavernijverleden, maar aan iedereen. Erkenning is zichtbaarheid in de stad. Erkenning is informatieve borden bij iedere herinnering aan het slavernijverleden in en van Rotterdam. Erkenning is benoemen, is een aankondiging van activiteiten in en om het herdenken in de openbare ruimte. Want nog steeds blijft pijn achter gesloten deuren en daar willen wij verandering in brengen. Wij willen recht doen aan de wens van het helen van de pijn. Daarom bieden wij deze motie aan waarin we het college verzoeken met betrokken partijen een Rotterdamse helingsfase te integreren in de uitvoering van de doelstelling met betrekking tot het herdenkingsjaar, zichtbaar, in de openbare ruimte. Ook vragen we een samenwerking aan te gaan met het toekomstige Nationaal Slavernijmuseum in Amsterdam voor het creëren van het Rotterdamse verhaal in dit museum. En daar staan wij vandaag voor.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Mevrouw Van de Peppel heeft de volgende motie ingediend.

Motie 1. Start de Rotterdamse helingsfase van het slavernijverleden met een compassievolle houding

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 13 april 2023, ter bespreking van het Herdenkingsjaar Slavernijverleden 2023;

constaterende dat:

- de burgemeester van Rotterdam, de heer Aboutaleb op vrijdag 10 december 2021 (dag van de rechten van de mens) excuses heeft aangeboden namens het college van B&W voor de deelname van achtereenvolgende Rotterdamse bestuurscolleges aan het systeem van kolonialisme en slavernij vanaf 1600;
- een jaar later, de premier Rutte ook excuses heeft aangeboden voor Nederlands slavernijverleden, met zeer betekenisvolle, handreikende woorden van 'geen punt, maar een komma';

- het huidige collegeakkoord "Eén Stad" vermeldt dat het college samen met de gemeenschappen van Rotterdam invulling geeft aan het stadsprogramma 'Een gedeelde geschiedenis', dat loopt tot 2024 door. In 2023 wordt bijzondere aandacht geschonken aan de herdenking van 160 jaar slavernijverleden;

overwegende dat:

- er in de gemeenteraad behoefte is aan het geven van een krachtig signaal voor het veroordelen van (intergenerationele) racisme en discriminatie met het oog op het faciliteren van verzoening en heling in het herdenkingsjaar;
- onlangs nogmaals zeer pijnlijk duidelijk is geworden dat de doorwerking van slavernij en kolonialisme (in de vorm van racisme en discriminatie) na 160 jaar nog zeer dominant aanwezig is in alle geledingen van de samenleving¹. Dit betekent dat de aanpak tot nu toe onvoldoende is er moet versneld en geïntensiveerd worden;
- het zeer goed is om een plek in Rotterdam te hebben waarbij men fysiek de herinneringen van de slavernij en kolonialisme kan ervaren maar ook waar de samenleving in dialoog kan gaan over wat nodig is voor de heling;

verzoekt het college:

- met betrokken partijen een Rotterdamse helingsfase te integreren in de uitvoering van de collegedoelstelling m.b.t. herdenkingsjaar (zoals premier Rutte als komma verwoordt) van het slavernijverleden; Dit vereist een andere (extra) zichtbare inspanning van het herdenkingsjaar dan die het college op dit moment voor ogen heeft. Grote steden als Amsterdam en Den Haag doen het in tegenstelling tot Rotterdam bijvoorbeeld veel zichtbaarder;
- samenwerking aan te gaan met het toekomstige Nationale Slavernijmuseum in Amsterdam voor het creëren van het Rotterdams verhaal in dit museum;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. S. van de Peppel, T.S.J. Coşkun, I. Elfilali, L.S. Vlieger en M.S.S. de Jong

¹ Zoals het geval is bij o.a. toeslagenaffaire, discriminatie bij het Ministerie van Buitenlandse zaken

De motie is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Dan is het woord aan de heer Ceulemans.

De heer **CEULEMANS** (lr). Voorzitter, dank. Gelet op de tijd heel kort. We hebben het er in de commissie ook heel uitgebreid over gehad. Het was wat mij betreft een heel goed debat waarin de partijen hun verschillende meningen duidelijk over het voetlicht hebben kunnen krijgen. Onze mening was ook duidelijk, dat is dat dit niet ons feestje is. Wij vonden de excuses in 2021 een verkeerd signaal en dat geldt ook voor het programma dat sindsdien is uitgerold. Het is een programma dat wat ons betreft eerder tot verdeeldheid leidt en dat dus gewoon eigenlijk niet wenselijk is. Dit jaar is nu eenmaal het herdenkingsjaar. Dat is niet tegen te houden, dus wij gaan de uitvoering daarvan kritisch volgen, om met een understatement af te sluiten.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Dank u wel. Dan is het woord aan mevrouw Vlieger.

Mevrouw **VLIEGER** (gl). GroenLinks zal altijd blijven staan voor een Rotterdam waar iedereen zich herkend en erkend voelt en waar je jouw geschiedenis en cultuur een plekje

kunt geven. Al jaren wachtte men op erkenning. Al jaren voelde men zich ongehoord. En nu eindelijk zijn de eerste stappen genomen. Graag wil ik nog even een vraag aan de wethouder stellen. Het betreft het kosteloos wijzigen van de achternaam van de afstammelingen van tot slaafgemaakten en de mogelijkheid tot stamboomonderzoek. Hoeveel mensen hebben hier al gebruik van gemaakt en is er nu al meer zichtbaarheid over te vinden op de webpagina van het herdenkingsjaar? Ik kon het namelijk eerst nog niet vinden. Als dat nu nog steeds niet zo is, dan de vraag of dit gaat gebeuren. Kan de wethouder dat toezeggen? Ook op de algemene website over stamboomonderzoek staat geen link met dit onderwerp, dat is wel erg zonde. Is de wethouder voornemens om daar informatie op te zetten? We kijken uit naar een mooi groot jubileumjaar. Dan heb ik nog een motie om in te dienen. Excuses, een beetje over de tijd. De motie heet 'Aan de slag met doorwerking, de BES-eilanden op gelijke voet'. Dat is naar aanleiding van een actie van DeGoedeZaak. De motie roept het college op om de brief van DeGoedeZaak te ondertekenen, om een signaal aan het kabinet te geven dat de BES-eilanden, waar men leeft onder een sociaal minimum, nu ook op hetzelfde sociaal minimum als andere gemeenten van Nederland komen. Dit zijn namelijk bijzondere gemeenten, maar zouden wel op gelijke voet als andere Nederlandse gemeenten moeten komen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Mevrouw Vlieger heeft de volgende motie ingediend.

Motie 2. Aan de slag met doorwerking, de BES-Eilanden op gelijke voet

"De gemeenteraad van Rotterdam, bijeen op 13 april 2023 ter bespreking van agendapunt 7.1 Herdenkingsjaar Slavernijverleden 2023;

constaterende dat:

- het college 2023 markeert als het jaar om onder meer stil te staan bij de doorwerking van het slavernijverleden van Rotterdam en Nederland;
- de raad en het college op 3 april jl. een brief hebben ontvangen van DeGoedeZaak (23bb002206) met betrekking tot een menswaardig sociaal minimum voor de BES-eilanden;
- Bonaire, Sint-Eustatius en Saba (BES-eilanden) (voormalige koloniën) Sinds 2010 bijzondere gemeenten van Nederland zijn;

overwegende dat:

- het (Rotterdams) slavernijverleden een onontkoombare uitwerking heeft in het heden en daarmee de socio-economische situatie van de BES-eilanden en haar bewoners;
- de BES-eilanden bijzondere gemeenten van Nederland zijn maar niet op gelijke voet staan met andere gemeenten en de bewoners hierdoor niet kunnen rekenen op hetzelfde sociale stelsel als bewoners van andere gemeenten;
- veel mensen op de eilanden twee of drie banen hebben en alsnog ruim onder de armoedegrens leven;
- ondanks het lage werkloosheidspercentage (4%) veel bewoners van BES-eilanden onder de armoedegrens leven, met alle gevolgen van dien;

verzoekt het college:

- het initiatief van DeGoedeZaak te ondersteunen en, in solidariteit met onze collegegemeenten, een brief (zoals te vinden op de site van DeGoedeZaak¹) te richten aan het kabinet met de oproep snel werk te maken van het een menswaardig sociaal minimum voor Bonaire, Sint-Eustatius en Saba;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. L.S. Vlieger, S. van de Peppel

¹ <https://www.degoedezaak.org/bes-eilanden/>

De motie is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Dan de heer Soytekin.

De heer **SOYTEKIN** (denk). Voorzitter, dank u wel. Het jaar 2023 markeert 150 jaar afschaffing van de slavernij. Het slavernijverleden is pijnlijk, belangrijk en tot voor kort eigenlijk onderbelicht als onderdeel van onze gedeelde geschiedenis. Tijdens het herdenkingsjaar staan veel mooie plannen op ons te wachten om dit mee te maken en samen te kunnen herdenken. En in het kader van het Herdenkingsjaar Slavernij zijn er ook in Rotterdam mooie plannen. Want dankzij dit college van Leefbaar Rotterdam, DENK, VVD en D66 is er ook bijna € 2,5 miljoen vrijgemaakt om initiatieven te ondersteunen om te zorgen voor meer erkenning en begrip, maar ook om collectieve bewustwording van het slavernijverleden een plek te kunnen geven in onze samenleving en in de stad. Voorzitter, dit gebeurt onder andere met initiatieven als een stadswandeling en een Rotterdamse menukaart voor het onderwijs, achtergrondinformatie, workshops, stamboomonderzoeken et cetera. Er is ook al jaren vraag naar dergelijke initiatieven vanuit een groot deel van de samenleving en vanuit diezelfde vraag en behoefte wil ik de wethouder tot slot wel vragen om enige haast te maken met de gesprekken die hij zou gaan voeren met betrekking tot fysieke ruimtes die zijn gevraagd. Tot slot voorzitter wil ik nogmaals benadrukken dat mijn fractie extra verheugd is over het feit dat de naamswijzigingen kosteloos gaan worden en dat Rotterdam hier voorop gaat lopen, iets wat wij in 2018 al hebben geagendeerd en wat nu eindelijk wordt gerealiseerd. Dank u wel.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Dank u wel. Dan is het woord aan mevrouw Yildirim.

Mevrouw **YILDIRIM** (pvda). Ja, dank voorzitter. Voorzitter, in de afgelopen jaren zijn er dankzij de inzet van velen stappen gezet in het erkennen en het werken aan kennis en bewustwording van het koloniale en slavernijverleden. Met onze PvdA-motie uit 2017 van mevrouw Peggy Wijntuin kwam er beweging in Rotterdam. De motie vroeg om onderzoek te doen. De uitkomsten van het onderzoek waren ontzettend confronterend en pijnlijk, maar legden voor eens en altijd de verwevenheid vast van het Rotterdamse en de handel in tot slaafgemaakten. Maar de motie vroeg ook om te werken aan kennis en bewustwording door de uitkomsten van het onderzoek te verspreiden omdat de doorwerking van dit verleden nog altijd zich uit op persoonlijk niveau onder Rotterdammers, bijvoorbeeld in de familiegeschiedenis van Rotterdammers met vragen over hun identiteit en ook intergenerationele trauma's. Voorzitter, het is van belang om te begrijpen dat de excuses die zijn gemaakt en dit herdenkingsjaar een startpunt zijn. In de woorden van de minister-president, dit is geen punt maar een komma. Om die reden vinden wij het belangrijk om de impact van het Stadsprogramma dat loopt, te begrijpen en hebben wij een aantal vragen die wij graag in de vorm van een evaluatie terug zouden willen zien, om echt die impact te begrijpen. Te begrijpen wat de lessons learned zijn uit het stadsprogramma en om ook te kijken welke richting wij vanaf dan zullen gaan varen. Hiertoe hebben wij een motie ingediend omdat wij vinden dat die richting er nog niet is.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Mevrouw Yildirim heeft de volgende motie ingediend.

Motie 3. Evaluatie Stadsprogramma Koloniaal en Slavernijverleden

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 13 april 2023, ter bespreking van 'Herdenkingsjaar Slavernijverleden 2023';

constaterende dat:

- na de Rotterdamse excuses in 2021 de gemeente acties in gang heeft gezet voor het bevorderen van kennis en bewustwording over (de gevolgen van) het koloniaal en slavernijverleden;
- 2023 het herdenkingsjaar is voor het officieel afschaffen van slavernij (160 jaar geleden) en het jubileumjaar van 150 jaar dat de slavernij heeft opgehouden met bestaan;
- er daardoor extra (financiële) inspanningen in de stad worden gepleegd via het Stadsprogramma Koloniaal en Slavernijverleden;
- er vanuit het Stadsprogramma bijvoorbeeld onderwijs is ontwikkeld dat, via een digitale menukaart, vrijblijvend ter beschikking is gesteld aan Rotterdamse onderwijsinstellingen;

overwegende dat:

- bewustwording bij- en kennisdeling met Rotterdammers een blijvende inzet behoeven, omdat het koloniaal en slavernijverleden doorwerkt in het hedendaagse;
- het daarom van belang is om te werken aan het bereik van het Stadsprogramma;

verzoekt het college om:

- in kwartaal 2 van het jaar 2024 de gemeenteraad een evaluatie van het Stadsprogramma Koloniaal en Slavernijverleden te doen toekomen en hierbij in te gaan op o.a. het diverse bereik, het aantal mensen en instellingen die bereikt worden en de impact van het Stadsprogramma;
- een voorstel te doen over welke onderdelen uit het Stadsprogramma voorgezet kunnen worden om te werken aan kennisdeling en bewustwording;
- de financiering hiervan mee te nemen in de bespreking van de begroting voor het jaar 2025;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. D. Yildirim en L.S. Vlieger

De motie is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Dan is het woord aan de heer Coşkun.

De heer **COŞKUN** (sp). Voorzitter, we staan op de schouders van onze voorouders aan wie wij veel te danken hebben. En die voorouders zijn in de loop der eeuwen van heinde en verre naar deze moerasdelta gekomen en aangeland. Al dan niet vrijwillig of op de vlucht voor oorlog of armoede, op zoek naar werk, naar studie of gewoon geluk. Ze brachten naast hun vreugdevolle cultuur ook de pijn mee naar deze stad in al haar diversiteit. Dankzij hun bloed, zweet en tranen mogen we leven in deze mooie stad in een van de rijkste landen van de wereld. Maar dan moeten we wel het verhaal kennen van onze voorouders waar we trots op zijn. Niet alleen kennen, maar ook herkennen en erkennen welke offers zij voor ons gebracht hebben, waarom het zoveel bloed, zweet en tranen heeft gekost. Wie niet leert van het verleden gaat blind de toekomst in. Het is het verhaal van alle Rotterdammers in al hun

diversiteit. Wat heeft ertoe geleid dat jij je Rotterdammer mag noemen? Wie heeft daarvoor gezwoegd en pijn geleden en waar kun je met reden trots op zijn? Helaas is ons Stads museum gesloten en kunnen we ons gezamenlijke verhaal nergens echt vertellen en tot zijn recht laten komen. In het toekomstige Stads museum hoort ook het verhaal van ons slavernijverleden thuis. Het verhaal dat we willen vertellen aan onze kinderen en onze kleinkinderen, maar ook aan onze bezoekers. Waar komt Rotterdam vandaan? Hoe komen we aan al die rijkdom? Waar kunnen we trots op zijn en waar hebben we spijt van? Dan gaat het om de zakkendragers in de haven, maar ook om ons koloniale en ons slavernijverleden. Dat is geen luxe tijdverdrijf, zeg ik tegen de overkant van deze zaal, bijvoorbeeld de heer Ceulemans, van een al dan niet gekleurde elite, maar die pijn zit in alle haarvaten van onze mooie stad. We moeten door die pijn heen met zijn allen, want anders komt er geen heling of verzoening met ons gezamenlijke verleden.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Dank u wel voor uw bijdrage. Dan is het woord aan mevrouw Maassen.

Mevrouw **MAASSEN** (d66). Voorzitter, zoals ik in mijn vorige bijdrage in de commissie al heb aangegeven, wordt er met excuses voor het slavernijverleden een komma gezet, geen punt. Het is daarom ook belangrijk dat we hier als samenleving met elkaar over in gesprek blijven. Maar dat gaat niet vanzelf, want ik begrijp heel goed de bijdrage van mijn collega de heer Ceulemans van het vorige debat. Niet alle Rotterdammers staan automatisch stil bij dit onderwerp. Sterker nog, sommigen van hen zullen er wellicht helemaal nooit bij hebben stilgestaan. En dat is ook niet zo gek en dat is ook helemaal geen schande. Maar ik vind het wel een belangrijke observatie en het heeft mij ook aan het denken gezet. Zeker omdat een van de belangrijke adviezen van de Dialooggroep is om met elkaar juist hierover in gesprek te blijven en dat we daar als overheid ook een taak te vervullen hebben. Nu is het zo dat de wethouder bezig is met de invulling van het programma en dat er ook allerlei organisaties zijn die subsidies hebben aangevraagd voor de invulling hiervan, maar ik vind het daarbij heel erg belangrijk om nogmaals te onderstrepen dat we daarbij de gehele stad willen betrekken, iedereen. Niet alleen de mensen die dit een belangrijk onderwerp vinden, maar ook de mensen die hier niet dagdagelijks bijilstaan. Dit is namelijk geen onderwerp voor een select gezelschap. Dit is een onderwerp voor iedereen. Daarom heb ik een motie die vraagt om ook expliciet daar aandacht aan te besteden bij de invulling van het onderwerp, mede ingediend door GroenLinks en DENK. Het is tijd voor de volgende stap en die zie ik positief in, dus ik wens de wethouder ook heel veel succes met de invulling van het verdere programma. Twee dingen, ik ben heel erg blij met het stamboomonderzoek dat kan worden verricht. En ik sluit me aan bij de vraag van de Partij voor de Dieren over het museum dat wordt gemaakt in Amsterdam. Ik hoop echt dat daar ook het Rotterdamse verhaal in terug zal komen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Mevrouw Maassen heeft de volgende motie ingediend.

Motie 4. Naast lobi ook daden voor Ketikoti

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 13 april 2023, ter bespreking van agendapunt 7.1: Herdenkingsjaar Slavernijverleden 2023;

constaterende dat:

- op 19 december 2022 het huidige kabinet bij monde van minister-president Rutte excuses heeft uitgesproken voor de rol van de Nederlandse Staat in het slavernijverleden;

- in coalitieakkoord 'Eén Stad' staat beschreven dat er bijzondere aandacht zal worden geschonken aan de herdenking van 150 jaar slavernijverleden;
- voor het bijzondere herdenkingsjaar, wat loopt van 1 juli 2023 tot 1 juli 2024, € 1,8 miljoen is gereserveerd ter invulling hiervan;
- reeds een uitgebreid programma is opgesteld om hier invulling aan te geven;

overwegende dat:

- Rotterdam als belangrijke havenstad een rol heeft gespeeld in de Nederlandse slavernijgeschiedenis;
- excuses een belangrijke stap zijn in het erkenning geven aan het leed dat is aangedaan en het herstellen van de relatie tussen de gemeente en de nazaten van tot slaafgemaakten en hun gemeenschappen;
- de premier bij het uitspreken van excuses voor het slavernijverleden nadrukkelijk heeft onderstreept dat daarmee een komma wordt geplaatst, en geen punt;
- zowel uit de Rotterdamse als nationale onderzoeken is gebleken dat het belangrijk is om in de samenleving de dialoog te blijven voeren over (de gevolgen van) het slavernijverleden en de betekenis hiervan;
- het belangrijk is om stil te staan bij het slavernijverleden en de gevolgen daarvan, en hierover het gesprek aan te gaan met elkaar en met de gemeenschappen die door dit verleden zijn en worden geraakt, en hierbij de gehele stad te betrekken;

verzoekt het college:

- om bij de verdere invulling van het programma ook expliciet aandacht te besteden aan het betrekken van groepen in de stad die zich niet vanzelfsprekend bezighouden met dit onderwerp, zodat deze geschiedenis bekendheid krijgt en het gesprek hierover breed kan worden gevoerd;
- hierover te rapporteren aan de raad;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. A.J.A. Maassen, S. Soytekin en L.S. Vlieger

De motie is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Dan is het woord aan mevrouw Elfilali.

Mevrouw **ELFILALI** (volt). Ja, dank voorzitter. Herdenk het herdenken, als waarschuwing voor de toekomst. Niet weghalen maar juist gebruiken om te onderwijzen en kennis te vergaren. Ook aan hen voor wie het onbekend is. Volt staat niet voor tegenover elkaar zetten, maar juist met elkaar in verband brengen zodat we de pijnlijke delen van de geschiedenis en elkaar beter begrijpen. Je mag best trots zijn op de geschiedenis, maar erken ook dat er fouten zijn gemaakt. Want waar winnaars zijn, zijn ook altijd verliezers. Er zijn landen zoals Zuid-Afrika, Duitsland, Frankrijk en België, die dezelfde soort discussies kennen die wij hier nu ook met elkaar voeren. Duitsland kent bijvoorbeeld het verschil tussen herdenkingsmonumenten en vermaningsmonumenten. En in België, in Brussel, heb je het standbeeld van Leopold II, die uitkijkt op de wijk Congo, waar veel Afrikaanse Brusselaars wonen, en dat is een beeld geworden van collectieve schaamte. Dus hartstikke goed dat wij dit ook nu hier in onze stad gaan herdenken. Tot slot een vraag aan de wethouder voorzitter. Een mooie brief met mooie plannen. Ook heel goed dat het primaire en secundaire onderwijs wordt betrokken. Ik zag ook dat het mbo wordt genoemd, maar ik mis nog het hbo en de universiteit, dus ik ben even benieuwd naar die doelgroepen. Voor de rest inderdaad veel succes. Dank.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Dank u wel. Zijn er nog andere sprekers op dit punt? Mevrouw De Jong.

Mevrouw **DE JONG** (bij1). Voorzitter, ieder mens conformeert zich aan een identiteit. Die identiteit kan zijn dat je een Nederlander bent, dat je Rotterdammer bent, een nakomeling bent van verzetshelden of van activisten. Maar ook een nakomeling van Joodse voorouders die zijn gedeporteerd, Bosniakken die hun vaders en broers zijn verloren, nakomelingen van Indonesische en Molukse mensen, die onvrijwillig naar Nederland zijn gebracht en nakomelingen van tot slaafgemaakten die tot op heden nog steeds de invloed van slavernij ervaren. Maar voorzitter, ook ieder mens is op zoek naar verbinding. En verbinding kan niet plaatsvinden zonder erkenning van andermans identiteit en verleden, kan niet zonder de erkenning van de geschiedenis die onze identiteit allemaal, als nakomelingen en iedereen in de samenleving, heeft gevormd. In dit geval gaat het dan ook om erkenning van wat er gebeurd is en wat zich heeft afgespeeld in ons gedeeld verleden. Men spreekt altijd of heeft in het verleden altijd heel trots gesproken over de Gouden Eeuw en de rijkdom die dit ons land heeft gebracht. Met trots en vooral met een gevoel van verbondenheid aan dat verleden. Nou, dat heeft ook een keerzijde, want met het vieren van de rijkdom vergaten we dat het gewoon kwam met een prijs. Die prijs is nooit betaald door Nederland zelf. Het waren de landen die geroofd werden, waar mensen tot slaaf werden gemaakt en hun culturele identiteit gestolen of vervormd is. De prijs van de nieuwe wijze waarop mensen uit dezelfde economische klasse tegen elkaar werden uitgespeeld. De introductie van ras en rassenleer, beide concepten die geen biologische of wetenschappelijke basis kennen. Al dat vanwege macht. En dit is een van de meest impactvolle inventies waar we nog steeds mee te maken hebben op een dagelijkse basis. Voorzitter, om verbinding te creëren door andermans identiteit te kennen, is er kennisuitwisseling nodig. Kennisuitwisseling creëert een collectief bewustzijn, dat het begin is om scheve verhoudingen weer recht te trekken. Het stuk identiteit dat tot slaafgemaakten is afgepakt, sijpelt nog altijd door bij hun nakomelingen. Laten we collectief hun die erkenning bieden door te luisteren, te leren en te verbinden met elkaar. Spreken over verbinding zonder kennis, zonder anderen te erkennen en ze te ontmoeten waar zij ook zijn, is leeg volgens ons. Met dit herdenkingsjaar gaan we gezamenlijk de strijd aan tegen racisme en kolonisatie. Zo kunnen we daadwerkelijk beginnen met het aanmoedigen van echte verbinding, waarbij beide partijen dichterbij elkaar komen. Verbinding kan niet alleen als van één groep verwacht wordt om constant zich te gaan verhouden naar de norm, naar de majority. Dat is geen verbinding, dat is een machtsdiscrepancie. Een stap richting solidariteit, daar vragen we dus om. Daarom hoopt Rotterdam BIJ1 dat het na dit jaar ook niet een afgesloten hoofdstuk is, wat al vaker is benoemd. Daar staan we natuurlijk helemaal achter, dat dit de eerste pagina is, een komma is. We kijken dus ook echt uit naar wat er dit jaar allemaal gaat gebeuren. Maar we hopen natuurlijk ook naderhand de ruimte te hebben om te reflecteren samen met alle betrokken partijen, de samenwerkingspartners, maar ook met alle deelnemers die aanwezig zijn geweest en ook juist met de mensen die het nut nog steeds er dan nog niet van inzien. Want dan is er iets niet goed gegaan. We hopen dus ook solidair te zijn met alle nakomelingen van eenieder die geraakt is door dit verleden en te leren van de verhalen. Ook na dit jaar, want dit hoort ook bij onze geschiedenis. Tot zover.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Dank u wel. De heer Becker.

De heer **BECKER** (vvd). Ja, dank u wel voorzitter. We hebben het hier uitgebreid in de commissie over gehad. We leven niet in ons verleden, maar ons verleden is wel iets waarvan we kunnen leren en wat we ook een plek moeten geven in onderwijsprogramma's, maar ook in de vorm van momenten om te gedenken en ook momenten om te vieren. Dat doen we met

dit jaar. Daar is ook een groot budget voor uitgetrokken. Wij zullen de motie van D66 steunen. De overwegingen had ik niet op die manier verwoord, maar het dictum zegt wel heel duidelijk dat dit iets is wat we met de hele stad moeten herdenken en vieren en iedereen moet daarbij betrokken worden. Dat is denk ik iets wat van belang is, zeker gezien het grote budget dat er is, moet dat ook kunnen. Ik heb daar nog wel een vraag over, die in de commissie eigenlijk niet genoeg is beantwoord. Er is binnen het budget dat er is, € 700.000,00, dat uitgegeven wordt aan subsidies. Die subsidies zijn inmiddels ook aangevraagd en volgens mij ook toegekend. Ik zou graag willen dat de raad erover geïnformeerd wordt welke organisaties uiteindelijk subsidies hebben toegekend gekregen, wat ze daarvoor gaan doen en wanneer ze dat gaan doen en ook hoe we dat gaan verantwoorden. Juist om te zorgen dat het echt de impact heeft die het moet hebben en dat we doelen bereiken die we willen bereiken. Want dat is nog niet genoeg omschreven in de brief die u heeft gestuurd. Dat is eigenlijk een beetje nog een open punt. Dus als u dat zou kunnen beantwoorden, zou kunnen toezeggen, zou dat heel fijn zijn. Dank u wel.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Dank u wel. Zijn er nog andere sprekers op dit punt? Nee? Ik zie mevrouw Vlieger.

Mevrouw **V Lieger** (gl). Ja voorzitter, er zat een typfout in mijn motie. Dankzij mevrouw Verkoelen. Ik had het niet gezien. In het dictum van de motie stond een typfoutje waardoor er een ander woord stond, college in plaats van collega. Dus dan zou ik graag een verbetering willen indienen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Mevrouw Vlieger heeft de volgende motie ingediend.

Motie 2A. Aan de slag met doorwerking, de BES-eilanden op gelijke voet

"De gemeenteraad van Rotterdam, bijeen op 13 april 2023 ter bespreking van agendapunt 7.1 Herdenkingsjaar Slavernijverleden 2023;

constaterende dat:

- het college 2023 markeert als het jaar om onder meer stil te staan bij de doorwerking van het slavernijverleden van Rotterdam en Nederland;
- de raad en het college op 3 april jl. een brief hebben ontvangen van DeGoedeZaak (23bb002206) met betrekking tot een menswaardig sociaal minimum voor de BES-eilanden;
- Bonaire, Sint-Eustatius en Saba (BES-eilanden) (voormalige koloniën) Sinds 2010 bijzondere gemeenten van Nederland zijn;

overwegende dat:

- het (Rotterdams) slavernijverleden een onontkoombare uitwerking heeft in het heden en daarmee de socio-economische situatie van de BES-eilanden en haar bewoners;
- de BES-eilanden bijzondere gemeenten van Nederland zijn maar niet op gelijke voet staan met andere gemeenten en de bewoners hierdoor niet kunnen rekenen op hetzelfde sociale stelsel als bewoners van andere gemeenten;
- veel mensen op de eilanden twee of drie banen hebben en alsnog ruim onder de armoedegrens leven;
- ondanks het lage werkloosheidspercentage (4%) veel bewoners van BES-eilanden onder de armoedegrens leven, met alle gevolgen van dien;

verzoekt het college:

- het initiatief van DeGoedeZaak te ondersteunen en, in solidariteit met onze collega-gemeenten, een brief (zoals te vinden op de site van DeGoedeZaak¹) te richten aan het kabinet met de oproep snel werk te maken van het een menswaardig sociaal minimum voor Bonaire, Sint-Eustatius en Saba;

en gaat over tot de orde van de dag."

¹ <https://www.degoedezaak.org/bes-eilanden/>

w.g. L.S. Vlieger en S. van de Peppel

De motie is voldoende ondersteund en maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Dat betekent dat het dictum iets is gewijzigd, waardoor de motie onder een nieuw nummer wordt geregistreerd. Dan gaan we door naar de beantwoording van de zijde van het college. Het woord is aan de heer Achbar.

De heer **ACHBAR** (denk) (wethouder). Dank voorzitter. Er zijn een aantal vragen en een aantal moties. Het was een uitgebreid debat in de commissie, tal van vragen werden gesteld. Daar ben ik bewust afzonderlijk per vraag op ingegaan om daarmee tegemoet te komen aan de helderheid en de duidelijkheid van hetgeen waar we mee bezig zijn in dit bijzondere herdenkingsjaar. En nu nog een aantal vragen. Laat ik beginnen met de vraag van collega mevrouw Vlieger van GroenLinks over de naamswijziging hoeveel mensen er op dit moment gebruik van hebben gemaakt. Nog niemand heeft zich gemeld om gebruik te maken van die kosteloze naamswijziging. Dat komt ook omdat het redelijk vers is dat het collegebesluit is genomen. Wij hopen wel dat in mei de eerste campagne van start gaat om daar extra aandacht aan te geven. Dat geldt ook voor het stamboomonderzoek. Dat is tevens ook uw vraag op welke manier er wordt gecommuniceerd. Zowel de kosteloze naamswijziging als stamboomonderzoek zijn belangrijke onderdelen binnen het stadsprogramma en hebben pas effect als er goed ruchtbaarheid aan gegeven wordt. De informatie op rotterdam.nl wordt aangevuld met informatie over het naamsveranderingsproces en met de link naar de website van het Stadsarchief. Dat had ik ook natuurlijk in de commissie al aangegeven, waarbij het Stadsarchief daarin wel een belangrijke rol gaat spelen. Wat we zeker ook gaan doen is het versturen van een persbericht hierover. Ik hoop en ik streef ernaar om dat binnen twee weken voor elkaar te krijgen, in april. April is redelijk lang met vier weken. Maar pin me er niet op vast, dus ik wil het niet in de vorm van een toezegging. Ik vind het belangrijk. Pin me er niet op vast, maar het is ook niet gevraagd, maar ik wil er binnen twee weken wel iets voor realiseren. Dan een vraag of eerder eigenlijk een algemene opmerking vanuit DENK voorzitter, om haast te maken met het zoeken naar locaties. Het is ook eerder in de commissie gevraagd hoe dat zit. Wij zijn echt met verschillende gemeenschappen daarover in gesprek hoe we daar goed vorm aan kunnen geven. Maar er moet wel goed geïnventariseerd worden welke behoeftes er zijn om uiteindelijk goed invulling te geven aan fysieke locaties. Ook daarin hetzelfde als naamswijziging en stamboomonderzoek. Ik vind het een belangrijke prioriteit. Ik weet als het gaat om legacy na 2023 dat zo'n fysieke plek echt wel van betekenis kan zijn als het gaat om spiritualiteit, kennisdeling, historiedeling, ontmoeting, verbinding heb ik gehoord, dus het belang daarvan zie ik, dus het heeft onze aandacht. Dan een vraag van mevrouw Elfilali, een terechte opmerking. De onderwijsmenukaart is gericht op po, vo en mbo. Er is echt wel een afweging van gemaakt van waar we nu op gaan inzetten om de bekendheid en de bewustwording te vergroten. Het zijn vaak ook financiële keuzes die je maakt waarom wel po, vo, mbo, en hbo in dit geval niet en universiteit ook niet. Met dien verstande dat je verwacht dat er op hbo en universiteit veel meer aandacht aan wordt besteed dan bijvoorbeeld op het po, vo en mbo. Dus enerzijds is het een financiële keuze en zit er een aanneme in waarom we geen hbo en universiteit

hebben. Dan de vraag van de heer Becker voorzitter. We reserveren inderdaad binnen de coalitie € 2,8 miljoen in totaliteit. En een terechte vraag, gaan we dat ook in dit bijzondere jaar goed besteden en kan de raad een overzicht krijgen welke partijen? Ik kan een toezegging doen dat ik dat de raad kan toesturen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). U heeft een interruptie van mevrouw Elfilali en ik zag ook de heer Becker staan.

Mevrouw **ELFILALI** (volt). Ja, dank u voorzitter. Sorry, ik moest het antwoord van de wethouder op mijn vraag nog even op mij laten inwerken. De aanname dat bepaalde studenten wel of niet meer kennis hebben dan andere. Ik denk dat dat een verkeerde aanname is. Ook als we bijvoorbeeld kijken naar onderzoek dat gedaan was naar de bekendheid van het holocaustverleden. Er waren schokkende cijfers dat heel veel weinig Nederlanders onder de 40, laat staan jongeren, daar bekend mee zijn. En ik kan me voorstellen dat dat bij dit onderwerp ook het geval is. Ik zou dus toch willen vragen aan de wethouder of hij dit wil heroverwegen en wil meenemen en wil kijken wat er toch nog richting alle studenten gedaan kan worden.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). De wethouder.

De heer **ACHBAR** (denk) (wethouder). Ja, er zitten inderdaad veronderstellingen in hetgeen ik heb gezegd. Tegelijkertijd zeg ik dat er ook een financiële afweging in zit, of de beperktheid van middelen die we gewoon binnen dit programma hebben, waarbij je een bepaalde focus wil leggen om maximale bereikbaarheid en bewustwording te realiseren.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Mevrouw Elfilali.

Mevrouw **ELFILALI** (volt). Ja, dank voorzitter. Misschien kan ik dan mijn vraag zo formuleren: is het mogelijk dat de wethouder samen met de organisaties die ook betrokken zullen zijn bij het organiseren, dat er samen wordt gekeken naar manieren die misschien geen geld kosten om toch deze studenten of in ieder geval alle jongeren en studenten te betrekken in de stad? Is dat dan een toezegging die de wethouder kan doen?

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Ja, en dan kijk ik nog heel even naar de heer Becker. Want volgens mij is dat op een ander punt hè? Ja, dan ga ik eerst even naar de wethouder om dit te beantwoorden en dan kom ik bij u.

De heer **ACHBAR** (denk) (wethouder). Voorzitter, wij proberen maximale impact te maken in dit jaar met de beperkte middelen die we hebben. U zegt jongeren en hbo. Tegelijkertijd zullen er echt wel fantastische activiteiten plaatsvinden die bijdragen aan bewustwording en dat is ook een aanname die ik op het moment doe omdat ik de aanvragen nog niet allemaal heb gezien, die ook jongeren zullen bereiken en daarmee indirect toch bewustwording creëren. En dat hoeft niet via het vehikel onderwijs. We proberen wel alle maximale vehikels te gebruiken om bewustwording te creëren, maar we hebben nu gekozen voor po, vo en mbo. En we hopen echt wel ook die jongeren die op het hbo zitten wellicht via andere programma's te bereiken.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Ik ga eerst nu naar de heer Becker want die stond al een hele tijd.

De heer **BECKER** (vvd). Ja, dank u wel voorzitter. De heer Achbar geeft aan: we kunnen de raad informeren over welke partijen. Maar het zou fijn zijn als we ook worden geïnformeerd

over wat die partijen doen en wanneer. Want nu is ook de agenda van de invulling van het jaar vrij leeg. Het is niet duidelijk op welke data er wat gebeurt. Dus als u dat zou kunnen toevoegen in het informeren van de raad zou dat fijn zijn, wanneer evenementen en zo plaatsvinden. Want er is een programmering voor het jaar, maar die programmering is nog niet gedeeld. Ik neem aan dat die partijen die gesubsidieerd worden ook activiteiten organiseren. Dus het zou fijn als u dat ook kan meenemen in aanvulling op de brief die u reeds heeft gestuurd.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). De wethouder.

De heer **ACHBAR** (denk) (wethouder). Ja, het is een aanvulling op de eerdere vraag voorzitter. Ik kan toezeggen, wat ik net heb gedaan, zoveel mogelijk informatie u te doen toekomen, welke partijen, welke bedragen en wat voor activiteiten. Eventueel welke periode. Tegelijkertijd heb ik in de commissie gezegd dat alle activiteiten sowieso op de website staan van het Stedelijk Collectief, en op rotterdam.nl. Op het moment dat een aanvraag gehonoreerd wordt, wordt dat automatisch ook gepubliceerd op de website rotterdam.nl. Maar de toezegging is dat ik dat apart voor u in een brief zal zetten en u zal doen toekomen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Nog een heel beknopte opmerking van mevrouw Maassen, want die heeft eigenlijk geen tijd.

Mevrouw **MAASSEN** (d66). Ja, ik hoorde de wisseling met u en mevrouw Elfilali, en ik dacht dat we ook gewoon een onderwijsprogramma hebben dat mensen van de website af kunnen trekken, toch? Ja, oké.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). De wethouder.

De heer **ACHBAR** (denk) (wethouder). Dat klopt. Dan heb ik volgens mij geen vragen meer voorzitter, maar dan heb ik nog wel een aantal moties, een viertal om precies te zijn. Ik begin met de motie van de Partij voor de Dieren met betrokken partijen, een Rotterdamse helingscampagne te integreren in de uitvoering van het college. Die moet ik helaas ontraden. Wij zetten in principe al allerlei middelen in op dit moment, waaronder ook een publiekscampagne die in de zomer zal beginnen en ook een campagne die heet 'Wat is jouw link?' Dat hebt u denk ik voorbij zien komen. We zetten ook daarop in, dus deze motie moet ik helaas ontraden.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Mevrouw Van de Peppel.

Mevrouw **VAN DE PEPPEL** (pvdd). Ja, even een taalding. U zegt campagne. Maar een campagne lijkt iets positiefs. Maar het is een fase, een helingsfase. De start om het helen te gaan laten beginnen. Dus erkenning voor de pijn die er is. Dat is totaal iets anders.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). De wethouder.

De heer **ACHBAR** (denk) (wethouder). Wat wij met de gemeenschappen hebben gedaan is daarover in gesprek gaan en daarom zijn deze campagnes ook ingezet, om heling te bevorderen. Ik wilde een aantal campagnes ook met u delen. De eerste campagne die wij hebben is 'Verbroken ketenen, verbonden Rotterdammers'. De campagne die wij samen met Stedelijk Collectief ontwikkelen en de campagne leidt naar een activiteitenwebsite, waar allerlei activiteiten op gepubliceerd worden die grotendeels ook een helend aspect hebben. Dat is dan een van de campagnes, maar ik kan die andere u ook toelichten. We zetten echt ook wel in op die fase van heling.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Interruptie van de heer Coşkun.

De heer **COŞKUN** (sp). Ja, want de wethouder gebruikt het woord ontraden, dus net alsof hij heling ontraadt. Hij zegt: we hebben met de gemeenschap, maar is de gemeenschap dan de hele bevolking van Rotterdam? Want daar hebben we het over. U kunt zeggen: het is overbodig want we doen het al. We vinden heling heel erg belangrijk. Maar u zegt: ja, de Partij voor de Dieren staat erboven dus ik ga hem ontraden. Wat is dat voor houding wethouder? Het gaat hier over een heel belangrijk iets van de geschiedenis van Rotterdam dat we met zijn allen moeten dragen. Dan hoop ik dat die campagne die u gaat starten, dat daar het begin is van die helingsfase waar we met zijn allen doorheen moeten. En dan kun je dat niet afdoen met: dat moet ik helaas ontraden. Ik vind dat echt geen houding.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). De wethouder.

De heer **ACHBAR** (denk) (wethouder). Ja voorzitter, tegelijkertijd wil ik ook niet het beeld scheppen dat we hier niets aan het doen zijn hè, dus alle onderwerpen die hier besproken worden, hebben we al lang in voorbereiding. Kijk, zo'n campagne die we aan het ontwikkelen zijn samen met Stedelijk Collectief, dat verzin ik niet ter plekke. Dat bestaat al. Dus het woord heling en het proces van heling is natuurlijk al lang bij ons op tafel gekomen. En dan gaan we allerlei campagnes opzetten om in die behoefte te voorzien. Op het moment dat er een motie komt op de vraag: wilt u daar aandacht aan besteden?, dan doen we dat al. En dan geef ik een concreet voorbeeld, een van die campagnes en dan hoop ik daarmee het antwoord te geven op de vraag. Dus ik begrijp de opmerking van de heer Coşkun niet zo goed voorzitter, maar dat zal denk ik aan mij liggen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Mevrouw Van de Peppel.

De heer **COŞKUN** (sp). Voorzitter, even ter verduidelijking, want hij begreep mijn woorden... Het gaat mij om het woord ontraden. Het is net alsof je heling gaat ontraden. Je kunt ook zeggen: we doen het al en we doen het zus en zus en zo. Maar je gaat dat niet ontraden.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Waarvan akte, denk ik dan. Mevrouw Van de Peppel.

Mevrouw **VAN DE PEPPEL** (pvdd). Ja wethouder, via de voorzitter, dat u campagnes heeft en dat u met partijen spreekt, dat weten we. Wat wij in de motie vragen is om dat ook zichtbaar te maken. Dus niet alleen op de website, maar gewoon het herdenkingsjaar 2023, het staat nergens aangekondigd in de stad. Nergens. Maak het groots. Maak het van ons allemaal. Maak het zichtbaar. Dat is de vraag.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). De wethouder.

De heer **ACHBAR** (denk) (wethouder). Ja voorzitter, kijk, in die commissie heb ik uitgelegd hoe we dit proces met elkaar aan het vormgeven zijn. We hebben ook gezegd dat het iets van die gemeenschap moet zijn, of van die gemeenschappen in de stad, waarbij de rol van de overheid alleen faciliterend, ondersteunend is in middelen. Nu hoor ik mevrouw Van de Peppel zeggen: maak het zichtbaar. Nee, we hebben met elkaar afgesproken dat de gemeenschappen dat moeten doen. Wij gaan het niet voor ze bepalen. Wij faciliteren en ondersteunen. Daar is het Stedelijk Collectief een belangrijk gremium in en daar voeren wij gesprekken mee en daar komen als het goed is fantastische projecten uit. Daar zijn die aanvragen voor gedaan en geef ze de ruimte. Ga het niet voor ze bepalen. Dat is de houding

die wij aannemen op dit moment in dit proces. En zeker als het gaat om heling draagt dat daaraan bij.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Mevrouw Van de Peppel nog een keer op dit punt? Want mevrouw De Jong.

Mevrouw **VAN DE PEPPEL** (pvdd). Ik zeg niet dat de gemeente het moet bepalen. Ik zeg: geef de ruimte om het zichtbaar te laten zijn. Dat is totaal wat anders.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Mevrouw De Jong aanvullend?

Mevrouw **DE JONG** (bij1). Als er verzoeken komen, van onder andere het Stedelijk Collectief, de groep mensen die erbij bezig zijn, dat ze vragen: kunt u helpen met het onder de aandacht brengen, is dat dan iets waar de gemeente dan aan mee zou doen?

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). De wethouder.

De heer **ACHBAR** (denk) (wethouder). Ook daarvan hebben wij gezegd: wij gaan de publiekscampagne doen, dus die gaan wij zo sowieso inzetten. Dus de aandacht komt er, dus ja, die vraag ligt er en we gaan dat sowieso doen, maar wel met zaken die uit die gemeenschappen komen. Niet dat wij dingen gaan verzinnen. Dan de tweede motie van GroenLinks. Ja, ik durf bijna niet meer te zeggen ontraden voorzitter. Maar ik ga deze motie ontraden en om de volgende reden. De commissie Sociaal Minimum BES stuurt volgens DeGoedeZaak uiterlijk in oktober haar bevindingen naar de Tweede Kamer. Het is dan vervolgens aan het kabinet om daar allereerst op te reageren en dat heeft nog niet plaatsgevonden. Wij zien daarom op dit moment nog geen rol voor onszelf. Dan heb ik een motie van de Partij van de Arbeid over een evaluatie. Deze ga ik ook ontraden. In het coalitieakkoord zijn afspraken gemaakt over onder andere de begroting de komende jaren en voor het stadsprogramma zijn in 2023 en 2024 middelen gereserveerd en daarna moeten programmaonderdelen zoveel mogelijk borging vinden in de stad en zeker ook deels in het samenleven, beleid en andere gemeentelijke onderdelen als onderwijs en cultuur. Wat we ook gaan doen is dat er in het nieuwe beleidskader Samenleven daarnaast ook specifieke aandacht zal zijn voor kennisdeling en bewustwording van het historisch besef in het algemeen en daar valt het koloniaal en slavernijverleden ook onder.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Mevrouw Vlieger heeft heel kort nog een verduidelijkende vraag.

Mevrouw **VLIEGER** (gl). Ik zat even na te denken over het antwoord van de wethouder, dus ik wilde daar graag nog een vraag over stellen. De wethouder zegt dus: we wachten dan liever dat onderzoek af, we willen niet van tevoren al een signaal geven. Is dat hoe ik hem moet begrijpen? Eerst het onderzoek afwachten?

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). De wethouder.

De heer **ACHBAR** (denk) (wethouder). Voorzitter, wat ik zei is dat de commissie Sociaal Minimum BES volgens DeGoedeZaak uiterlijk in oktober haar bevindingen naar de Tweede Kamer stuurt. Het is vervolgens aan het kabinet daarop te reageren en dat heeft nog niet plaatsgevonden. Wij zien geen rol voor onszelf in de afweging van het kabinet aangaande andere gemeenten. Dan de laatste motie voorzitter, 'Naast lobi ook daden voor Ketu Ketu'. Deze motie is in lijn met wat wij willen gaan doen, dus deze motie kan ik omarmen, zeker de oproep om ervoor te zorgen dat de aangeboden programmering erg breed en divers is en

zowel in perspectieven op het koloniaal en slavernijverleden als kennisniveau, dus dat kan ik alleen maar omarmen, omdat ik ook graag die verbinding in de stad zie op dit onderwerp. Daarmee ben ik denk ik aan het einde gekomen voorzitter van alle vragen en moties die er lagen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Dan kijk ik even naar de leden van de commissie. Zijn er nog onbeantwoorde vragen? De raad, excuus, verspreking. Mevrouw Van de Peppel, een onbeantwoorde vraag? Want we zijn dan even de veegronde van de eerste termijn aan het doen.

Mevrouw **VAN DE PEPPEL** (pvdd). Ja, de wethouder heeft alleen op het eerste dictum gereageerd en niet op het tweede dictum, over het Rotterdamse verhaal in het nationaal museum.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Nog andere vragen in de veeg van de eerste termijn? Nee? Dan ga ik naar de wethouder.

De heer **ACHBAR** (denk) (wethouder). Ja, momenteel is er ambtelijk contact met de projectgroep die zich bezighoudt met het museum. En een aantal ambtenaren waar laatst een bijeenkomst van was die in Rotterdam werd georganiseerd om input op te halen rondom het slavernijverleden, dus die samenwerking is er al.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Oké, dat is de beantwoording van de eerste termijn. Is er nog behoefte om het woord te voeren in de tweede termijn voor de mensen die nog spreektijd hebben? (Er wordt buiten de microfoon gesproken.) Mevrouw Maassen, nee, nee, ik heb iedereen iets gegund, iets langere tijd en ook nog een opmerking gegund, ook aan u. Maar goed, dan kijk ik. U stelt nog één beknopte vraag. Dan mogen anderen in hun tweede termijn die geen tijd hebben ook nog één beknopte vraag stellen, maar dan wil ik het daar wel echt bij laten, want we gaan dit onderwerp afsluiten.

Mevrouw **MAASSEN** (d66). Dit is geen vraag, maar echt een dringende opmerking aan de wethouder, namelijk dat we als Rotterdam nauwgezet gaan volgen wat er in dat Amsterdamse museum terechtkomt, want ik heb daar dus nog niet zo heel veel vertrouwen in. Dat komt dus niet door Rotterdam, maar, nou ja, ik ken mijn pappenheimers.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Dank u wel. Mevrouw Elfilali.

Mevrouw **ELFILALI** (volt). Ja, dank voorzitter, ik heb gelukkig nog wat spreektijd. Ik moet toch eventjes de opmerking maken dat me wel iets opvalt. Aan het begin van de vergadering hadden we voorgesteld om de spreektijd wat op te plussen voor iedereen, en fracties die daar tegen stemmen, maken daar nu ook weer een punt van. Dus misschien een les voor de volgende keer om daarin toch wat coulanter naar elkaar toe te zijn.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Dank u wel. Anderen nog in de tweede termijn? Nee? Dan ga ik naar de wethouder voor wellicht nog een reactie op de vraag van mevrouw Maassen.

De heer **ACHBAR** (denk) (wethouder). Nou ja, als reactie op de motie van mevrouw Van de Peppel, die samenwerking is er al en daarmee proberen we echt wel mee te gaan in hetgeen er gaat gebeuren en daar ook een plek te claimen voor Rotterdam. Ik kan u zeggen dat ik wethouder Meliani tegengekomen ben tijdens een bijeenkomst. En ik heb toen ook wel expliciet gezegd, denk eraan dat een plek voor Rotterdam in dat museum ook wel belangrijk

is. Maar zo uitgewerkt is hij nog niet, maar dat is al wel een signaal dat ik persoonlijk heb afgegeven aan de desbetreffende wethouder daar. Tegelijkertijd weet ik dat die samenwerking ook op ambtelijk niveau gebeurt.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Dank u wel. Dan ga ik eventjes naar de toezeggingen op dit onderwerp. Ik heb er twee genoteerd. De wethouder gaat in gesprek met de cultuursector over sociale veiligheid. O nee, die hadden we al gehad. Ik heb er dus één genoteerd, excuus. De wethouder zal een overzicht sturen van de besteding van de middelen voor het herdenkingsjaar koloniaal en slavernijverleden, inclusief activiteiten, bedragen en data. Dit is toegezegd aan de heer Becker. Dan sluit ik de beraadslaging op dit punt. Dan constateer ik dat we zo kunnen toegaan naar het stemvenster. Dan zie ik nog iemand met een huishoudelijke mededeling, een aangepaste motie? De heer Becker.

6.2 *Het concept van het Plan Toekomstvast Tramnet 2030 (PTT) van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag – vervolg*

De heer **BECKER** (vvd). Ik wil graag een aangepaste motie indienen. Bij dezen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Mijnheer Becker, gaat het om een aanpassing in het dictum?

De heer **BECKER** (vvd.) Ja, het dictum is aangepast. Dat was al de toezegging die ik net na het indienen deed, dat daaraan 'frequentie' zou worden toegevoegd en dat is gebeurd.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). De heer Becker heeft de volgende motie ingediend.

Motie 36A. Lijn 4, houd hem lekker hier

"De gemeenteraad, in vergadering bijeen op donderdag 13 april 2023 ter bespreking van agendapunt Toekomstig tramnet;

constaterende dat:

- het plan Toekomstvast Tramnet 2030 binnenkort door de MRDH wordt vastgesteld;
- tramlijn 4 in Hillegersberg in dit plan komt te vervallen;

overwegende dat:

- er momenteel twee tramlijnen door Hillegersberg rijden, lijn 8 en lijn 4;
- de twee lijnen vanaf tramhalte Kootsekade beide een andere kant op gaan en hierdoor een ander deel van Hillegersberg voorzien van openbaar vervoer;
- aan het verwijderen van de tramrails en de alternatieven voor de tram vermoedelijk een duur prijskaartje hangt;
- het hierdoor aantrekkelijker is om tramlijn 4 in Hillegersberg te laten rijden;
- het een optie is om te kijken naar het aanpassen van de frequentie van een tramlijn;

verzoekt het college om:

- tramlijn 4 in Hillegersberg, in een lagere frequentie, te behouden;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. S.J.C. Becker, I. van Wifferen, B. van Drunen en E. Rehim Zadeh

De motie is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Mevrouw Elfilali.

Mevrouw **ELFILALI** (volt). Ja, hetzelfde. Niet inhoudelijk aangepast, maar twee handtekeningen erbij.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Mevrouw Elfilali heeft de volgende motie ingediend.

Motie 39. Tram gemist? De Hyperloop staat klaar

"De Gemeente Rotterdam, in vergadering bijeen op 13 april 2023 ter bespreking van het agendapunt 'Het concept Plan Toekomstvast Tramnet 2023 van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag';

constaterende dat:

- het Plan Toekomstvast Tramnet 2023 formuleert de tramvisie van Rotterdam voor de komende jaren;
- de collegebrief verwijst naar de 'OV-visie Rotterdam 2018-2040' waarin staat dat innovatieve oplossingen voor de versterking van de OV-bereikbaarheid op sommige zoeklocaties voor nieuwe woningen een optie is;
- het Rotterdamse bedrijf 'Hardt' zo'n innovatieve en duurzame oplossing biedt;

overwegende dat:

- nu aan de ene kant het tramnet op sommige plekken ingekort wordt en aan de andere kant nieuwe woningen gebouwd gaan worden, dit het moment is om andere innovatieve OV-opties te onderzoeken;
- hyperloop potentieel kan bieden voor een hoge frequentie aan personenvervoer met weinig energieverbruik en een lage onderhoudsvraag waardoor de gebruikskosten worden beperkt;
- met een pilotroute de technologie kan worden getest op een locatie waar de hyperloop van nut kan zijn ter versterking van het openbaar vervoer;

verzoekt het college:

- om te onderzoeken wat er nodig is om ruimte te reserveren voor een korte (1-3 km) pilotroute met de hyperloop binnen of aansluitend op het Rotterdamse OV-net en op een plek waar een toekomstige vervoersbehoefte is;
- de uitkomsten te rapporteren aan de raad;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. I. Elfilali, T. Kind, S.J.C. Becker, M.H. Biljoen, E. Rehim Zadeh en I. van Wifferen

De motie is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Dan zijn wij zo toe aan het stemmen. We gaan toe naar het stemvenster. Er moet hier natuurlijk nog wat klaargezet worden. Het kan dat er nog behoefte is aan een korte schorsing van vijf minuten voor de moties die zojuist zijn ingediend. Dan kijk ik even rond naar de leden van de raad. Vijf minuten schorsing of meteen door? Vijf minuten schorsing wordt gevraagd door de fractie van Leefbaar Rotterdam. Dan stel ik voor om dat te doen. Dan gaan we om 18.45 uur verder.

(De vergadering is geschorst.)

Heropening

9. Stemvenster

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). We gaan beginnen met de stemming. We zijn gekomen bij de besluitvorming naar aanleiding van de debatten van vandaag en de moties die daarbij zijn ingediend. Ik kijk even rond of er stemverklaringen zijn, waarbij ik u verzoek om enigszins terughoudend te zijn. Over een motie die u mede hebt ondertekend mag u geen stemverklaring geven. Over moties waarvan u denkt dat u anders stemt dan logischerwijs van u verwacht mag worden geef ik u nu de gelegenheid. Dan zie ik als eerste de heer Van Drunen.

De heer **VAN DRUNEN** (lr). Dank u voorzitter. Bij het agendapunt over de toekomst van het tramnet, motie 20, 'Een duidelijk geluid, schrijf een referendum uit'. Leefbaar Rotterdam is dé partij bij uitstek om voor referenda te zijn, maar toch zullen wij tegen deze motie stemmen. Want een referendum over dit onderwerp leent zich simpelweg niet voor een ja/nee-vraag. En een stemverklaring bij hetzelfde agendaonderwerp motie 39, 'Tram gemist, de hyperloop staat klaar'. Hoewel een hyperloop natuurlijk een hartstikke leuk, kek en flits apparaat is, zien wij echt geen enkele mogelijkheid dat dat een toegevoegde waarde is voor het OV-netwerk in Rotterdam en daarom zullen wij daarop tegen stemmen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Dank u wel, ik zie ook een stemverklaring van de heer Coşkun.

De heer **COŞKUN** (sp). Ja, de SP was tegen behandeling van het posttraumatische tramplan vandaag. Wij vinden ook dat het onmiddellijk in de prullenbak moet. Maar als dat niet gebeurt, dan zullen wij voor elke motie stemmen die de schade tot een minimum beperkt.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Dank u wel. Mevrouw De Jong.

Mevrouw **De JONG** (bij1). Wij zullen tegen 'Samen maken we de Lijnbaan veilig' stemmen. Ik weet dat heel veel mensen denken dat we ons niet boeien om criminaliteit en veiligheid, maar dat is niet waar. Maar wij zijn wel erg van het ook kijken naar oplossingen die niet alleen maar repressief zijn. En we zijn een beetje bang dat het alleen maar zo'n verhaal gaat worden, dus zodoende stemmen we tegen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). De heer Moti.

De heer **MOTI** (pvda). Ja voorzitter, een stemverklaring bij enkele moties van agendapunt 6.2, de toekomst van het tramnet. Wij zullen tegen motie 6 stemmen, 'Een innovatief alternatief', omdat wij vinden dat de tram gewoon niet weg moet, dus wij hoeven helemaal niet innovatieve bussen te gaan bestellen, we moeten gewoon de tram houden. We zullen ook tegen motie 7, 22 en 37 stemmen. Dat zijn allemaal moties over de herinrichting en de participatie, om de tramrails weg te halen. Wij vinden niet dat die tramrails weg moet, die tram moet daar gewoon blijven. Vandaar dat wij ook tegen alle drie die moties gaan stemmen. Wij zullen ook tegen motie 21 stemmen, om een alternatieve buslijn voor Delfshaven te onderzoeken, zoals de motie zegt. Wij vinden dat eigenlijk gewoon een schaamlap om maar goed te praten dat de tram de bewoners van Delfshaven wordt ontzegd

en ontnomen, dus daar zullen wij niet voor stemmen. Verder zullen wij ook tegen motie 23 over vervoersarmoede stemmen. Dat is eigenlijk een beetje een kopie van de motie die de SP heeft. En wij vinden het eigenlijk gewoon heel kinderachtig als er al een motie is ingediend, dat dan coalitiepartijen bijna copy paste doen, nieuwe logo's erop en hem dan wel weer indienen. Dat is volgens mij niet de manier waarop wij met elkaar met een open houding hier tot besluitvorming moeten komen. Dat gezegd hebbende, motie 40 die in dezelfde categorie valt, van de VVD, 'Behoud lijn 4', daar hebben we het debat ook over gehad hè, gewoon letterlijk hetzelfde als motie 29 van het CDA. Desondanks zullen we wel voor die motie stemmen omdat we wel vinden, zoals we ook voor motie 29 stemmen, zullen we dan ook voor deze motie stemmen. Dan wil ik nog een stemverklaring geven over de motie vreemd aan de orde van de dag over Bokito. Voorzitter, we betwijfelen of deze motie überhaupt eigenlijk wel op de agenda had moeten staan, want volgens mij zitten er wel degelijk financiële consequenties aan. Maar voor ons geeft vooral de doorslag dat gisteren de directeur van Diergaarde Blijdorp zelf gewoon op tv heeft gezegd: nee, wij zien niets in een standbeeld, het geld kan liever gaan naar natuurbehoud van gorilla's en dan is het een beetje raar dat we de dag erna hier een motie zouden gaan aannemen om met Blijdorp te praten, terwijl we heel goed weten wat de directeur van Blijdorp al gezegd heeft. Dus wij zullen niet voor deze motie stemmen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Dank u wel. Een stemverklaring van de heer Roskam.

De heer **ROSKAM** (lr). Hartelijk dank voorzitter. Agendapunt 7.4, het amendement 'Eerst een visie en een raadsbesluit, dan pas kosten maken'. Ik kan hem volgen, ik sta erachter, maar de timing met het besluit is natuurlijk heel ongemakkelijk. Dus gezien de financiële consequentie stem ik tegen, maar daarbij wel de verwachting uitsprekend dat bij het nieuwe grondbeleid dat er gaat komen, dat al die IVA's bij de begroting 2023 tegen het licht gehouden gaan worden. Bij dezen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Dank u wel. Mevrouw Maassen.

Mevrouw **MAASSEN** (d66). Agendapunt 7.1, Herdenkingsjaar slavernijverleden 2023, 'Aan de slag met doorwerking, de BES-eilanden op gelijke voet'. Wij delen de opvatting dat er goed moet worden gekeken naar het sociaal minimum op de BES-eilanden, maar er is inderdaad een onderzoekscommissie die daar nu druk mee bezig is, dus daarom stemmen wij tegen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Dank u wel. De heer Lansink.

De heer **LANSINK-BASTEMEIJER** (vvd). 7.6.2, de motie over preventief fouilleren. Daar hebben wij lang over nagedacht in de zin dat we die eigenlijk wilden steunen. Maar naar aanleiding van de beantwoording van de burgemeester waarin hij duidelijk verschil maakt tussen preventief fouilleren in het kader van overlast versus het bestrijden van messenincidenten, vinden wij het doorslaggevende argument van de burgemeester dat wij gaan volgen. Maar wij vinden het initiatief om te kijken wat we op de Lijnbaan kunnen doen om het veiliger te maken natuurlijk wel goed, maar dit instrument past daar niet in en dan volgen wij dus ook het burgemeestersadvies.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Dank u wel. mevrouw Elfilali.

Mevrouw **ELFILALI** (volt). Ja, dank voorzitter. Ik heb een aantal stemverklaringen. Allereerst 'Een duidelijk geluid, schrijf een referendum uit'. Wij zullen tegen deze motie stemmen,

omdat onze partijlijn is dat wij tegen referenda zijn, omdat je vragen niet in een simpele ja en nee kunt gieten. Wij zijn voor burgerberaden. Verder 'Bescherming door basisinkomen'. Wij zullen ook tegen deze motie stemmen omdat wij voorstander zijn van een algeheel basisinkomen en wij zijn tegen selectieve basisinkomens. En ik wil nog iets zeggen over de motie 'Solidair met de LHBTIQA+-gemeenschap'. Deze motie staat heel erg dicht bij ons, omdat onze fractiemedewerker Benjamin Ector ook voorzitter is van COC Eindhoven en hij is bij deze afschuwelijke daad heel erg betrokken, ook bij de nasleep. Dus we zijn ook heel dankbaar voor deze motie. En tot slot een unicum, onze fractie zal voor het eerst denk ik in deze raad anders stemmen. Dat zal bij de motie over Bokito zijn.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Dank u wel. De heer De Haan en daarna mevrouw Abrahamse.

De heer **DE HAAN** (d66). Dank u wel voorzitter. Ook over de motie 'Een beeld voor Bokito'. Het klinkt natuurlijk sympathiek, maar we vinden het uiteindelijk niet zuiver dat de politiek zich zo direct bemoeit met wat voor beelden, wat voor kunst we in de stad moeten hebben, dus daarom stemmen wij tegen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Mevrouw Abrahamse.

Mevrouw **ABRAHAMSE** (vvd). Ja, ook wij zullen tegen 8.1, de motie over Bokito, stemmen. Dat is omdat er al een procedure is om standbeelden na overlijden in de stad te hebben, en die willen we graag volgen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Mevrouw Morkoç.

Mevrouw **MORKOÇ** (gl). Dank voorzitter, ook over Bokito. In het kader van dierenwelzijn denken wij dat de kosten voor zo'n beeld beter elders kunnen worden besteed, bijvoorbeeld aan het welzijn van gorilla's en andere dieren in gevangenschap. Dank u wel.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Mevrouw Rehim Zadeh.

Mevrouw **REHIM ZADEH** (denk). Ja voorzitter, over motie 6.2.5. Daar stemmen wij tegen, want wij vertrouwen erop dat de wethouder zich maximaal zal inzetten, inspannen om een busverbinding te realiseren die bereikbaar en toegankelijk is voor alle Rotterdammers. We volgen het proces in ieder geval nauw.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). De heer Biljoen.

De heer **BILJOEN** (gl). Ja voorzitter, agendapunt 6.2, wij zullen voor alle moties stemmen die helpen om dit plan iets minder slecht te laten zijn, zoals ook de heer Coşkun heeft aangegeven. Alle moties die de heer Moti van de PvdA zojuist heeft aangegeven, waar hij zal tegen stemmen, daar gaan wij ook tegen stemmen. In het kader van de efficiëntie zal ik de beweegredenen ondersteunen. Ten slotte wil ik ook nog wel een stemverklaring geven voor de motie van 50PLUS, 'De MRDH is volledig ontspoord'. Hoewel wij de titel geweldig vinden, kunnen wij op dit moment nog niet voor deze motie stemmen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Mevrouw Bokhove.

Mevrouw **BOKHOVE** (gl). Ja, we hebben allemaal specialisten in de fractie, vandaar dat we het even opgeknapt hebben. Ten aanzien van agendapunt 7.4 over de grondexploitatieportefeuille, we weten natuurlijk niet precies hoe de stemmingen gaan

uitvallen. Wij willen wel alvast aangeven dat wij voor het raadsbesluit zullen stemmen, ook als onze motie het helaas niet zou halen, hoewel het nog wel steeds een heel goede motie blijft. Maar wij willen echt onderstrepen dat eerst raadsbesluiten nodig zijn, of eerst de visie, het debat over het grondbeleid nodig is en daarna pas ingestemd kan worden. We betreuren dat het hier anders is gegaan. Maar omdat we graag willen dat deze stad door blijft bouwen, zullen we in dit geval wel akkoord gaan met het raadsbesluit.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Dank u wel. De heer Van der Velden.

De heer **VAN DER VELDEN** (pvdd). Ja, dank u voorzitter. Ik wilde een stemverklaring afgeven over motie 8.1 over Bokito. Geboren in gevangenschap, gestorven in gevangenschap, 27 jaar lijden in gevangenschap. 98% van het DNA van een gorilla komt overeen met ons, met de mens. Zulke intelligente dieren levenslang opsluiten is niet meer van deze tijd en wat leren we nu onze kinderen en toekomstige generaties met dit eventuele standbeeld? Nou, dat is dat een levenslang opgesloten dier een commerciële instelling als Blijdorp op de kaart heeft gezet. Dat staat in de overwegingen. Voorzitter, zelfs de dood van Bokito staat dus in het teken van ordinaire commercie, en daarom zullen wij met volle overtuiging tegen deze motie stemmen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). De heer Vonk.

De heer **VONK** (cu). Ja, dank u wel voorzitter. Stemverklaringen over een aantal moties rondom het tramnet. Het is wel duidelijk gebleken uit het debat dat er een uitruil is geweest richting coalitie voor een aantal sympathiek klinkende moties zodat zij ook toch nog wat binnenhalen. Dat gaat wat mij betreft dan met name over motie 6 en 7, 23 en ook trouwens 22. Het zijn op zich dingen waar wij achter staan. Het groen aan de Nieuwe Binnenweg, een innovatief alternatief, vervoersarmoede, participatie, platgetreden paden, zinloze moties. We zullen, hoewel de titels positief zijn, tegen deze spiegeltjes en kraaltjes stemmen. Dan die over het referendum. Je zou bijna een reden hebben om voor te stemmen, gezien het feit dat de stad zo massaal heeft uitgesproken dat ze dit niet willen en desondanks coalitie en college daar niet naar luisteren. Maar wij houden toch vast aan ons principe, en ik zeg tegen de heer Van Drunen: dat geldt eigenlijk bijna voor ieder referendum, dat het niet plat is te slaan in een simpel ja of nee. Knoop dat goed in je oren. Daarom zullen wij ook toch tegen deze sympathieke motie stemmen. Ten slotte de motie voor Bokito. Uitstekend verwoord door de Partij voor de Dieren, maar ook anderen hebben daar goede dingen over gezegd. Een slecht idee om zo even met een motie vreemd aan de orde van de dag dit te willen sturen. Dat gaan we niet doen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Mevrouw Verkoelen.

Mevrouw **VERKOELLEN** (50+). Dank u wel voorzitter. Net als de SP is 50PLUS enorm gekant tegen de brief van de wethouder over het PTT, wij vinden inderdaad dat dat niet kan. Een briefje, heel simpel, wij zijn het er niet mee eens, was wat ons betreft goed geweest. Net als alle andere partijen die u al heeft gehoord, de PvdA, GroenLinks, SP, zullen wij exact hetzelfde gaan stemmen als de PvdA en GroenLinks in dezen, die heel duidelijk aangegeven hebben met heel goede woorden van de heer Moti, hoe een en ander werkt, dus wat dat betreft, gaan we daar exact in dezelfde lijn in mee. Met betrekking tot de motie Bokito is ook 50PLUS van mening dat het geld veel beter naar natuurbehoud van gorilla's kan dan naar een standbeeld. Dus ook daarom zullen we erop tegen stemmen. Tot zover.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Dank u wel. Dan ga ik ervan uit dat we nu kunnen gaan stemmen. Dat is hartstikke fijn, want dan komen we ook nog eens een keertje

thuis. We stemmen via ons digitale stelsysteem. Nadat de stemming is geopend kunt u uw stem wijzigen totdat de stemming is gesloten en ik de uitslag heb vastgesteld. Dan is er nog één situatie van pairen. De heer Segers-Hoogendoorn heeft zich afwezig gemeld en wordt gepaard met mevrouw Coenradie van Leefbaar Rotterdam. Dan kunnen we beginnen met de stemming over het initiatiefvoorstel van mevrouw Abrahamse en anderen.

Agendapunt 6.1, Het initiatiefvoorstel-Abrahamse e.a. 'Evenementenstad Rotterdam', alsmede de reactie van burgemeester en wethouders naar aanleiding van dit initiatiefvoorstel

6.1, 'Het initiatiefvoorstel-Abrahamse e.a. 'Evenementenstad Rotterdam'. Het voorstel is met 38 stemmen voor en 3 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd de fracties van PvdD en 50Plus.

Agendapunt 6.2, Het concept van het Plan Toekomstvast Tramnet 2030 (PTT) van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). De stemvolgorde is gewijzigd op volgorde van zwaarte. Dus let u vooral goed op welke stemming we als eerste gaan doen, waarbij ook motie 10 hoofdelijk in stemming wordt gebracht. Die gaan we nu als eerste doen, want dat is de meest verstrekkende motie.

De **GRIFFIER**. We beginnen met nummer 41 en dat is de heer Kind.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Motie 10, 'Door de shredder'. De motie is met 24 stemmen tegen en 17 stemmen voor verworpen.

VOOR hebben gestemd de leden: Kind, Elfilali, De Jong, Biljoen, Reitema, Moti, Yildirim, Verkoelen, Coşkun, Vlieger, Morkoç, Kockelkoren, Vonk, Engberts, Van de Peppel, Van der Velden, Bokhove.

TEGEN hebben gestemd de leden: Abrahamse, Verweij, Bonte, De Waard, Aafjes-van Aalst, Van Schaik, Bruin, Roskam, Elbay, Van Wifferen, Nunnely, Van Dommelen, De Haan, Lansink-Bastemeijer, Maassen, Soytekin, Mohamed-Hoesein, Verhoef, Akhtab, Van Drunen, Ceulemans, Rehim Zadeh, Becker, Van Groningen.

Motie 8, 'Wethouder stemt tegen rampzalig tramplan'. De motie is met 24 stemmen tegen en 17 stemmen voor verworpen. Voor hebben gestemd de fracties van GroenLinks, SP, Volt, PvdA, BIJ1, PvdD, 50PLUS en ChristenUnie.

Motie 1, 'Delfshaven weer op het juiste spoor'. De motie is met 24 stemmen tegen en 17 stemmen voor verworpen. Voor hebben gestemd de fracties van GroenLinks, SP, Volt, PvdA, BIJ1, PvdD, 50PLUS en ChristenUnie.

Motie 2, 'Onderzoek vervoersarmoede Rotterdam'. De motie is met 24 stemmen tegen en 17 stemmen voor verworpen. Voor hebben gestemd de fracties van GroenLinks, SP, Volt, PvdA, BIJ1, PvdD, 50PLUS en ChristenUnie.

Motie 3, 'Meetbare normen voor toegankelijkheid metro en bus'. De motie is met algemene stemmen aanvaard.

Motie 27, 'De kapper gaat niet knippen in lijn 8'. De motie is met 24 stemmen tegen en 17 stemmen voor verworpen. Voor hebben gestemd de fracties van GroenLinks, SP, Volt, PvdA, BIJ1, PvdD, 50PLUS en ChristenUnie.

Motie 4, 'Thuiswedstrijd in Spangen'. De motie is met 24 stemmen tegen en 17 stemmen voor verworpen. Voor hebben gestemd de fracties van GroenLinks, SP, Volt, PvdA, BIJ1, PvdD, 50PLUS en ChristenUnie.

Motie 5, 'Aantrekkelijke OV-verbinding voor de Nieuwe Binnenweg'. De motie is met 24 stemmen tegen en 17 stemmen voor verworpen. Voor hebben gestemd de fracties van GroenLinks, SP, Volt, PvdA, BIJ1, PvdD, 50PLUS en ChristenUnie.

Motie 6, 'Geef mensen een innovatief alternatief'. De motie is met 28 stemmen voor en 13 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd de fracties van GroenLinks, SP, PvdA, BIJ1, 50PLUS en ChristenUnie.

Motie 7, 'De Nieuwe Binnenweg gers groener'. De motie is met 30 stemmen voor en 11 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd de fracties van GroenLinks, SP, PvdA, 50PLUS en ChristenUnie.

Motie 9, 'Voor een leefbaar Groene Hilledijk voor bewoners en ondernemers'. De motie is met algemene stemmen aanvaard.

Motie 11, 'Hoor mij, Zie mij, Praat met mij'. De motie is met 24 stemmen tegen en 17 stemmen voor verworpen. Voor hebben gestemd de fracties van GroenLinks, SP, Volt, PvdA, BIJ1, PvdD, 50PLUS en ChristenUnie.

Motie 12, 'Multimodaal mobiliteitshub en verkeersknooppunt Crooswijker Hout'. De motie is met 24 stemmen tegen en 17 stemmen voor verworpen. Voor hebben gestemd de fracties van GroenLinks, SP, Volt, PvdA, BIJ1, PvdD, 50PLUS en ChristenUnie.

Motie 13, 'Rendabel OV is geen goed OV'. De motie is met 24 stemmen tegen en 17 stemmen voor verworpen. Voor hebben gestemd de fracties van GroenLinks, SP, Volt, PvdA, BIJ1, PvdD, 50PLUS en ChristenUnie.

Motie 14, 'Niet over ons, namens ons... Maar met ons'. De motie is met 24 stemmen tegen en 17 stemmen voor verworpen. Voor hebben gestemd de fracties van GroenLinks, SP, Volt, PvdA, BIJ1, PvdD, 50PLUS en ChristenUnie.

Motie 15, 'Tram 8 en tram 4, hou ze hier'. De motie is met 24 stemmen tegen en 17 stemmen voor verworpen. Voor hebben gestemd de fracties van GroenLinks, SP, Volt, PvdA, BIJ1, PvdD, 50PLUS en ChristenUnie.

Motie 16, 'Behoud tram 20: de directe verbinding van Lombardijen naar het centrum'. De motie is met 24 stemmen tegen en 17 stemmen voor verworpen. Voor hebben gestemd de fracties van GroenLinks, SP, Volt, PvdA, BIJ1, PvdD, 50PLUS en ChristenUnie.

Motie 17, 'Investeer in tram 2: investeer in Zuid'. De motie is met 24 stemmen tegen en 17 stemmen voor verworpen. Voor hebben gestemd de fracties van GroenLinks, SP, Volt, PvdA, BIJ1, PvdD, 50PLUS en ChristenUnie.

Motie 18, 'Voorrang voor de tram'. De motie is met algemene stemmen aanvaard.

Motie 19, 'Bestel soepel bewegende stadstrams'. De motie is met algemene stemmen aanvaard.

Motie 20, 'Een duidelijk geluid, schrijf een referendum uit!' De motie is met 28 stemmen tegen en 13 stemmen voor verworpen. Voor hebben gestemd de fracties van GroenLinks, SP, PvdA, PvdD en 50PLUS.

Motie 21, 'Een (bus)lijn uitzetten voor Delfshaven'. De motie is met 29 stemmen voor en 12 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd de fracties van GroenLinks, PvdA, BIJ1, 50PLUS en ChristenUnie.

Motie 22, 'Participeren moet je kunnen garanderen'. De motie is met 30 stemmen voor en 11 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd de fracties van GroenLinks, PvdA, 50PLUS en ChristenUnie.

Motie 23, 'Vervoersarmoede, daar moet je je voor behoeden'. De motie is met 30 stemmen voor en 11 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd de fracties van GroenLinks, PvdA, 50PLUS en ChristenUnie.

Motie 24, 'Garanties'. De motie is met algemene stemmen aanvaard.

Motie 25, 'De kapper gaat niet knippen in lijn 24'. De motie is met 24 stemmen tegen en 17 stemmen voor verworpen. Voor hebben gestemd de fracties van GroenLinks, SP, Volt, PvdA, BIJ1, PvdD, 50PLUS en ChristenUnie.

Motie 26, 'Lijntje 10'. De motie is met 24 stemmen tegen en 17 stemmen voor verworpen. Voor hebben gestemd de fracties van GroenLinks, SP, Volt, PvdA, BIJ1, PvdD, 50PLUS en ChristenUnie.

Motie 28, 'De kapper gaat niet knippen in lijn 7'. De motie is met 25 stemmen tegen en 16 stemmen voor verworpen. Voor hebben gestemd de fracties van GroenLinks, SP, PvdA, BIJ1, PvdD, 50PLUS en ChristenUnie en lid Kind van Volt.

Motie 32, 'Tramlijn 4 is zoveel meer dan een tram alleen; het is pure Rotterdamse geschiedenis'. De motie is met 24 stemmen tegen en 17 stemmen voor verworpen. Voor hebben gestemd de fracties van GroenLinks, SP, Volt, PvdA, BIJ1, PvdD, 50PLUS en ChristenUnie.

Motie 29A, 'De kapper gaat niet knippen in lijn 4'. De motie is met 24 stemmen tegen en 17 stemmen voor verworpen. Voor hebben gestemd de fracties van GroenLinks, SP, Volt, PvdA, BIJ1, PvdD, 50PLUS en ChristenUnie.

Motie 30, 'Transparant en volledig onderzoek Lijn 25 over de Groene Hilledijk'. De motie is met 23 stemmen tegen en 18 stemmen voor verworpen. Voor hebben gestemd de fracties van GroenLinks, SP, Volt, PvdA, BIJ1, PvdD, 50PLUS en ChristenUnie en het lid Bruin van Leefbaar Rotterdam.

Motie 31, 'Maak de tramlijnen toegankelijk voor ouderen en mindervaliden!' De motie is met algemene stemmen aanvaard.

Motie 33, 'De MRDH is volledig ontspoord!' De motie is met 32 stemmen tegen en 9 stemmen voor verworpen. Voor hebben gestemd de fracties van SP, PvdA, BIJ1, PvdD en 50PLUS.

Motie 35, 'Dit is hét moment om de verkeersveiligheid aan te pakken'. De motie is met algemene stemmen aanvaard.

Motie 36A, 'Lijn 4, houd hem lekker hier'. De motie is met algemene stemmen aanvaard.

Motie 37, 'Tijd voor verkeersveiligheid! (2)' De motie is met 32 stemmen voor en 9 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd de fracties van PvdA, 50PLUS en de leden Biljoen, Bokhove, Morkoç en Vlieger van GroenLinks.

Motie 38, 'Zet bewoners niet in de wacht, behoudt tram 8'. De motie is met algemene stemmen aanvaard.

Motie 39, 'Tram gemist? De Hyperloop staat klaar'. De motie is met 30 stemmen voor en 11 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd de fracties van Leefbaar Rotterdam, SP en BIJ1.

Agendapunt 7.1, Herdenkingsjaar Slavernijverleden 2023

Motie 1, 'Start de Rotterdamse helingsfase van het slavernijverleden met een compassievolle houding'. De motie is met 24 stemmen tegen en 17 stemmen voor verworpen. Voor hebben gestemd de fracties van GroenLinks, SP, Volt, PvdA, BIJ1, PvdD, 50PLUS en ChristenUnie.

Motie 2A, 'Aan de slag met doorwerking, de BES-eilanden op gelijke voet'. De motie is met 25 stemmen tegen en 16 stemmen voor verworpen. Voor hebben gestemd de fracties van GroenLinks, SP, Volt, PvdA, BIJ1, PvdD en 50PLUS.

Motie 3, 'Evaluatie stadsprogramma koloniaal en slavernijverleden'. De motie is met 24 stemmen tegen en 17 stemmen voor verworpen. Voor hebben gestemd de fracties van GroenLinks, SP, Volt, PvdA, BIJ1, PvdD, 50PLUS en ChristenUnie.

Motie 4, 'Naast lobi ook daden voor Ketu Ketu'. De motie is met 32 stemmen voor en 9 stemmen tegen aangenomen. Tegen heeft gestemd de fractie van Leefbaar Rotterdam.

Agendapunt 5.4, Het voorstel tot vaststelling van de nota van uitgangspunten voor de ontwikkeling van de locatie Katshoek-Schotersboshof

Motie 1, 'Meer urgentie voor toevoegen sociale woningbouw'. De motie is met 24 stemmen tegen en 17 stemmen voor verworpen. Voor hebben gestemd de fracties van GroenLinks, SP, Volt, PvdA, BIJ1, PvdD, 50PLUS en ChristenUnie.

Motie 2, 'Wijken voor iedereen is alle wijken voor iedereen'. De motie is met 35 stemmen voor en 6 stemmen tegen aangenomen. Tegen heeft gestemd de fractie van VVD.

5.4, 'Raadsvoorstel tot vaststelling van de nota van uitgangspunten voor de ontwikkeling van de locatie Katshoek-Schoterboshof'. Het voorstel is met algemene stemmen aanvaard.

Agendapunt 7.2, Het voorstel tot vaststelling van het beleidskader 'Verstrekking openbare en geheime informatie aan de raad 2023'

7.2, 'Raadsvoorstel tot vaststelling van het beleidskader 'Verstreking openbare en geheime informatie aan de raad 2023'. Het voorstel is met 40 stemmen voor en 1 stem tegen aangenomen. Tegen heeft gestemd de fractie van BIJ1.

Agendapunt 7.3, Het (herziene) voorstel tot vaststelling van de gewijzigde grondexploitatie Katendrecht

7.3, 'Het (herziene) raadsvoorstel tot vaststelling van de gewijzigde grondexploitatie Katendrecht'. Het voorstel is met 37 stemmen voor en 4 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd de fractie van BIJ1, PvdD en 50PLUS.

Agendapunt 7.4, Het voorstel tot vaststelling van de BBV-aspecten met betrekking tot de grondexploitatieportefeuille jaarrekening 2022

Motie 1, 'Roskam en Rozema: Nota Grondbeleid first, grex second'. De motie is met algemene stemmen aanvaard.

Motie 2, 'Werkwijze, Visie – debat – raadsbesluit – voorbereidingskosten'. De motie is met algemene stemmen aanvaard.

Amendement A, 'Eerst een visie en raadsbesluit, dan pas kosten maken'. Het amendement is met 24 stemmen tegen en 17 stemmen voor verworpen. Voor hebben gestemd de fracties van GroenLinks, SP, Volt, PvdA, BIJ1, PvdD, 50PLUS en ChristenUnie.

7.4, 'Raadsvoorstel tot vaststelling van de BBV-aspecten m.b.t. de grondexploitatieportefeuille jaarrekening 2022'. Het voorstel is met algemene stemmen aanvaard.

Agendapunt 7.5, De inzet van mobiele camera-auto's

Motie 1, 'Nood breekt wet, een werkwijze in tijden van crisis'. De motie is met 22 stemmen voor en 19 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd de fracties van DENK, GroenLinks, SP, D66, BIJ1, PvdD en ChristenUnie.

Motie 2, 'Pak je verlies, accepteer gemaakte fouten'. De motie is met 27 stemmen tegen en 14 stemmen voor verworpen. Voor hebben gestemd de fracties van GroenLinks, SP, D66, BIJ1 en PvdD.

Motie 3, 'Leren van je fouten'. De motie is met 24 stemmen tegen en 17 stemmen voor verworpen. Voor hebben gestemd de fracties van GroenLinks, SP, D66, Volt, BIJ1, PvdD en ChristenUnie.

Agendapunt 7.6, Tweeminutendebat over 'Veilig winkelen', aangevraagd door de leden Lansink-Bastemeijer en Coenradie

Motie 1, 'Samen maken we de Lijnbaan veilig'. De motie is met 30 stemmen voor en 11 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd de fracties van GroenLinks, SP, BIJ1, PvdD, 50 PLUS en ChristenUnie.

Motie 2, 'Wie aandacht vraagt, zal aandacht krijgen!' De motie is met 32 stemmen tegen en 9 stemmen voor verworpen. Voor heeft gestemd de fractie van Leefbaar Rotterdam.

Motie 3, 'Veilige winkelstraten door social design'. De motie is met 32 stemmen voor en 9 stemmen tegen aangenomen. Tegen heeft gestemd de fractie van Leefbaar Rotterdam.

Agendapunt 7.7, Tweeminutendebat over 'Sociale veiligheid', aangevraagd door het lid Elfilali

Motie 1, 'Bescherming door basisinkomen'. De motie is met 27 stemmen tegen en 14 stemmen voor verworpen. Voor hebben gestemd de fracties van GroenLinks, SP, PvdA, BIJ1, PvdD, 50PLUS.

Agendapunt 8.1, Motie vreemd aan de orde van de dag 'Een beeld voor Bokito', aangevraagd door het lid Van Schaik

Motie 1, 'Een beeld voor Bokito'. De motie is met 27 stemmen tegen en 14 stemmen voor verworpen. Voor hebben gestemd de fracties van Leefbaar Rotterdam, DENK en lid Kind van de fractie Volt.

Agendapunt 8.2, Motie vreemd aan de orde van de dag over 'Solidair met LHBTIQA+, hijs de vlag #SamenSterk', aangevraagd door het lid Vlieger e.a.

Motie 1, 'Solidair met LHBTI!+, hijs de vlag #SamenSterk'. De motie is met 28 stemmen voor en 13 stemmen tegen aangenomen. Tegen stemden de fracties van Leefbaar Rotterdam en DENK.

10. Sluiting

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Dan zijn we aan het einde gekomen van de raadsvergadering. Ik dank u allen voor uw aanwezigheid en uw bijdrage en ik sluit hierbij de vergadering.

Inhoudsopgave

Onderwerp	Pagina
Opening en mededelingen	563
Onderzoek geloofsbrieven van een burgercommissielid	565
Beëdiging van een burgercommissielid	565
Vaststelling van de agenda voor de raadsvergadering van 13 april 2023	566
Vaststelling van de notulen van de raadsvergadering van 23 maart 2023	572
Mededeling van de ingekomen stukken aan de raad en de commissies, zoals genoemd op de digitale doorlopende lijst 2023 week 12 t/m 14	572
Bekrachtiging van de Noodverordening 'Koningsdag 2023' overeenkomstig artikel 176, derde lid, van de Gemeentewet	572
Het voorstel naar aanleiding van adviezen van de Algemene bezwaarschriftencommissie met betrekking tot bezwaren die zijn ingediend tegen het besluit tot vestiging van voorkeursrecht aan de Utrechtsestraat	572
Het voorstel tot vaststelling van het bestemmingsplan 'Kopblok Dordtsestraatweg-Sikkelstraat'	572
Het voorstel tot het onttrekken aan het openbaar verkeer van een gedeelte van de weg ter hoogte van de Gustoweg 10	573
Het initiatiefvoorstel-Abrahamse e.a. 'Evenementenstad Rotterdam', alsmede de reactie van burgemeester en wethouders naar aanleiding van dit initiatiefvoorstel	573
Het concept van het Plan Toekomstvast Tramnet 2030 (PTT) van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag	579
Het voorstel tot vaststelling van de nota van uitgangspunten voor de ontwikkeling van de locatie Katshoek-Schoterboshof	654
Het voorstel tot vaststelling van het beleidskader 'Verstrekking openbare en geheime informatie aan de raad 2023'	658
Het concept van het Plan Toekomstvast Tramnet 2030 (PTT) van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag – vervolg	659
De inzet van mobiele camera-auto's	666
Tweeminutendebat over 'Veilig winkelen', aangevraagd door de leden Lansink-Bastemeijer en Coenradie	672
De inzet van mobiele camera-auto's – vervolg	678

Onderwerp	Pagina
Tweeminutendebat over 'Veilig winkelen', aangevraagd door de leden Lansink-Bastemeijer en Coenradie – vervolg	679
Het (herziene) voorstel tot vaststelling van de gewijzigde grondexploitatie Katendrecht	679
Het voorstel tot vaststelling van de BBV-aspecten met betrekking tot de grondexploitatieportefeuille jaarrekening 2022	684
Het voorstel tot vaststelling van de nota van uitgangspunten voor de ontwikkeling van de locatie Katshoek-Schoterboshof – vervolg	689
Tweeminutendebat over 'Sociale veiligheid', aangevraagd door het lid Elfilali	690
Motie vreemd aan de orde van de dag 'Een beeld voor Bokito', aangevraagd door het lid Van Schaik	693
Motie vreemd aan de orde van de dag over 'Solidair met LHBTIQA+, hijs de vlag #SamenSterk', aangevraagd door het lid Vlieger e.a.	694
Het voorstel tot vaststelling van de nota van uitgangspunten voor de ontwikkeling van de locatie Katshoek-Schoterboshof – vervolg	697
Herdenkingsjaar Slavernijverleden 2023	698
Het concept van het Plan Toekomstvast Tramnet 2030 (PTT) van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag – vervolg	713
Stemvenster	715
Sluiting	724

Aldus ongewijzigd vastgesteld in de openbare vergadering op 11 mei 2023.

De griffier,

De voorzitter,

